T.C

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TARİH ANABİLİM DALI

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ BİLİM DALI

DEMOKRAT PARTİ DÖNEMİNDE KADIN GAZETESİ (1950-1960)

DOKTORA TEZİ

DANIŞMAN

DR. ÖĞR. ÜYESİ ÇAĞATAY BENHÜR

HAZIRLAYAN

CANAN SARIYAR

KONYA 2018

T. C.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin		
	Adı Soyadı	Canan SARIYAR
	Numarası	154102051004
	Ana Bilim / Bilim Dalı	TARİH / ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☐ Doktora ■
	Tez Danışmanı	Dr. Öğr. Üyesi Çağatay BENHÜR
	Tezin Adı	DEMOKRAT PARTİ DÖNEMİNDE KADIN GAZETESİ (1950-1960)

ÖZET

Gazete bir bölgede kamuoyu oluşturan en önemli kuvvetlerdendir. Gazetenin amacı farklı konularda haber ve bilgilere yer vererek topluma hizmet etmektir. Bu görev anlayışı ve sorumluluk bilinciyle kurulan gazetelerden biri de Kadın Gazetesi'dir. Kadın Gazetesi'ni diğer gazetelerden ayıran özellik, kadınların neyi, nasıl yapması gerektiği konusunda okuyucuları aydınlatmayı bir hedef olarak koymasıdır.

Kadın Gazetesi 1947'de başlayıp 1979 yılına kadar İstanbul'da yayınlanan haftalık gazetedir. Gazete çıktığı dönemden itibaren siyasi, sosyal, sağlık, eğitim, ekonomi, kültür gibi konuları ele almıştır. Gazeteyi, dönemindeki diğer yayınlardan ayıran en önemli özellik adından da anlaşılacağı gibi sahibi ve yazar kadrosunun kadınlardan oluşmasıdır. Ayrıca dönem içerisinde geçen tüm olaylara kadın gözünden bakması açısından dikkat çekicidir.

1950 seçimleri ile gelişen demokrasi sayesinde Türkiye'de basın anlayışında çalkantılı bir süreç yaşanmıştır. Tek parti iktidarından sonraki dönemlere bakıldığında basın anlayışı, daha dikkatli temeller üzerine kurulmuştur. Aksi takdirde gazetelerin ve gazetecilerin alacakları cezai uygulamalar ağır ve kaçınılmazdır. Bu şartlar altında Kadın Gazetesi, Atatürk'ün çağdaşlaşma anlayışına uygun olarak kadınların ruhuna derinlemesine inmeyi başarmıştır.

Çalışmamızda, 32 yıl gibi uzun bir süre devam eden Kadın Gazetesinin sayıları tek tek taranmış ve Demokrat Parti Dönemine denk gelen 1950-1960 yılları arası her yönüyle değerlendirilmeye çalışılmıştır.

T. C.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin		
	Adı Soyadı	Canan SARIYAR
	Numarası	154102051004
	Ana Bilim / Bilim Dalı	TARİH / ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☐ Doktora ■
	Tez Danışmanı	Dr. Öğr. Üyesi Çağatay BENHÜR
	Tezin İngilizce Adı	WOMEN'S NEWSPAPER IN THE PERIOD OF DEMOCRATIC PARTY (1950-1960)

SUMMARY

Newspaper is one of the most important forces in public opinion. The aim of the newspaper is to serve the public by news and information on different topics. One of the newspapers footprints in history is the sense of responsibility on public affairs and soles the women's newspaper. What distinguishes Women's Newspaper from other newspaper is that it is a goal to advise readers about what woman should do and how should do it.

Woman's Newspaper is a weekly newspaper published in İstanbul in 1947 till 1979. As from the period when the newspaper appeared, it discussed political, social, health, education, economy and culture topics. The most important factors that makes the newspaper distinguishable is the fact that the owner and writer staff is made up of solely woman as it is noticeable from the point of view, opinions and it is noteworthy to search at all the events in the period.

With the 1950 elections in emerging democracies has experienced a turbulent period in the understanding of the press in Turkey. Looking at the periods after the one-party rule, the concept of press was founded on strong foundations. Otherwise, criminal proceeding of newspapers and journalists were heavy and inevitable. Under these circumstances, the Women's Newspaper managed to go deeper into the soul of women in accordance with the modernization concept of Atatürk.

In our study, the numbers of the Women's Newspaper, which lasted for a long period of 32 years, were scanned one by one and it was evaluated in every aspect between 1950 and 1960s, which is the period of the Democratic Party.

İÇİNDEKİLER

Doktora Tezi Kabul Formu ..... **ii**
Bilimsel Etik Sayfası ..... **iii**
ÖZET ..... **iv**
SUMMARY ..... **v**
ÖN SÖZ ..... **xii**
GİRİŞ **1**

I.BÖLÜM

DEMOKRAT PARTİ DÖNEMİ

1. DEMOKRAT PARTİ'NİN KURULUŞ VE MUHALEFET YILLARI **4**
1.1. Demokrat Parti'nin Kuruluşu 4
1.2. Demokrat Parti'nin İdeolojisi ve Yapısı 7
1.3. 21 Temmuz 1946 Genel Seçimleri 8
2. DEMOKRAT PARTİNİN İKTİDAR YILLARI **9**
2.1. 14 Mayıs 1950 Seçimleri ve İktidarın El Değiştirmesi 9
2.2. Gelişme ve Başarı Yılları (1951-1954) 11
2.3. Sıkıntılı Yılları (1954-1957) 11
2.3.1. 2 Mayıs 1954 Seçimleri 11
2.3.2. 27 Ekim 1957 Erken Genel Seçimleri 13
2.4. 27 Mayıs 1960 Askeri Darbesi 16
3. DEMOKRAT PARTİ DÖNEMİNDE TÜRKİYE'NİN DIŞ VE İÇ SİYASETİ **17**
3. 1. DIŞ SİYASET 17
3.1.1. Kore Savaşı 18
3.1.2. Türkiye' nin NATO'ya Girişi 19
3.1.3. Balkan ve Bağdat Paktları 20
3.1.4. Kıbrıs Sorunu 22
3.2.İÇ SİYASET 22
3.2.1. Halkevlerinin ve Halkodalarının Kapatılması 22
3.2.2. Köy Enstitülerinin Kapatılması 24
4. DEMOKRAT PARTİ DÖNEMİNDE TÜRKİYE'NİN İKTİSADİ DURUMU **25**

4.1. 1946-1954 Yılları Arası İktisat Politikaları 25
4.2. 1954-1960 Yılları Arası İktisat Politikaları 26
4.3. Yabancı Sermayeye Bakış, Teşvik ve Petrol Kanunları 27

II. BÖLÜM

TARİHSEL SÜREÇ İÇERİSİNDE BASIN ve KADIN GAZETESİ

1. OSMANLI DEVLETİ'NDE BASIN HAYATI 29
1.1. Meşrutiyet Dönemine Kadar Osmanlı Devleti'nde Basın Hayatı 29
1.2.Cumhuriyet'in İlanına Kadar Osmanlı Devleti'nde Basın Hayatı 31
1.3.Osmanlı Devleti'nde Kadın Gazete ve Dergileri 33
2. TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NDE BASIN HAYATI 34
2.1. Atatürk Dönemi'nde Türk Basını 34
2.2. 1938-1950 (İnönü Dönemi) Arası Türk Basın Hayatı 36
2.3. 1950-1960 (Demokrat Parti) Arası Türk Basın Hayatı 37
2.4. Cumhuriyet Dönemi Kadın Gazete ve Dergileri 39
3.KADIN GAZETESİ ve KİMLİK BİLGİLERİ 42
3.1. Sayfa, Sütün ve Ebadı 42
3.2. Mizanpajı 44
3.3. Basım Yeri, İdarehanesi ve Satış Yerleri 45
3.4. Ücreti ve Abonelik Bilgileri 46
3.5. Tirajı ve Gelir Kaynakları 47
3.6.İlan ve Reklam Politikası 47
3.7.Fotoğraf ve Ekler 49
3.8. Kadın Gazetesi'nin Sahibi ve Yazarları 49
3.8.1.İffet Halim Oruz 49
3.8.2.Hasene Ilgaz 51
3.8.3.Halide Nusret Zorlutuna 53
3.8.4. Perihan Çambel 55
3.8.5. Mebrure Aksoley 56
3.8.6. Şükûfe Nihal Başar 56
3.8.7. Makbule Diblan 57
3.8.8. Süreyya Ağaoğlu 58
3.8.9. Diğer Yazarlar ve Misafir Yazarlar 59
3.9. Kadın Gazetesi'nin Amacı 60
3.10. Yayın Politikası ve İncelediği Konular 62

III. BÖLÜM

KADIN GAZETESİ'NDE SİYASİ VE EKONOMİK HAYAT

1.KADIN GAZETESİ'NDE SİYASİ HAYAT 66

1.1.CHP'nin Kurultayları 66

1.2.Kıbrıs Meselesi 67

1.2.1. Kıbrıs Cumhuriyeti 73

1.2.2. Kıbrıs Enternasyonal Ticaret ve Endüstri Fuarı 75

1.3. Kore Harbi 75

1.4. Kuzey Atlantik Paktı (NATO) 77

1.5. Birleşmiş Milletler 80

1.6. 1950 Seçimleri 81

1.7. 1954 Seçimleri 85

1.8. 1957 Seçimleri 86

1.9. 27 Mayıs 1960 Darbesi 89

1.9.1. 27 Mayıs ve Kadın 92

1.10. Yassıada Yargılamaları 95

2.KADIN GAZETESİ'NDE EKONOMİK HAYAT 97

2.1. Türkiye'ye Yapılan Yardımlar 99

2.2. Yol Vergisi 100

2.4. Migros ve Türk Kadınlığı 101

2.5. Milli Korunma Kanunu 103

2.6. Kefalet Kooperatifi 103

2.7. İşsizlik Meselesi 104

2.8. İzmir Enternasyonal Fuarı 105

IV. BÖLÜM

KADIN GAZETESİ'NDE SOSYAL ve KÜLTÜREL HAYAT

1.KADIN GAZETESİ'NDE EĞİTİM, DİL ve EDEBİYAT 108

1.1. Halkevleri 111

1.2. Kız Enstitüleri ve Akşam Sanat Okulları 112

1.3. Şiirler ve Şairler 113

1.4. Yazı Dizileri 116

1.5. Roman Hülasaları 119

2. KADIN GAZETESİ'NDE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI 122

2.1. Türk Kadınlar Birliği 122

2.2. Dünya Kadınlar Konseyi 129
2.3. Türk- Amerikan Kadın Toplantıları 129
2.3.1. Türk-Amerikan Dostluk Cemiyeti 132
2.4. Türk- Pakistan Kadın Toplantıları 132
2.6. Üniversiteli Kadınlar Derneği 140
2.7. Milli Ahlakı Koruma Derneği 141
2.8. Türk Eğitim Derneği 141
2.9. Türkiye Milli Gençlik Komitesi 142
3. KADIN GAZETESİ'NDE BELİRLİ GÜNLER ve HAFTALAR 143
3.1. 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı 143
3.2. 19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı 145
3.3. 30 Ağustos Zafer Bayramı 146
3.4. 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı 147
3.5. 10 Kasım 148
3.6. Anneler Günü 152
3.7. İstanbul'un Fetih Yıldönümleri 154
3.8. 18 Mart Çanakkale Zaferi 155
4. KADIN GAZETESİ'NDE TURİZM 157
4.1. Şehir Sayfaları 157
4.2. Yurtiçi Gezileri 158
4.2.1. Eskişehir Gezisi 158
4.2.2. Safranbolu Gezisi 159
4.2.3. Edirne Gezisi 160
4.2.4.Konya Gezisi 160
4.2.5. Erzurum Gezisi 162
4.2.6. Gaziantep Gezisi 163
4.3. Yurt Dışı Gezileri 164
4.3.1.Pakistan Gezisi 164
4.3.2. Suriye Gezisi 165
4.3.3. İtalya Gezisi 166
4.3.4. Almanya Gezisi 167
4.3.5. İsviçre Gezisi 168
5. KADIN GAZETESİ'NDE DOĞAL AFETLER ve KAZALAR 169
5.1. Depremler 170

5.1.1. Fethiye Depremi ... 170
5.1.2. Baf Depremi ... 170
5.2. Seller ... 171
5.2.1. Eskişehir Sel Felaketi ... 171
5.3.Yangınlar ... 172
5.3.1. Kapalıçarşı Yangını ... 172
5.4. Kazalar ... 172
6.KADIN GAZETESİN'DE SANAT ve MODA ... 174
6.1. Tiyatrolar ve Konserler ... 175
6.2. Sinema, Filmler ve Sergiler ... 176
6.3. Güzellik Yarışmaları ... 178
6.4. Moda, Elişleri ve Yemek ... 181
7. KADIN GAZETESİN'DE DÜNYADAN HABERLER ... 185
7.1. İngiltere Haberleri ... 186
7.2. Amerika Haberleri ... 187
7.3. Irak'ta Cumhuriyet'in İlanı ... 187
7.4. Hindistan'da Cumhuriyet'in İlanı ... 188
7.5. Stalin'in Ölümü ... 189
7.6. Kadın Hakları ... 189
8. KADIN GAZETESİ'NDE KADIN İMAJI ... 190
8.1. Meslek Kadınları ... 191
8.2. Çarşaf ve Kadın ... 193
8.3. Kadın ve Politika ... 196
8.4. İdeal Kadın Nasıldır? (Büyük Anket) ... 196
9. KADIN GAZETESİ'NDE SAĞLIK ... 198
9.1. Verem Haftası ... 198
9.2. Kanserle Savaş ... 201
10. KADIN GAZETESİ'NDE DİN ... 201
11. KADIN GAZETESİ'NDE SPOR ... 205
SONUÇ ... 211
KAYNAKÇA ... 217
EKLER ... 240

KISALTMALAR

ABD **:** Amerika Birleşik Devletler

BCA **:** Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi

Bk. **:** Bakınız

CHP **:** Cumhuriyet Halk Partisi

DP **:** Demokrat Parti

Ed. **:** Editör

f. : Fon

NATO **:**North Atlantic Treaty Organization- Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü

s. : Sayfa

S. : Sayı

TBMM **:** Türkiye Büyük Millet Meclisi

TBMMZC **:** Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Ceridesi

TKB **:** Türk Kadınlar Birliği

y. : yer

ÖN SÖZ

Sosyal Bilimler alanında bilimsel çalışmaların yapılmasında bilgilerin doğruluğu açısından kaynakların da objektif ve güvenilir olması son derece önemlidir. Bu noktada basın da herhangi bir dönemin sosyal, ekonomik, siyasi ve kültürel gelişmelerini takip edebilmek bakımından ciddi bir kaynak teşkil etmektedir.

Yapılan bu çalışmada konu olarak 1947 yılında yayın hayatına başlayan ve 1979 tarihine kadar devam eden Kadın Gazetesi incelenmiştir. Kadın Gazetesi, İffet Halim Oruz tarafından İstanbul merkezli çıkarılan siyasi, sosyal, ekonomik ve terbiyevi bir gazetedir.

Bu gazeteyi incelemekteki amacımız; basın hayatı içerisinde Kadın Gazetesi'nin yeri ve önemini vurgulamakla birlikte dönemin diğer kadın gazete ve dergilerinin arasında sahibi ve yazı kadrosunun tamamen kadın yazarlardan oluşması ve ülkenin bulunduğu duruma kadın gözü ile bakıp değerlendirmesi olmuştur.

Kadın Gazetesi maddi imkânsızlıklardan dolayı 1962 yılından 1979 yılına kadar da haftalık dergi olarak yayınlanmıştır. Bizim çalışma alanımızı ise 1950-1960 yılları oluşturmuştur. Bu yılları seçmemizin sebebi, tarih çalışmalarında dönem etkisi göz önünde bulundurularak 1950-1960 yıllarının Demokrat Parti iktidarına denk gelmesi hasebiyle bütünlüğü bozmamaktır. Kadın Gazetesi üzerine daha önce farklı çalışmalar yapılmış, feminizm hareketi çerçevesinde ele alınmıştır fakat bu tezi diğer çalışmalardan ayıran en önemli özellik, olayların tarihsel bir akış içerisinde incelenmesi, Meclis Tutanaklarına yer verilmesi ve Cumhuriyet Arşivi'nden alınan belgeler ışığında bir bütünlük sağlanarak desteklenmesidir.

Tezimizin hazırlanış sürecince konunun anlaşılabilirliğini artırması adına Demokrat Parti Dönemi olayları ve Türk basın tarihi incelenmiş ve basın yayın organları içerisinde Kadın Gazetesi'nin yeri belirlenmiştir. Sonrasında gazete nüshaları eksiksiz olarak Selçuk Üniversitesi Kütüphanesi ve Ankara Milli Kütüphanesinden her bir sayfanın fotoğrafları çekilerek dijital ortama aktarılmıştır. Bunun yanı sıra gazetenin içindeki diğer gazetelere atıfların yapılması dolayısıyla kaynakça kısmında belirtilmiş olan ulusal gazeteler taranmış, özellikle diğer kadın

dergileri ve konu ile alakalı çeşitli dergilerin de taraması yapılmıştır. Kaynakların temininde Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, TBMM Arşivi, Türk Tarih Kurumu Kütüphanesi, Konya başta olmak üzere çeşitli şehirlerdeki İl Halk Kütüphaneleri İstanbul'da bulunan Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi Vakfı'ndan yararlanılmıştır. Gazete yazarlarından Hasene Ilgaz'ın buraya bağışladığı 48 klasörden oluşan özel arşivi tek tek incelenmiştir. Ayrıca Türk Kadınlar Birliği Genel Merkezi, Gazeteciler Cemiyeti ve Basın Müzesi ziyaret edilmiş, görüşmeler yapılmıştır.

Doktora tezi belki de eğitim hayatının en zorlu kısmını teşkil eden uzun soluklu bir çalışmadır. Bu tezin yapılmasında da konunun belirlenmesinden, kaynakların toplanmasına, bilgilerin fişlenmesine, yapılan görüşmelere ve sonunda yazma aşamasına geçene kadar çeşitli sıkıntılar yaşanmıştır. Bu noktada karşılaştığım her türlü sıkıntıyı çözme konusunda en büyük desteği danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Çağatay BENHÜR sağlamıştır. Bu tezin ortaya çıkmasındaki en büyük pay da şüphesiz kendisine aittir.

Yüksek lisansımdan bu zamana kadar bana sağladığı imkânlar için başta danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Çağatay BENHÜR'e, üniversite hayatım boyunca desteklerini esirgemeyen, en içten samimi duygularla bana kapılarını açan Selçuk Üniversitesi Tarih Bölümü hocalarıma sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca gazetelerin fotoğraflanması ve kaynakların toplanması konusunda en az benim kadar çaba göstererek yardımda bulunan Arş. Gör. Turan SEZAN'a, son olarak da doğduğum günden bu zamana kadar benim maddi manevi arkamda bulunan babam Halil SARIYAR, annem Perihan SARIYAR ve abim İsmail SARIYAR'a teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Canan SARIYAR

Konya 2018

GİRİŞ

Tarihi süreç içerisinde Türk kadınının konumu çeşitli değişim ve dönüşüm aşamalarından geçmiştir. Her dönem farklı bir yapıya bürünen kadın, İslamiyet öncesinde göçebe yaşam koşullarının gereği olarak daha serbest dışa dönük bir yapıya sahip olmuştur

İslamiyet'in kabul edilmesiyle birlikte eski Arap toplumlarındaki kadının üzerindeki baskılar ortadan kalkmıştır. Boşanma hakkı olmayan, miras hakkı bulunmayan ve kızların babalarının kararıyla evlendiği dönemlerin İslamiyet'le birlikte sona ermesi, kadınlar için resmen bir reform niteliği taşımıştır.[1]

Osmanlı Devleti kuruluş dönemlerinde kadın, eski Türk geleneklerindeki yaşantıya benzer bir hayat sürmüştür. Örneğin, Orhan Gazi'nin eşi Orta Asya hatunları gibi elçi kabul edip misafir ağırlamıştır. Devletin güçlenmeye başladığı dönemlerde ise şehirdeki kadınlar, toplumsal yaşamdan uzak bir hayat sürmeye başlamıştır.[2]

Tanzimat'ın ilan edilmesiyle birlikte de kadın dış dünyaya açılmaya başlamış ve bir hoşgörü ortamı oluşmuştur.[3] Bu açıdan bakıldığında eğitim alanında, miras hukukunda ve aile yaşamında yeni düzenlemelere gidilirken bir yandan da edebiyatta "kadın kimliği" üzerinde yoğunlaşan tartışmalar ortaya çıkmıştır. Tanzimat ile başlayan bu gelişmeler II. Meşrutiyet döneminde hız kazanmış olup Türk kadını kendisini ifade edebilmek için dönemin en etkili aracı olan basını kullanmıştır. Basın yoluyla kendisine modern Avrupa kadınını örnek alarak; aile, eğitim, siyaset, ekonomi alanlarında ve günlük yaşamda hak talebinde bulunmuştur.[4]

Meşrutiyetin ardından sosyal hayata katılımını daha da artıran Türk kadını, Cumhuriyet'le birlikte kurulan çeşitli derneklere üye olmuşlardır. Cumhuriyet'in

---

[1] Z.Filiz Balta Peltekoğlu, **Cumhuriyet Dönemi'nde Türk Basını'nda Kadın Gazeteciler**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul 1988, s. 4.
[2]Şefika Kurnaz, **Cumhuriyet Öncesinde Türk Kadını (1839-1923),** T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı, Ankara 1991, s. 54.
[3] Aytunç Altındal, **Türkiye'de Kadın**, Havas Yayınları, İstanbul 1977, s. 124.
[4]Gülsel Sürücü, **Osmanlı Kadın Dergilerinde Kadının Dünyası (1908-1914)**, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir 2008, s.1

kurulmasıyla, Türk toplumunda kadının önemi ve yeri daha da artarak pekişmiş ve kadın haklarının yasal gelişimi hızlı bir süreç içine girmiştir.[5]

Tanzimat ve Cumhuriyet Dönemlerinde kadın için oluşan özgürlükçü ortamın ardından toplumsal ve hukuksal alanda bugünkü kimliğini Atatürk İnkılapları ile birlikte kazanmıştır. Kadının çağdaş statüsüne kavuşması için her türlü çabayı gösteren Atatürk'ün kadınlara verdiği; Tevhid-i Tedrisat Kanunu, Medeni Kanunu, Kıyafet Kanunu ve Seçme Seçilme hakkı, Cumhuriyet'in "kadın devrimi" olarak nitelendirilmiştir.[6]

Kadınlar, kazandığı haklar neticesinde ekonomik ve toplumsal anlamda yeni roller üstlenmiş ve bu gelişmelerin sonucu olarak da gazetecilik hayatına başlamışlardır. Bu şekilde gazeteler kadınların seslerini duyurabilecekleri bir araç konumuna gelmiştir. Genellikle kadın hakları konusundaki yazılarıyla gazeteciliğe başlayan kadın gazeteciler, kadınların bilinçlenmesini amaçlamış ve günlük konularda bilgiler vermişlerdir.[7]

Kadınların bilinçlenme sürecini etkileyen ve kadın devrimi neticesinde Atatürk İlkelerine bağlı kalarak yayın hayatına başlayan Kadın Gazetesi, Türk kadınlığı içi her konuda adeta bir rehber niteliğinde olmuştur. Sosyal hayattan, siyasi hayata, eğitimden, kültüre her alanda kadınlar için önemli bir dayanak olmuştur. Kadın Gazetesi, moda cereyanı dışında toplum içinde ele alınması gereken kadınlık meseleleriyle uğraşmış ve davasını, siyasi, iktisadi ve içtimai olarak 3 temel esasa dayandırmıştır.[8] Ülkede yaşanan siyasi olaylar özellikle başyazar İffet Halim Oruz tarafından kaleme alınmış ve değerlendirilmiştir. İktidarla iyi geçinen gazete yapılan güzel işleri desteklediği gibi doğru bulmadıklarını da kibarca eleştirmekten geri kalmamıştır.

---

[5] Burhan Göksel, **Çağlar Boyunca Türk Kadını ve Atatürk,** Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1993, s. 67.
[6] Şirin Tekeli, *Kadın*, **Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi**, İletişim Yayınları, C. 5, İstanbul 1958, s. 1193-1194.
[7] Ayşe Asker, **Türk Basınında Kadın Gazeteciler**, Gazeteciler Cemiyeti Yayınları: 34, İstanbul 1991, s. 18.
[8] İffet Halim Oruz, *Davalarımız*, **Kadın Gazetesi**, 22 Mart 1947,s.1.

Kadın Gazetesi isimli bu tez genel bir biçim ve içerik açısından inceleme yapılmasının ardından gazetenin yayın hayatı boyunca ele aldığı konular tasnif edilerek incelenmeye başlanmıştır. Yapılan bu çalışma 4 Bölümden oluşmaktadır. Kadın Gazetesi'nin 1950-1960 yılları arasındaki yayın politikasını ve ilgilendiği konuları daha iyi anlayıp değerlendirmek, gazeteyi tarihsel bir arka plana oturtmakla mümkün olacağı için çalışmamızın Birinci Bölümünde Demokrat Parti'nin kuruluşundan kapanışına kadar geçen süre içerisinde yaptığı faaliyetler ele alınmıştır. Bu şekilde Kadın Gazetesinin haber akışının daha düzgün takip edileceği düşünülmüştür.

İkinci Bölümde basın hayatının Osmanlı Devleti'nden başlayarak geçirdiği tarihsel süreç, dönemin gazete ve dergileri ile özellikle kadınlar için çıkarılan süreli yayınlardan bahsedilmiştir. Ayrıca Kadın Gazetesinin, basın hayatı içerisindeki yeri ve kimlik bilgileri anlatılmıştır. Gazete yazarlarının hayatlarına değinilmiştir. Üçüncü Bölümde 1950-1960 yılları arasındaki ülkenin siyasi ve ekonomik olayları, çıkan haberler ve köşe yazılarından hareketle, gazetenin bakış açısıyla değerlendirilmiştir. Dördüncü Bölümde ise gazete de yer alan sosyal ve kültürel haberler belirli bir düzen içerisinde aktarılmıştır.

Demokrat Parti Döneminde Kadın Gazetesi (1950-1960) adlı bu çalışma; sonuç, bibliyografya ve ekler ile son bulmuştur. Ekler kısmında gazete haberlerinden ve arşiv belgelerinden örneklere, önemli görülen şahsiyetlerin de fotoğraflarına yer verilmiştir.

I.BÖLÜM

DEMOKRAT PARTİ DÖNEMİ

1. DEMOKRAT PARTİ'NİN KURULUŞ VE MUHALEFET YILLARI

1.1. Demokrat Parti'nin Kuruluşu

II. Dünya Savaşı'nın sona ermesinin ardından ortaya çıkan durum Türkiye'nin iç politikasını da şekillendirmiştir. Demokrat Parti'nin kuruluşuna yol açan rejim içi muhalefet yeni demokrasi akımına uygun olarak 1945 yılı ortalarında iyice kendini göstermeye başlamıştır. Meclisteki bütçe görüşmeleri şiddetli bir muhalefetin varlığını göstermiş ve Adnan Menderes, Hikmet Bayur, Emin Sazak gibi konuşmacılar hükümeti tek parti döneminin alışık olmadığı bir sertlikle eleştirmişlerdir. Eleştirilerini, bütçe açığı dolayısıyla artan devlet borçları, hayat pahalılığı, dar gelirlilerin ve memurların durumu, karaborsa gibi konular oluşturmuştur.[9] Muhalifler yeni bir hayat görüşünün idareye egemen olması gerektiğini savunmuşlardır.

Tevfik Rüştü Aras'ın şu sözleri: [10]

> *''Sanfransisko da eski Cemiyet-i Akvam yerine konacak Birleşmiş Milletler Anayasası hazırlanıyor. Ben Cemiyet-i Akvam da çok bulundum değerini iyi bilirim, Atatürk de çok değer verirdi. Demokrasi cephesi zaferi kazanmıştır. Kurulacak olan yenidünya demokrasi dünyasıdır. Eğer biz milli şeflikle avunur gidersek bizi bu teşkilata almazlar''*

oluşan muhalefetin görüşlerini ve çok partili hayata geçilmesinin nedenini belirtmesi açısından son derece önemli olmuştur.

II. Dünya Savaşı'nın sonunda Türkiye'nin siyasi ve ekonomik menfaatlerinin Batının tarafında olduğu görülmüş ve bu menfaatleri geliştirmenin en iyi yolunun Batıya daha fazla yaklaşmak olduğu anlaşılmıştır. İtalya ve Almanya'da tek parti idarelerinin ortadan kalkması, Türkiye'nin Birleşmiş Milletlere girişi ve batıya

[9] Sait Aşgın, **Türkiye'nin Demokrat Partili Yılları**, Kişisel Yayınlar, Karaman 2001, s.9.
[10] İsmet Bozdağ, **Demokrat Parti ve Ötekiler**, Kervan Yayınları İstanbul 1975, s.10.

yaklaşması, Türkiye' de tek parti rejiminin temellerini sarsmıştır.[11] Dış ülkelerde özellikle ABD de esen hava, Türkiye'nin politik sistemini daha demokratik bir hale getirmedikçe, Batı da kazanmak istediği ve ihtiyacını duyduğu manevi itibarı gerektiği derecede elde edemeyeceğini göstermiştir.[12]

DP'nin kuruluşundaki en büyük etken Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu veya Toprak Reformu denilen kanun olmuştur. Hükümet ''Çiftçilere toprak dağıtılması ve çiftçi ocakları kurulması" hakkındaki kanun tasarısını ve geçici komisyon raporunu görüşmek üzere meclise göndermiş ve meclisin 14 Mayıs 1945 tarihli oturumunda Tarım Bakanı, yasa tasarısı ile ilgili açıklamalarda bulunmuştur.[13] Bu kanunun temel amacı; toprağı olmayan ya da çok az toprağı olan köylülere toprak dağıtmak, kredi ve tarımsal araçlar gibi köylünün üretim için ihtiyaç duyduğu bazı önemli olan araçları sağlamak, toprakların belli bir büyüklüğün üstüne çıkmasını önlemek ve toprağın sürekli olarak kullanılmasını güvence altına almaktır.[14]

Bakanlar Kurulu aracılığıyla sevk edilen kanun tasarısı mayıs ortalarına kadar 45 toplantıda tartışılmıştır.[15] Tasarıya göre; toprak sahipliliğinde kimsenin elinde 5.000 dönümden fazla toprak bulunmayacaktı. Topraksız ya da az topraklı köylüye dağıtılmak üzere kişilerin elindeki toprak 50 dönüm alt sınırına kadar kamulaştırılabilecekti. Kamulaştırma bedeli arazinin gerçek değeri üzerinden değil, arazi vergisine matrah olan değer temel alınarak saptanacaktı.[16] İşte bu gibi hükümler mecliste milletvekili olarak bulunan büyük toprak sahiplerini ayağa kaldırmıştır. Adnan Menderes bu yasanın ciddiyetine dikkat çekerek yasanın meclisin çıkardığı yasaların belki en önemlisi olduğunu savunmuştur. CHP'nin içindeki bütün itirazlara rağmen Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu 11 Haziran 1945 de meclisten geçmiş ve bu kanun siyasal, ekonomik sonuçlarıyla birlikte çeşitli olaylara sebep olmuştur.[17]

Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu'nun Millet Meclisi'nden çıktığı günlerde dört milletvekili parti grubuna bir önerge vermiştir. "Dörtlü Takrir" adıyla anılan bu

---

[11] Kemal H. Karpat, **Türk Demokrasi Tarihi**, Timaş Yayınları, İstanbul 1996, s.127.
[12] Karpat, **Türk Demokrasi Tarihi**, s.127.
[13] Çetin Yetkin, **Karşıdevrim,(1945-1950)** , Kilit Yayınları, İstanbul 2003, s.200.
[14] Enis Şahin, Bilal Tunç, *Demokrat Parti'nin Kuruluş Süreci ve DP – CHP Siyasî Mücadelesi (1945-1947),* **Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi,** C. 1, S. 2, Yıl 2015, s. 37.
[15] Mustafa Albayrak, **Türk Siyasi Tarihinde Demokrat Parti (1946-1960)**, Phoenix Yayınevi, Ankara 2004, s. 22.
[16] Yetkin**, Karşıdevrim**, s. .201.
[17] Şahin, *Demokrat Parti'nin Kuruluş Süreci,* s. 39.

önergeyi imzalayanlar; İzmir Milletvekili Celal Bayar, Aydın Milletvekili Adnan Menderes, İçel Milletvekili Refik Koraltan ve Kars Milletvekili Fuat Köprülü'dür.[18] Celal Bayar iktisatçı ve bankacı, Adnan Menderes çiftçi ve hukukçu, Refik Koraltan da hukukçu ve Fuat Köprülü ise tarih profesörüdür. İlk üçü ve özellikle Celal Bayar Türk siyasi hayatının belirgin çehrelerinden olup 1937-39 yıllarında hükümeti yönetmiş ve Atatürk'ün son başbakanı olmuştur.

Dörtlü Takrir adı verilen önerge mecliste reddedilmiştir. Reddedilmesinin sebebi hakkında tartışmalı olmakla birlikte iki görüş ileri sürülmüştür. Birincisi Halk Partililerin henüz otoriter tepki alışkanlıklarını yitirmemiş olmaları, ikincisi ise CHP kendi içinden bir muhalefet partisi çıkarabilmek için kasten sert davranmasıdır.[19] Halk Partisi içerisinde bu gelişmeler yaşanırken İstanbul'da Nuri Demirağ, Milli Kalkınma Partisi adında bir parti kurmak için başvuru tapmış ve partinin kuruluşuna izin verilmiştir.[20]

Önergeleri reddedilen dörtlerden ikisi Adnan Menderes ve Fuat Köprülü bir müddet sonra Vatan gazetesinde açık muhalefete geçmişler ve millet denetiminin sağlanması, insan hak ve hürriyetlerinin güvenceye alınması, antidemokratik hükümlerin reddi, baskının kaldırılması gibi liberal ve demokratik konularda yazdıkları yazılarla Halk Partisini ve hükümeti eleştirmişlerdir. Bu şekilde yaptıkları yayınlar üzerine parti divanı toplanıp 21 Eylül 1945'te oy birliği ile bu iki milletvekilinin ihracına karar vermişlerdir. Refik Koraltan 2 Ekim 1945'te Vatan gazetesine bir beyanat vererek arkadaşlarının ihracının tüzüğe aykırı olduğunu ifade etmesi üzerine o da ihraç edilenler arasında yerini almıştır.[21] Daha sonra dörtlerin lideri olan Celal Bayar da istifa etmiş ve bununla beraber Dörtlü Takrir sahiplerinin bir parti kurarak muhalefete devam edeceği belli olmuştur.[22] Vatan Gazetesi Başyazarı Ahmet Emin Yalman'ın bir haber başyazısında Demokrat Parti adını

---

[18] Tarık Zafer Tunaya, **Türkiye'de Siyasi Partiler (1859-1952)**, Arba Yayınları, İstanbul 1995. s.646., Tevfik Çavdar, *Demokrat Parti*, **Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi**, C. 8, İletişim Yayınları, İstanbul 1989, s. 2064.

[19] Cem Eroğul, **Demokrat Parti Tarihi ve İdeolojisi**, İmge Kitabevi, Ankara1998, s.31.

[20] Rıfkı Salim Burçak, **Türkiye'de Demokrasiye Geçiş 1945-1950**, Olgaç Matbaası, İstanbul 1979, s. 57.

[21] Orhan Cemal Fersoy, **Bir Devre Adını Veren Başbakan Adnan Menderes**, Hun Yayınları, İstanbul 1978, s. 89. Tekin Erer**, Türkiye'de Parti Kavgaları**, Ticaret Postası Matbaası, İstanbul 1966, s. 228.

[22] Eroğul, **Demokrat Parti Tarihi**, s.31.

geçirmesinin sıcak karşılanmasıyla Celal Bayar, Adnan Menderes, Refik Koraltan ve Fuat Köprülü tarafından 7 Ocak 1946 yılında Ankara'da Demokrat Parti kurulmuştur.[23]

1.2.Demokrat Parti'nin İdeolojisi ve Yapısı

Demokrat Parti, Atatürk döneminde belli bir istikrara kavuşmuş olan toplumsal düzenin, II. Dünya Savaşında izlenen politika sonucu geçirdiği gelişimin bir ürünü olarak daha ilk kurulduğu andan itibaren halk arasında "Demir Kırat" olarak konuşulmaya başlamıştır.[24]

Celal Bayar, DP'nin kuruluşunu anlatırken,

> *''İnkılapların yerleştiği ve batılılaşmanın artık devletten millete değil, milletten devlete olması gerektiği şeklindeki fikirlerini arkadaşlarımla uzlaşma gereği duymadan anlaşabildiğimiz temel düşünceler''* diye nitelendirmiştir. [25]

Demokrat Parti kendisini, Kurtuluş Savaşı ile kurulan modern Türk Devleti'nin uygarlığa bütün kurumlarıyla ulaşmasının zorunlu aracı olarak görmüş ve halk kavramını, patronla-işçiyi, ağa ile çobanı kapsayan bir anlamda kullanmıştır.[26]

Demokrat Parti kurulduğu gün; merkez idaresi, tüzüğü ve programını ilan etmiştir. Hazırlanan tüzüğün 43. maddesine göre, büyük kongreye kadar kurucular Genel İdare Kurulunu teşkil etmekle yükümlü bulunmuştur. Dört kurucu toplanıp aralarında Celal Bayar'ı parti başkanlığına seçmişlerdir.[27] Tüzüğün öngördüğü merkez örgütü ise Parti Başkanı, Genel İdare Kurulu ve Merkez Haysiyet Divanı olmak üzere 3 organdan meydana gelmiştir. İki yılda bir toplanan Büyük Kongreden sonra en yetkili organ Genel İdare Kurulu olup, Partinin fiilen bütün idaresi ona ait sayılmış ve ayrıca partinin milletvekili adaylarını tespit etme yetkisi bu organa verilmiştir.[28]

---

[23]İsmet Bozdağ**, Bilinmeyen Yönleriyle Celal Bayar**, Emre Yayınları, İstanbul 2005, s. 123.,Tunaya, **Türkiye'de Siyasi Partiler,** s.646.
[24] Şevket Süreyya Aydemir, **Menderes'in Dramı (1899-1960),** Remzi Kitabevi, İstanbul 1998, s. 127.
[25] Taner Timur, **Türkiye'de Çok Partili Hayata Geçiş,** İmge Kitapevi**,** Ankara 2003, s.23.
[26] Timur, **Türkiye'de Çok Partili Hayata Geçiş**, s.37-38.
[27] Sina Akşin, **Ana Çizgileriyle Türkiye'nin Yakın Tarihi (1789-1980),** İmaj Yayıncılık, Ankara 2004, s. 226.
[28] Eroğul, **Demokrat Parti Tarihi**, s.32.

Taşra örgütü ise il, ilçe, bucak ve ocak kademelerinden meydana gelmiş ve hepsinin yılda bir toplanan kongresi ve üç ile yedi üyelik yönetim kurulları mevcuttur. Her yönetim kurulunda bir başkan bir yazman bir de muhasip bulunduğu gibi her ilin de bir haysiyet divanı vardır.

Demokrat Partinin programı, CHP ile karşılaştırıldığında aralarında çok fazla bir fark olmadığı görülmüştür.[29] Partinin programı, Genel hükümler ve hükümet işleri olarak iki bölüme ayrılmış ve birinci bölümde partinin genel ilkeleri belirtilmiştir. Bunları da Liberalizm ve demokrasi adı altında toplamak mümkündür. Liberalizm hem hürriyetler açısından hem de iktisadi düzen olarak kabul edilmiştir. Belli başlı insan hak ve hürriyetleri öngörülmüştür. Türk toplumunun aile ve mülkiyet esaslarına dayandığı belirtilmiştir. İktisadi açıdan anayasada yer almış olan devletçiliğin baş görevleri arasında özel kuruluşların desteklenmesi gerektiğine işaret edilmiştir.[30] Ayrıca DP'liler Atatürk İlkeleri'ne vurgular yapmış ve amaçlarının demokrasiyi geliştirmek olduğunu belirterek, bireysel özgürlüklerin önünün açılması gerektiğinin altını çizmişlerdir.[31]

1.3. 21 Temmuz 1946 Genel Seçimleri

CHP kendi imkânları doğrultusunda aldığı bütün tedbirlere rağmen, DP'nin büyümesine engel olamayınca belediye seçimlerini erkene almıştır. Erken yapılan seçimlere tepki gösteren DP, 1946 Mayısında yapılan belediye seçimlerine katılmayacağını, seçimlerin 1947 yılında yapılırsa katılacağını bildirmiştir. Bunun neticesinde CHP Hükümeti bazı yasaları düzeltme yoluna giderek DP'nin taleplerine yer vermek zorunda kalmış ve seçim yasası, iki basamaklı seçim yerine doğrudan yapılacak şekilde değiştirilmiştir.[32]

Bu düzenlemelerle birlikte 14 Mayıs 1946 tarihinde başbakanlıktan meclise sunulan milletvekili seçimi hakkında eski kanunda değişiklik yapılarak tek dereceli seçim usulü benimsenmiştir. Seçmenler resmi yöneticilerin nezdinde ki sandık

[29] Feroz Ahmad, **Modern Türkiye'nin Oluşumu**, Kaynak Yayınları, İstanbul 2012, s. 128.
[30] Eroğul, **Demokrat Parti Tarihi**, s.33.
[31] Erol Yüksel, **Bir Siyaset Adamı Olarak Refik Koraltan (1890-1974)**, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, Konya 2016, s. 204.
[32] Şahin, *Demokrat Parti'nin Kuruluş Süreci,* s. 44.

başlarında daha önceden hazırlanmış olan parti listelerini herkesin gözü önünde sandığa atacaklardı. Oyların açıkça herkesin gözü önünde kullanılmasından sonra bu kez sandıklar sadece resmi görevlerden oluşan kurullar tarafından gizli açılacak ve oy sayımı ile dökümü yine gizli olarak yapılacaktı. Tasarı 5 Haziran 1946 günü CHP'nin istediği şekilde mecliste kabul edilmiştir. 1946 seçimlerinde DP o tarihte 63 olan ilerin 16'sından aday göstermemiştir.[33]

Seçim propagandasına hızlı başlayan DP, seçim kampanyasında vatandaşla daha yakından ilişki kurmuşlardır. Halk Partisi aday listesini çoğunlukla emekli asker ve tanınmış siyasi şahsiyetler oluştururken askeri-sivil bürokrasi geleneğini korumuştur. DP'nin aday listesi ise daha çok orta kesim mensupları, bürokrat, çiftlik sahibi ve iş adamları oluşturmuştur.[34] Seçimler 21 Temmuz 1946'da bir yıl öne alınmış olarak yapılmıştır. Cumhuriyet tarihinin ilk çok partili ve tek dereceli bu seçimi birçok tartışmayı da beraberinde getirmiştir. Üzerindeki tartışmalar ve iddialar nedeniyle siyasal tarihimizde "hileli seçimler" olarak adlandırılan bu seçimler, çok partili demokratik hayata geçiş açısından olduğu kadar Türk iktisadi hayatındaki değişiklikler bakımından da bir dönüm noktası olmuştur. Seçim sonrası seçimlere hile karıştırıldığı, DP'nin oylarının sayılmadığı, sahte seçim tutanaklarının hazırlandığı vs. yolunda şikâyetler ortaya çıkmıştır. Seçim sonuçlarına göre meclise 403 CHP'li, 54 DP'li ve 8 bağımsız milletvekili girmiştir. [35]

2. DEMOKRAT PARTİNİN İKTİDAR YILLARI

2.1. 14 Mayıs 1950 Seçimleri ve İktidarın El Değiştirmesi

İktidar partisi CHP karşısında Temmuz 1945 de Milli Kalkınma Partisi, Ocak 1946 da Demokrat Partinin kurulmasıyla çok partili siyasi hayatın başlaması ve buna zaman zaman yeni partilerin katılmasına rağmen 1950'ye kadar olan iktidar mücadelesi iki büyük parti olan CHP ve DP arasında geçmiştir.[36]

---

[33] M. Serhan Yücel, **Demokrat Parti**, Ülke Yayınları, İstanbul 2001, s.54.
[34] Ahmet Yeşil, **Türkiye'de Çok Partili Hayata Geçiş**, Kültür Eserleri, Ankara 1998, s.72-74.
[35] Aşgın,**Türkiye'nin Demokrat Partili Yılları**, s.18-19.
[36] Yeşil, **Türkiye'de Çok Partili Hayata Geçiş**, s.55.

DP, CHP iktidarına karşı başarılı bir seçim propagandası yürütmüştür. Zaten seçimleri kazanmasında da bu propagandanın etkisi büyük olmuştur. DP'nin yaptığı propaganda şu esaslara dayanmıştır: [37]

- CHP tarafından danışıklı dövüş partisi olmadığını kanıtlamak
- II. Dünya Savaşı boyunca çekilen sıkıntıları, geniş kitleleri zora sokan önlemleri gündemde tutmak
- 1946 seçimlerinde baskı ve yolsuzluk yapıldığını sürekli işlemek
- Halkın memur, polis ve Jandarma zulmü altında yaşadığını sürekli işlemek
- CHP'nin demokrasiyi gerçekten istediğini, doğal yapısının antidemokratik olduğunu öne sürmek halkın özgürlüğüne ve milli iradeye karşı olduğunu söylemek
- CHP'nin halkı küçümsediği üzerinde durmak
- Dinamik bir propaganda yöntemi izlemek ve halkla kaynaşmak.

14 Mayıs 1950 de yapılan seçimlere göre DP oyların % 53,3 ile 416 milletvekili kazanırken, CHP oyların % 39,9 ile 69 milletvekili kazanmıştır. DP meclis grubu ilk toplantısını 20 Mayıs 1950 günü yapmış ve toplantıda Celal Bayar Cumhurbaşkanlığına aday gösterilmiştir. TBMM 22 Mayıs 1950 günü toplanarak Cumhurbaşkanı ve meclis başkanını seçmiştir. Buna göre Türkiye'nin üçüncü Cumhurbaşkanlığına Celal Bayar, başbakan ve parti genel başkanlığına da Adnan Menderes seçilmiştir. Böylece Türkiye'nin on yılına damgasını vuran Menderes dönemi başlamıştır. 22 Mayıs 1950'den sonra DP ile Menderes adeta özdeşleşmiş, ikisinin de yükseliş ve düşüşleri aynı olmuştur.[38]

Refik Koraltan TBMM başkanı seçilirken, Fuat Köprülü de dışişleri bakanlığına getirilmiştir.[39] Geniş bir halk muhalefetini partisine çekme başarısını gösteren DP karşısında CHP, muhalefet saflarına düşmüştür. Bu gelişme bazılarına göre Cumhuriyet tarihinde gerçekleşen kansız beyaz ihtilal olarak adlandırılmıştır.[40] Şevket Süreyya Aydemir de 14 Mayıs için şu sözleri yazmıştır: [41]

---

[37] Yetkin, **Karşıdevrim**, s. 585.
[38] M. Serhan Yücel, **Demokrat Parti**, Ülke Yayınları, İstanbul 2001, s.79.
[39] Sina Akşin**, Kısa Türkiye Tarihi**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2007, s.249.
[40] Yeşil**, Türkiye'de Çok Partili Hayata Geçiş**, s.56.
[41] Şevket Süreyya Aydemir, **İkinci Adam,** C. 3, Remzi Kitapevi, İstanbul 1988, s. 14.

"Beyaz ihtilâl yeni bir söz değildir. Kansız hükümet darbelerinde yahut biraz daha genişçe fakat sınırlı ihtilâllerde bu sözler daima kullanılır…
14 Mayıs 1950 Seçimlerinde Türkiye'de olan, acaba bir Beyaz ihtilâl mi idi? Sanıyorum ki: evet."

2.2. Gelişme ve Başarı Yılları (1951-1954)

Başbakan Adnan Menderes, 2 Haziran 1950 de yani ilk defa DP hükümetinin güvenoyu almasından sonra CHP'ye yakın olan komutanların darbe yapacakları endişesi ile 6 Haziran da genelkurmay dâhil ordu üst kademelerinde değişiklikler yapmıştır. II. Dünya Savaşında izlenen dış politika nedeni ile Sovyetler ile bozulan ilişkiler de DP iktidarının ilk yıllarının başlıca sorunlarını oluşturmuştur. Türkiye II. Dünya Savaşından sonra içine düştüğü yalnızlıktan kurtulma noktasında önemli çabalar göstermiş ve bu yolda da belirli bir mesafe almıştır. Türkiye fiilen savaşa girmemekle beraber savaş ekonomisinin neden olduğu ekonomik ve toplumsal sıkıntıları henüz tam atlatamamış, halk siyasal sistemdeki değişikliklerin getirdiği yeni duruma da alışamamıştır.[42]

Bu dönem Türkiye'nin günümüze kadar uzanan bir dizi probleminin temellerinin atıldığı süreci oluşturmuştur. DP iktidara geldikten sonra bütün gücünü iktisadi kalkınmaya vermiştir. 1950'den sonra patlak veren Kore Savaşı dünyada birtakım hammaddelerin ve tarımsal ürünlerin fiyatlarını yükseltmiştir. Bu sırada Türkiye'de sayıları gittikçe artan traktör ve diğer tarım aletleri sayesinde önemli artışlar elde edilmiştir.[43]

2.3. Sıkıntılı Yılları (1954-1957)

2.3.1. 2 Mayıs 1954 Seçimleri

1954 Mayıs ayının sonundan itibaren Türk siyasi hayatı genel seçim öncesinin hummalı havasına girmiştir. 28 Martta DP ve CHP'nin yoklamaları yapılmış milletvekili olmak isteyenlerin sayısı sadece bu iki partiye aday olmak için 14.000 kişiye ulaşmıştır. Bir yandan aday saptama işlemleri yapılırken bir yandan da DP yöneticileri temel atma törenleri düzenlemişlerdir. 4 Nisan 1954 de Samsun

[42] Aşgın,**Türkiye'nin Demokrat Partili Yılları**, s.51-53.
[43] Akşin**, Kısa Türkiye,** s.250.

Limanının temeli atılmış, 22 Nisan da Celal Bayar İzmit' de ki üçüncü Kâğıt Fabrikasını hizmete açmış, 26 Nisan da Mersin Limanının inşaatına başlanmıştır.[44] Bu törenler vesilesiyle yapılan konuşmalarda kalkınma hareketleri övülmüş vatandaşın kafasında DP lehinde gelişme daha çok güçlendirilmeye çalışılmıştır.

2 Mayıs 1954 seçimlerinde DP oyların % 57'sini, CHP % 36'sını almıştır. DP 541 koltuktan 504'ünü almıştır. CHP'nin ise 31 milletvekili kalmıştır.[45] Birçoğu siyaset amacı ile yapılan yatırımlar, dağıtılan krediler enflasyona, döviz darlığına ve mal kıtlığına yol açmıştır. Hükümet buna rağmen iktisadi planlama düşüncesini reddetmiştir. ABD' den 300 milyon dolar kredi istenip alınılamamıştır. 25 yıl hizmet etmiş memurların bakanlık emrine alınması ve emekliye sevk edilmesi uygulaması getirilmiş, üniversiteler ve yargıçlar üzerinde bazı baskılar kurulmuş, tavsiyeler yapılmıştır. Gazetecilere ağır hapis ve para cezaları verilmiştir.[46]

Menderes'in seçimlerden sonra basın- yayın kuruluşları ve aydınların tavsiyelerini dinlememek gibi bir yol takip edeceğini söylemesi 1950 seçimlerinde Demokrat Partiyi destekleyen liberal aydınların desteğini kaybetmesine yol açmıştır.[47]

Demokrat Parti meclis grubu, muhalefeti bir askeri ayaklanma ve kargaşa tezgâhlamakla suçlamış ve muhalefetin faaliyetleri ile ilgili gerçekleri ortaya çıkarmak için bir meclis Tahkikat Komisyonu oluşturulmuştur. Bütünü ile DP'li lilerden oluşan ve dolayısıyla da tarafsız olması çok zor olan bu komisyona, meclisin ve mahkemelerin yetkilerini geride bırakan ve bu haliyle anayasanın ihlali olan olağanüstü bir yetki verilmiştir. Komisyona basın sansür etme, gazeteleri toplatma ve komisyon çalışmalarına engel olan ya da zorlaştıranlara üç yıla kadar hapis cezası verme yetkisi veren bu kanun tasarısı meclisten geçmiştir.[48]

Hukuk profesörleri komisyona verilen yetkileri anayasaya aykırı olarak kınamıştır. Meclis, komisyonun yetkilerini artıran bir kanunu kabul etmiş ve İnönü'ye halkı isyana ve kanunlara karşı gelmeye teşvik eden sözler sarf ettiği ve Türk milletine, orduya ve Millet Meclisi' nin birliğine açıkça saldırdığı'' için Meclis

[44] Cem Eroğul,**Demokrat Parti Tarihi ve İdeolojisi**, İmge Kitabevi, Ankara1998, s.137.
[45] Ali Fuat Başgil, **27 Mayıs İhtilali ve Sebepleri,** Yağmur Yayınları, İstanbul 2017, s. 96.
[46] Akşin, **Kısa Türkiye**, s.251.
[47]Cezmi Eraslan*, Atatürk'ten sonra Türkiye'nin İç Politikası*, **Türkiye Cumhuriyeti Tarihi II**, Ankara 2010, s.560.
[48] Feroz Ahmad, **Demokrasi Sürecinde Türkiye (1945-1980)**, Hil Yayınları, İstanbul 1996, s.78.

çalışmalarına 12 oturum katılmama cezası verilmiştir. CHP'liler gençlik örgütlerini kullanıp Ankara ve İstanbul'da gösteriler düzenleyerek buna karşılık vermiş, hükümet iki ilde sıkıyönetim ilan etmiş ve bu gösteriler devam ederken üniversiteler tatil edilmiştir. [49]

DP'nin güçlü ve başarılı olduğu tarafı, iktisadi kalkınmada büyük bir canlılık ve heyecan yaratabilmesiyle mümkün olmuştur. Ancak bunu plansız şekilde yapması da maliyeyi iflasa sürüklemiştir. Halk evleri ve köy enstitülerinin kapatılması, muhalefetle ilişkileri hemen daima bir kavga havasında yürütmek; Amerikalılarla yapılan çok sayıda kimisi hatta sözlü olan ikili anlaşmalar ABD'ye geniş bir hareket alanı sağlamış, bu durumda Türkiye'de bazı kesimlerin tepkisine yol açmıştır.

2.3.2. 27 Ekim 1957 Erken Genel Seçimleri

Hükümet 1957 Mayıs ayında tahıl alım fiyatlarının yükseldiğini ilan etmiş bu da 1957 de bir genel seçim yapma niyetinin işareti olmuştur. Bu karar, kırsal kesimin alım gücünü artırıp enflasyonu yükseltmiştir. Fakat kırsal kesimin oylarını fiilen garanti ettiği için de iyi bir seçim politikası olmuştur. Enflasyona karşı hükümet, ürünlere yüksek bir fiyat ödeyerek ve çiftçi borçlarını erteleyerek seçmen çoğunluğunu oluşturan kırsal kesimin gönlünü almaya çalışmıştır.[50]

Muhalefet, ekonomik sıkıntıları ve özgürlüğün yokluğunu vurgulamıştır. Seçimlerde muhalefete önceki seçimlerde olduğu gibi CHP öncülük etmiştir. CHP klasik propagandasından vazgeçmeyerek genel başkanları İsmet İnönü'nün şahsiyeti ve onun söylediği sözler üzerine kampanyalarını oturtmuşlardır. Celal Bayar, Adnan Menderes ve bakanlar ise yurdun değişik yerlerinde yaptıkları konuşmalarla halktan destek istemişlerdir. DP yetkililerinin seçim kampanyası sırasında üzerinde durdukları konular, memleket kalkınması, muhalefetin hırçınlığı, pahalılığın nedenleri ve çözüm önerileri, 1946 seçimleri ve CHP'nin geçmişine getirilen eleştiriler olurken, CHP'nin işlediği konulardan bazıları şunlardır: rejim ve demokrasi sorununun devam ettiği, iktisadi kalkınmanın demokratların en büyük

[49] Ahmad, **Demokrasi Sürecinde Türkiye, s**.79.
[50] Ahmad**, Demokrasi Sürecinde Türkiye**, s.69.

yalanı olduğu, hayat pahalılığının sürdüğü ve Cumhurbaşkanı Celal Bayar ile başbakan Adnan Menderes ile girilen polemikler yer almıştır.[51]

27 Ekim 1957 günü seçimler yapılmış ve DP oyların % 47,3 ünü almıştır. CHP ise %40,6 oranına sahip olmuştur. Cumhuriyetçi Millet Partisi % 7, Hürriyet Partisi de % 3,8 seviyesinde kalmıştır. DP 408 milletvekili, CHP 173 milletvekili, CMP ve HP 4'er milletvekili, bağımsızda 2 milletvekili parlamentoya girmiştir. DP 1950, 1954, 1957 seçimlerini kazanarak, Türkiye'de üst üste üç seçim kazanan ilk parti olma özelliğini taşımaktadır. Ancak DP 1957 seçimlerinden oy kaybederek çıkmıştır.

DP'nin oy kaybetmesinin bazı sebepleri şunlardır:

- Milli Koruma Kanunu'nun uygulamasındaki başarısızlık döviz sıkıntısını doğurmuş; cam, lastik, pil, çay, kahve, ilaç gibi maddelerin karaborsaya düşmüş olması
- Kırşehir, 1954 seçimlerinde Millet Partisine oy vermesi yüzünden ilçe yapılmış ancak daha sonra Kırşehir'in yeniden il yapılmasına rağmen bu yüzden çıkan problemler
- Aday listelerinin tanziminde yapılan hatalar, yerel unsurlara önem verilmemesi, adayların Menderes ve yakınındaki üç beş kişi tarafından belirlenmesi, 1957 seçimlerinde oy kaybının önemli bir sebebidir.
- Doğunun ilk üniversitesi Elazığ'a açılacakken, Erzurum milletvekili Rıfkı Salim Burçak'ın Milli Eğitim Bakanlığı yaptığı dönende Atatürk üniversitesinin Erzurum'a kurulması 1957 seçimlerinde Elazığ'ın DP'ye bir tepkisi olarak dönmüştür.[52]

Ekonomik sıkıntıların yanı sıra siyasi olayların da gittikçe gerginleştiği bir ortamda gerçekleşmiş olan 1957 seçiminde muhalefetin önemli ölçüde güçlenmesi iktidarı bu dönemde sıkı tedbirler almaya yöneltmiştir. Demokrat Parti meclis grubu seçimlerde muhalefeti destekleyen devlet memurlarına karşı tedbir almaya, daha

[51] Yücel, **Demokrat Parti**, s.124-125.
[52] Yücel**, Demokrat Parti**, s.128.

şiddetli bir basın kanunu uygulamaya, muhalefete karşı tedbirler almaya karar vermiştir.[53]

1958' de iktisadi bunalımın çözümsüzlüğü karşısında Türk hükümeti IMF ve Dünya Bankasının dayatmasını kabul etmek zorunda kalmıştır. İstikrar önlemleri alınmış ve dolar 2.80 TL den 9 TL ye çıkarılmıştır.[54] Menderes 24 Kasım 1958' de yaptığı bir konuşmasında, Hürriyet Partisi ile Halk Partisinin birleşmesini kastederek muhalefeti Haçlı ordusuna benzetmiştir. Celal Bayar ise 29 Kasım 1958'de Çorlu'da verdiği nutukta 'kıskançlar dış yardımı istemeyenler, milli yardımı istemeyenlerdir. Millî kalkınmaya mani olmak isteyenler, millî irade karşısında da karınca gibi ezileceklerdir' diyerek muhalefeti açıkça tehdit etmiştir. DP yöneticileri ayrıca Güç Birliği Hareketi karşısında, Vatan Cephesi adı altında bir karşı hareket yaratmıştır.[55] Böylece bütün ülkede bir taraf da Güç Birliği Ocakları öbür taraf da Vatan Cephesi Ocakları olmak üzere iki kutup teşekkül etmeye başlamıştır. Siyaset sahnesindeki husumet bizzat geniş vatandaş kütleleri içinde örgütlenmeye koyulmuştur. Bu ağları kuvvetle örülmesi bütün memleketi kanlı bir kardeş kavgasına hazır hale getirmiştir.

Bu dönemde muhalefet ve bir kısım basın hakkında tahkikat açılmıştır. İspat hakkının Türkiye gündemine girmesinden sonra, DP iktidarı basına karşı sert tutumu artarak devam etmiştir. Savcılıklar her geçen gün çeşitli konularda gazetelere yayın yasağı kararları göndererek hükümet aleyhinde haber ve yazıların yayınlanmasını önlemeye çalışmışlardır.1959 ve 1960 yıllarında ardı ardına açılan basın davalarında mahkûmiyet kararları birbirini izlemiştir. Ünlü Amerikalı bir gazeteci Türkiye'yi ziyarete gelmiş ve Amerika'ya dönüşünde Türkiye ile ilgili bir yazı kaleme almıştır. Gazeteci bu yazısında Türkiye'de ki politik gelişmeleri tehlikeli bulmuş ve eleştirmiştir. Yazı, ABD gazetelerinde yayımlandıktan sonra Türkçeye çevrilmiş ve bu çeviriyi de Dünya, Ulus, Vatan ve Kervan gazeteleri ile Kim ve Altı Ok dergileri yayınlayınca bu dergi ve gazeteler hakkında soruşturma açılmıştır. Birçok gazeteci çeşitli hapis ve para cezalarına çarptırılmıştı, yazıyı yayınlayan dergi ve gazeteler hakkında en azı bir ay olmak üzere kapatma kararları verilmiştir.[56]

---

[53] Eraslan*, Atatürk'ten sonra Türkiye'nin İç Politikası*, s.560.
[54] Sina Akşin, *Siyasal Tarih (1950-1960),***Çağdaş Türkiye (1908-1980)**, C. IV, İstanbul 2000, s.218.
[55] Eroğul, **Demokrat Parti**, s. 223.
[56] Ahmad**, Demokrasi Sürecinde Türkiye** s.75-76.

Aslında basın yasakları iktidarın aleyhine sonuç vermiştir. Çünkü ülkede önemli olaylar olurken vatandaşın normal yollardan bilgi edinmesi önlemek, fısıltı gazetesini ve geniş çaplı fısıltı mekanizmasını ortaya çıkarmıştır. Örneğin öğrenci olaylarında iki kişi ölmüştür fakat fısıltı gazetesi bu rakamı altmışa yetmişe çıkarmıştır. Böylece herkesin gözünde iktidar daha da korkunçlaşmış ve buna bağlı olarak tepkilerde artmıştır.

2.4. 27 Mayıs 1960 Askeri Darbesi

Demokrat Parti yönetimine ve parlamentoya karşı olduğu kadar ordu hiyerarşisine karşıda yapılan 27 Mayıs 1960 darbesi Türk Silahlı Kuvvetlerinden bir grup albay ve daha alt rütbeli subay tarafından gerçekleştirilmiştir.[57]

DP'nin ekonomide uyguladığı enflasyoncu politika sonucu özellikle subayların ve CHP döneminde oluşan devrimci kadronun çekirdeği olan memurların oluşturduğu sabit gelirlilerin kırılan nüfuzlarının yanında yaşam düzeyleri de düşmüştür. Ticaret kesiminin ise büyük kazançlar elde ederek yükselmesi 1950 seçimlerinde iktidarı bırakmak zorunda kalan asker ve sivil bürokrasiyi hükümete cephe almaya zorlamıştır. DP'nin muhalefetin ve basının demokratik haklarına saygılı olmak yerine zor yöntemlerle susturmaya çalışması eklenince 1960'ın mart ve nisan aylarında yer güvenlik güçleriyle öğrenciler arasında çatışmaya varan tepkiler baş göstermiş ve sonunda 27 Mayıs 1960 günü kendilerine Milli Birlik Komitesi adını veren bir grup genç subay ordu adına yönetime el koymuştur.[58]

Bu darbe, sadece halkın oylarıyla iktidara gelen meşru bir hükümeti silah zoru ile indirerek iktidar değişikliğine yol açmakla kalmamış etkileri her alanda devam eden yeni bir dönemi de başlatmıştır.[59] Cumhuriyet döneminin ilk askeri darbesi olması ve bundan sonrakilere de örnek teşkil etmesi bakımından ayrı bir öneme sahiptir. 27 Mayıs darbesi Atatürk'ün 1924 Anayasasını yürürlükten kaldırarak 1961 Anayasasını yürürlüğe koymuştur. 14 Mayıs 1950 tarihinde genel

[57] Hikmet Özdemir, *Siyasal Tarih (1960-1980)*, **Çağdaş Türkiye(1908-1980)**, C.IV, İstanbul 2000, s.228.
[58] Özdemir, *Siyasal Tarih, s*.229.
[59] Davut Dursun, **27 Mayıs Darbesi**, Şehir Yaynları, İstanbul 2001, s.11.

seçimlerden ilk kez barışçı bir şekilde iktidarı değiştirme başarısı göstermiş olan Türkiye on yıl sonra silah zoruyla indirilmesinin önüne geçememiştir.[60]

27 Mayıs 1960 darbesinden sonra 14 Ekim 1960 dan 15 Eylül 1961 e kadar 11 ay süren Yassıada Mahkemelerinde toplam 592 kişi sanık olarak yargılanmıştır.[61] DP ile ilgili ilk karar 1 Eylül 1960 tarihinde Ankara 5. Sulh Ceza Mahkemesinden gelmiş ve DP faaliyetten men edilmiştir. DP'nin feshi davası ise 29 Eylül 1960 günü sonuçlanmış ve parti kapatılmıştır. Fatin Rüştü Zorlu ile Hasan Polatkan 16 Eylül 1961'de İmralı Adasında idam edilmiştir. Adnan Menderes ise 15 Eylül günü intihara teşebbüs etmiş ancak intiharı önlenmiş ve 17 Eylül'de o da idam edilmiştir.[62]

3. DEMOKRAT PARTİ DÖNEMİNDE TÜRKİYE'NİN DIŞ VE İÇ SİYASETİ

3. 1. DIŞ SİYASET

II. Dünya Savaşı sona ererken Türkiye Almanya'ya karşı savaş ilan etmiştir. Etkili olmak bir yana, saflarına katıldığı batılı devletler tarafından bile iç açıcı bir yatkınlık görmemiştir. Bu durumu fırsat bilen Sovyetler doğu sınırlarımızda değişiklik istemiştir. Bu istek Yalta ve San Francisco konferanslarında ileri sürülmüştür. İş yalnız doğu illerinden birkaçının istenmesi ile kalmamış Sovyetler, boğazları da birlikte savunmamızı istemişlerdir. Bu nedenle de boğazlarda Sovyetler Birliğine deniz ve kara üstleri verilmesi isteği ileri sürülmüştür.1945 yılında Postam' da yapılan konferansta ABD, Türkiye'nin toprak bütünlüğü ile ilgilenmemiştir.[63]

Türkiye'nin 1950-1960 döneminde geldiği nokta, yaşadığı iç ve dış olaylar ve izlediği çizginin temel nedenleri 1945 yılına dayanmaktadır. Bir başka deyişle 1945-1950 dönemi, 1950-1960 döneminde Türkiye'de ortaya çıkan siyasal, toplumsal ve ekonomik gelişmelerin hazırlık dönemini oluşturmuştur.[64] 1945'ten sonra dış dünya da meydana gelen gelişmelerle Türkiye ABD' ye yaklaşmaya ve Türkiye'nin dış

[60] Dursun, **27 Mayıs Darbesi**, s.11.
[61] Özdemir, *Siyasal Tarih (1960-1980)*, s.233.
[62] Yücel, **Demokrat Parti**, s.166.
[63] Tünay, **Menderes Devri Anıları**, s. 57.
[64] H. Bayram Kaçmazoğlu, **Demokrat Parti Dönemi Toplumsal Tartışmaları**, Doğu Kitabevi, İstanbul 1988,s.13.

politikası ABD'ye göre şekillenmeye başlamıştır. Dünyaya damgasını vuran bloklar politikası ve soğuk savaş bu yılda doğmuştur.[65]

3.1.1. Kore Savaşı

II. Dünya Savaşı sonunda Japonya yenik düşmüş ve Amerikan kuvvetleri Güney Kore'yi, Sovyet kuvvetleri de Kuzey Kore'yi işgal etmişlerdir. Batı müttefikleri, Kore'de Birleşmiş Milletler kontrolünde tek bir devlet kurmak istemişler ancak 1948 yılında Kuzey de komünistlerin kontrolünde 'Demokratik Kore Halk Cumhuriyeti' kurulunca bu amaçlarını gerçekleştirememişlerdir. Kuzey'de ki bu devletin kuruluşundan sonra Güney Kore Devleti de kurulmuştur.[66]

25 Haziran 1950 de Kuzey Kore kuvvetlerinin Güney Kore'ye saldırması üzerine Kore Savaşı başlamış, aynı gün ABD'nin girişimi ile Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi toplanarak, Kuzey Kore'nin barışı bozduğunu belirtmiş ve bu devletin saldırıya son verip kuvvetlerini geri çekmesini istemiştir. Kuzey Kore'nin bu karara uymaması üzerine de Güvenlik Konseyi, 27 Haziran 1950'de ikinci bir kararla, barışın yeniden sağlanması için askeri önlemler alınmasına karar vermiş ve Birleşmiş Milletler Üyelerini, silahlı saldırıyı püskürtmek ve bölgede barış ile güvenliğin kurulması amacıyla, Güney Kore'ye gerekli yardımı yapmaya çağırmıştır. Bundan sonra da, 7 Temmuz 1950 de Konsey, aldığı yeni kararla, Birleşmiş Milletler Genel Komutanlığını kurmuştur.[67]

Türkiye, Kore Savaşı'nın başlaması üzerine, Birleşmiş Milletler Örgütü'nün davetine uyarak hükümetin önde gelen isimlerinin 18 Temmuz 1950'de Yalova'da aldıkları karar sonunda Kore'ye askeri kuvvet göndermeyi kabul etmiştir.[68] Aynı zamanda Kore'ye asker gönderen on yedi devlet arasında yer almış ve bunun yanında ABD'den sonra Kore'ye asker gönderen ilk devlet olmuştur. Bununla da Türkiye, cumhuriyet tarihinde ilk defa yurt dışına ve yabancı bir ülkeye asker göndermiş ve fiilen savaşa katılmıştır. Türkiye'nin bu şekilde Kore Savaşı'nda yer alması ise, NATO'ya girme konusunu etkilemiş ve bu konuda yeni gelişmelere yol açmıştır.[69]

---

[65] Kaçmazoğlu, **Demokrat Parti Dönemi,** s.13
[66] Yücel, **Demokrat Parti**, s. 84-85.
[67] Rifat Uçarol, **Siyasi Tarih (1789-2010)**, Der Yayınları, İstanbul 2010, s.936.
[68] Hüseyin Bağcı, **Türk Dış Politikasında 1950'li Yıllar,** Metu Press, Ankara 2001, s. 21.
[69] Uçarol, **Siyasi Tarih, s**.937.

Bütün bunlar Türkiye'nin Demokrat Parti iktidarı ile yeni bir dış politika belirlediğinin göstergesi olmuştur. Türkiye'nin bu süreçte Amerika'ya yaklaşması, Amerika'nın da Türkiye'ye çeşitli yardımlar yapmasına vesile olmuştur.[70]

3.1.2. Türkiye' nin NATO'ya Girişi

II. Dünya Savaşı sonunda Sovyet gücü karşısında paniğe kapılan Avrupalı Devletlerin, İngiltere, Fransa, Belçika, Hollanda ve Lüksemburg'un 17 Mart 1948'de imzaladıkları Brüksel Anlaşması ile ortaya çıkan ortak savunma programının iki kutuplu dünya düzeninin şartlarına uymaması Kuzey Atlantik Anlaşmasını doğurmuştur.[71] Brüksel Anlaşmasını imzalayan beş ülke ile ABD ve Kanada arasında başlayan görüşmelere İtalya, İzlanda, Danimarka, Norveç ve Portekiz de katılmıştır.4 Nisan 1949'da güvenliği sağlamak üzere Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO) kurulmuştur.[72] Türkiye NATO' nun kuruluşundan sekiz gün sonra pakta girme arzusunu dile getirmiştir. Türkiye'nin bu ittifaka ilk resmi başvurusu Mayıs 1950 de gerçekleşmiştir.[73] Başvuruyu olumlu karşılayan tek devlet İtalya olmuştur. Kendi çıkarları dışında bulunan Akdeniz'de bir savaşa sürüklenecekleri veya ABD'nin kendilerine yaptığı askeri yardım azalacağı endişesiyle Danimarka, Norveç ve Belçika; Ortadoğu'nun savunulması konusundaki değişik görüşleri nedeniyle de İngiltere'den itirazlar gelmiştir. Norveç, Danimarka, Belçika ve Hollanda gibi küçük devletlerin bir endişesi de Sovyet tehdidine en fazla maruz bulunan Türkiye'nin NATO' ya alınması halinde Sovyetlerin buna sert göstererek savaş açabilme ihtimalidir.[74]

1951 ortalarında Ortadoğu'daki siyasi havanın bulunması ve bu arada İran buhranının doğurduğu endişeler nedeniyle Türkiye'ye karşı itirazlar zayıflamıştır.[75] Türkiye 18 Şubat 1952 günü NATO devletleri arasındaki yerini almıştır. Bütün güvenliğini ortak savunma sloganı ile bu örgüt içinde yapılan işbirliğine bağlamıştır.

---

[70] **BCA,** f.030.01. y.62.381.10.
[71] Ümit Özdağ, **Menderes Döneminde Ordu-Siyaset İlişkileri ve 27 Mayıs İhtilali**, Boyut Yayınları, İstanbul 1997, s.35.
[72] Rasim Dirsehan Örs, **Rus Basınında Türkiye ve NATO**, Cumhuriyet Kitapları, İstanbul 2011, s. 148.
[73] Özdağ, **Menderes Döneminde Ordu-Siyaset İlişkileri, s**.35.
[74] Aşgın, **Türkiye'nin Demokrat Partili Yılları**, s.131.
[75] Aşgın,**Türkiye'nin Demokrat Partili Yılları**, s.137.

Ayrıca ABD ile çok yaygın bir ikili anlaşma ağı kurulmuştur. Böylece Türkiye, II. Dünya savaşının bitiminden yedi yıl sonra yalnızlık çemberini kırmış bu olay Sovyetler Birliğinin Türkiye Cumhuriyeti üzerindeki tehdit ve isteklerinin sonu olmuştur. Özellikle Sovyetler Birliği Türkiye'nin NATO ya girmesine muhalefet etmiş ve verdiği notalarla Türkiye'yi etkilemeye çalışmıştır. Sovyetler Birliğinin bu yöndeki baskıları aksi sonuçlar doğurmuş ve Türkiye NATO'ya katılmıştır. [76]

3.1.3. Balkan ve Bağdat Paktları

Batı dünyası ile eklemleşme politikası izleyen Menderes, aynı zamanda Türkiye'nin batı dünyası içindeki ağırlığını artırmanın yollarını aramıştır. Amerikan gücü ile Sovyet gücünün şiddetle çarpıştığı bir dünyada Menderes için Türkiye'nin ağırlığını artırma, Türkiye' ye daha fazla askeri ve ekonomik yardım sağlamanın en kısa yolu, Türkiye'nin sahip olduğu jeopolitik konumu, Sovyet tehdidine maruz kalan, dolayısı ile ABD için özel bir öneme sahip olan bölgeleri Türkiye üzerinden Amerikan güvenlik şemsiyesi altına almak olarak görmüştür.[77]

Türkiye ile Yunanistan'ın 1951'de NATO'ya girmeleri ve bunu sağlamak için yaptıkları ortak çalışmalar, iki devlet arasında zaten bir yakınlaşma meydana getirmiştir. Bu yakınlaşma, 1952 yılı başlarından itibaren, devlet adamlarının karşılıklı ziyaretleri ile daha da yoğunlaşmıştır. Buna Yugoslav temsilcileri de katılmıştır. Yapılan bu ziyaretler, üç devlet arasında, karşılıklı bir savunma işbirliğinin yapılması düşüncesini olgunlaştırmıştır.[78] Üç balkan devleti arasında bu yakınlaşma, başlangıçta Yugoslavya ile aralarında Triyeste sorunu bulunan İtalya'yı endişelendirmiş ancak İtalya'ya güvence verilerek, endişe giderilmiştir. Türkiye, Yunanistan ve Yugoslavya arasında başlatılan üçlü görüşmelerin ilk olumlu sonucu ise kısa bir süre içinde alınmış ve 28 Şubat 1953'de, Ankara'da üç devletin Dışişleri Bakanları arasında Balkan Paktı, resmi adı ile 'Dostluk ve İşbirliği Antlaşması' imzalanmıştır.[79]

---

[76] Bekir Tünay, **Menderes Devri Anıları**, s.70.
[77] Ümit Özdağ**, Menderes Döneminde Ordu-Siyaset İlişkileri** s.42.
[78] Uçarol, **Siyasi Tarih** s.941.
[79] Uçarol**, Siyasi Tarih** s.941.

Balkan Paktı'na göre, Türkiye ve Yunanistan'ın hakları ile sorumlulukları iki ülkenin NATO içindeki sorumluluklarına hiçbir şekilde etki etmeyecekti. Bu paktın diğer bir özelliği ise NATO'nun tam tersine eğer taraflardan biri saldırıya uğrarsa diğer tarafların yardıma gelmek gibi bir yükümlülüğünün olmamasıdır.[80]

Ancak kurulan Balkan Paktı uzun ömürlü olmamıştır. Bunda da Stalin'in ölümünden sonra Sovyet dış siyasetinde görülen yumuşamanın Yugoslavya'nın tutumunu etkilemesi önemli rol oynamıştır. Bu çerçevede Sovyetlerin Türkiye üzerinde de tutumunda bir değişiklik olmuş ve 30 Mayıs 1953'te Türkiye'ye nota veren Sovyetler Birliği Türkiye üzerinde hiçbir toprak isteği kalmadığını ve boğazlar konusundaki görüşünü de yeniden gözden geçirdiğini bildirmiştir.[81]

Türkiye'nin dış politikada izlediği bir diğer gelişmede 1954 seçimlerinden sonra olmuştur. 1954 seçimlerinden sonra başbakan Adnan Menderes, dış politikada özellikle Ortadoğu Politikasında Türkiye'de daha aktif olabilmesi için girişimlere başlamıştır. Bu çerçevede, 1955 yılı başlarında Ortadoğu da bir savunma Paktı kurmak için, Irak, Suriye ve Lübnan'ı kapsayan bir resmi ziyaret gezisine başlamıştır. İlk olarak Irak'a gitmiş ve Irak başbakanı ile görüşmelerinden sonra yapılan resmi açıklama ile Bağdat Paktı 24 Şubat 1955'te kurulmuştur.[82]

Menderes, Irak'tan Suriye'ye geçmiş ancak burada sıcak karşılanmamış sonra Lübnan'a geçmiştir. Ancak Lübnan, Arap Birliğinin onayı olmadan Pakta girme kararı vermek istemediğini bildirmiştir. Mısır hükümeti ise, Türkiye ile Irak arasında kurulması düşünülen savunma paktını Arap Birliğine karşı yapılan ciddi bir tehdit olarak gördüğünü açıklamış ve bunun bir savaş sebebi sayılacağını ifade etmiştir.[83]

Ancak sonuç olarak Türkiye- Irak karşılıklı işbirliği anlaşması 24 Şubat 1955'de imzalanmıştır. Pakta daha sonra İngiltere, Pakistan ve İran'da katılmıştır. Irak 'da 14 Temmuz 1958'de gerçekleştirilen askeri darbe ile Irak 24 Mart 1959'da Bağdat Paktından ayrılmıştır.[84]

---

[80] Bağcı, **Türk Dış Politikasında,** s. 54.
[81] Aşgın,**Türkiye'nin Demokrat Partili Yılları**, s.138.
[82] Çağatay Benhür, **Soğuk Savaşta Sıcak Temas Cevdet Sunay'ın Sovyetler Birliği Ziyareti 12-21 Kasım 1969**, Palet Yayınları, Konya 2018, s. 16.
[83] Yücel, **Demokrat Parti**, s.120.
[84] Yücel, **Demokrat Parti**, s.121.

3.1.4. Kıbrıs Sorunu

Kıbrıs sorunu 1954'ten itibaren Türkiye'nin gündemine girmeye başlamıştır. Yunanistan, İngiltere'nin sömürgesi olan adanın kendisine verilmesini isteyince Türkiye'de adaya talip olmuştur. Kıbrıs Rumları adanın Yunanistan'a bağlanması için kanlı yöntemleri kapsayan gösteri ve eylemler yapmaya başlamışlardır.

Kıbrıs Türk'tür, Türk kalacaktır sloganıyla yapılan nüfus sayımı ile adanın Türkiye ve Yunanistan arasında paylaşılması istenmiştir. Sonuç olarak 13-19 Şubat 1959 da yapılan Zürih ve Londra antlaşmalarıyla Kıbrıs'ın bağımsız olması Türkiye, Yunanistan ve İngiltere'nin adada özel haklarının bulunması kararlaştırılmıştır. Buna göre, İngiltere adada ki büyük hava üstlerini muhafaza edecek Türkiye ve Yunanistan birer askeri garnizon bulunduracak ve her üç devletin müdahale hakkı bulunacaktır.[85]

Özellikle İngiltere, Kıbrıs sorununa Rum kanadı lehinde çözüm bulma çabalarına girmiştir. Türkiye'nin İngiltere'ye tepkisi sert olmuş Adnan Menderes 1956 da DP meclis grubu toplantısında yaptığı açıklamada self-determinasyonun tamamen reddedildiğini, bunda ısrar edilecek olursa, Batı Trakya'da ki Türk unsurunun akıbetinin ne olacağının da düşünülmesi gerektiğini İngiltere'ye bildirmiştir. Kıbrıs konusunda çözüme 1959 yılı başlarında çok yaklaşılmıştır. Ancak DP'nin başarılı ve mantıklı Kıbrıs politikaları 1960 sonrası kesintiye uğramış ve Kıbrıs sorunu yıllarca Türk dış politikasında sıkıntılara yol açmıştır.[86]

3.2.İÇ SİYASET

3.2.1. Halkevlerinin ve Halkodalarının Kapatılması

Atatürk'ün direktifleriyle 19 Şubat 1932 yılında açılan Halkevleri, kısa zamanda ülkenin dört bir tarafına dağılmış bir kültür kurumudur. Halkevleri ve halkodaları CHP'ye bağlı bir örgüt olarak çalışmalarını sürdürmüştür. Bu kurumlar 1932 ve 1951 yılları arasında Türkiye'nin toplumsal ve kültürel tarihinde önemli roller oynamıştır. Halkevlerinin temel amaçlarından biri Cumhuriyetin getirdiği

[85] Akşin, **Siyasal Tarih(1950-1960),** s.217.
[86] Yücel, **Demokrat Parti**, s.123.

yenilikleri halka anlatmak ve benimsetmek olmuştur. Açılan hemen her halkevini ziyaret eden Atatürk, konuşmalarında halkevlerinin verimli faaliyetleri üzerine işaret etmiştir. CHP'nin 4.Kurultay'ında ise parti-halk bütünleşmesinin ülkede sosyal ve kültürel bir devrim yarattığını vurgulamıştır.[87]

Cumhuriyet tarihinde en geniş ve en etkili halk eğitimi uygulaması olan Halkevleri; CHP'nin kültür kolları olarak kurulup uygulamada partinin propaganda araçları gibi faaliyet gösteren ve kurulmasından sonraki ilk on yıl içerisinde partinin istediği düzeni sağlamada önemli işler gerçekleştirmiştir. Fakat değişen şartlar karşısında halk nazarındaki itibarını ve coşkusunu yitirmeye başlamıştır.

1946 yılındaki çok partili döneme geçişten 1951'e kadarki sürede Halkevleri çok sıkıntılı bir süreç yaşamıştır. Çok partili döneme geçişle birlikte Halkevlerinin konumu özellikle muhalefet ve muhalif basın tarafından sürekli sorgulanmış ve halkevleri ağır eleştirilere uğramıştır. Halkevlerinin siyasal bir partiye bağlı kuruluşlar olması, tek parti döneminde sorun yaratmazken, çok partili dönemde Halkevlerinin giderek günlük siyaset içinde yer almaları tartışmalara yol açmıştır. CHP'nin seçim konuşmalarının ve bazı kurultayların halkevlerinde yapılması, halkevi başkanlarının CHP'ye bağlılıklarını bildirmeleri, parti ile halkevlerinin iç içe olduğunu göstermiş, fakat bütçeleri partiden ve ulusal bütçeden sağlanmıştır. Bu durum Tek Parti döneminde bir çelişki yaratmamış fakat çok partili bir rejimde, bir siyasal partinin yan kuruluşlarının devletten kaynak sağlaması tepkilere yol açan bir durum haline gelmiştir.[88]

1950 yılından sonra DP iktidarının eski kurumların tasfiye etmeye yönelmesiyle 8 Ağustos 1951 tarihinde yürürlüğe giren 5830 sayılı yasa ile Halkevlerinin ve Halkodalarının bina ve arazilerinin hazineye devri için verilen bir aylık süre beklenilmeden, yasanın çıkartılmasının ardından bir hafta içerisinde halkevlerinin kapıları mühürlenmiştir. Böylelikle 19 yıl faaliyette bulunan Halkevleri kapatılmış ve CHP'nin mallarının bir bölümüne el konmuştur.[89]

---

[87] Hikmet Bila, **CHP Tarihi(1919 – 1979)**, DMS Doruk Matbaacılık, Ankara 1979, s. 219.
[88] Sefa Şimşek, **Bir İdeolojik Seferberlik Deneyimi Halkevleri [1932–1951],** Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul 2002, s. 205.
[89] Mustafa Albayrak, (**Türk Siyasi Tarihinde Demokrat Parti (1946- 1960)**, Phoenix Yayınları, Ankara, 2004, s. 214-216.

CHP'nin mallarının geriye kalanı ise 2 yıl sonra tekrar gündem olmuştur. Bu konunun tekrar gündem olmasına CHP'nin MP'ni desteklemeye başlaması, genel seçimler öncesinde CHP'yi mali kaynaklardan yoksun bırakarak güçsüzleştirmek isteği ve 1951-1953 yılları arasında Türkiye'nin dış politikada yaşadığı olaylar neden olmuştur. İktidarın, "haksız iktisapların millete iadesini" öngören yasa olarak tanımladığı yasaya göre; CHP'nin sahip olduğu bütün taşınır ve taşınmaz mallarla, para, diğer değerler, haklar ve alacaklar hazineye devredilmiştir. Bu yasa iktidar-muhalefet ilişkilerini olumsuz yönde etkilemiştir. Ulus Gazetesi 'de mühürlenmiş ve Yeni Ulus adıyla çalışmalarını devam ettirme kararı almıştır. [90]

3.2.2. Köy Enstitülerinin Kapatılması

Köy Enstitüleri, dönemin Maarif Vekili Hasan Ali Yücel ve İlköğretim Genel Müdürlüğü görevi yapan İsmail Hakkı Tonguç'un çabalarıyla 17 Nisan 1940 tarihli ve 3803 sayılı Kanunla kurulmuştur.[91] Köy okullarına öğretmen ve eğitmen yetiştirmek hem de yöre kalkınmasına katkı sağlamak amacıyla açılan Köy Enstitüleri'nin kuruluşu Cumhuriyet Gazetesi'nde şu şekilde duyurulmuştur:[92]

> *"Köy Enstitüleri teşkilatı hakkındaki kanun layihası son şeklini aldı. Layihaya göre köy öğretmeni ve köye yarayan diğer meslek erbabı yetiştirmek üzere ziraat arazisine elverişli bulunan yerlerde Köy Enstitüleri açılacaktır. Köy Öğretmen Okulları bu layiha ile kanunlaştıktan sonra köy Öğretmen Okullarına kaydolunacaklardır."*

Köy Enstitüleri, eğitim ve köylerin kalkındırılması noktasında önemli bir rol üstlenmiştir. Enstitülerin müfredatında kültür, tarım ve teknik dersler yer almıştır. Köy Enstitüleriyle ulaşılmak istenen amaç köy öğretmeni ve köye yararlı meslek erbabını yetiştirmek iken bir süre sonra bundan ciddi bir sapmayla enstitüler birer iş

[90] Akşin, **Kısa Türkiye Tarihi**, s.251.
[91] Şerafettin Turan, **Türk Devrim Tarihi**, Bilgi Yayınları, Ankara 1999, s. 40.
[92] Cumhuriyet, **17 Nisan 1940**, s. 1.

okulu gibi düşünülmüş, gerçek anlamda ve ciddi boyutlarda üretim amaçlanmıştır. Daha sonra da kültür derslerinin ihmal edildiği görülmüştür.[93]

Köy Enstitülerin yapısı ve teşkilatı zamanla değişime uğramış, çok partili yaşama geçişle birlikte siyasi çekişmelerin başlıca konularından biri haline gelmiştir.

29 Nisan 1947'de çıkan yönetmelikle Köy Enstitüleriyle ilgili ilk değişiklik yapılmış ve 27 Kasım 1947' de Köy Enstitülerine öğretmen yetiştiren Yüksek Köy Enstitüsü kapatılmıştır. Bu değişiklikle birlikte Köy Enstitülerinin kapatılmasına adım adım yaklaşılmıştır. 1947'den sonra ise Enstitülerdeki değişiklik birbirini takip etmiştir.[94] Son olarak 1954 yılında 6234 Sayılı Yasayla Köy Enstitüleri ile öğretmen okulları birleştirilmiş ve Köy Enstitülerinin adı İlk öğretmen Okulu olmuştur. Böylece, köye yönelik eğitim ve öğretim kurumlarının varlığına son verilmiştir.[95]

4. DEMOKRAT PARTİ DÖNEMİNDE TÜRKİYE'NİN İKTİSADİ DURUMU

4.1. 1946-1954 Yılları Arası İktisat Politikaları

1939-1945 döneminde uygulana savaş ekonomisinin yol açtığı üretimde ve ithalattaki daralmanın ve bu bağlamda çıkarılan Milli Koruma Kanunu, Varlık vergisi, Toprak Mahsulleri vergisi ve alınan diğer önlemler toplumdaki geniş katmanları olumsuz yönde etkilemesi ve vurgun ile karaborsayı körüklemiştir. Savaş yıllarındaki yüksek enflasyon ortamında ticaret burjuvazisi ve tarım kesimindeki büyük üreticilerin önemli bir birikim hatta vurgun yapmaları ve paralel olarak siyasetten de güçlenmeleri söz konusu olmuştur. Savaş sonrasında bu gelişmenin sonuçları hızla ortaya çıkmaya başlamıştır. 25 Ocak 1945 tarihinde Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu tasarısında yer alan esaslar açıklandığında CHP grubunda beliren ilk tepkiler, kanunun mecliste görüldüğü gün mecliste kabul edilmiştir.[96]

1950 seçimleriyle iktidara gelen Demokrat Parti, CHP iktidarının 40'lı yılların sonlarına doğru başlattığı özel girişimciliğe öncelik tanıma, dış ticarette

---

[93] Nurgün Koç, **Türk Kültür TarihiİçindeKöy Enstitüleri**, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, İzmir 2007, s. 210.
[94] Ali Arayıcı, **Kemalist Dönem Türkiye 'sinde Eğitim Politikaları ve Köy Enstitüleri**, Ceylan Yayınları, İstanbul 1999, s. 261.
[95] Yahya Akyüz, **Başlangıçtan 2001'e Türk Eğitim Tarihi**, Alfa Yayınları, İstanbul 2001, s. 357.
[96] Metin Toker, **Tek Partiden Çok Partiye**, Milliyet Yayınları, İstanbul 1970, s. 94.

serbestleşme yolu ile dünya ekonomisi ile bütünleşme ve dış finansman kaynaklarına başvurmuş politikalarına ivme kazandırarak daha ileri aşamalara getirmeyi amaçlamıştır.[97]

Demokrat Parti hükümeti dış borçlanmaya dayalı bir kalkınma stratejisi benimserken, Kore Savaşı'nın Türkiye'nin ihraç ettiği tarımsal ürünlerin fiyatlarını yukarı çekmesinin etkisi ile 1950'li yılların başlarında ihracat gelirleri yükselmiş, ithalatta serbestleşme politikasına uygun olarak, 1947'de bir önceki yıla göre hızla kabaran ithalat faturası, 1950-1953 kesitinde bu özelliğini korumuştur.[98]

Demokrat Parti hükümeti 1946-1950 dönemi CHP hükümetlerinin uygulamaya koyduğu piyasa eksenli iktisat politikalarını daha ileri aşamalara götürme sürecini başlatmıştır. Bununla birlikte CHP ile Demokrat Parti yönetimleri arasındaki farklardan biri de CHP'nin yeni kamu işletmeleri kurmamayı ilkesel düzeyde benimserken var olan işletmelerin özelleştirilmesini onaylamaması, buna karşın Demokrat Parti hükümetinin özelleştirme yapacağını hükümet programı aracılığı ile duyurması olmuştur. 1946-1953 döneminde % 11 dolaylarında olan yıllık ortalama büyüme hızının esas olarak tarım sektöründeki hızlı artıştan kaynaklanmıştır.[99] Tarım sektöründeki hızlı büyümenin göstergeleri arasında yer alan tarımsal kredi hacminde 1950 sonrasında kaydedilen hızlı gelişmenin yanı sıra, traktör dayısında da ciddi bir artış görülmüştür. Demokrat Parti hükümeti yürürlüğe koyduğu (ithalat rejimiyle) serbestliği olabildiğince artırmıştır.[100]

4.2. 1954-1960 Yılları Arası İktisat Politikaları

1954'de dış ticaret rejimine yeni sınırlamalar ve kontrol getirilmiştir. Dış ticaret hacminde daralma olmuştur. Demokrat Partinin iktidara gelmesi ile birlikte uygulamaya koyduğu liberal politikalar ve Kore Savaşı'nın getirdiği iktisadi canlanma sona erdiğinde, Türkiye yeni para kaynakları bulmak zorundaydı. Şartlar 1954 yılından sonra, 1950-1953 dönemindeki gibi iyi gitmemiş, tarım ve hayvancılık

[97]Uygur Kocabaşoğlu, **Türkiye İş Bankası Tarihi**, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2001, s.368.
[98] Oktay Yenal, **Cumhuriyet'in İktisat Tarihi**, Homor Yayınevi, İstanbul 2003, s. 74.
[99] Kocabaşoğlu ,**Türkiye İş Bankası Tarihi**, s.362.
[100] Suat Oktar, Arzu Varlı, *Türkiye'de 1950-1954 Dönemi'nde Demokrat Parti'nin Tarım Politikası*, **Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi,** S. 1, C. 28, İstanbul 2010, s. 3.

krize girmiştir. İthalatın artması, ihracatın bir türlü istenilen düzeye gelmemesi sonucu dış ödemeler dengesi açıkları giderek büyümeye başlamıştır. Türkiye çok hızlı büyümenin sıkıntısını çekmiştir.[101]

Hükümet başvurduğu uluslar arası kuruluşlardan, ciddi bir istikrar programı uygulaması ve Türk parasının devalüe edilmesi gibi önlemler alınmadığı taktirde hiçbir destek göremeyeceği cevabını alınca Türk parasına devalüasyon uygulandı. Böylece Türkiye'nin dış borçlar ve ödemeler dengesi açığı azalmış, enflasyon düşmüştür. Büyüme hızı gerilemiş ve iktisadi durgunluk baş göstermeye başlamıştır.[102]

4.3. Yabancı Sermayeye Bakış, Teşvik ve Petrol Kanunları

Demokrat Parti hükümeti özel sektörün hızlı büyümesine destek vermek amacı ile yabancı sermayeye yönelmiştir. 2 Ağustos 1951'de Demokrat Partililer yabancı sermayeye teşvik kanununu liberalleştirerek, yabancı sermaye girişine destek verme doğrultusunda ilk adımı atmışlardır.[103] Değiştirilen yasa Türk sanayinde enerji kaynaklarının petrol dâhil ve madenlerin işletilmesinde, alt yapı yatırımlarında ve ulaştırma alanlarında yabancı yatırımlara büyük teşvikler vermiştir. Yatırımcıların yıllık karlarının % 10'unun döviz olarak kendi ülkelerine aktarmalarına olanak verilmiştir. Yabancı Sermayeye Teşvik Kanunun 18 Ocak 1954'te değiştirilmiş ve Petrol Kanunu için gerekli sermayenin dışarıda geleceği ve Türkiye'nin hemen gelişmiş dünyanın saflarına katılabileceği umulmuştur. Petrol Kanunun taslağı ABD'li petrol şirketlerine hazırlatılmış ve kanun yabancı şirketlere imtiyaz tanımıştır. Türkiye, petrolde devletçilikten vazgeçmekte ve petrol kaynaklarının özel girişim eliyle değerlendirilmesi kabul edilmiştir.[104]

Kanun yabancı yatırımcıya petrol arama ve işletme ruhsatnameleri ile belge takip hakkını tanımaktaydı. Üzerinde arama yaptığı veya işletme kurduğu araziyi satın alma ve kamulaştırma hakkı da verilmiştir. Petrol şirketleri 1957 yılında petrol

[101] Kocabaşoğlu, **Türkiye İş Bankası Tarihi**, s.367.
[102] Kocabaşoğlu, **Türkiye İş Bankası Tarihi**, s.368.
[103] Ahmad, **Demokrasi Sürecinde Türkiye, s**.133.
[104] Ahmad, **Demokrasi Sürecinde Türkiye, s**.132.

kanunun da yapılan bir değişiklikle Türkiye'de rafineri kurma hakkını da elde etmişlerdir.

Teşviklere ve ödünlere karşın, yabancı yatırım Türkiye'nin kalkınması sorununa herhangi bir katkı sağlamaya yetersiz kalmış ne ülkenin kaynaklarını geliştirip işletmek için gerekli sermaye sağlanmış ne de artan işsizliği hafifletmek için istihdam yaratılmıştır.[105]

[105] Ahmad, **Demokrasi Sürecinde Türkiye, s**.134.

II. BÖLÜM

TARİHSEL SÜREÇ İÇERİSİNDE BASIN ve KADIN GAZETESİ

1. OSMANLI DEVLETİ'NDE BASIN HAYATI

1.1. Meşrutiyet Dönemine Kadar Osmanlı Devleti'nde Basın Hayatı

Basın, düşünce ve görüşlerin özgürce açıklanmasının, siyasal iktidar da içinde olmak üzere her kurumun ve kuruluşun özgürce eleştirilmesini, halkın haber almasını, öğrenmesini, olaylar ve sorunlar üzerinde düşünmesini sağlayacak bir araçtır.[106] Sosyal hayatın en önemli kurumlarından biri olmasının yanında siyasal, sosyal, ekonomik, kültürel yaşayışa tesir eden önemli bir kuvvettir.[107]

Osmanlı Devleti'nde gazetecilik faaliyetleri Batıdan yaklaşık iki yüz sene sonra gecikmeli olarak başlamıştır. Gazete Batı'da iktisadî, içtimaı ve siyasî şartların bir neticesi olarak ortaya çıkmıştır. Osmanlıda ise durum farklıdır, basının gelişimi toplumsal dinamiklerle değil, siyasî dinamiklerle, devlet desteği ve yönlendirmesiyle olmuştur. Osmanlı Devleti'nde çıkan gazeteler, daha çok iktidarın ihtiyaçları ve istekleri doğrultusunda faaliyet göstermiştir.[108]

Osmanlı'nın ilk resmi gazetesi Takvim-i Vakayi'nin 1831 yılında yayımlanmasından önce yabancılar tarafından bilhassa da Fransızlar tarafından çeşitli gazeteler çıkarılmıştır. Bilinen ilk gazete 1795 yılında "Bulletin de Nouvelles" (Haberler Bülteni) adıyla Fransızca olarak çıkmıştır. Bu gazetenin yayınlanma amacı, Fransız devriminin amaçlarını Osmanlı ülkesindeki Fransızlara ve Türklere anlatmaktı. Fransız elçisine, gazete çıkarma yetkisi ve görevi bizzat Fransız Hükümeti tarafından verilmiştir.[109] Osmanlı Devleti'ndeki ilk Türkçe-Arapça gazete ise Mısır Valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa tarafından 20 Kasım 1828'de Kahire'de

---

[106] Faruk Çayır, *Türk Basını ve Sansür*, **Hukuk Gündemi Dergisi**, Ankara 2008, s.36-43.
[107] Mazlum Usluata, *Kadının Basındaki Rolü*, **Kadın Gazetesi Dergisi**, 4 Haziran 1962, Yıl 16, S. 717, s. 7.
[108] Belkıs Ulusoy Nalcıoğlu, *Tanzimat Dönemi Türk Gazeteciliği ve Türk Basınının İlkleri*, **İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, İstanbul 2014, s.254-267.
[109] Osman İbrahimov, *Osmanlı Devleti'nde İlk Basın Yayın Faaliyetleri ve Tuna Gazetesi*, **Kafkas Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi** Sayı: 5, Kars 2016, s. 82- 94.

çıkarılan Vakayi-i Mısriye gazetesidir. Haftalık olarak çıkan bu gazete de haberlerin yarısından fazlası Türkçe geri kalanı Arapçadır.[110]

Osmanlı Devleti'nde ilk resmi gazete II. Mahmud tarafından 1 Kasım 1831'de çıkarılan Mukaddeme-i Takvim-i Vakayı adlı gazetedir. Olayların Takvimi anlamına gelen bu gazete için II. Mahmud: " Bu gazete kutsal şeriata ve devlet düzenine dokunmamak şartıyla, benim iktidarıma çok yardımcı olacaktır." diyerek adını da kendi koymuştur[111]. Gazeteyi yayımlamak için Beyazıt'ta Takvimhane-i Amire adıyla bir basımevi kurulmuştur. Bu basımevinde gazetenin Fransızca, Ermenice, Rumca, Arapça, Farsça ve Bulgarca, Ermeni harfleriyle Türkçe nüshaları yayımlanmıştır. Gazetede haberler; iç haberler, dış haberler, askeri işler, bilimler, din adamlarının tayini, ticaret ve fiyatlar olmak üzere altı bölüm halinde yazılmıştır.[112]

Osmanlı'da çıkan ikinci gazete 31 Temmuz 1840 tarihli Ceride-i Havadis'tir. İlk sayısı 3 sayfa çıkarken sonraki sayıları 4 sayfa çıkmıştır. Gazetedeki yazılar 3 kısım halinde "Havadisat-ı Dahiliyye" "Havadisat-ı Ecnebiyye'' ve "İlanat" başlıkları altında toplanmıştır. Gazetenin basın tarihi açısından en önemli özelliği geniş bir ilan politikasına sahip olmasıdır. Ölüm ilanları ilk kez bu gazetede yayımlanmıştır. Bazı oyun ve romanların Türkçe çevirisini yaparak gazeteyi cezbedici hale getirmişlerdir. Ceride-i Havadis Gazetesi 1212 sayı yayımlandıktan sonra 1864 tarihinde neşriyatına son vermiştir.[113]

1860 yılına gelindiğinde Türk basınında yeni bir dönem ortaya çıkar. Agâh Efendi ve Şinasi tarafından yayımlanmaya başlanan Tercüman-ı Ahval, özel teşebbüs tarafından ve hazineden yardım almadan yayımlanan ilk müstakil Türk gazetesidir. Aynı zamanda Tercüman-ı Ahval, sütunlarında siyasî makalelere yer vererek fikir gazeteciliğini başlatan ilk Türk gazetesi olma özelliğini taşımaktadır. Halkın içinden gelen Agâh Efendi ve Şinasi, kamunun bilgilendirilmesine ve bilinçlenmesine yönelik yayın yapmayı hedeflemişlerdir.[114]

---

[110] Hıfzı Topuz, **2. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi,** Remzi Kitabevi, İstanbul 2003, s. 26.
[111] MEGEP, **Türk Basınının Doğuşu ve Gelişimi**, MEB, Ankara 2008, s. 8.
[112] MEGEP, s.9.
[113]Kenan Demir, *Osmanlı'da Basının Doğuşu ve Gazeteler*, **Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı 5, Iğdır 2014, s.66.
[114] Nalcıoğlu, *Tanzimat Dönemi Türk Gazeteciliği ve Türk Basınının İlkler,* s.257.

Tercüman-ı Ahval'ın 24. Sayısından itibaren Şinasi, Agâh Efendi'den ayrılmış ve kendi başına 15 Haziran 1862'de Tasvir-i Efkâr Gazetesi'ni çıkarmıştır. Bu gazete toplumun önemini daha da öne çıkarmakla birlikte, hürriyet ve meşrutiyet kelimelerini ilk kez kullanması hasebiyle dikkat çekici olmuştur. Tercüman-ı Ahval Gazetesi, 1866 yılında 830. sayıda kapanmıştır.[115] Daha sonra Ali Suavi tarafından Muhbir Gazetesi, Namık Kemal ve Ziya Bey tarafından Hürriyet Gazetesi çıkartılmıştır. 13 Aralık 1872'de çıkmaya başlayan İbret Gazetesi de önceleri Mithat Efendi tarafından çıkarılmış daha sonra da Namık Kemal'in yönetimi altına girmiştir.[116] Bu gazeteler ise ilk muhalif gazeteler olarak adlandırılmıştır.[117]

1.2.Cumhuriyet'in İlanına Kadar Osmanlı Devleti'nde Basın Hayatı

II. Abdülhamid'in tahta çıktığı yıl, 23 Aralık 1876 tarihinde yürürlüğe konulan Kanun-i Esasi ve 19 Mart 1877'de ilk Meclis-i Mebusan'ın toplanmasıyla I. Meşrutiyet dönemi başlamıştır. Özgürlük ortamının doğması ile birlikte, sürgünden ya da hapisten gelen gazetecilerin işbaşına geçmesiyle, yeni gazeteler çıkarılmıştır.[118] 4 Şubat 1878'de Meclis-i Mebusanın kapanması ile birlikte 1908 İkinci Meşrutiyet'in ilanına kadar geçen süre İstibdat Dönemi olarak adlandırılmıştır. Bu dönemde basına 3 türlü sansür uygulanmıştır.[119]

* Türkçe ve azınlıkların dilleriyle yayınlanan gazetelerin sansürü,

* Türkiye'de ve dışardan gelen yabancı dillerde basılan gazetelerin sansürü,

* Yerli ve yabancı kitap sansürü,

Bu dönemin en ön çıkan gazetesi, Tercüman-ı Hakikat gazetesidir. 26 Haziran 1878'de yayımlanmaya başlamıştır. Tercüman-ı Hakikat, Ahmet Mithat

[115] Orhan Topuz, **Tasviri Efkâr Gazetesinin İkinci Dünya Savaşı'na Bakışı (1940-1945***),* Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi) Konya 2011, s.2.
[116] İzzet Öztoprak, **Kurtuluş Savaşı'nda Türk Basını**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara 1981, s. 25.
[117] Demir, "*Osmanlı'da Basının Doğuşu ve Gazeteler",* s.85.
[118] MEGEP, s.15.
[119] MEGEP, s.16.

Efendi'nin gericilikle, tutuculukla savaşlarını yürüttüğü öz gazetesi olmuştur. Bu gazetede romanlarını tefrika etmiş ve tarih, ekonomi dizileri yazmıştır.[120]

Bu döneme damgasını vuran diğer bir gazete ise İkdam'dır. Ahmet Cevdet İkdamı çıkartırken Sarayla yakın ilişkiler kurmuş ve yıllar boyu bunu başarıyla sürdürmesini bilmiştir. Çıktığı yılların en başarılı en önemli gazetecilerini kadrosuna almıştır. Bunlardan biri Ahmet Rasim'dir. Hüseyin Rahmi Gürpınar, Necip Asım gibi isimler de gazeteye katılanlar arasındadır. İkdam çıktığı zaman, Tercüman-ı Hakikat, Sabah, Tarik ve Saadet'in yanı sıra Ceride-i Askeriye ve Ceride-i Bahriye gibi haftalık gazeteler de çıkmıştır.[121]

24 Temmuz 1908'de II.Meşrutiyet'in ilan edilmesiyle birlikte sansür yasaklanmıştır. Böylece yeni gazeteler çıkmaya başlamıştır. O günlerin yayınlanan gazeteleri, Yeni Gazete, Tanin, Mizan, Hukuk-i Umumiye, Serbesti, Sadayı Millet, Şuralı Ümmet, Takvim-i Vekai, Osmanlı, Volkan, Tercüman, Tasvir-i Efkar, Sırat-ı Müstakim, Sebilürreşat'tır. Ayrıca, Genç Kalemler, Yeni Mecmua, Türk Yurdu, İçtihat, Musavver gibi edebiyat ve düşünce dergileri de yayınlanmıştır.[122]

Osmanlıda ilk sol basının doğuşu da II.Meşrutiyet Dönemi'nde meydana gelmiştir. İlk sosyalist gazete, 1908 yılında İzmir'de Boykotaj Cemiyeti tarafından yayınlanan haftalık Gave gazetesidir. İstanbul'da ise yankı uyandıran ilk solcu gazete, Hüseyin Hilmi'nin 26 Şubat 1910'da yayınlamaya başladığı haftalık İştirak gazetesidir.[123]

Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'na girdiği zaman 73 gazete ve derginin çıktığı tespit edilmiştir. 1915 yılında 6'ya düşen gazete ve dergi sayısı 1916'da 8'e ve 1917'de ise 15'e çıkmıştır. Birinci Dünya Savaşı'nın son yıllarında ise tekrar 71'e ulaşmıştır. Bu gazeteler arasında Akşam, Söz, Hadisat ve Yeni Gün önemli olanlarıdır.[124]

---

[120] Hıfzı Topuz, **100 Soruda Başlangıçtan Günümüze Türk Basın Tarihi,** Gerçek Yayınevi, İstanbul 1996, s. 46.
[121] Topuz*, 100 Soruda Başlangıçtan Günümüze Türk Basın Tarihi*, s.47.
[122] MEGEP, s.23.
[123] MEGEP, s.25.
[124] Öztoprak, **Kurtuluş Savaşı'nda Türk Basını**, s. 27.

1.3.Osmanlı Devleti'nde Kadın Gazete ve Dergileri

Osmanlı toplumu cumhuriyetten önceki dönemde zaman zaman, sultanın örfi hukukuyla tamamlanan İslam Hukuku yani şeriatın egemen olduğu bir toplumdu. Bunun neticesi olarak da kadınları ekonomik hayata katmayan bir yapı mevcuttur.[125]

19.yy'a gelindiğinde Osmanlı aydınlarının kadın hakları ile ilgili düşünceleri tartışılmaya başlanmıştır. 1917 yılında ise kadının hukuki statüsünün ve aile hukukunun düzenlendiği ilk hukuki metin olan Aile Hukuku Kararnamesi yürürlüğe girmiştir. Bu kararname dini esaslara dayanmakla birlikte, aile hukukunda laikleşme ile ilgili hükümler de yer almaktadır. Ayrıca çok evliliğe sınırlama getirmiş ve kız çocuklarının küçük yaşta evlenmelerinin önüne geçilmeye çalışılmıştır.[126]

Görüldüğü gibi Osmanlının son dönemlerinde kadın hakları büyük bir boyut kazanmıştır. Fatma Aliye Topuz, Emine Semiye, Halide Edip Adıvar, Nakiye Elgün, Nezihe Muhittin Tepedelengil, Müfide Ferit Tek, Ulviye Mevlan, Sabiha Sertel, Şükufe Nihal Başar, Afife Jale gibi kadınlar da kadın haklarının gelişmesine öncülük etmişlerdir.[127]

Bu dönem de basın açısından bakıldığında da önemli gelişmeler ortaya çıkmıştır. Kadınlar, çeşitli yayınlar, konferanslar ve dernekler aracılığıyla kendilerini tanıtmaya çalışmışlardır.[128] Bu sebeple de Osmanlı Devleti'nde kadınlar için yayınlanan çeşitli gazete ve dergilerin sayısında bir artış meydana gelmiştir.[129] Terakki, Terakki-i Muhadderat, Kevkeb-i Şark, Vakit ya da Mürebbi-i Muhadderat, Ayine, Aile, İnsaniyet, Hanımlar, Şükûfezar, Mürüvvet, Parça Bohçası, Hanımlara Mahsus Gazete, Takvim-i Nisa, Âlem-i Nisvan, Demet, Metin, Mehasin, Kadın, Musavver Kadın, Hanımlar Âlemi, Kadınlar Dünyası, Erkekler Dünyası, Seyyale, Kadın Âlemi, Siyanet, Kadınlık Hayatı, Kadınlık, Bilgi Yurdu Işığı, Genç Kadın,

---

[125]Aysel Çelikel, *"Cumhuriyetimizin 75. Yılının Düşündürdükleri" Aydınlanmanın Kadınları İçinde,* **Cumhuriyet Kitapları**, Ed. N.Arat. İstanbul 1998, s.41-49.
[126] Müşerref Avcı, *Osmanlı Devleti'nde Kadın Hakları ve Kadın Haklarının Gelişimi İçin Mücadele Eden Öncü Kadınlar*, **A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi**, Erzurum 2016, s.233.
[127] Avcı, *Osmanlı Devleti'nde Kadın Hakları,* s.233-248.
[128] Şefika Kurnaz, **II. Meşrutiyet Döneminde Türk Kadını**, MEB Yay., İstanbul 1996, s. 36.
[129] Hatice Özen, **Tarihsel Süreç İçinde Türk Kadın Gazete ve Dergileri (1868-1990),** Graphis Matbaa, İstanbul 1990, s. 24.

Türk Kadını, İnci, Kadınlar Saltanatı, Hanım, Kadın Bahçesi, Kadın Dünyası, Kadın Kalbi, Kadın Duygusu, Güzel Prenses, Diyane, Firuze Osmanlı Dönemi'nde çıkan süreli yayınlardır.[130]

2. TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NDE BASIN HAYATI

2.1. Atatürk Dönemi'nde Türk Basını

Mustafa Kemal Atatürk, hayatının her döneminde gazetecilik ile ilgilenmiştir. Kurtuluş Savaşı öncesi ve Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte de bizzat kendisinin yönetiminde çıkardığı gazetelerle de bu ilgisini gözler önüne sermiştir.[131]

Milli Mücadele Döneminde basın, Anadolu ve İstanbul olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. İstanbul basınında Millî Mücadele'den yana olan önemli gazeteler Tasvir-i Efkâr, Vakit, İkdam, Zaman, Akşam, Tercüman, İstiklâl, İleri ve Yenigün'dür. Milli Mücadele karşıtı olanlar ise, Peyam-ı Sabah, İstanbul, Alemdar gazeteleridir. Anadolu basınında da, Millî Mücadele'den yana olan önemli gazeteler İzmir'e Doğru, Açıksöz, Arkadaş, Yeni Adana, Albayrak, Anadolu, Babalık, Dertli, Işık, Öğüt, Emel, Ahali, İstikbal, İrade-i Milliye ve Hâkimiyet-i Milliye gazeteleridir. Millî Mücadele'ye karşı olan bazı Anadolu gazeteleri ise Ferda, İrşat, Zafer isimlerini taşımaktadır.[132]

Mustafa Kemal Atatürk, bunların yanı sıra yabancı gazete ve dergilere de açıklamalarda bulunmuştur. Ayrıca Milli Mücadeleye ve Cumhuriyet'in ilanı katkı sağlamak üzere gazete çıkarılmasını istemiştir. Özellikle Mustafa Kemal'in Sivas'a gelmesinden sonra 14 Eylül 1919'da çıkartılan İrade-i Milliye gazetesi, Sivas Kongresi kararlarının ve Mustafa Kemal'in görüşlerini halka ulaşmasında büyük rol oynamıştır. Bunun yanı sıra, Millet Meclisi'ni toplamak üzere Ankara'ya gelen Mustafa Kemal burada da, 10 Ocak 1920 günü Hâkimiyet-i Milliye gazetesinin yayınlanmasını sağlamıştır. Önceleri haftada iki gün çıkarılan gazete, daha sonra 1921 Şubatından itibaren günlük olarak çıkarılmaya başlanmıştır. Gazete, katılan

[130]Birsen Ünal, **Türk Kadınlığı İçin Çağdaş Bir Adım: Kadın Gazetesi (1947 - 1951)**, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 2010, s.12-23.
[131]Esra Oğuzhan, *Atatürk Dönemi'nde Basın ve Basın Özgürlüğü*, **İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi***, Y*ıl 1, S. 1, İstanbul 2015, s.121
[132] Öztoprak, *Kurtuluş Savaşı'nda Türk Basını,* s.3-13.

yazar ve düşünürlerin yardımıyla Cumhuriyet rejimini yaymaya çalışmış ve Cumhuriyet rejimini yaratan eylemin ana yürütücüsü olmuştur.[133]

Mustafa Kemal döneminde basın sahasında en önemli kuruluşlardan biri de 6 Nisan 1920'de Ankara'da Anadolu Ajansı'nın kurulmasıdır. Anadolu Ajansı, Türk kamuoyunu yanlış yollara sürükleyecek, milli birliği tehlikeye düşürecek iç ve dış yayınlara karşı milleti uyarmak, milli kurtuluşu sağlayacak karar ve hareketleri, Büyük Millet Meclisi'nin kararlarını günü gününe halka ulaştırmak suretiyle, hükümet ile halk arasında bağlantıyı sağlayarak önemli bir rol oynamıştır. 7 Haziran 1920'de "Matbuat İstihbarat Umum Müdürlüğü" nün kurulması ile de ajans bu müdürlük çatısı altında yer almıştır.[134]

Cumhuriyet'in ilan edilmesinden sonra basın özgürlüğü çeşitli nedenlerde kısıtlanmıştır. 1924'te kabul edilen Teşkilât-i Esasiye Anayasası ile yayın yapmanın doğal haklardan olduğunu kabul ederek basının varlığı ve çalışması yönünde kanunlar çerçevesinde serbestlik tanımıştır. 1 Kasım 1928 tarihinde yapılan Harf İnkılabı ile Latin alfabesine geçilmesi basında sıkıntı yaratmış ve bazı gazeteler okursuzluktan kapanmıştır.[135]

1930 yılına gelindiğinde Ankara'da bulunan gazeteciler "Türk Gazeteciler Birliğini" kurmuşlardır. 25 Temmuz 1931 tarihinde ise "Yeni Matbuat Kanunu" çıkarılmıştır. Bu kanuna göre gazete ve dergi yayınlamak isteyenlere beyanname verme zorunluluğu getirilmiş, hilafet, saltanat, komünizm ve anarşizm yanlısı yayınlar yasaklanmış ve bu tür yayın yapan gazetecilerin kapatılacağı vurgulanmıştır.[136]

Mustafa Kemal Atatürk zamanında 1919'dan 1938'e kadar 582 gazete yayınlanmıştır. Bu dönemin en önemli gazeteleri ise Cumhuriyet, Akşam, Tan, Son

---

[133] M. Nuri İnuğur, **Basın ve Yayın Tarihi,** *Çağlayan Yayınları,* İstanbul 1982, s.340.
[134] Müjgân Uyanık, **Kütahya Basın Tarihi (1923-1980)**, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Kütahya 2013, s.23.
[135] Server R. İskit, **Türkiye 'de Neşriyat Hareketleri Tarihine Bir Bakış**, MEB Yayınları, Ankara 2000, s.179.
[136] Ercan Haytoğlu, **Denizli Basın Tarihi (1909-2009***)*, Pamukkale Üniversitesi Yayınları, Denizli 2010, s.13.

Posta ve Ankara'da Ulus gazeteleri olmuştur. Ayrıca Hacıyatmaz, Ümit, Aydede, Büyük Mecmua 'da bu dönemin önemli dergileri arasındadır.[137]

2.2. 1938-1950 (İnönü Dönemi) Arası Türk Basın Hayatı

Siyasi iktidarlar her dönemde basını hem kontrol altına almayı hem de ondan yararlanmayı amaçlamışlardır. Bu amaçla bazen basına sınırlamalar getirilmiş, bazen de teşvikler verilmiştir. Siyasi iktidarlar tarafından, basını sınırlamak için bir takım sansür kuralları uygulamaya koyulmuştur.[138] 1938 'de yapılan Basın Kanunu değişikliği ile basının yönetimi İsmet İnönü ve hükümetin tekeline geçmiştir.[139] İsmet İnönü demokratikleşmenin bir parçası olarak basına sansür kanunu koymamıştır. Fakat dolaylı yollarla basına sansür uygulamıştır. Cihad Baban bu durumu Son Havadis gazetesindeki yazısında "İsmet İnönü devrinde basına sansür konmadı, fakat bu basının neşriyatı zaman zaman direktiflerle ayarlandı" diyerek açıklamıştır.[140]

İsmet İnönü döneminde gazete ve dergiler yayın hayatını sürdürmekle birlikte bazen uzun soluklu gazeteler bile çeşitli nedenlerden dolayı kısa süre içerisinde kapatılmışlardır. 1938-1950 yılları arasında en önemli gazeteleri Vatan, Cumhuriyet, Akşam, Yeni İstanbul, Yeni Sabah, Son Posta, Tasviri Efkâr, Vatan, İkdam, Ulus, Tan ve Tanin gazeteleri oluşturmuştur. Bu gazetelerden Ulus hariç hepsi İstanbul'da çıkmaktadır. CHP'nin yayın organı olan Ulus gazetesi ise Ankara'da çıkmıştır.[141] Döneme ait sağlıklı veriler olmamasına rağmen, bir karşılaştırma yapmak amacıyla şu rakamlar verilebilir.1941'de 113 günlük gazetenin tirajı toplam 60 bindir. En yüksek tiraj 20 binin üzerindedir ve 227 dergi mevcuttur. 1946'da ise günlük tirajı 100 bine yaklaşan 202 gazete ve 302 dergi vardır.[142]

---

[137] Uyanık, **Kütahya Basın Tarihi (1923-1980)**, s.26.
[138] Kadir Şeker, **İnönü Dönemi Kültür Hayatı (1938-1950)**, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, Isparta 2010, s.113.
[139] Topuz, **100 Soruda Başlangıçtan Günümüze Türk Basın Tarihi,** s.95.
[140] Hasan Ayhan, **İnönü Dönemi Basını (1938- 1950)**, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 2013, s.135.
[141] Ayhan, **İnönü Dönemi Basını (1938- 1950)**, s. 137.
[142] Orhan Koloğlu, **Türkiye'de Basın**, İletişim Yayınları, İstanbul 1992, s.70.

II. Dünya Savaşı yıllarında gazete ve dergilerin tirajının düşük olduğu gözlenmiştir. Fakat savaş sonrası dönemde değişen sosyo-ekonomik şartlar ve demokratik söylemlerin artması gazete tirajlarının artmasına sebep olmuştur. 1946 yılında DP'nin kurulma süreciyle birlikte basın hayatı biraz daha nefes alabileceği ortamı yakalamıştır. Savaşın ardından En Son Dakika, Hürriyet gibi gazeteler de yayın hayatına girmiştir. Özellikle Hürriyet gazetesinin ortaya koyduğu yeni bol resimli mizanpajı ve haberi öne çıkartma anlayışı basında farklı bir bakış açısının oluşmasını sağlamıştır.[143]

DP'nin ortaya çıkışından sonra, basının olaylara yaklaşımında CHP'nin ilkelerini siyasal rejimdeki demokratikleşme ile birlikte yeni ortama uyacak bir biçime uyarlamaya çalıştığı görülmüştür. Cumhuriyet rejimini milli irade anlayışı ile temellendirmiştir. "Yeter Söz Milletindir" sloganını bayrak edinen DP'nin milli iradenin temsilcisi olarak, 1950 seçimlerini kazanmasında basının yol göstericiliğinin önemi ve aynı zamanda demokratik yaşamın önemli bir ögesi olduğu görülmüştür.[144]

2.3. 1950-1960 (Demokrat Parti) Arası Türk Basın Hayatı

II. Meşrutiyet'teki basın patlaması gibi DP Dönemi'nde de basın açısından böyle bir patlama yaşanmıştır. Ayrıca DP dönemi, tek parti dönemine göre daha yumuşak ve halka inen siyaset uygulamaları ile gazetecilerin gücünü ve okuyucu kitlesini artırmıştır. Burada yeni neslin Latin alfabesi ile eğitim görerek okuyucu kitlesinin hazır hale gelmesi önemli bir rol oynamıştır.[145]

1950 yılında DP iktidara geldiğinde özgürlükçü sayılabilecek basın kanunu tasarısı hazırlamış ve basınla ilgili ilk düzenlemelere başlamıştır. 1931 tarihli Matbuat Kanunu ile tüm ekleri yürürlükten kaldırılan 5850 sayılı basın kanunu 15 Temmuz 1950 tarihinde TBMM'de kabul edilmiş, 24 Temmuz 1950 tarihinde de yürürlüğe girmiştir.[146]

---

[143] Ayhan, **İnönü Dönemi Basını (1938- 1950)**, s.143.
[144] Neşe Yeşilçayır*, Çok Partili Döneme Geçiş Sürecinde Türk Basını,* **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, C. 27, sayı, 79, Ankara 2011, s.173.
[145] Caner Arabacı, Bünyamin Ayhan, Adem Demirsoy, Hakan Aydın, **Konya Basın Tarihi**, Palet Yayınları, Konya 2008, s. 23.
[146] Habilhan Pehlivanlı, **Türkiye'de Yerel Basın (Kırıkkale Örneği 1951-1983)**, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale 2014, s. 78.

5850 sayılı basın kanunu ile birlikte şu düzenlemeler yapılmıştır:[147]

* Basın Kanunu, 1931 tarihli matbuat kanununun hükümete tanıdığı yetkileri kaldırmıştır. Artık gazete çıkarmak için izin almak gerekmemekte, bildirimde bulunmak yeterli sayılmaktadır.

* Basın suçları "Toplu Basın Mahkemelerinde incelenmektedir. Gazete sahipleri, yayınlardan dolayı cezai sorumluluk taşımamaktadır. Bu arada, "kötü ünlü" kişilerin gazetecilik yapmalarını yasaklayan, her türlü yoruma elverişli eski maddeler yeni kanunda yer almamıştır.

* Ayrıca, matbuat kanunundaki 51. madde demokratlaştırılarak 31. madde olarak alınmış ve yurtdışında basılan yayınların, Bakanlar Kurulu kararlarıyla sansür edilebilmesi öngörülmüştür.

Yeni basın kanunu olarak adlandırılan bu kanun basın yayın hayatı bakımından büyük önem taşımıştır. Yeni basın kanunu öncekilerle kıyaslayanlar bu kanunun çok yenilikçi olduğunu düşünmüşlerdir. Zafer Gazetesi başyazarı Mümtaz Faik Yenik, "Bırakınız Söylesinler! Bırakınız Yazsınlar!.." başlığıyla yayınladığı makalesinde basın hakkında yeni bir dönemin açıldığını ele alarak CHP ve DP iktidarlarını kıyaslamıştır.[148]

DP Dönemi gazeteciler ile iktidarın yakın olduğu bir dönemi başlatmıştır. 20 Aralık 1952'de Ankara'da gazete sahipleriyle ve başyazarlarıyla bir işbirliği toplantısı yapan Adnan Menderes, gazetecilerin görüş ve önerilerine dikkat vermiştir. Yapılan bu toplantılar hakkında Ahmet Emin Yalman'ın şu sözleri son derece dikkat çekicidir:[149]

> *"Yarın siyasi gelişmesinin şahidi olacağız Başbakan Adnan Menderes, memleketin başlıca gazetelerini temsil eden bir gazeteci grubunu, yeni iktidar devrinin ilk esaslı basın toplantısına çağırdı. Bu sayede hükümetle basın arasındaki bir takım kara kediler ve anlaşmazlıklar*

[147] Atilla Girgin, **Türk Basın Tarihinde Yerel Gazetecilik**, İnkılap Kitabevi, İstanbul 2001, s. 129.
[148] Mümtaz Faik Yenik, *Bırakınız Söylesinler! Bırakınız Yazsınlar,* **Zafer**, 15 Temmuz 1950, s. 1.
[149] Mustafa Tokmak, **Basın-İktidar İlişkileri Çerçevesinde Demokrat Parti ve Ankara Radyosu,** Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi Ankara 2007, s. 61

yüzünden açılan gedikler kapamaya doğru gidilecek ve umumi hayatımızda normalleşmeye doğru önemli bir adım atılacaktır."

13 Haziran 1952 yılında çıkan Basın İş Kanunuyla ise gazetecilere sendika hakkı, kıdem tazminatı, iş sözleşmesi gibi basın mensupları için son derece önemli haklar tanınmıştır. Ayrıca basın suçlarını içeren bir af kanunu çıkarılmış ve 15 Mayıs 1950 tarihinden önce işlenen suçlar hakkında takibat yapılmayacağı ve hükmedilmiş cezaların infaz olunamayacağı ifade edilmiştir.[150]

İktidarın basınla arasının iyi olması sebebiyle 1950 yılından itibaren yayınlanan dergi ve gazetelerin sayısında büyük bir artış olduğu görülmektedir. Maarif Vekâleti Basma Yazı ve Eserleri Derleme Müdürlüğü'nün istatistiklerine göre 1950 yılında yayınlanan günlük gazete sayısı 131 iken, ertesi yıl bu sayı 130'a, 1953'te 333'e çıkmıştır. Basın Yayın ve Turizm Umum Müdürlüğü'nün 1960 yılı yayınına göre 31 Aralık 1959 tarihi itibariyle Türkiye'de 855 gazete yayınlanmaktadır. Günlük gazete sayısı ise 478'dir. Yayınlanan dergi sayısı 656'dır. Dergilerin 415'i İstanbul'da çıkmaktadır. Ayrıca, yabancı dilde 15 adet günlük gazete ve 51 dergi yayınlanmaktadır.[151]

2.4. Cumhuriyet Dönemi Kadın Gazete ve Dergileri

Toplumumuzda kadın ve kadın hakları konusu, hukuk alanının yanı sıra sosyal, siyasi ve ekonomik hayatta olduğu kadar basın alanında da bilhassa Cumhuriyet Dönemi'nden sonra ele alınmış ve gelişme göstermiştir. Cumhuriyet'ten önce İslam hukukunun etkisi altında kaldığı için o yönde bir gelişme gösteren kadın, Cumhuriyet Dönemi'nde Medeni Hukukun etkisiyle kendini göstermeye başlamıştır.[152]

Cumhuriyet'in ilanından sonra ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal hayata katkıda bulunan, ülkenin kalkınmasında erkeklerle birlikte hizmet eden Türk kadını

---

[150] Ayşe Elif Emre Kaya, *Demokrat Parti Döneminde Basın - İktidar İlişkileri*, **İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi**, s. 95-96.

[151] Dilara Nergishan Koçer, **Demokrat Parti Döneminde Kadın: 1950-1960 Arası Kadın Dergilerinde Kadın İmajı**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul 2009, s. 86.

[152] Z.Filiz Balta Peltekoğlu, **Cumhuriyet Dönemi'nde Türk Basını'nda Kadın Gazeteciler**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul 1988, s.2.

için kültür ikiliğinin kaldırılması amacıyla 3 Mart 1924 tarihinde Tevhid-i Tedrisat Kanunu çıkarılmış, Türk kızlarına öğretim eşitliğinin sağlanabilmesi için 20 Nisan 1924 tarihinde Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'nda yapılan değişiklikle ilköğretim zorunlu hâle getirilmiş, 25 Kasım 1925 tarihli Şapka ve Kıyafet Kanunu ile kadınların çarşaflardan çıkıp modern kıyafetler giymesi sağlanmış, 17 Şubat 1926 tarihinde kabul edilen Medeni Kanun ile evlilik, boşanma ve miras gibi haklar düzenlenmiştir. Ayrıca 1930'da kadınlar oy kullanma ve belediye seçimlerinde aday olma, 1933'te muhtarlık seçimlerine katılma, 1934 yılında ise seçme ve seçilme hakkını elde etmişlerdir.[153]

Cumhuriyet dönemi Türkiye'sinde yayınlanan kadın dergi ve gazetelerinde kadınlara ilişkin önemli bilgiler bulunmaktadır. İçerik olarak değerlendirdiğinde ise hepsinin genel konu başlığını kadınlar oluşturmaktadır. Gazetenin isimleri bile içerikleri hakkında bir değerlendirme yapmayı mümkün kılmaktadır.

Cumhuriyet Dönemi'nde kadınlar için çıkan gazete ve dergilerin bazıları: Ev Hocası, Süs, Yıldız, Resimli Ay, Kadın Yolu, Kadın Yazıları, Çiçek, Yeni Kitap, Cumhuriyet Kadını, Model, Moda Albümü, Ev- İş, Ev- Kadın, Aile, Kadınların Sesi, Kadın- Ev, Kadınlık, Kadın Hayatı, Kadın, Kadın Dünyası, Türk Kadını olarak isimlendirilmiştir.[154]

Cumhuriyet'in kuruluşundan 1950 DP Dönemi'ne yılına kadar geçen süre içinde toplam 30 kadın süreli yayını yayınlanmıştır. DP iktidarı döneminde yayınlanan kadın gazete ve dergilerinin sayısı ise 20'dir.[155]

1950-1960 yılları arasında yayınlanan kadınlarla ilgili süreli yayınlar şunlardır:

[153] Avcı, *Osmanlı Devleti'nde Kadın Hakları ve Kadın Haklarının Gelişimi*, s.250.
[154] Ünal, **Türk Kadınlığı İçin Çağdaş Bir Adım**, s.31-35.
[155] Koçer, **Demokrat Parti Döneminde Kadın,** s. 92.

Hemşireler Dergisi (1950-1967)

Modern Türk Kadını (Mart 1950-Nisan 1950)

Şule (Mayıs 1950-Haziran 1950)

Yeni Familya (1950?)

Burda Moda (Temmuz 1951-Mart1954)

Kadın Güzelliği (Şubat 1951-Mayıs 1951)

Resimli Romans (Aralık 1951-Eylül1952)

Kadın Dünyası (Mayıs 1952-Şubat 1953)

Misafir (Mart 1952-Eylül 1952)

Resimli Hayat (Mayıs 1952-Temmuz 1955)

Yelpaze (Haziran 1952-Mart 1967)

Cennet (Ağustos 1953-Nisan 1954)

Demokrat Kadın (1954?)

İkimiz (Kasım 1954-Şubat1955)

Anahtar (1955-1957?)

Evim (Mayıs 1955-Ekim 1955)

Gazete Magazin (Aralık1956)

Sekreter Daktilograf (Mart 1956-Temmuz 1960)

Kadın Dünyası (Mayıs 1958-Mart 1959)

Sim (1958-?)

Kadın Sesi (1957-1976)

Ayrıca 1950 yılından önce yayınlanmaya başlayan ve 1950'li yıllarda da yayın hayatına devam eden beş yayın bulunmaktadır. Bunlar:

Ev-İş (1937-1952)

Aile (1947-1952)

Kadın Gazetesi (1947-1979)

Hanımeli (1948-1953)

Familya (1949-1954)

Bu dönemlerde yayınlanan kadın gazete ve dergilerin içeriklerini genellikle moda haberleri, kadınların ev ve iş hayatını kolaylaştırıcı bilgiler özellikle de magazin haberleri oluşturmaktadır.

3.KADIN GAZETESİ ve KİMLİK BİLGİLERİ

3.1. Sayfa, Sütün ve Ebadı

1 Mart 1947 tarihinde yayın hayatına başlayan ve 1979 yılına kadar 32 yıl boyunca yayın hayatını sürdüren Kadın Gazetesi genel olarak 8 sayfa çıkmıştır. Fakat bazı özel günlerde gazetenin sayfa sayısında değişmeler olmuştur. Örneğin, İzmir Fuar Sayısı hazırlanırken çalışmalara erken başlanmasından dolayı bir önceki sayı 4 sayfa olarak basılmıştır.

Gazete 1 Mart 1947 tarihinde yayın hayatına *Cumartesi Günleri Çıkar Sosyal ve Siyasi Kadın Gazetesi,* ibaresiyle başlamış 9 Ağustos 1947'de İzmir Fuarına özel sayısını 18 Ağustos'ta Pazar günü çıkacağını belirtmiştir. 13 Ekim 1952 yılına kadar pazartesi günleri çıkan gazete bu tarihten itibaren Perşembe günleri çıkacağını duyurmuştur. Sebebini ise pazartesi çıkan gazetenin bir gün önce basıldığından ve o günün de tatil gününe gelmesinden dolayı bazen gecikmelerin yaşandığını, buna mahal vermemek için de perşembe günleri çıkacağı şeklinde açıklamıştır. 19 Kasım 1953'ten sonra ise Türk Kadınlar Birliği'nin İstanbul yayın organı olarak intişar etmesiyle tekrardan cumartesi günleri çıkmaya başlamıştır. 1956 yılının Temmuz ayından itibaren ise gazetenin gün kısmı artık yazılmamış sadece tarih atmakla yetinilmiştir. 1959 yılı Ocak ayında ise tekrar tarihle birlikte gün verilmeye başlanmış önceleri sol üst tarafta verilen tarihler o günden sonra sağ üst köşede verilmiştir. 1962 yılından sonra ise gazete artık dergi formatı şeklinde çıkmaya başlamıştır.[156]

Kadın Gazetesi'nin sayfaları içerik açısından incelendiğinde; birinci sayfanın en üstünde ortalı bir şekilde kalın punto ve kırmızı harflerle gazetenin adı yer almaktadır. İsminin sağ ve sol kısımlarında reklamlara yer verilmiştir. İlk sayfada genellikle siyasi haberlere yer verilmiş ve ilk sütunda başmakale yayınlanmıştır. Birinci sayfada gazetenin ilgili sayısında yer alan önemli haberlerden kısa kısa bahsedilmiş ve ilgili haber ve yazıların devamı diğer sayfalarda yer almıştır. Örneğin başmakalenin tamamı ilk sayfada tamamlanmamış bir kısmı da sayfa 7'de yer

[156] Bkz. Ek.1.

almıştır. Bu durum ilgili yazının sonunda parantez içerisinde şu şekilde gösterilmiştir; '(…devamı sayfa 7'de)'.

İkinci sayfada genelde birinci sayfadaki haberlerin devamı yer almıştır. Ayrıca ikinci sayfanın sol alt köşesinde **Kadın Göziyle** başlığıyla İffet Halim Oruz tarafından yazılan makalelere yer verilmiştir. Bu makalelerde daha çok kadınlar için önem arz eden meseleler yer alırken genel olaraktan gündem olayları takip edilmiştir.

Üçüncü sayfada hikâyeler ve roman tefrikalarına yer verilirken zaman zaman da baş tarafa sığmayan haberlerin devamı küçük sütunlar hâlinde tefrikaların yanında verilmiştir. Genel olarak bakıldığında devam eden haberlerin bir sıralaması yapılmamış ve bazen en son sayfaya bile haberlerin devamı yerleştirilmiştir.

Gazetenin dördüncü ve beşinci sayfasını moda, kolay ev işleri, yemek, sinema ve tiyatro konuları oluşturmuştur. Çıktığı günden itibaren modayı yakından takip etmiş ve okuyucuları moda hakkında bilgilendirirken aynı zamanda daha ucuza giyinmenin yollarını anlatmıştır. Moda sayfası için Fransız, Amerikan, İngiliz modellerin fotoğraflarını kullanmıştır. Bunların yanı sıra faydalı bilgiler ve makyaj taktikleri vermeyi de ihmal etmemiştir.

Sinema bölümünde hafta içinde çıkan yerli yabancı filmler ve tiyatroların tanıtımı şu şekilde yapılmıştır:

Günahkârlar Adası

Başrollerde: Shelley Winters, MAcdonald Carey, Diğer rollerde: Helena Carter, Luther Adler, Frank Lovejoy, Liberace.

Rejisör: Bruce Humberstone

Yapan: Universal- International

Universal-Internatıol'in adedi pe çok olan sıra filmlerinden birisi daha. İkinci Dünya Harbi'nde Japonlara kauçuk temin etmek suçu ile sanık William Jacob Davis, hakikatte bu suçu işlememiştir. Fakat kabahat onun üzerine atılmıştır. Neticede hakikat meydana çıkacaktır.

İçinde Shelley Winters tarafından söylenen dört de şarkı bulunan bu filmde meşhur piyanist "Liberace" de vardır. Kendisi kavga sahnelerinden biri için ellerine Lloyda of London sigorta şirketine, film çekilirken 100.000 dolara sigorta ettirmiştir.

(Özen Film) Sümer[157]

Gazetenin altıncı ve yedinci sayfasında yine ilk sayfadaki haberlerin devamına, bazı gazetelerde çıkan yazılara, hikâyelere, gezilen görülen yerlere, röportajlara ve banka reklamlarına yer verilmiştir.

Son sayfasını ise baştan sona reklamlar oluşturmuştur.[158] Nadir olmakla birlikte bazı özel durumlarda gazetenin sayfa sayısı azalırken bazı durumlarda ise artmıştır. Gazete iyi ya da kötü olan her şeyi okuyucuları ile paylaşmayı tercih etmiştir. Bazen yanlış anlaşılmalardan dolayı özür dilemiş, bazen de duyduğu memnuniyetten dolayı teşekkür etmiştir.

3.2. Mizanpajı

Yazılı basın alanında, eldeki materyali bir düzen içerisinde, önemine göre sıralayarak ve belli bir estetik kazandırarak sayfalara aktarma işlemine mizanpaj ya da sayfa tasarımı adı verilmektedir.[159] Kısacası sayfaların tasarlanması anlamına gelmektedir. Gazetenin mizanpajlara önem vermesinin sebebi okuyucuyu etkilemek ve beğenisini artırmaktır.

Gazetenin sayfa düzeni çıktığı yıllar boyunca genellikle aynı kalmıştır. Haberler sütunlar şeklinde verilmiş ve haber araları çizgiler ile ayrılmıştır. İlk sayfa da kalın punto ve kırmızı büyük harflerle "KADIN GAZETESİ" yazmaktadır. Başlığın hemen üzerinde kimi zaman sağında kimi zaman solunda "Üstün kadınlık, üstün millet yaratır" ibaresi yer almaktadır. Başlığın sol altında gazetenin çıktığı yer ve posta kutusu, onun altında ise yıl, sayı ve tarihi yazılmıştır. Başlığın sağ altında

---

[157] **Kadın Gazetesi,** 28 Ocak 1952, s. 5.
[158] Bkz. Ek.2.
[159]Mehmet Akyüz, **Konya Vilayet Gazetesi**, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 2009, s.25

sahibi ve başyazarı: İFFET HALİM ORUZ, onun altında da gazetenin fiyatı yazılmıştır. Gazetenin 1950 yılındaki künye bilgileri şu şekildedir:

Müessese Sahipleri: F. Elbi, İ Oruz, Müjgân Ağaoğlu, N. Selen, Ş. Nihal, Z. Mengüç, Halide N. Zorlutuna

Yazı işlerini fiilen idare eden Yazı İşleri Müdürü: Müjgân Ağaoğlu

İdarehane: İstanbul, Erenköy No. 10

3.3. Basım Yeri, İdarehanesi ve Satış Yerleri

Kadın Gazetesi İstanbul merkezli bir gazetedir. İdare edildiği, basıldığı yer İstanbul'dur. 1947 yılında çıktığında;

İdare yeri: Etemefendi Caddesi 1 Nolu köşkü /Erenköy

Dizildiği yer: Ülkü Basımevi

Basıldığı yer: Ayaydın Basımevi olarak verilen gazetenin 12 Haziran 1950 tarihinde yeni idarehanesine geçtiği duyurulmuştur Erenköy'de bulunması dolayısıyla birçok okuyucunun uzaklıktan şikâyet ettiğini bunu göz önünde tutarak daha merkezi bir yerde idarehane açmak üzere teşebbüse geçtiklerini bildirmiştir. Buna göre yeni idarehane, Evkaf Sokağı Hür Fikirleri Yayma Cemiyetinin bulunduğu bina içine taşınacağını açıklamıştır.

26 Haziran 1950 tarihli sayısında ise okurların arzusu üzerine Çemberlitaş Evkaf Sokağı 9 numaralı apartman dairesine taşındığını belirten gazetenin müessis ve başyazarı ile tanışıp konuşmak isteyenlerin her cuma günü saat 15.00'den 19.00'a kadar, diğer günlerde vazifeli memurlara telefon etmek ve randevu almak suretiyle görüşülebileceğini belirtmiştir.

Telefonu 29512 ve Posta Kutusu 791 olan Gazetenin satış yerleri ise şöyledir:
İstanbul; İstanbul Köprü altı Kitapçı Kemal. İstanbul tarafı Kadıköy İskelesi.
Kadıköy; Altıyol ağzı, Türkiye Kitabevi.
Beşiktaş; Akaretler, tramvay durağı Zeki Sedef.
Beyoğlu; Kitapsaray.

Ayrıca eksik nüshalar ve tam koleksiyon için idarehaneye telefon ve yazı ile başvurulabileceğini bildirmiştir.

1955 yılına gelindiğinde basıldığı yer Vakit Matbaası olarak verilmiştir.

27 Aralık 1958'de ise gazetenin yeni idarehanesinin Nuruosmaniye Cad. Garan Han 5, No 6'ya taşındığı duyurulmuştur. Bundan sonra kadınlık konularıyla meşgul olan herkese kapılarını açtığını bildirerek, bayi teşkilatı kurduğunu okuyucularına müjdelemiştir.[160]

3.4. Ücreti ve Abonelik Bilgileri

Gazete abonelik sayısını artırmak için zaman zaman çeşitli müsabakalar düzenlenmiştir. Örneğin 29 Mart 1947 tarihli sayıda genç kızlar arasında 10 Mayısa kadar gönderilen yazılar bir sütunda yayınlanacağı ve jüri tarafından şiir müsabakasında, birinciye dolmakalem, ikinciye gazetenin bir yıllık, üçüncüye ise altı aylık abonesi hediye edileceği duyurulmuştur.[161]

Gazete 1 Mart 1947'de çıktığı ilk gün ücreti 25 kuruş iken yıllık abonelik 6 lira, 3 aylık aboneliği 3 lira olarak belirlenmiştir. Ayrıca yabancı memleketlere ise ücretin iki misli olduğu bildirilmiştir.[162]

1957 yılına kadar ücretinde değişiklik olmayan gazetenin 23 Şubat 1957 tarihli sayısında 10 yıldan beri hizmette bulunmaktan şeref duyduğunu, okuyucuyu memnun etmek için nüshasının fiyatının 25 kuruştan 15 kuruşa indiğini ayrıca senelik abonelik 52 gazete gönderme ücreti dâhil 8 lira olacağını duyurmuştur. [163] 1958 yılın boyunca da 15 kuruşa satılan gazete 1959 yılına gelindiğinde tekrar 25 kuruşa çıkarılmıştır. Görüldüğü üzere çıktığı süre boyunca ücretinde çok önemli değişiklikler yapılmamış her bütçeye uygun olması düşünülmüştür.

[160] **Kadın Gazetesi**, 27 Aralık 1958, s. 1.
[161] **Kadın Gazetesi**, 29 Mart 1947, s. 7.
[162] **Kadın Gazetesi**, 9 Eylül 1955, s. 11.
[163] **Kadın Gazetesi**, 23 Şubat 1957, s. 1.

3.5. Tirajı ve Gelir Kaynakları

İnceleme dönemimiz olan 1950-1960 yılları içerisinde gazete, hiçbir zaman tirajı hakkında bilgi vermemiştir. Arşiv belgelerinden edindiğimiz bilgilere göre Türkiye'nin birçok yerine gönderilen gazetenin aynı zamanda kadın haklarının savunuculuğunu üstlenmesi dolayısıyla çok sayıda satış yapacağı düşünülmektedir.[164]

Gazetenin maliyeti için cebindeki açığın on beş bin lira olduğunu belirten Oruz, gazetenin gelirini artırmak için gazetenin amacını ve çalışmalarını belirterek çeşitli yerlerden abonelikler talep etmiştir.[165] Çok yüksek gelire sahip olmayan gazete, zaman zaman da kâğıt tasarrufuna girmiş ve bunu da okuyucuya şu şekilde aktarmıştır:[166]

> *"Kâğıt buhranından dolayı, gelecek sayımızı dolgun çıkarabilmek için yalnız bu sayımızı dört sahifeye indirmek zaruretinde kaldık. Okuyucularımızdan özür dileriz."*

3.6.İlan ve Reklam Politikası

Gazetenin ilan şartı, 19 Nisan 1947 sayısında şu şekilde belirtilmiştir:

10 cm ye kadar cm.100 kuruş

10 cm'den 62.5 cm'ye kadar cm. 75 kuruş

Tam sahife 150 lira

Yarım sahife 80 lira

¼ sahife 45 lira

Başlık yanı 7,5 lira olarak belirlenmiştir. Ayrıca ilancılık şirketi yoluyla gönderilen reklamlar da aynı ücrete tabi tutulmuştur.[167]

---

[164] Bkz. Ek.3.
[165] Bkz. Ek.4.
[166] **Kadın Gazetesi**, 9 Ağustos 1947, s. 1.
[167] **Kadın Gazetesi**, 19 Nisan 1947, s. 3.

Reklamlara örnek:

TARİŞ

İzmir Tarım Satış Kooperatifleri Birliğinin Dünyaca Tanınmış Markasıdır.

Üzüm ve incirlerini yapacağınız pastalardan eksik etmeyiniz

En güzel üzüm hoşafı Tariş üzümü ile olur.

Hiç incir tatlısı yaptınız mı? Tarişin nefis incirleri şeker sarfiyatını azaltır.

Bakkallarınızdan, kuru yemişçilerinizden daima Tariş markasını arayınız.

ZERAFETTE ÜSTÜNLÜK

Omega saatleri

TEVFİK AYDIN

"şiarımız, en üstün markaları satmatır."

Eminönü Meydanı No 4-6

İşte aradığım sabun

Beta fazlı KOMİLİ TUVALET SABUNU

** cildinizi besler, yumuşatır.*

** teravet ve güzelliğinizi artırır.*

** başınızdaki kepekleri yok eder.*

** sabun tamamen bitinceye kadar kokusu devam eder.*

Daha iyi. Daha ucuz.

Ayrıca "**İlanlarınızı bütün kadınların okuması için (Kadın Gazetesine) veriniz"** diyerek ilanlar için teşvikte bulunmuştur.[168]

[168] **Kadın Gazetesi**, 15 Mart 1947, s. 7.

3.7.Fotoğraf ve Ekler

Kadın Gazetesi'nin her sayısında fotoğraflara yer verilmiştir. Her sayfada fotoğrafa rastlamak mümkündür. Ayrıca gazetenin ismi hariç geri alan kısımları siyah beyaz basılmıştır. Bazı sayılarda ise rengi değişmiştir. Mesela; İzmir Fuarı için özel çıkan sayısında gazetedeki yazı renkleri mavi iken, Kıbrıs ve Bursa sayfalarında yeşil renk kullanılmıştır. Fotoğrafların da netlik açısından çözünürlüğü gayet iyi durumdadır. Görsellik bakımından zengin olan gazetede zaman zaman tam sayfa şeklinde fotoğraflara yer verilmiştir. Örneğin: 13 Kasım 1950'de Atatürk'ün ölüm yıldönümü sebebiyle son sayfa sadece Atatürk resimlerine ayrılmıştır.

3.8. Kadın Gazetesi'nin Sahibi ve Yazarları

Kadın Gazetesi'nin yazar kadrosunu şu isimler oluşturmaktadır:

3.8.1.İffet Halim Oruz

Kadın Gazetesi'nin sahibi ve başyazarı İffet Halim Oruz'dur.[169] 1904 yılının Mart ayında İstanbul Erenköy'de dünyaya gelen Oruz üç kız kardeşin en küçüğüdür. Babası Nizamettin Bey, annesi ise Saide Hanım'dır. Kültürlü bir aileye mensup olan Oruz, eğitimine Erenköy'deki anaokulunda başlamıştır. Erenköy Kız Lisesi'nde eğitimine devam ederken tifo hastalığına yakalandığı için ailesi onu okuldan almıştır. Evlenip çocuk sahibi olduktan sonra ise lise ve üniversite eğitimine devam etmiştir. Üniversite'ye Hukuk Fakültesi'nde başlasa da yarıyıldan sonra kararını değiştirip İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi'ne geçmiştir.[170]

1924 yılında hem Atatürk hem de İsmet İnönü ile yakın arkadaş olan Albay Halim Oruz'la evlenmiş ve bir yıl sonrada İsmet adında çocuğu olmuştur. 1940 yılında okulunu bitiren Oruz, İstanbul'da Ticaret Vekaleti'nin kurmuş olduğu Fiyat Murakabe Teşkilatı'nda göreve başlamıştır. Okulu bitince doktora yapmaya karar

[169] Bkz. Ek.5.
[170] Erdal Köse, **İffet Halim Oruz'un Hayatı, Sanatı, Eserleri**, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum 2006, s. 6-7.

veren Oruz, bunu dönemin Milli Eğitim Bakanı ile paylaşmış ve kitabında şu şekilde anlatmıştır: [171]

> "*Fakülteyi bitirir bitirmez doktora yapma çabasına giriştim. O sırada Hasan Ali Yücel Milli Eğitim Bakanı idi ve bir edebiyatçı arkadaşımız olduğu için kendisine giderek amacımı kapsayan dileğimi bildirdim. Bana hiçbir kolaylık göstermedi ve hatta "Ne yapacaksınız?" şeklindeki sorusuyla karşılaştım, tekrar İstanbul'a döndüğümde gene doktora çalışmalarımı sürdürdüm. Ben doktora tezimi "fiyat murakabesi" gibi Türkiye için yeni bir konu olan ve İkinci Dünya Savaşı'ndaki Türkiye'nin kritik durumu bakımından ele almayı düşünüyor ve onun için yeni kurulan Fiyat Murakabe Teşkilatı'nda çalışmak istiyordum.*"

Doktora yapıp öğretim üyesi olmak isteyen Oruz'un yoğun çalışmaları bu isteğe engel olmuştur.

Gazetecilik hayatına, ilk olarak Diyarbakır'da Halk Sesi Gazetesi'ne yazdığı makalelerle başlayan Oruz, 1930 ve 1933 yılları arasında ise Hâkimiyet-i Milliye (Ulus) gazetesi kadın sütununda kadınlarla ilgili yazılar yazmıştır.[172]

Yaşadığı süre boyunca çeşitli dernek ve kurumlarda aktif bir şekilde yer alan Oruz, her zaman milletin, özellikle de kadınlığın yararı için çalışmalar yapmıştır.[173] Türk Ocakları, Kızılay, Çocuk Esirgeme Kurumu, Halk Evleri, Türk Kadınlar Birliği, Yardımsevenler Derneği, Kadınlar Konseyi, Çocuk Dostları Derneği, Darüleceze'ye Yardım Derneği, Sosyal Dayanışma Derneği, Huzurevlerini Kurma ve Yaşatma Derneği, Sosyal Hizmetler Federasyonu gibi kurumlarda kuruculuk ve yöneticilik yapmıştır.[174]

Oruz, yaşamının son anlarına kadar milleti için ve kadınlık için çalışmalarını sürdürmüştür. Bedeni bu yoğun tempo karşısında artık zorlanmaya başlamış ve "Türkiye'de Kadın Devrimi" adlı son eserini yazdıktan sonra daha da rahatsızlanmaya başlayarak Fransız Hastanesi'ne kaldırılmıştır. Kaldırıldığı hastanede 20 Ağustos 1993 Cuma günü hayata gözlerini yummuştur ve bir gün sonra

---

[171] İffet Halim Oruz, **Türkiye'de Kadın Devrimi**, Gül Matbaası, İstanbul, 1986, s. 50-51.
[172] Z.Filiz Balta Peltekoğlu, **Cumhuriyet Döneminde Türk Basınında Kadın Gazeteciler**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul 1988, s. 102.
[173] **Kadın Gazetesi**, 6 Mart 1950, s. 1-2.
[174] Köse, **İffet Halim Oruz'un Hayatı,** s. 55.

tarihi Erenköy Galip Paşa Camii'nde kılınan cenaze namazının ardından Kadıköy Sahray-ı Cedit Mezarlığı'na defnedilmiştir.[175]

3.8.2.Hasene Ilgaz

Hasene Ilgaz, İstanbul'da doğmuştur. Doğum tarihi kaynaklarda bazen 1902 bazen de 1904 olarak gösterilse de kendi özel arşivinden edindiğimiz bilgiye göre 1902 yılı doğru olanıdır.[176] Osmanlı saray kâtibi Fevzi Efendi'nin kızı olan Ilgaz, 1921 yılında İstanbul Darülmuallimattan mezun olmuş ve 1923 yılında öğretmenliğe başlamıştır. Öğretmenliğin yanı sıra idarecilik ve yazarlık da yapmıştır.[177] Bir halk kadını olan Ilgaz, İstanbul'da cemiyetler içerisinde çeşitli çalışmalarda bulunmuş Yardımsevenler Derneği İstanbul Merkezi sekreterliği görevini yürütmüştür. Aynı zamanda TBMM'nin 7. devresinde Hatay ve 8. devresinde Çorum milletvekilliği yapmıştır.[178]

Ilgaz, gazetecilik hayatına ilk kez Giresun'da 1932 yılında yayınlanan "Akgün" gazetesine yazarak başlamıştır. Çorum milletvekili olduğu sırada ise Çorum Gazetesi'ni idare ederek başyazarlığını yapmıştır.[179] Daha birçok gazete de yazıları bulunan Ilgaz, sivil toplum kuruluşlarında da çeşitli faaliyetler de bulunmuştur. Bir taraftan öğretmenlik, idarecilik, yazarlık, hatiplik ve en önemlisi annelik yapan Ilgaz, bu işlerin zorluğunu hatıratlarında dile getirmiştir.[180]

Ilgaz, Yatılı Bir Kız Okulunun Öyküsü olarak kaleme aldığı hatıratında, TBMM'de 1935 yılında kadınlara seçme ve seçilme hakkının verilmesiyle Kadınlar Birliği İstanbul şubesinin bu konu hakkında bir konuşma yapmak üzere kendisini okulundan alıp derneğe getirdiğini yazmıştır. Bu mutlu müjdeyi ilk defa dünyaya ve

---

[175] Köse, **İffet Halim Oruz'un Hayatı,** s. 65.
[176] Bkz. Ek.6.
[177] Memet YETİŞGİN, Sevim Ceylan DUMANOĞLU, *Darülmuallimat Mezunları Ve İstihdamı*, **Cappadocıa Journal Of Hıstory And Socıal Scıences Vol 9=October=2017**, s. 504.
[178]Erişim Tarihi: 05.07.2018
http://www.bakisarisakal.com/CUMHUR%C4%B0YET%20KADINLARI.pdf
[179] Z.Filiz Balta Peltekoğlu, *Cumhuriyet Dönemi'nde Türk Basını'nda Kadın Gazeteciler*, s. 106.
[180] Hasene Ilgaz, **1915'den 1921'e Kadar Yatılı Bir Kız Okulunun Öyküsü**, Özyürek Yayınevi, İstanbul 1991, s. 31.

Türkiye'ye ben duyurdum diyerek Atatürk tarafından başarılarının devamını dileyen bir telgraf aldığını ifade etmiştir.[181]

Kadın Gazetesi'nin çok değerli yazarlarından olan Ilgaz, kadın hakları savunuculuğunu yapmış ve bunu yazılarında dile getirmiştir. Yaşamı boyunca ilgilendiği konuların başında kadından sonra Kıbrıs davası yer almıştır. Bu ilgi Hürsöz Gazetesi'nde şu sözlerle tasvir edilmiştir: [182]

> *"Hasene Ilgaz Hanım, Kıbrıs Davasını benimseyen ve bu davayı 18 milyon Türk'ün milli bir davası haline koyan sayın bir milletvekilidir.*
>
> *Hasene Ilgaz, Kıbrıs Türkleri ile pek yakından alakadar olan ve dertlerimizle en fazla uğraşan hürmetli bir hanımdır. Kıbrıs davasının koruyucusu ve önderidir.*
>
> *O her Kıbrıslı Türk'ün kalbindedir. O gönüllerimizde sönmeyen bir meşaledir. O bizlere davamızda cesaret veren, yol gösteren bir idealisttir".*

Kıbrıs ile bu şekilde samimi bağ kuran Ilgaz'a Kıbrıs davasına hizmetin bir mükâfatı olarak Lefkoşe'de bir sokağa Rauf Denktaş tarafından Hasene Ilgaz Sokağı adı verilmiştir.[183] Ayrıca Kıbrıs'a yaptığı seyahatleri "Kıbrıs Notları" [184] ismiyle kitaplaştıran Ilgaz, Kıbrıslılar başta olmak üzere devletin önemli kademelerinde yer alan kişilerden tebrikler almıştır.[185]

---

[181] Ilgaz, **Yatılı Bir Kız Okulunun Öyküsü**, s. 32.
[182] **Hürsöz Gazetesi,** 21 Şubat 1950, s. 1.
[183] Hasene Ilgaz, **Okuduklarım Gördüklerim Yazdıklarım**, Türk Şehitlikleri İmar Vakfı Yayınları, İstanbul 2011, s. 61.
[184] Hasene Ilgaz kendi özel arşivinde Kıbrıs Notları isimli kitabında 1948 yılında 51 öğretmenin İstanbul'dan Kıbrıs'a yapmış oldukları ziyareti anlattığını ve Kıbrıs'ı her bakımdan okuyucuya tanıttığını yazmıştır. **Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi Vakfı (Hasene Ilgaz Özel Arşivi)** Atatürk'e 100. Yıl Armağanı isimli kitabında ise, Kıbrıs Notlarının o yılın kitabı olarak adlandırıldığını, Kıbrıs coğrafyası, Kıbrıs tarihi, Kıbrıs'ın idari şekli, Türk İngiliz dostluğu, anayasa işi, Kıbrıs'ta ahali ve kültürel seviye, Kıbrıs kadın erkekleri, Kıbrıs'ta gazeteciliğin gelişmesi, Kıbrıs'ta partiler, Kıbrıs parası, Kıbrıs'ta hayat seviyesi, hayvan ıslahı istasyonu, Kıbrıs ormanları, Kıbrıs mersin ağacı, incir ağacı, Kıbrıs'ta şarapçılık, çiçek sevgisi ve turistik yerleri anlattığını yazmıştır.
[185] Bkz. Ek.7.

Okul sıralarında yazı hayatına başlayan Ilgaz'ın yüzlerce yazı ve tefrikaları bulunmaktadır. Şu eserleri de kitap olarak basılmıştır:

-Halkevleri ve Halk Odaları Çalışmaları

-Okul Aile Rehberi

-Unutulmayan Yıllar

-Atatürk'e Yüzyıl Armağanı

-Ertuğrul Firkateyni Faciasının Yüzüncü Yılı

-1915-1921 Yatılı Bir Kız Okulunun Öyküsü

-Okuduklarım Gördüklerim Yazdıklarım

Bunların haricinde Ulus, Vakit, Yeni İstanbul, Akgün, Çorum, Hürsöz, Adana, Hatay birçok il ve ilçe gazetelerinde Türk Çocuğu, Yeşilada, Yeşilay, Yeni Yaşantı, Eflatun, Ana Tarih ve edebiyat dergilerinde de yazılar yazmıştır.[186]

Bütün ömrünü ülkenin sorunlarına adayan Ilgaz'ın ölümü hakkında ayrıntılı bilgi bulunamamakla beraber ölüm yılına da herhangi bir kaynakta rastlanılmamıştır.

3.8.3.Halide Nusret Zorlutuna

Halide Nusret Zorlutuna 1901–1984 yılları arasında yaşamıştır. Türk Edebiyatı tarihine "Millî Edebiyat Akımı" taraftarı ve takipçisi bir şair ve yazar olarak girmiştir.[187] Annesi, Ayşe Nazlı Hanım'dır. [188]Babasının ise asıl ismi Mehmet Selim'dir. Fakat saray tarafından çok tutulmayan Mehmet Selim Bey, Abdülhamid tarafından İstanbul'dan uzaklaştırıldıktan sonra Avnullah Kâzimi müstear adıyla anılmıştır.[189]

---

[186] Ilgaz, **Atatürk'e 100. Yıl Armağanı**, s. 224.
[187] Zeki Gürel, **Halide Nusret Zorlutuna Hayatı ve Eserleri**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1988, s. 34.
[188] Kelime Erdal, **Halide Edib Adıvar ve Halide Nusret Zorlutuna'nın Eserlerinde Öğretmen ve Eğitim,** Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Bursa 2005, s. 342.
[189] Ferit Ragıp Tuncor, *Türk Kadın Şairlerimizden Halide Nusret Zorlutuna,* **Kadın Gazetesi**, 8 Mayıs 1950, s. 1-5.

Erenköy Kız Lisesi'ni bitirdikten sonra Darülfünunun Tarih bölümüne devam eden Zorlutuna, çalışmak mecburiyetinde olduğu için okulundan ayrılmış ve Darulmüallimat'ta imtihana girerek Kadıköy'deki Özel Aşiyan İdadisi'ne öğretmen olmuştur.[190]

1926 yılında süvari binbaşı olan ve daha sonra generalliğe yükselen Aziz Vecihi Zorlutuna ile evlenerek, kocasının vazife aldığı her yere onunla birlikte gitmiş, Anadolu'yu adım adım dolaşmıştır. Kalemini Türk kadınının yükselmesi ve fazilet kazanması yoluna vakfeden Zorlutuna, çeşitli sosyal teşekküllerde çalışmış, en şerefli mesleklerden biri olan öğretmenliği başarı ile devam ettirmiş, yurda ve ulusa faydalı olabilmek için var gücüyle çalışmıştır.[191] Edebî olarak 'Millî Edebiyat Akımı' taraftarı ve takipçisi olarak bilinen Zorlutuna, milliyetçiliği ve dinine bağlılığı ile öne çıkmış bir isimdir.[192]

1975 yılı Birleşmiş Milletler tarafından Kadın Yılı olarak ilan edilmiştir. Bunun üzerine, Ankara Milli Kütüphane'de Kadının Sosyal Hayatını İnceleme ve Araştırma Derneği tarafından Türk kadın romancıları için bir toplantı düzenlemiş ve bu toplantıda Zorlutuna'ya Yazarların Annesi (Ümmü'l Muharrirat) unvanı verilmiştir.[193]

Son yıllarında romatizma ve yüksek tansiyondan rahatsız olan Zorlutuna, 10 Haziran 1984 gecesi vefat etmiş ve 12 Haziran günü Hacıbayram Camii'nden kaldırılan cenazesi Ankara Asri Mezarlığa defnedilmiştir.[194]

---

[190] İlknur Ay, **Muallim Naci, Ahmet Rasim ve Halide Nusret Zorlutuna' nın Anı Türündeki Eserleriyle Çocuk Edebiyatımızdaki Yeri ve Başlıca Temaları,** Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 2009, s. 109.

[191] Tuncor, *Türk Kadın Şairlerimizden Halide Nusret Zorlutuna,* **Kadın Gazetesi,** 8 Mayıs 1950, s. 1-5.

[192]Erişim Tarihi: 13.07.2018
http://sbe.giresun.edu.tr/fileadmin/user_upload/makaleler/kadin_ozel_sayisi1/117_PDFsam_KSBD_Kadin_oezel_sayisi.pdf

[193] Betül Coşkun, **Halide Nusret Zorlutuna Hayatı-Eserleri-Fikirleri,** Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2010, s. 37.

[194] Sadık K.Tural, ***Halide Nusret Zorlutuna*, Töre(Aylık Fikir ve Sanat Dergisi)**, Yıl 14, S. 158, Ankara, s. 7.

3.8.4. Perihan Çambel

17 Ağustos 1909 tarihinde İstanbul'da Atatürk'ün yakın arkadaşlarından olan Hasan Cemil Çambel ve Remziye Hanım'ın dört çocuğundan biri olarak dünyaya gelmiştir.[195] İlk ve orta eğitimini Berlin'de tamamlayan Çambel, 1928 yılında Amerika Kız Koleji'nden mezun olmuş ve 1934 yılında İstanbul Tıp Fakültesi'nden mezun olmuştur.[196]

ABD'de kanser üzerine çeşitli çalışmalar yapmış ve 1947 yılı Eylül ayında Amerika'da toplanan kanser kongresine "Türkiye'de kanser" isimli tebliğ ile katılmıştır.[197]

Prof. Dr. Hamdi Suat Aknar'ın kurduğu "Türk Kanser Tetkik ve Mücadele Cemiyeti"nin yaşatılamaması üzerine patoloji uzmanı Dr. Perihan Çambel, 56 arkadaşını bir araya getirerek uzun uğraşlar sonucunda Ankara'da 18 Şubat 1947'de Türk Kanser Araştırma ve Savaş Kurumu'nu yeniden kurmuştur.

Washington Üniversitesi ve Florida Gainesville Üniversitelerinde kanser araştırmaları laboratuvarlarında araştırmalar yapmıştır. 1952 yılında Türkiye'ye döndükten sonra Ankara Numune Hastanesi'nde 1963 yılına kadar patoloji şefliği yapmıştır.

Albay Talat Aydemir'in 21 Mayıs 1963 yılında yaptığı 2. darbe girişiminde yanında duran ve savunmasının hazırlanmasına yardım eden Çambel, mahkeme kararıyla 3 yıl hapis cezası almıştır. Cezasının tamamını yatmadan tahliye olan Çambel, kanser araştırmaları yapmaya devam etmiştir. 78 yaşına geldiğinde ise 21 Ocak 1987 yılında İstanbul'da hayata gözlerini yummuştur.[198]

---

[195]Erişim Tarihi: 12.06.2018
http://www.turkpath.org.tr/files/Cambel_F_Perihan.pdf
[196] Erişim Tarihi: 12.06.2018
http://web.deu.edu.tr/tepd/pdf/11/s3/103-119.pdf
[197] Erişim Tarihi: 12.06.2018
http://www.bakisarisakal.com/HEK%C4%B0ML%C4%B0K%20MESLE%C4%9E%C4%B0NDE%20T%C3%9CRK%20KADINI.pdf
[198] Erişim Tarihi: 12.06.2018
http://www.biyografi.info/kisi/perihan-cambel

3.8.5. Mebrure Aksoley

Mebrure Aksoley, 1902 yılında Selanik'te doğmuştur. Asıl adı Emine Mebrure Aksoley'dir. Babası istihkâm binbaşılığından emekli Halit Bey, annesi Fatma Hanım'dır. Üsküdar Çamlıca Kız Lisesi'nden mezun olduktan sonra Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni kazanmıştır. Eşinin görevi sebebiyle uzun yıllar Almanya'da ve kısa sürelerle Fransa, İngiltere ve Macaristan'da bulunmuştur.[199]

Kadınlar için sosyal kurumlarda araştırmalar yapan Aksoley, 1940-1941 yıllarında Yardım Sevenler Demeğinin Genel Sekreterliğini ve İkinci Başkanlığını yapmıştır. Türk Kadınlar Birliği'nin kurucuları arasında da yer almış aynı zamanda genel başkan görevini de yürütmüştür. Siyasi yaşamda da aktif rol alan Aksoley, CHP'den 7. ve 8. Dönem Ankara Milletvekilliği yapmıştır.[200]

Çeşitli gazetelerde yazan Aksoley Ulus Gazetesinde de kadın hakları ile ilgili yazılar yazmış ve Atatürk İlkelerine olan bağlılığını makalelerine yansıtmıştır. 2 Mart 1984 yılında 82 yaşında vefat etmiştir.[201]

3.8.6. Şükûfe Nihal Başar

Şükûfe Nihal, 1894'te İstanbul'da doğmuştur. Soyu saraya dayanan bir aileye mensup olan Şükûfe Nihal'in babası Eczacı Miralay Ahmet Bey, annesi Binbaşı Şevket Bey'in kızı Nazire Hanım'dır. Babasının görevi sebebiyle çocukluğu Manastır, Şam, Beyrut ve Selanik'te geçmiştir.[202]

Orta öğretimini Şam ve Selanik'te tamamladıktan sonra İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ni kazanan Şükûfe Nihal, Coğrafya bölümünü bitirmiştir.[203] Mezun olduktan sonra yurdun çeşitli yerlerinde edebiyat ve coğrafya öğretmenliği

[199]Erişim Tarihi: 16.07.2018
http://www.ceidizleme.org/ekutuphaneresim/dosya/361_1.pdf
[200] http://www.ceidizleme.org/ekutuphaneresim/dosya/361_1.pdf
[201] http://www.ceidizleme.org/ekutuphaneresim/dosya/361_1.pdf
[202] Vedat Çalışkan, Ezgi Özey, *Darülfünun'dan Mezun İlk Kadın Coğrafyacı: Şükûfe Nihal (1897-1973),* **Türk Coğrafya Dergisi**, 2016, s. 61.
[203] Ümüt Akagündüz, *II. Meşrutiyet Döneminde Kadın Hareketi Ve Şukufe Nihal'in Bugünün Genç Kadınına Adlı Yazısı* **Fe Dergi 8**, No. 1, 2016, s.112.

yapmıştır.[204] 1912 yılında ailesinin isteği üzerine Mithat Sadullah Sander ile evlenmiş ve çok uzun sürmeyen bu evlilikten bir oğlu olmuştur. Kurtuluş Savaşı yıllarında Ahmet Hamdi Başar ile ikinci evliliğini yapmış, bir kızı olmuştur ve bunda da aradığını bulamayınca 1950'lerde tekrar boşanmıştır.[205]

Ünlü Türk şairlerinin aşık olduğu kadın olarak adlandırılan Şükûfe Nihal, sosyal hayatta da çok aktif rol oynamış, Türk Kadınlar Birliği'nin kurucuları arasında yer almıştır. Edebi kişiliği de ağır basmış saf ve temiz Türkçesi ile şiirler ve romanlar yazmıştır.[206]

1935'ten itibaren Cumhuriyet, Tan, Yeni İstanbul gibi gazetelerde yazmaya başlayan Şükûfe Nihal 1962 yılında Kadıköy'de caddeden karşıya geçerken trafik kazası geçirmiş ve sol ayağı sakat kalmıştır. 1965'te Hasene Ilgaz ve İffet Halim Oruz'un Bakırköy'de açtıkları huzur evine yerleşmiştir. 24 Eylül 1973'te de huzurevinde hayatını kaybetmiş ve iki gün sonra da Rumelihisarı Aşiyan Mezarlığı'na gömülmüştür.[207]

3.8.7. Makbule Diblan

Makbule Diblan 1913 yılında Adana'da doğmuştur. Babası Mehmet Fuat Efendi, annesi Fatma Hanımdır. Adana Kız Amerikan Koleji'ni başarı ile bitirdikten sonra İstanbul Tıp Fakültesi'ni kazanmıştır. Asistan doktor olarak Aydın'da görev yaptıktan sonra Rize Memleket Hastanesi Dahiliye Mütehassıslığı ve Verem Dispanseri başhekimliği görevlerinde bulunmuştur.

Hayatı boyunca hiç evlilik yapmayan Diblan, 1946 yılında Seyhan[208] Milletvekili olarak meclise girmiştir. 1950-1965 tarihleri arasında Adana'da serbest hekim olarak çalıştıktan sonra 1965 yılında Trabzon Göğüs Hastalıkları Hastanesi'ne atanmış ve 1970 yılına kadar da bu görevini ifa etmiştir.

---

[204] Ulay Hancıoğlu*, Şair Şükufe Nihal,* **Kadın Dergisi 50. Yıl Özel Sayı**, Yıl 27, S. 1058, Kasım 1973, İstanbul, s. 39.
[205]Türkân Yeşilyurt Kayhan, **Kadın Şairde Kadın: Şükûfe Nihal'in Şiirleri**, Bilkent Üniversitesi Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara 2005, s. 2.
[206]Hilal Kostakoğlu**, Şükufe Nihal'in Öykülerinde Yapı Ve Tema**, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Eskişehir 2016, s. 11-13.
[207] Kayhan, **Kadın Şairde Kadın**, s. 2.
[208] Seyhan ilinin adı 25 Ocak 1956 tarihli ve 6644 sayılı kanunla Adana olarak değiştirilmiştir.

Türk Kadınlar Birliği, Ulusal Verem Savaş Dermeği ile Trabzon Verem Savaş Derneği'nin kurucuları arasında yer almış Ulusal Verem Savaş Demeği Yönetim Kumlu üyeliği ve Doğu Karadeniz Verem Bölge Başkanlığı yapmıştır. 25 Ağustos 1970 tarihinde vefat etmiştir.[209]

3.8.8. Süreyya Ağaoğlu

Azerbaycan'da doğan değerli düşünür Ahmet Ağaoğlu'nun kızı olan Süreyya Ağaoğlu[210], İstanbul Hukuk Fakültesi ilk kadın öğrencilerindendir. Fakülteyi bitirdikten sonra 1928 yılında Ankara barosuna kaydedilen ilk kadın avukattır. Babası Ahmet Ağaoğlu'nun Atatürk ile yakın arkadaş olması hasebiyle çocukluğu ve gençliği Atatürk ve yakın arkadaşlarının yanında geçmiştir.

Önemli sivil toplum kuruluşlarının oluşumunda rol oynayan Ağaoğlu Yardımsevenler Derneği'nin kurucuları arasında bulunmuş ve ülkenin sosyal yaşantısına büyük hizmetler sağlamıştır. Üye olduğu kuruluşlar arasında Türk Hukukçu Kadınlar Derneği, Üniversiteli Kadınlar Derneği, Hür Fikirleri Yayma Derneği, , Türk Amerikan Üniversiteliler Derneği 'de yer akmaktadır.[211] Ayrıca kurucusu bulunduğu Çocuk Dostları Derneği'nin de genel başkanlığını yapmıştır.[212]

İyi derecede İngilizce ve Fransızca bilen Ağaoğlu, çeşitli konferans ve panellere katılmıştır. İstanbul Barosu'nun Uluslararası Barolar Birliği'ne katılmasını sağlamış, 1946 ve 1960 yılları arasında bu birliğin tek kadın yönetim kurulu üyesi olarak görev yapmıştır.[213]

1950'li yılların başında, Alman hukukçu Werner Taschenbreker ile evlenen Ağaoğlu'nun 10 yıl süren bu evlilikten çocuğu olmamıştır. Avukatlığının yanı sıra çok donanımlı ve bilgili olan Ağaoğlu, 29 Aralık 1989'da İstanbul'da katıldığı

[209] http://www.ceidizleme.org/ekutuphaneresim/dosya/361_1.pdf
[210] Bkz. Ek.8
[211] Erişim Tarihi: 02.07.2018
http://www.ankarabarosu.org.tr/siteler/ankarabarosu/hgdmakale/2013-1/12.pdf
[212] **Kadın Dergisi 50. Yıl Özel Sayı,** Yıl 27, S. 1058, Kasım 1973, İstanbul, s. 46.
[213] http://www.ankarabarosu.org.tr/siteler/ankarabarosu/hgdmakale/2013-1/12.pdf

"Kadın Hakları ve Çağdaşlaşma" konulu bir panelden ayrılırken düşüp beyin kanaması geçirip hayatını kaybetmiştir.[214]

3.8.9. Diğer Yazarlar ve Misafir Yazarlar

Yukarıda verilen Kadın Gazetesi'nin öne çıkan yazarlarının yanı sıra az bir süreliğine yazan ve misafir olarak bulunan yazarların isimleri de şu şekilde alfabetik sıra dikkate alınarak verilmiştir:

Afet İnan, Ali Ekrem, Ali Genceli, Altan Güzey, A. Muhittin Kaymak, Arslan Tufan, Asım Kültür, Aydoğan Gürvardar, Ayhan Tanır, Ayten Gürün, Ayten Mengüç, Aziz Haydar Omur, Bedia Küçükaksoy, Bedriye Adnan Özer, Belkıs Baykar, Berkhan İnal, Bike, Cahide Divitçi, Cahit Uçuk (Cahide Üçok), Cevat Geray, Cihat Özkın, Çaka, Edibe Sayar, Emine Buğra, Emel Gürler, Emine Nezahat, Fahiran İpek, Fahriye Arsal, Fe Dal, Fak Türkmen, Ferit Ragıp Tuncar, Fethiye Deren, Füruzan Eksat, Girizan Tunara, Göksel Dinçer, Gülsüm Basman, Gülsüm N. Dalibar, Günay Başar, Gündoğdu Turay, Güzin Ergur, Güzin Tugay, Hale Gün, Hamdune Hakçıl, Handan Baykal, Hikmet Omay, Hüseyin Namık Orkun, Hüviyet Bekir Örs, İsmail Habib Sevük, Kamiran Çelebi, Kazım Nami Duru, Kınalı, Lale Ezmen, Lamia Hüsrev Gerede, Lamia Onat, Leman Arbatlı, M. Enes, M. Füruzan Gülpınar, Mahinur, Mebuse Sürmeli, Mediha Canbay, Mehçure Sezer, Mehmet Gülşen, Mehmet Dündar, Melahat Arsal, Melahat Faik Gökmen, Melahat Özgü, Melek Erbilen, Meliha Alım, Mesadet Yarkın, Mesude Gürel, Mesrure Onur, Mualla Anıl, Muhteşem Alevcan, Muvaffak Sami Onat, Muzaffer Usluata, Müeyyet Şenkal, Müfide İlhan, Münevver Ayaşlı, Nahide Çağlayan, Naşide Duru Güneydi, Nazife Tezel, Nebahat Akyüzalp, Necdet Rüştü Efe, Necla Dersan, Necla Engin, Necla Erkan, Necla Seyhun, Neriman Akbay, Neriman Somerk, Neriman Tuna, Nerime Doğrul, Neşe Artuç, Neşe Onural, Nevin Arıcan, Nezahat Somar, Nigar Ataberk, Nimet Borovalı, Nimet Erguvan, Nimet Leyla Çinili, Niyazi Bek, Nuran Oflazer, Nurettin Otmar Savcı, Nuriye Selen, Nurullah Tilgen, Nükhet Arat, Oğuz Baykal, Osman K. Akol, Pakize İzzet Terzi, Perihan Tavus, Razi Maner, Reşat Beyatlı, Rukiye Özen, S.Ergelen, Saada S. Adil, Sabriye Kanad, Saide Çalt, Sacide Aybar, Saim Sağlık, Saliha Tuncer, Selim Sırrı Tarcan, Seniha Ersöz, Sevinç Erol, Sevim Nemlioğlu, Seyit Mısırlı, Seza Göksel, Suphi Ebren, Şehbal Erdeniz, Şükriye Şener, Tahir Kudsi Makal,

[214] http://www.ankarabarosu.org.tr/siteler/ankarabarosu/hgdmakale/2013-1/12.pdf

Tanzer Gürsu, Tevfik Maral, Türkan İldeniz, Uygur Atay, Ülker Erbuğ, Vehbi Belgil, Yeşil Türkiyeci, Yüksel Baştunç, Zehra Celasin, Zekai Tahir, Adil Burak, Ziya Karakuş, Zübeyde Mengüç,

3.9. Kadın Gazetesi'nin Amacı

Kadın Gazetesi sahibi ve başyazarı İffet Halim Oruz, gazetenin çıkış amacını 1Mart 1947 yılındaki ilk sayısında şu şekilde dile getirmiştir: [215]

> *''Cumhuriyet inkılâbı kadınlarımıza ileri dünya kadınlığı arasındaki yerini vermiş bulunuyor. Türk kadınındaki kan ve ruh vasıfları bu hamlenin hem hızla hem de başarı ile vücut bulmasını desteklemiştir. Bundan dolayı 'Kadın Gazetesi' Türk kadınlığının geçmişteki mevzularıyla ilgilenmek istemeyecek, kısaca kadın-erkek eşitlik davası üzerinde fikir yürütmek lüzumunu duymayacaktır. Cemiyet içinde kadınla ilgili cinsel ve sosyal mevzular, Kadın Gazetesi'nin de mevzuunu teşkil eder. Memlekete ve aileye yararlı görülen ve kadınlımızın tekâmülüne yardım edecek, ilim, sanat, fikir hareketlerine ve kadınla ilgili, görüş, duyuş, düşünceleri için Kadın Gazetesi'nin sayfalarını kendisine daima açık bulacaktır. En tanınmış kadın yazarlarımız, kadın doktorlarımız, hukukçularımız ve terbiyecilerimizin fikir ve sanat hareketlerine sayfalarımızı vermiş bulunuyoruz. Okuyucu, kadınlığımızın her türlü içtimai, edebi kabiliyetlerini ve sanat, fikir hareketlerini, ayrıca dünya kadınlık âleminden edinilecek bilgileri, derli toplu olarak 'Kadın Gazetesi'nde bulacaktır. Cemiyetin en büyük varlığını teşkil eden kadın tahassüs(hassaslığı) ve şefkatinin kaynağı ve kucağı olmak amacımızdır. Yuvayı dişi kuş yapar. Yurdun içtimai, iktisadi ve kültürel davaları kadın elinin çevikliğine ve kadın yüreğinin hassaslığına daima muhtaçtır. Böylece kadınlığımızın düşünce, görüş, duyuş ve isteklerine hizmet için çıkıyoruz.''*

[215] **Kadın Gazetesi,** 1 Mart 1947, s. 1.

Gazete 1962 yılından sonra yayın hayatına dergi olarak devam etmiştir. Derginin 1 Mart 1970 tarihindeki sayısında ise çıkış amaçlarını ne neden yayınlandığını tekrar dile getiren Oruz şu ifadeleri kullanmıştır:[216]

"Düşünüyorduk ki, kadınlığa ve davalarına hitap edecek bu basın aracının süsü, boyası olmasın, çıplak varlığı ile ve içindeki açık seçik amaçları ile kolayca okunuversin. Böylesi kadın gazeteleri vardı uygar alemde… onun için adını "Kadın Gazetesi" olarak seçmiştik ve gazete olarak yayınlamıştık.

Neydi amaçları Kadın Gazetesinin?

Eşitliklerin kanun kitaplarında kalıverdiğini mi düşünüyorduk, yoksa tek partinin, elindeki bütün seçim gücü ile Atatürk'ün TBMM'ye aday göstererek gönderdiği, ilk 17 kadın milletvekilinin 9 kadına indirilmesine mi gocunuyorduk. Bir de şu durum meydana gelmişti. Çok partili rejime geçerken, teşkilatı zayıflatılmış Türk kadınının, elindeki seçme seçilme hakkına rağmen bir oyuncak gibi siyasetçilerin elinde oynatılması olayı ortaya çıkmıştı ki dikkatle üzerinde durulacak sorundu. Cahili eğitmek, okumuşu kültürlü yapmak ve kör taklitçinin gözünü açmak gerekiyordu.

İşte Kadın Gazetesi yayınlanırken bütün bu davaların hepsi vardı. Dahası da vardı. Türk kadını kendi idealci sesine fazla rağbet de göstermemişti. Çünkü Kadın Gazetesi bir yaldızlı kap değil, bir demir leblebi idi, kolay yorulamazdı. Kolay yutulmamasını isteyen sosyal ve siyasetçi güçler de vardı.

Köylü kadın okuyamazdı. Kentli kadının evcil bölümü fazla ilgilenmeye vakit bulamazdı. Salon takımı böylesine bir gazeteyi beğenmezdi. Siyasetçi kadınlar ise alabildiğine herkesi bir yöne çekiyordu. Bütün bu sert ortamda "Kadın" ın basın tarihimizde bir örneği görülmediği şekilde 24. Yıla ulaşması, dikkat çekicidir. Vakıa biz de çıplak idealciliğimizden bir dönüş yapmış bulunuyoruz. Kadın günün

[216] Oruz, *Kadın Niçin Yayınlandı?,* **Kadın Gazetesi**, 1 Mart 1970, s. 1.

birinde süslü bir kılıfa bürünerek dergi haline gelmiştir. Ama ne davalarından vazgeçmiş ne çıplak kadın fotoğrafı satışına girişmiş ne de günlük politikanın polemiğine katılmıştır. Böylece 1947 tarihinde çizdiği yol üzerinde yürüyor.

Bağımsız taklitçilikten çekimser ve bir basın aracını ticaret metaı yapmadan daima uzak kalmıştır. Ayrıca uzun yıllar içinde Orta Doğu kadınlığına örnek olabilecek Türk kadınlığının sesini duyurmaya savaşmış, Kıbrıs'taki Türk analarına hitabı bir ödev bilmiş, çıkardığı yabancı dildeki özel sayılarla dünya kadınlığına Türk kadınlığını tanıtmaya uğraşmıştır.

Saydığımız davalara, yıllarca çaba harcamanın elbet bir verimi olacaktır ve Kadın Dergisi'nin sesi yalnız tarih sayfalarında gömülü kalmayacaktır."

Kadın gazetesi, 350. Sayısından itibaren Türk Kadınlar Birliği İstanbul yayın organı olarak intişar etmiştir ve bunu şu sözlerle ifade etmiştir: [217]

"Çıktığı günden itibaren kadınlık teşkilatı kurulmasını desteklemiş 1949 yılında Türk Kadınlar Birliği ikinci defa kurulduktan sonra da bilfiil bu teşekkülün yayın organı olma vazifesini görmüştür. Kadın Gazetesi böyle bir inkişaf devresini beklemekte idi. İstanbul kadınlığının İstanbul'un her kazasında bir şube açmak üzere hareket gösterdiği anda gazete resmen de birliğin emrine geçmiştir. Bundan böyle daha zengin bir mündericat ile çıkacak olan gazetemiz ailelere daha çok faydalı olmak için sistemli neşriyat yapacaktır."

3.10. Yayın Politikası ve İncelediği Konular

Kadın Gazetesi yayın hayatı boyunca okuyucularına siyaset, ekonomi, kültür, moda, spor ve sosyal hayat başta olmak üzere birçok alanda haberler sunmuştur.

[217] **Kadın Gazetesi**, 19 Kasım 1953, s. 4.

Gazetenin yayın politikasının merkezinde kadın vardır. Neredeyse bütün konulara kadın gözüyle bakmıştır. Aralarında milletvekili yazarların da bulunması hasebiyle siyasete önem veren bir gazete olmuş ve çok mühim bir olay olmadıkça (kaza, doğal afet vs.) manşetini siyasi olaylara göre atmıştır. Gazetede yer alan köşe yazıları genellikle kadınların toplumdaki konumuna ve bu konumu daha da iyileştirmeye yönelik yazılmıştır. Aynı zamanda siyasi olaylar çerçevesinde de şekillenmiştir.

Gazete yayın politikasını, 1947'de yani çıktığı yıl ilk sayısında şu sözlerle özetlemiştir: [218]

> *''Bu sayıdan itibaren içtimai, iktisadi, edebi, kültürel mevzularla beraber, kadın ve çocuk sağlığı, zarif ve ucuz giyinme, gıdalı ve ucuz yeme, zevkle ev döşeme, çiçek bakımı, hayvan sevgisi, spor, dünya kadınlığı, köy kadınlığı, hayır kadını, ev kadını, iş kadını, gazeteler içinde kadın mevzularından bahseden sütun ve sayfalar açmağa başlanmıştır.*
> *Sütunlarımız memleketin her tarafından gönderilen kadınlık düşünce, dert ve davalarına açık bulunacaktır. Cemiyetimiz içindeki kadınlık hareketlerini hassasiyetle takip etmekteyiz. Bu suretle okuyucularımız, Kadın Gazetesinde kadınlığımızın hareketlerini bulabileceklerdir.*
> *Tanınmış kadın yazarlarımızın çeşitli mevzulardaki yazılarını da Kadın Gazetesi sütunlarında okumak kabil olacaktır.*
> *Dünya kadınlığı hakkında da daima bilgi vereceğiz.*
> *Gelecek sayılarımızda meslek, aile, köy kadınlarımızla yapılmış anketler ve röportajlar da bulunacaktır.*
> *Kadın Gazetesinde daima bir veya iki roman tefrikası, bir veya iki hikâye ve fıkralar intişar edecektir.*
> *Aile kadınlarımıza kolaylık olmak üzere patron şemaları neşredeceğimiz gibi aynı zamanda patron da vereceğiz*
> *Gazete içindeki modeller en tanınmış terzilerimizden, Teknik Öğretim atölyelerinden ve şapka evlerimizden temin olunan orijinal örneklerdir.*

[218] **Kadın Gazetesi,** 1 Mart 1947.

Avrupa moda evleri ile yapılacak hususi temaslar ile yabancı basın gazete ve mecmualarında yayınlanmamış orijinal modeller de temin olunacaktır. El işlerine, trikotaja da ayrıca yer vereceğiz. Bu suretle Kadın Gazetesi her bakımdan kadınlığımıza yardım ve hizmet edecektir.''

Çıktığı ilk günden itibaren vaat ettiği her şeyin arkasında duran gazete, yıl dönümlerinde de yemekler, geceler, çay saatleri, balolar düzenleyerek yaptıkları hizmetleri anlatmıştır. 1956 yılında onuncu yıla girişini kutlayan gazete, o zamana kadar yapılanları okuyucularına şu şekilde listelemiştir:[219]

1- Kadınlığımızın sosyal, hukuki ve kültürel davaları ve bu arada;

a. Türk Kadınlar Birliği'nin ikinci defa yani 1949 yılında teşekkülünü desteklemek,

b. Köy kadınlığı eğitim ve sağlık işleri, köy gezici kursları meselesi,

c. Kadın şairleri, sanatkârları tanıtma,

d. Kadın şahsiyetleri tanıtma,

e. Kadın kahramanları tanıtma, Nine Hatun ile görüşme ve o zamanki durumu izah, Kara Fatma'ya yardım sütunu açma ve ayak sağlama,

f. Dünya kadın şahsiyetleri tanıtma ve gerek memleketimize gelenlerle meşgul olma, gerekse hariçte temas etme,

g. İşçi kadınlarımızın meseleleri ile meşgul olma.

2- Çocuk ve eğitim davası:

a. Aile- çocuk- gençlik eğitimi hakkında profesörler, öğretmenler, anneler, muharrirler ve diğer terbiyecilerle toplantılar tertipleyip, Milli Eğitim Vekâletine rapor sunma,

b. Köprü altı çocukları mevzunu ve Çocuk Dostları Derneğinin kurulmasını destekleme,

c. Çalışan kadınların çocukları için kreş, koruma yurtları mevzunu desteleme.

3- Yurt dışında kalan Türklere kültürümüzü yayma:

[219] **Kadın Gazetesi**, 25 Şubat 1956, s. 1-2.

a. Kıbrıs Türkleri meselesi (Kadın Gazetesi, 1 sayılı broşürü bu mevzu hakkında yayınlamıştır)

b. Diğer ülkelerde bulunan Türk unsura kültürümüzü aşılama.

4- Yabancı memleketler ve bu arada Orta Şark kadınlığı ile temas ve kadınlık hareketlerimizi tanıtma:

a. Pakistan'a gidilerek, iki millet kadınlığı arasında sempati yaratılmaya çalışılmıştır. 2 No.lu İngilizce- Türkçe neşriyat bu konuya tahsis olunmuştur,

b. Suriye ve Lübnan'a gidilerek temaslar yapılmıştır,

c. Beynelmilel kadınlık kongrelerine iştirak edilerek, neşriyat yapılmıştır.

5- Göçmen meseleleri:

a. İskân mevzuu ve göçmene yardım mevzuu üzerinde durularak, yayın yapılmıştır.

6- Hayır dernekleri:

a. Belli başlı bütün yardım ve kültür dernekleri ile yaından ilgilenerek, onları destekleyici yayın yapılmıştır.

III. BÖLÜM

KADIN GAZETESİNDE SİYASİ VE EKONOMİK HAYAT

1.KADIN GAZETESİ'NDE SİYASİ HAYAT

Türk kadınları Meşrutiyetten sonra kendilerine verilen haklar günümüzdeki kadar olmasa da siyasetle meşgul olmaya başlamışlardır. 1906'da İttihat ve Terakki'ye giren kadınlar bulunurken bunların da o cemiyetteki erkeklerin eşleri olduğu göze çarpmıştır. Fakat o günlerde kadınlar bu işlere gizliden katılmışlardır. İçlerinde siyasi hayata katılmaya büyük bir istek taşıyan kadınlara İstiklal Savaşıyla birlikte Atatürk'ün önderliğinde erkekle eşit olma hürriyeti verilmiştir.[220] Kadınlara eşit hakların verilmesiyle birlikte kadınlar da aktif olarak siyasetin içerisinde yer almışlardır. Kadın Gazetesi, verilen bu haklar neticesinde kadınların siyasete katılımını daha artırmak için önemli görevler üstlenmiş ve sayfalarında ülkede yaşanan siyasi gelişmeleri de okuyucularıyla paylaşmıştır.[221]

1.1.CHP'nin Kurultayları

Kurultaylar siyasi partilerin yeniden yapılanmasını sağlayan önemli kararların alındığı kurumlardır. Kurultaylarda alınan kararlar neticesinde partilerin siyasi hayatlarında ne gibi yollar izleyeceği belirlenmektedir.

CHP siyasi hayatı boyunca olağan ve olağanüstü olmak üzere çok sayıda kurultaylar düzenlemiştir. İlk kurultayını 4 Eylül 1919 tarihinde topladığı, Türkiye'nin geleceği hakkında önemli kararların alındığı Sivas Kongresi sayılmıştır. 2. Kurultayı 15 Ekim 1927'de gerçekleşmiş ve Mustafa Kemal Partinin değişmez başkanı seçilmiştir. 3. Kurultayı 10 Mayıs 1931'de gerçekleşmiş ve partinin simgesi altı okun ilkeleri belirlenmiştir.[222] 1935 yılında gerçekleşen 4. Kurultay ise Mustafa Kemal'in katıldığı son kurultay olmuştur. 5. Kurultay 29 Mayıs 1939'da

[220] Kazım Nami Duru, *Türk Kadınlarının Siyasette Rolü*, **Kadın Gazetesi,** 22 Mart 1947, s.2.
[221] Sezen Karabulut, *1950'lerde Kadının Sosyalleşmesinde Basının Önemi: "Kadın Gazetesi Örneği",* **Belgi**, S. 1., Kış 2011, s. 92.
[222] Suna Kili, **Cumhuriyet Halk Partisinde Gelişmeler**, Boğaziçi Yayınları, İstanbul 1976, s. 59-60.

gerçekleşmiş ve 8 Haziran 1943'te CHP'nin tek parti döneminde yaptığı son kurultay olarak bilinen 6. Kurultay gerçekleşmiştir.[223]

Kadın Gazetesi'nde CHP'nin 7. ve 8. Kurultayının haberlerine yer verilmiş, daha sonraki yıllar incelendiğinde diğer kurultayların haberinin yapılmadığı görülmüştür. Özellikle Kadın Gazetesi adına İffet Halim Oruz ve Hasene Ilgaz'da bu kurultaylara katılmış ve izlenimlerini yazmışlardır.

CHP için 17 Kasım 1947 yılında toplanan 7. Kurultay ayrı bir önem arz etmiştir. İffet Halim Oruz, *Süs mü, çerez miyiz, neyiz?* adlı makalesinde CHP 7.Büyük Kurultay'ının, siyasi ve içtimai bir mahiyeti bulunan Kadın Gazetesi mensubu olarak büyük bir dikkatle takip ettiğini fakat bu kurultayda kadınlığın arz ettiği manzaranın hiç de tatmin edici olmadığına işaret etmiştir.[224] Türk kadını inkılabının siyasi alandaki görünüşü ve kavranışını çok zayıf bulmuştur. Kurultaya katılan delegeler içinde kadın vekillerin çok az sayıda olması ve o kadınların da kürsüye çıktığında kendilerini savunamamalarını eleştirmiştir.[225]

Ilgaz'ın yeniden doğuş ve kalkınma olarak adlandırdığı CHP'nin 8. Büyük Kurultay'ı 1950 yılında Ankara'da toplanmıştır. Ilgaz bu kurultaydaki intibalarını anlatırken bütün koltukların dolu olmasına rağmen aralarında sadece kadın olarak Ankara delegesi Ubeyde Elli ve CHP Milletvekili Tezer Taşkıran'ın olmasından son derece üzüntü duymuştur ve burada DP'nin kadınlar adına bir şey yapmadığını eleştirmiştir. Ona göre tek kadınla meclise girip iktidarı eline alırken kadınlığa karşı müspet bir karara varamadığını ispat etmiştir. Bu olay karşısında Ilgaz, kadın haklarını savunmak için tek çıkar yolun erkekleri bu davaya inandırmak ve onlarla bu yolda beraber yürümek olduğunu savunmuştur.[226]

1.2.Kıbrıs Sorunu

Kıbrıs Adası coğrafi bakımdan Anadolu'nun bir parçası olan Akdeniz'in kuzey batısında, Anadolu'nun Anamur burnundan takriben 75 km güneyde,

[223] Hikmet Bila, **CHP Tarihi(1919 – 1979)**, DMS Doruk Matbaacılık, Ankara 1979, s. 219-221.
[224] Oruz, *Süs mü, çerez miyiz, neyiz?,* **Kadın Gazetesi,** 15 Aralık 1947, s.1.
[225] Oruz, *Süs mü, çerez miyiz, neyiz?,* **Kadın Gazetesi,** 15 Aralık 1947, s.2.
[226] Ilgaz, *CHP Sekizinci Kurultayından İntibalar*, **Kadın Gazetesi**, 10 Temmuz 1950, s. 1-2.

Suriye'nin Lazkiye şehrinden 100 km batıda ve Mısır'dan 360 km kuzeyindedir.[227] Ada doğuya doğru gittikçe daralır. Sivri bir yarım ada şeklinde nihayet bulur.[228] Önemli ticaret yollarının kesiştiği bölgede olması sebebiyle tarih öncesi dönemden itibaren sürekli istilalara uğramıştır. Tarih boyunca Mısırlılardan Hititlere, Asurlulardan Araplara kadar değişik bölgesel güçlerin hâkimiyetine girmiş, Doğu ve Batı Roma İmparatorluklarından göç almıştır. Bu nedenle adada, çok karışık ve karmaşık bir toplumsal yapı oluşmuştur. 1571 tarihinde Osmanlı Devleti'nin Kıbrıs'ı fethetmesiyle birlikte ada üzerinde Türk egemenliği hukuken kurulmuştur. 307 yıl kesintisiz olarak Türklerin hâkimiyeti altında kalmıştır.[229]

1878'de Osmanlı-Rus savaşını fırsat bilen İngiltere, "Ruslara karşı yardım" vaadiyle Kıbrıs'ı yılda 92 bin altına kiralamıştır. Osmanlı İmparatorluğunun Almanya yanında 1. Dünya savaşına katılmasını fırsat bilen İngiltere, yayınladığı bir emirname ile 5 Kasım 1914 tarihinde Kıbrıs'ı ilhak ettiğini duyurarak, her yıl ödemesi gereken 92 bin altını da ödemeyi durdurmuştur. Sonunda 20 Temmuz 1923 Lozan Anlaşması'nın 20. maddesi ile Ada hukuken de İngiltere'ye bırakılmıştır.[230]

Kıbrıs'ta İngiliz yönetiminin başlamasıyla ortaya çıkan Enosis hareketi Türk tarafların tepisine yol açmıştır. Her ne kadar Türkler, bu hareketi protesto etmek için mitingler düzenlese de 14 Mayıs 1950 seçimleriyle iş başına gelen Demokrat Parti iktidarı, Kıbrıs konusunda Lozan Antlaşması'nda oluşan statükonun devamından yana bir tavır almış, Kıbrıs meselesinde başka her hangi bir devletin ada üzerinde bir hak iddia etmesini kabul etmemiştir. Özellikle 1951 yılında Yunanistan'ın resmen Enosis talep etmesi üzerine DP Dönemi'nde Kıbrıs'la ilişkiler artarak devam etmiştir.[231]

Türkiye ile Kıbrıs arasında başlayan ilk yakınlaşmalar Hasene Ilgaz ve İffet Halim Oruz'un 1948 yılında 15 kişilik bir öğretmen kafilesi ile gerçekleştirdiği

---

[227] F.Ragıp Tuncor, *Dünden Bugüne Kıbrıs*, **Kadın Dergisi**, Yıl 28, S. 1068, Eylül 1974, s. 11.
[228] Oruz, *Kıbrıs,* **Kadın Gazetesi,** 25 Eylül 1950, s.8.
[229] Müge Vatansever, *Kıbrıs Sorunu 'nun Tarihi Gelişimi*, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi** C. 12, Özel S. 2010,İzmir 2012, s.1491.
[230] Ramazan Tosun, *Kıbrıs Meselesi*, **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı 10, Yıl 2011, Konya, s.99.
[231] Esra Sarıkoyuncu Değerli, *Demokrat Parti Döneminde Türkiye'nin Kıbrıs Politikası (1950-1960)*, **Akademik Bakış**, C. 6, S.11, İstanbul 2012, s.85.

ziyaret oluşturmuştur. Bu geziden sonra Kadın Gazetesi yayın hayatı boyunca yavru vatan olarak görülen Kıbrıs için sayfalar ayırmış ve her konuda Kıbrıs'a destek vermiştir. Özellikle İffet Halim Oruz ve Hasene Ilgaz birçok kez Kıbrıs'a gitmiş hatta Hasene Ilgaz izlenimlerini kitap olarak yayınlamıştır. Zaman zaman da gazetede bu izlenimlerini yayınlamışlardır. Gerek siyasi gerek sosyal gerek ekonomik ve kültürel her türlü konuya değinmiş ve bunları kendilerine görev olarak atfetmişlerdir. Hatta Kadın Gazetesi İffet Halim Oruz'un bu özverisinden şu şekilde söz etmiştir:[232]

> *"İffet Halim Oruz'da yurt ve yurttaşlık aşkı o kadar kuvvetli ki… İnsani duygularla çarpan asil bir kalp var onda… Biz yurdumuzda her türlü mahrumiyetten uzak ve mes'ut yaşıyoruz. Bizim soyumuzdan olan, fakat sonradan bizim elimizden çıkarak yabancı devletler elinde kalan hakiki Türk topraklarındaki diğer vatandaşlarımız da onun hassas kalbinde büyük akisler yaratmış. Bu topraklardan biri ve bugün üzerinde önemle durulanı da Kıbrıs'tır."*

Kadın Gazetesi daha çok Kıbrıs'taki Türklerin yaşam tarzı ve hakları konulu haberlere sıklıkla yer verse de siyasi haberleri de sayfalarına taşımıştır. Oruz, "**Kıbrıs'tan Akseden Sesler"** adlı yazısında Kıbrıs'ın İngiltere'nin elinde bulunmasına rağmen sınır dışı kalmış Türklük zümresini yakından görmek ve Kıbrıs Türklerine kültür hizmeti yapmak için arkadaşı Hasene Ilgaz ile Kıbrıs'a gittiğini dile getirmiştir. Yine bu dönemde tesirler altında kalan yerli halk ve Türk olmayanlardan bir kısım insan, adayı hâkimiyetleri altına alma sevdalarına düşmüşlerdir. Bu durumun ise Kıbrıs Türkeri'ni galeyana getirdiği ve memleketimizde de aynı havayı yarattığını yazmıştır.[233]

Hasene Ilgaz, **"Kıbrıs'tan Sesler"** adlı yazısında ise Kıbrıs'tan bir Rum heyetinin Londra'ya gideceğini ve oradaki temaslardan sonra Birleşik Amerika'ya geçerek Kıbrıs'ın Yunanistan'a verilmesini sağlamaya çalıştığından bahsetmektedir. Fakat İngiltere Hükümeti'nin adadan vazgeçmediğini bildirmesi üzerine bunu gayet

[232] **Kadın Gazetesi,** 26 Kasım 1951, s. 4.
[233] Oruz, *Kıbrıstan Akseden Sesler*, **Kadın Gazetesi**, 20 Mart 1950, s.1-2.

haklı ve yerinde bir karar olarak algılamış, İngiltere'yi dost ülke olarak adanın güvenli ellerde kalmasının Türkiye için önemli olduğunu vurgulamıştır.[234]

Kadın Gazetesi'nin 28 Ağustos 1950 tarihinde çıkan sayısında Oruz ve Ilgaz'ın Kıbrıs'a gideceği haberi verilmiştir. 31 Ağustos Perşembe günü Ankara'dan uçakla Kıbrıs'a gidecek olan yazarlar, Lefkoşe'de açılan milletlerarası fuarı ziyaret için Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı tarafından, Kıbrıs'la Türkiye arasındaki ticari, iktisadi münasebetleri belirtmek ve bunun hakkında bir rapor vermek için görevlendirilmişlerdir.[235]

Gazetenin 18 Eylül'de çıkan sayısında bu durum değerlendirilmiş ve Kıbrıs'taki gazetelerin Hasene Ilgaz ve İffet Halim Oruz'u Kıbrıs'ta nasıl karşıladıkları manşetler halinde yayınlanmıştır. Halkın Sesi'nden Gazetesi, **"Bugün adamıza muvasalatları beklenen iki mühim sima"** adlı manşetinde ve Hür Söz Gazetesi ise, **"Davamızın taraftarları dün teşrif ettiler"** adlı manşetleriyle bu ziyaretten ziyadesiyle memnun olduklarını, tekrar aralarında görmeyi umut ettiklerini dile getirmişlerdir.[236]

Oruz, **"Kıbrıs'a dair intibalar"** isimli makalesinde, Kıbrıs'ı gezdikçe artan tetkiklerinden bahsetmiş ve Ada üzerinde üç türlü siyasetin cereyan ettiğini görmüştür. Bunlar; İngiliz, Türk ve Yunan siyasetleridir. Oruz'a göre bunların içinde bizi en çok ilgilendiren Kıbrıs Türkleri arasındaki iç siyasettir. 23.10.1949 tarihinde kurulan Milli Türk Birliği teşekkülü ile siyasi mahiyetteki iki partinin azası toplanarak milli birleşme hamlesinin ilk adımı atılmıştır. Bundan sonra da İstiklal Partisi adıyla ayrı bir teşekkül kurulmuştur. Fakat tüm bunlara rağmen Türk unsurlar içinden ayrılıklar çıkması, işlerin aksamasına neden olmuştur.[237]

Kıbrıs'tan döndükten sonra Cumhurbaşkanı Celal Bayar ile görüşen Oruz, oradaki durumu bildirmiş ve Kıbrıs Türklerinin cemaatleri başında ana vatandan gelecek olan bir müftü bulunmasını istediklerini iletmiştir. Bu istek karşısında adaya Mahmut Kamil adında bir Türk müftüsü gönderilmiştir. Fakat anlaşılan odur ki

---

[234] Hasene Ilgaz, *Kıbrıs'tan Sesler,* **Kadın Gazetesi**, 12 Haziran 1950, s. 3.
[235] **Kadın Gazetesi**, 28 Ağustos 1950, s. 1.
[236] **Kadın Gazetesi**, 18 Eylül 1950, s. 3.
[237] Oruz, *Kıbrıs'a Dair İntibalar,* **Kadın Gazetesi**, 25 Eylül 1950, s. 1.

medeni görüşlü bir dünyada din adamlarının vazifesi çok da basit değildir. Ana vatandan gönderilen müftü bey Atatürk rejimi aleyhtarlığı yaparcasına, konuşmaları Türk cemaatini son derece üzmüştür. Bu mesele ile yakından ilgilenen Oruz, ilgili makamların bu sorunu süratle çözmesini talep etmiştir.[238]

1954 yılı mayısında Kıbrıs Türk Kurumları Federasyonu Heyeti'nden başkan Faiz Kaymak ve Kıbrıs Türk Kadınlar Birliği sekreteri Servet Küfi İstanbul'a gelmişlerdir. Kıbrıs Kültür Derneği'nde bir basın toplantısı yapmışlardır. Fakat Kadın Gazetesi'nde bu toplantının içeriğinden bahsedilmemiştir. Türk Kadınlar Birliği'ni ziyaret eden heyet Hasene Ilgaz'ın sıcak tavırlarıyla karşılaştıklarını dile getirmişlerdir.[239]

1956'ya gelindiğinde gazete adına tetkikler yapmak için on beş gün Kıbrıs'ta kalan Oruz'un intibaları yaklaşık yirmiye yakın makale ile gazetede yayınlanmıştır. Kıbrıs Türkleri davasına ilk günden beri hizmet eden Kadın Gazetesi sahibi Oruz, beşinci kez Kıbrıs'ta bulunduğunu belirtmiştir. Kıbrıs halkı tarafından tezahüratla karşılanan Oruz için ayrıca bir tabela konularak İffet Oruz Sokağı açılmıştır.[240]

Kadın Gazetesi, Kıbrıs haberlerini yaparken, diğer ülkelerdeki basının Kıbrıs hakkındaki tutumlarını da gazeteye yansıtmıştır. Örneğin, 20 Nisan 1957 sayılı gazetede çıkan haberi **"Kıbrıs Hakkında İngiliz Basını Ne Diyor?"** isimli manşet oluşturmuştur. Londra basınına göre İngilizler Adadan ayrılırken Türklerle Yunanların aynı anda Ada'ya girmesinin büyük karışıklığa neden olacağını belirtmiştir.[241]

1958 yılında Kıbrıs'ta durumların karışması üzerine Kıbrıs Türk'tür Partisi lideri Dr. Fazıl Küçük hükümetin daveti üzerine Ankara'ya gelmiştir. Küçük, Adnan Menderes'e son zamanlarda Rum cemaatinin Türk halkına karşı giriştiği yeni taktikleri anlatmıştır. Rumlar, her akşam Türk köylerine megafonlu otomobillerle baskınlar yaparak onlara göre Yunan Adası olan Kıbrıs'tan Türklerin en erken zamanda uzaklaşmalarını, aksi takdirde hepsinin katledileceği yolunda tehditler

[238] Oruz, *Kıbrıs'tan Akseden Sesler*, **Kadın Gazetesi**, 4 Haziran 1951, s. 1-5.
[239] **Kadın Gazetesi**, 20 Mayıs 1954, s. 1.
[240] **Kadın Gazetesi**, 8 Eylül 1956, s. 2.
[241] **Kadın Gazetesi,** 20 Nisan 1957, s. 1.

savurduğundan bahsetmiştir. Adnan Menderes ise Kıbrıs Türkleri'ne şu mesajı vermiştir: [242]

> "*Derin üzüntü ve maddi manevi birçok tazyiklere maruz bulunan Kıbrıs'ın sevgili Türk cemaatini ana vatan muhabbetle ve şefkatle bağrına basmaktadır. Cümlemize yeni yılın saadet, refah ve huzur getirmesini temenni ederken Cenab-ı Hakkın bize haklı davalarımızda daima yardımcı olmasını dua ve niyaz eder, Türk milletinin kararında en küçük bir tezelzül olmadığını temin etmekten vicdan huzuru duyarım."*

Gazetenin 18 Şubat 1958 tarihli sayısını **"Kıbrıs meselesinde yeni bir gelişme. Her şeye rağmen Türk tezi değişmeyecektir Ya Taksim Ya Ölüm"** manşeti oluşturmuştur. Bu habere göre, Türkiye için emniyet, huzur ve şerefli bir hak davası olan Kıbrıs meselesinde İngilizler yan çizmişler, hatta adaya Sir Hugh Foot isimli bir vali tayin etmişlerdir. Tetkik gezisinde bulunduktan sonra Merkezi hükümete bir takım saçma tavsiyeleriyle dönen vali Makarios'un Ada'ya dönmesine müsaade edilmesi gerektiğini söylemiştir.[243] Bunun üzerine Londra'da toplanan sekiz bin Türk genci gösteriler yaparak Kıbrıs Türk'tür Türk kalacaktır. Türk Bayrağı Kıbrıs'ta dalgalanacaktır. Bütün **KIBRIS BİZİMDİR!** diye hep bir ağızdan haykırmışlardır.[244]

Aynı şekilde 8 Haziran Pazar Günü, üç yüz bin kişilik halk kitlesi Beyazıt Meydanı'nda yapılan mitingde **YA KIBRIS YA ÖLÜM** sesleriyle nidalar atmıştır. Duygularını bir şiirle anlatan Oruz, şu dizeleri okumuştur: [245]

> Seksen yıl önce ufka uçup batan geliyor
> Çevirdi yelkenleri sana Atan geliyor
> O topraklar altına düşüp yatan geliyor
>
> Yıllardır damarlarda çağlayanlar geliyor
> Köpürdü coştu millet kadın kızan geliyor

[242] **Kadın Gazetesi**, 4 Ocak 1958, s. 1.
[243] **Kadın Gazetesi**, 18 Şubat 1958, s. 1-5.
[244] **Kadın Gazetesi**, 1 Mart 1958, s. 1.
[245] **Kadın Gazetesi**, 11 Haziran 1958, s. 1.

Süngüsü parıldayan o kahraman geliyor
Hak yolunda yürüyen Hakka tapan geliyor
İşte karşı kıyıda dalgalanan geliyor
Çırpınma yavru Kıbrıs Ana Vatan geliyor

İstanbul'un yanı sıra İzmir, Adana, Erzurum, Antalya ve Samsun, Balıkesir, Eskişehir, Bursa, Konya, Kastamonu ve Sivas'ta yapılan mitinglerde de Türk Milleti aslan gibi kükreyerek, **Ya Böleceğiz Ya Öleceğiz** şeklinde sloganlar atmıştır.[246]

12 Eylül 1959 yılı başmakalesinde Kıbrıs'taki son durumu bildiren Oruz, Kıbrıs olayını bir sonuca bağlamış olan üç devlet Türkiye, İngiltere ve Yunanistan'ın huzura kavuşup tabii münasebetlerini geliştirdiklerini yazmıştır. Ayrıca işaret ettiği bir nokta ise Kıbrıs olayının bir Türkiye-İngiltere veya Türkiye-Yunanistan meselesi değil, Orta Doğu petrollerine karşı uyanmış emellerin hadisesi olduğudur.[247]

1.2.1. Kıbrıs Cumhuriyeti

"82 Yıl Önce Mağusa Ufuklarında Kaybolan Mehmetçik Kıbrıs'ta" manşetiyle dikkat çeken Kadın Gazetesi, 15 Ağustos Pazartesi gecesi yapılan ve 45 dakika süren imza merasimi sonucunda Müstakil Kıbrıs Cumhuriyeti resmen kurulduğunu yazmıştır. Gazete o günü ayrıntılı bir şeklide anlatmıştır. Törende Makarios, Fazıl Küçük, İngiliz Valisi Foot, Türk ve Yunan konsolosları bulunmuşlardır. Devlet Başkanı Gürsel de, Kıbrıs Cumhuriyeti'ne şu mesajı iletmiştir: [248]

"Genç Kıbrıs Cumhuriyeti'nin teessüs ettiği şu anda ilk Cumhurbaşkanı ve Cumhurbaşkanı muavini sıfatıyla zatıâlilerinize en samimi tebriklerimi ve bütün Kıbrıslılara daha büyük bir huzur ve refah içerisinde daimi muvaffakiyet ve saadet temennilerimi iletmek isterim.

Kıbrıs'ın ve Kıbrıslıların kaderi ve istikbali ile daima yakından ve samimiyetle alâkalanmış olan Türkiye ve Türk milleti, Kıbrıslıların üstün vasıflarının kendilerini lâyık kıldığı bir idareye ve maddi refah seviyesine

[246] **Kadın Gazetesi**, 21 Haziran 1958, s. 1.
[247] Oruz, *Kıbrıs'taki Son Durum*, **Kadın Gazetesi,** 12 Eylül 1959, s. 1-3.
[248] **Kadın Gazetesi**, 20 Ağustos 1960, s. 1.

erişmesini her zaman istemiş ve bunun temini için mümkün olanı yapmaya çalışmıştır. Şu anda, imzalanmış bulunan antlaşmaların tesis etmiş olduğu sağlam ve adil temeller üzerinde kurulmuş olan Kıbrıs Cumhuriyeti'nin, Ada'daki Türk ve Rum cemaatlerinin ve bütün Kıbrıslıların, bu antlaşmalara uygun bir şekilde ve karşılıklı hak ve menfaatlerine riayetkâr bir kardeşlik ve işbirliği zihniyeti dâhilinde çalışmaları ile kültürel, siyasal ve sosyal alanlarda mesut gelişmeler kaydedeceği şüphesizdir.

Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Türkiye, Yunanistan ve İngiltere ile mevcut anlaşmaları ve bu dört memleket arasında daha da kuvvetlenecek olan sıkı dostluk ve müspet işbirliği sayesinde, Kıbrıslıların refah seviyelerini süratle artırabilmek için geniş imkânlara sahip olacağına ve her bakımdan parlak bir istikbale namzet bulunduğuna kaniim.

Kıbrıslılara ve genç Kıbrıs Cumhuriyeti Hükümetine engin muvaffakiyetler ve saadetler dilerim. Türkiye Devlet ve Hükümet Başkanı Orgeneral Cemal Gürsel."

Orgeneral Cemal'in mesajına karşılık Kıbrıs Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Makarios ise şu sözlere teşekkür etmiştir: [249]

"Kıbrıs Cumhuriyeti'nin istiklâlinin ilânı münasebetile, Ekselânslarının bana ve Kıbrıslılara gönderdiğiniz çok samimi mesajdan fevkalâde mütehassıs oldum. Hararetle mukabele ettiğimiz iyi temennilerinizden dolayı size ve Türkiye Hükümeti ile halkına kalbî teşekkürlerimizi iblâğ etmekle bahtiyarım."

Ayrıca Kıbrıs Cumhurbaşkanı muavini Fazıl Küçük 'de Çok Sayın Cemal Gürsel Devlet ve Hükümet Reisi hitabıyla, bir mesaj göndererek Kıbrıs Türk Cemaati namına minnet ve şükranlarını sunmuş, bağlılık ve sadakatini teyit etmiştir.[250]

---

[249] **BCA,** f. 030.01, y. 74.18.
[250] **BCA,** f. 030.01, y. 70.40.20

1.2.2. Kıbrıs Enternasyonal Ticaret ve Endüstri Fuarı

Kıbrıs'ın her türlü olayı ile ilgilenen gazete, Kıbrıs Fuarına da her yıl gerekli ilgiyi göstermiştir. 25 Ağustos 1950'de Lefkoşe'de stadyumun içinde açılmış olan fuara dokuz millet katılmıştır. İngiltere, Fransa, Almanya, Yunanistan, Hollanda, İsveç, İtalya, İsrail ve Suriye'nin katıldığı fuara devlet iştirakiyle katılan yalnızca Yunanistan Hükümeti olmuştur. Yunanistan bu fuara on üç sanayi grubu ile iştirak etmiştir. Ayrıca fuarın dekorlarını da Yunanistan'dan gelen iki dekoratör ile bir mühendis hazırlamıştır. Fuarın birde idare edildiği fuar komitesi oluşturulmuş içerisinde de bir Türk üyesi bulunmaktadır.[251]

Kıbrıs İstihbarat Müdürü 1950'de yaptığı toplantıda 1951 yılında kurulacak olan Kıbrıs Fuarı hakkında görüşmelere yapmıştır. Alınan karara göre, Kıbrıs Fuarını, Ticaret Odasıyla Belediye açacaktır. Bu suretle Ticaret Odasından 3 Rum, Belediyeden 3 Rum ve 1 Türk'ten oluşan heyetin ayrılması kararlaştırılmıştır. Fuar yeri olarak da Lefkoşe Milli Bahçesi tespit edilmiştir.[252]

Her yıl kurulan Kıbrıs Fuarı Türkiye'den yoğun ilgi görmüştür. Özellikle Kadın Gazetesi yazarları ve bilhassa Türk Kadınlar Birliği İstanbul şubesinden katılımların yaşandığı fuarda Türk Müesseseleri pavyonunda Türkiye'nin çeşitli mamulat ve mahsulâtı Türk zevkine göre özel bir tertip dâhilinde teşhir edilmiştir. Bunların başlıcalarını ise pamuklu, yünlü, ipekli mamulâtı halılar, deri ve kundura, demir, çelik, kâğıt, çimento şeker, sigara ve içkiler, çeşitli madenler, alet ve makineler ile el işleri oluşturmaktadır.[253]

1.3. Kore Harbi

II. Dünya Savaşı'ndan sonra Kore, 38. paralelle ikiye ayrılmıştır. 38. paralelin kuzeyini Sovyet Rusya, güneyini ise Amerika Birleşik Devletleri işgal etmiştir. Kore'nin ikiye ayrılmasıyla birlikte Kore sorunu ortaya çıkmıştır. 25 Haziran 1950'de Kuzey Kore'nin Güney Kore'ye saldırmasıyla Kore Savaşı başlamıştır. Savaş ABD ve müttefikleri ile daha sonra da Çin Halk Cumhuriyeti'nin müdahalesi

[251] **Kadın Gazetesi**, 18 Eylül 1950, s. 1- 5.
[252] **Kadın Gazetesi**, 4 Aralık 1950, s. 1.
[253] **Kadın Gazetesi**, 18 Haziran 1953, s. 1.

ile uluslararası bir boyut kazanmıştır. Birleşmiş Milletler, barışı yeniden sağlamak için üye devletlerden Güney Kore'ye yardım etmesini istemiştir.[254]

Başbakan Adnan Menderes, ortak güvenlik ruhunu geliştirmek ve Türk hükümetinin itibarını yükseltmek için Kore'ye asker gönderilmesi gerektiğini düşünmüştür. Ayrıca Kore'ye asker gönderilmesinin Türkiye'nin dışlandığı NATO'ya kabul edilmesine de vesile olabileceği düşündüğü için Menderes, 18 Temmuz 1950'de Yalova'da yaptığı toplantı ile Kore'ye asker gönderme kararı almıştır.[255] Neticede Tuğgeneral Tahsin Yazıcı komutasındaki 259 subay, 18 askeri memur, 4 sivil memur, 395 astsubay, 4414 erbaş ve er olmak üzere 5.090 kişilik 241. Türk Alayı, 17 Eylül 1950 de Hatay'ın İskenderun limanından hareket ederek Kore'deki BM birliklerine katılmışlardır.[256] Fakat bu rakam Son Posta Gazetesi'ne 4500 kişilik kuvvet olarak yansımıştır.[257]

Türk Askeri Kore Savaşı boyunca önemli başarılar kazanmıştır. Kore Savaşı'na kadar kendi sınırları dışında, herhangi bir askerî harekâta girmeyen Türkiye'nin bu harbe katılması, yabancı milletlerin silahlı kuvvetleri ile birlikte savaşması, Türkiye'nin NATO'ya alınmasında da olumlu etki yapmıştır.[258]

Oruz, **"Dünya İşlerine Bakış"** adlı makalesinde, Amerikalıların Kore'de kazanmakta olduğu savaşın, dünyaya nisbi bir sükûn vermesiyle birlikte memleketi çok rahatlatmayacağını anlatmıştır. Çünkü Oruz'a göre Rusya için Kore darbesi kâfi bir ders teşkil etmeyecektir.[259]

11 Aralık 1950 tarihli sayıda Ilgaz, Kore ile ilgili haberlere arkalı önlü iki sayfa ayırarak, **"Kore Harbi ve Şehitlerimiz"** başlıklı yazısında Türklerin kahramanlığını anlatmıştır. Türk milletinin yıllarca komünist propagandalarla

---

[254] Serkan Sipahi, **Kore Savaşı ve Türk Kamuoyu**, Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2007, s.1.
[255] Ahmet Yücel, **Kore Harbi'nin Türk Dış Politikasına Etkisi**, Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2005, s.29.
[256] Ahmet Emin Yalman, *Kore Savaşı'nın Türk Kamuoyuna Yansıması*, **Atatürk Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi**, Mayıs- Kasım 2005, Ankara, s. 239.
[257] **Son Posta**, 26 Temmuz 1950, s. 1.
[258] Gökhan Durak, *Türk ve Dünya Basınında Kore Savaşı ve Türkiye*, **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, C. 8, S. 36, Şubat 2015, s.334.
[259] Oruz, *Dünya İşlerine bir bakış*, **Kadın Gazetesi,** 16 Ekim 1950, s. 1.

mücadele halinde olduğunu ancak adet ve göreneklerinden hiçbir zaman vazgeçmeyeceğini dile getirmiştir. Türk milletinin asker bir millet olduğunu, Kore'ye giden askerlerin insanlık için dövüşeceklerini belki de bir daha dönemeyeceklerini yazarken Türk kadınının da aziz annelerinin evlatlarını, kocalarını savaşa gönderirken, hissettiği duygulara ortak olmuştur.[260]

Her yılın başında geçen yılların değerlendirmesini yapan Oruz, 1951 yılının başındaki başmakalesinde 1950 yılına 14 Mayıs ile Kore Zaferinin iki çelenk taktığını ve bunlardan birinin sulhseverliğin diğerinin de savaşçı olmanın şaheseri olduğunu vurgulamıştır. Oruz'a göre Türk askeri ezeli tarihini Kore'de yaşatmıştır.[261] Gazetede yine aynı sayının ikinci sayfası Kore'de bulunan Komutanların eşleri ile yapılan mülakatlara tahsis edilmiştir.[262]

Kore'den gelen yaralı askerleri ziyaret için Deniz Hastanesi'ne giden başyazar Oruz, burada askerlerin hoş muhabbeti ile karşılanmıştır. Yaralılar Oruz'un ellerine sarılarak; *"Sen bizim annemizsin, biz Türk anaları ile övünüyoruz"* derken Oruz ise onlara *"siz kahraman evlatlarım, asıl bizler sizinle övünüyoruz. Bütün dünya sizinle övünmektedir. Var olunuz!"* demiştir. Her yatağı ayrı ayrı dolaşan Oruz Kore menkıbelerini dinleyerek, askerlerle uzun uzadıya konuşmuş ve onların isteği üzerine annelerine mektup yazmışlardır.[263]

Erkekler kadar kadınların da ilgilendiği bu savaşta Tayyareci Sabiha Gökçen' *"Büyük Atatürk her zaman Türk kadınının memleket işlerinde erkeklerle aynı safta bulunması lazım geldiğini söylemiştir."* diyerek bu ulvi isteğe hizmet etmek için gönüllü olarak Kore'ye gitmiştir.[264]

1.4. Kuzey Atlantik Paktı (NATO)

4 Nisan 1949 tarihinde, A.B.D. Kanada, İngiltere, Fransa, Belçika, Hollanda, Lüksemburg, İtalya, Portekiz, İzlanda, Danimarka ve Norveç olmak üzere 12 devlet

[260] Ilgaz, *Kore Harbi ve Şehitlerimiz,* **Kadın Gazetesi**, 11 Aralık 1950, s. 1-2.
[261] Oruz, *1951 Yılı,* **Kadın Gazetesi**, 1 Ocak 1951, s.1.
[262] **Kadın Gazetesi**, 1 Ocak 1951, s. 2.
[263] **Kadın Gazetesi**, 22 Ocak 1951, s. 1.
[264] **Kadın Gazetesi**, 5 Şubat 1951, s. 1-2.

temsilcisi tarafından Kuzey Atlantik Antlaşması imzalanarak kısa adı NATO (North Atlantic Treaty Organization) olan Kuzey Atlantik İttifakı kurulmuştur.[265]

1950 yılı seçimlerinde Demokrat Parti'nin iktidar olmasıyla dış politikadaki esaslardan birini de NATO'ya üyelik oluşturmuştur. Bu sebeple de Türkiye, Kore Savaşına katılmıştır. Kore Savaşı'na katılmasının neticesi olarak 18 Şubat 1952'de Türkiye resmen NATO'ya üye olmuştur. Türkiye'nin NATO'ya girme konusunda en çok emeği geçenlerden biri de dönemin Dışişleri Bakanı Prof. Dr. Mehmet Fuat Köprülü'dür. Köprülü Türkiye'nin NATO'ya girişini **Türkiye Tarihi'nin Dönüm Noktası** diye tanımlamış aynı zamanda demokratikleşme ve batılılaşma yolunda faydalar getirdiğine inanmıştır.[266]

Kadın Gazetesi, Türkiye'nin Kuzey Atlantik Paktı'na üye olmak için yapılan görüşmeleri çok haklı ve yerinde bulmuştur. Kore'ye asker gönderilmesinin sadece basında süslü yazılarda kalmaması gerektiğini ve müttefiklerin haklarımıza saygı göstermesi gerektiğini dile getirmiştir. Ayrıca Nevin Arıcan, Türkiye'nin bu pakta girmesinin, kendilerine de büyük kazanç olacağını söylemiş ve şu konuya da dikkat çekmiştir:[267]

Arıcan'a göre;

> *Atlantik Paktı ifade edildiği gibi bir Okyanus sahili paktı olmaktan çıkmış ve Birleşmiş Milletler Paktı haline gelmiştir. Bu pakta dâhil olmak şerefini kazanan on iki devletten biri olan İtalya, bir okyanus devleti değil, doğrudan doğruya bir Akdeniz Devleti'dir. İtalya, İkinci Dünya Savaşı'nda müttefiklere muhalif cephede çalıştığı ve savaşı kaybettiği halde bu pakta girme şansına erişmiştir. Durum böyleyken, Türkiye'nin yıllardır istikrarlı bir siyaset izleyerek, dünya barışına katkı sağladığı aşikârdır. Arıcan, Atlantik Paktı'nın gayesinin esas itibariyle devamlı*

---

[265] Fahir Armaoğlu, **20. Yüzyıl Siyasi Tarihi (1914-1980)**, Cilt 1, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara 1993, s. 449.

[266] Mehmet Saray, **Sovyet Tehdidi Karşısında TÜRKİYE'NİN NATO'YA GİRİŞİ III. Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Hatıraları ve Belgeler**, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara 2000, s. 115.

[267] Nevin Arıcan, *Atlantik Paktı ve Türkiye*, **Kadın Gazetesi**, 25 Aralık 1950, s. 1-2.

barışa katkı sağlamak olduğu gerekçesiyle, pakt üyelerinden Türkiye'nin de bir an evvel aralarına alınmasını lüzumlu görmüştür.[268]

Arıcan bu sözleriyle Pakta girmenin gerekliliğini savunmuştur. Çünkü Arıcan'ın ifadesiyle Türk milleti asil bir millettir ve tarihi de baştanbaşa sayfalarca parlak zaferlerle doludur.

Nihayetinde Türkiye'nin pakta katılmasıyla birlikte duyulan memnuniyeti Oruz, şu sözleriyle ifade etmiştir: [269]

"Bir zamanlar dünya siyasilerinin başında yer etmiş olan hasta adam mefhumu yerine sağlam adam olduğumuzu fiilen gösteren ve eski görüşü silmiş olduğunu ispat eden bu olay, her şeyden önce büyük Atatürk'e bir defa daha minnet ve şükran duygularımızı sunmaya vesile olmuştur. Garb ile işbirliği etmenin kültürel nescini o büyük dahi dokumuştur. Ve bize bugünü o hazırlamıştır."

Oruz'a göre Pakta girmeyi sağlayan amillerden biri demokrasiye doğru alınan yol ve diğeri de Adnan Menderes hükümetinin Kore'ye katılma konusundaki hamlesidir. Ayrıca Dışişleri Bakanı Prof. Dr. Fuat Köprülü'nün Pakta girme de şahsiyetinin rolü büyük olmuştur.[270]

Balıkesir Milletvekili Muharrem Tunçay ve Kütahya Milletvekili Ahmet Gürsoy, TBMM Yüksek Başkanlığı'na NATO'ya katılmaktan duydukları sevinç için Menderes Hükümeti'ne şu sözlerle teşekkür edip, Kore'de ölen şehitler için saygı duruşunda bulunmuşlardır: [271]

"Kuzey Atlantik Anlaşmasına eşit haklar ve vecibelerle tam üye olarak katılmamızı temin eden Adnan Menderes Hükümeti'ne, bu siyasi zaferinden dolayı, teşekkür edilmesini ve insanlığın ve Türk milletinin aziz varlığını ve sulhu korumak için Kore'de mübarek kanlarını seve seve akıtan ve büyük fedakârlıklar gösteren kahramanların bu uğurda

[268] Arıcan, *Pakta Dair*, **Kadın Gazetesi**, 2 Nisan 1951, s. 1-5.
[269] Oruz, *Atlantik Paktı*, **Kadın Gazetesi**, 25 Şubat 1952, s. 1.
[270] Oruz, *Atlantik Paktı*, **Kadın Gazetesi**, 25 Şubat 1952, s. 1.
[271] **TBMMZC**, 9.Dönem, Cilt 13, 18 Şubat 1952, s. 339.

ölenlerin ve aziz şehitlerimizin hatıralarını tebcil için ayakta iki dakika sükûtu yapılmasını Büyük Meclise arz ve teklif ederiz.

Gazete'nin 12 Nisan 1958 tarihli manşetini NATO'nun kuruluşunun 9. yıldönümü kutlamalarında Adnan Menderes'in **"Komünizmin Tahakküm Emelleri Karşısında Hür Dünyanın Korunması için Sulh ve Emniyet Ancak Bir Bütün Olarak Mütelea Edilmelidir."** sözü oluşturmuştur. İstanbul, Ankara ve İzmir'de merasimler düzenlenmiş ve Adnan Menderes bu konu ile ilgili beyanatta bulunmuştur.[272]

1.5. Birleşmiş Milletler

Birleşmiş Milletler Örgütü ya da kısaca Birleşmiş Milletler (BM), 24 Ekim 1945'te kurulmuş dünya barışını, güvenliğini korumak ve uluslararasında ekonomik, toplumsal ve kültürel bir iş birliği oluşturmak için kurulan uluslararası bir örgüttür. Türkiye'de kurucu üye olarak bu örgütte yer almıştır.[273]

Kadın Gazetesi 23 Ekim 1950 tarihinde 191. sayısını çıkarmasına rağmen Birleşmiş Milletler adlı yazısına 6 Kasım 1950 tarihinde yer vermiştir. Hasene Ilgaz, **"Biz kadınlar milletin toprak bütünlüğü ve istiklaline hürmet edildiği takdirde menfaat ve ihtirasların muhtelif maskeler değiştirerek ortaya çıkmasına mani olmalıyız"** başlıklı yazısıyla 24 Ekim Birleşmiş Milletler Gününü kutlamıştır. Bu yazısında Birleşmiş Milletlerin görevine değinmiş asıl amacının bir savaş patlamadan önce onu önlemek olduğunu belirtmiştir. Ayrıca barışın sağlanması için BM'yi dünyayı silahsızlanmaya davet etmesi gerektiğine inanmıştır. Aksi takdirde BM'den beklenen başarının yerine gelmeyeceğini dile getirmiştir.[274]

Nevin Arıcan ise BM'nin kuruluşu ve gayesinin, milletler arasındaki harp cereyanlarını dostça bir anlaşmaya vardırmak olduğunu vurgulamıştır. Aynı zamanda

---

[272] Bkz. Ek.9.
[273]Erişim tarihi: 07.03.2017
http://www.mfa.gov.tr/sub.tr.mfa?2f420c84-2999-4028-9ea0-6bb75a825b9b
[274] Ilgaz, *Birleşmiş Milletler Günü,* **Kadın Gazetesi**, 6 Kasım 1950, s. 1-2.

bu fikrin yeni şekillenmediğini ve temellerinin 200 yıl evvele dayandığını yazmıştır.[275]

Her yıl Birleşmiş Milletler gününü kutlayan gazetenin, teşkilatın 13.yıl dönümünü kutlayan manşeti dikkat çekici ve iddialıdır. **"Birleşmiş Milletler Gününü Türkler Kadar Samimi Kutlayan Bir Millet Az Bulunur"** manşeti ile insanlığın bayrak çektiği bu ünlü gün hepimize mutlu olsun temennisinde bulunmuştur.[276]

Birleşmiş Milletler "kadın hakları" mevzusu üzerinde önemle durmuş hatta Birleşmiş Milletler anayasasının ön sözünde kadın ve erkeklerin eşit hakları teyit edilmiştir. Ayrıca Birleşmiş Milletler Anayasası tarafından insan hak ve hürriyetlerine saygıyı geliştirmek göreviyle "Sosyal ve Ekonomik Meclis", 1946 yılında ilk toplantısında bir de "Kadın Hukuku tâli komitesi" teşkil etmiştir. Bu komiteye göre kadın da erkek gibi bir insan olduğu için hakları eşit olarak paylaşmak zorundadır.[277]

Birleşmiş Milletlere göre, kadınlar sadece oy vermekle yetinmeyip, mahalli idare ve diğer devlet işlerine de tesir edebilecek şekilde faal olmalıdır. Öğretmen, serbest meslek erbabı, belediye meclisi üyesi, milletvekili olmalarında, hatta devlet idaresinde önemli makamları işgal edebilmelerinde, kadınların menfaatlerinin korunması bakımından olduğu kadar, işlerin iyi gitmesi yönünden de fayda beklenebilir. Hatta kadınların siyasi partilerde faal üye bulunmaları tavsiyeye şayan görülmektedir.[278]

1.6. 1950 Seçimleri

14 Mayıs 1950 tarihinde gerçekleşen Genel Seçimler ile Türk siyasi tarihinde önemli bir değişiklik olmuş ve Cumhuriyet'in kuruluşundan beri iktidarda bulunan Cumhuriyet Halk Partisi yerini Demokrat Parti'ye bırakmıştır. Bu seçimlerde CHP'nin 27 yıllık iktidarı sona ermiş ve oyların yüzde 55'ini alan Demokrat Parti,

[275] Arıcan, *Birleşmiş Milletlerin Kuruluşu ve Gayesi,* **Kadın Gazetesi**, 27 Kasım 1950, s. 7.
[276] **Kadın Gazetesi**, 18 Ekim 1958, s. 1.
[277] Cevat Geray, *Birleşmiş Milletler ve Kadın Hakları,* **Kadın Gazetesi**, 22 Ocak 1953, s. 2.
[278] Geray, *Birleşmiş Milletler ve Kadın Hakları*, **Kadın Gazetesi** 29 Ocak 1953, s. 1-2.

416 milletvekiliyle TBMM'nin yüzde 85'ini elde etmiştir. Uzun yıllar CHP ve onun yöneticileri tarafından idare edilmeye alışmış olan halk için de yeni ve ayrı bir deneyimin başlangıcı olan 1950 seçimleri öncesi her iki taraf da ilginç seçim kampanyaları düzenlemişlerdir.[279]

Kadın Gazetesi 1950 yılı seçimlerinde meclisteki kadın milletvekili sayısının artmasını desteklemiştir. İffet Halim Oruz, "**1950 seçimlerinde kadınlarımıza düşen ödev"** adlı yazısında, kadınlara siyasi hakların CHP döneminde verilmeye başlandığının altını çizmiştir. Verilen haklar neticesinde kadınları oy kullanmaya çağırmıştır. Aynı zamanda DP'nin listesinde de kadın vekillerin sayısının az olmasından müzdaripken, bu hali yeni kurulan bir partinin ilk andaki karışıklığına bağlamıştır.[280]

Ayrıca Halide Nusret Zorlutuna, partilerin aday listelerinde kadın isimlerine çok az yer vermesini, bazılarının gerileme bazılarının Atatürk İnkılabına hürmetsizlik, bazılarının da Türk Kadınlarını küçümseme olarak atfetmesinin haklı olduğunu savunmuştur.[281]

3 Nisan 1950 tarihinde ise gazetede 1950 seçimleri için kadın milletvekillerine ayrı bir sütun açmaya karar vermişlerdir.[282] İlk olarak da 8. dönem TBMM'nde üye olan kadın milletvekillerinin fotoğrafları ile beraber sosyal ve siyasi hayattaki çalışmaları da yayınlanmaya başlamıştır. İlk olarak Çorum Milletvekili Hasene Ilgaz, Ankara Milletvekili Mebrure Aksoley ve Ankara Milletvekili Fakihe Öymen hakkında bilgiler verilmiştir. Daha sonraki sayılarda yine kadın milletvekilleri tanıtılmaya devam etmiştir.

Gazetenin 24 Nisan sayısında büyük kırmızı harflerle **"Kadın Seçmenler Ne İstiyor"** adlı manşet dikkat çekmiştir. Burada ise Türk kadınının seçmen olarak İstanbul'da beş yüz bin küsür Türkiye'de ise on milyon küsürlük bir kütle olduğu ve seçilecek olan milletvekillerinden kadınların ne istediğini, ne beklediğini yazmak

---

[279] Çağatay Benhür, *14 Mayıs 1950 Genel Seçimlerinde CHP Ve DP'nin Seçim Kampanyalarının Ana Hatları***, Selçuk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Dergisi**, Yıl 2007, S. 17, Konya 2007, s. 61.
[280] Oruz, *1950 Seçimlerinde Kadınlarımıza Düşen Ödev,* **Kadın Gazetesi,** 27 Mart 1950, s. 1-2.
[281] Halide Nusret Zorlutuna*, Kadın İnkılabımıza Dair*, **Kadın Gazetesi,** s. 1.
[282] **Kadın Gazetesi**, 3 Nisan 1950, s. 1.

için sütun açılmıştır. Bu bağlamda kadınlar yeni seçilecek milletvekillerinden, doğumların çoğalmasını, ölümlerin önlenmesini, mesken huzursuzluğunun önüne geçilmesini, kreşler ve yuvalar açılmasını istemişlerdir. Doç. Dr. Müfide Küley ise, hiçbir parti gözetmeden, memleketini seven ve işini iyi yapan kadın milletvekillerinin seçilmesini istemiştir.[283]

Açılan bu sütunda iş hayatında yer alan kadınlarla görüşmeler yapılırken ev hanımlarının da görüşlerine yer verilmiştir. Ev hanımı olan Sevim Saran, milletvekillerinin memlekete faydalı işler yapan kişiler olmasını, kadın erkek ayrımı yapmadığı fakat bazı meselelere kadınların el atması gerektiğini söylemiştir. Aynı zamanda kadın milletvekillerinin sayısının azlığı da gözünden kaçmamıştır.[284] Muazzez Dümer ise ilk önce Anadolu kadınının içtimai durumunun ele alınmasını ve ardından da mesken meselesinin hallolmasını talep etmiştir.[285]

1950 seçim gezilerinde Hasene Ilgaz, CHP'nin seçimi kaybedeceğinin sinyallerini almıştır. Kendisine Çorum'da DP'nin aday olması önerilmiş eğer kabul ederse kazanacağı söylenmiştir. Fakat Ilgaz bu sözlere, *"Parti değiştirerek memleket işleri düzelmez, partiler için değerler bir muvazene unsurudur. Ben vazifemi yapmış bir kadın olarak partimde kalacağım."* diyerek cevap vermiştir.[286] Netice de 1950 seçimini kaybeden Ilgaz, meclise girememiş bu da kadınlar arasında derin üzüntü yaratmıştır. Ayrıca kendini Kıbrıs davasına atayan Ilgaz'ın seçimi kaybetmesi Kıbrıs halkı tarafından da büyük bir üzüntü içinde karşılanmıştır. Hatta Fazıl Küçük, Ilgaz'a yazdığı mektubunda duydukları üzüntüyü Atatürk'ün öldüğünde duydukları o acıya benzetmiştir.[287]

Seçimlerin yapılmasının ardından gazete 22 Mayıs'ta çıkan sayısında dikkat çekmek için kırmızı manşetle **"1950 Seçimlerini Çoğunlukla D. Parti Kazandı"** diyerek iktidarı eline alan Demokrat Partililere başarı dilemiş ve bu değişikliğin kadın inkılabı için faydalı olmasını dilemiştir. Ve Oruz, **"Demokrasi Yolunda"** isimli başmakalesinde genel durumu değerlendirmiş ve vatandaşların %88'inin oy

[283] **Kadın Gazetesi,** 1 Mayıs 1950, s. 1.
[284] **Kadın Gazetesi**, 15 Mayıs 1950, s. 4.
[285] **Kadın Gazetesi**, 3 Temmuz 1950, s. 1.
[286] Hasene Ilgaz, **Atatürk'e 100. Yıl Armağanı**, Boğaziçi Yayınları, İstanbul 1981, s. 70.
[287] Bkz. Ek. 10.

kullandığını belirtmiştir. Oruz'a göre CHP, uzun yıl çalışmalarına rağmen idarecilerin yaptıkları hatalardan kurtulamamasından dolayı gözden düşmüş, DP ise halkın uğradığı haksızlıkları gidereceği düşüncesi ile iktidara gelmiştir.[288]

Seçimlerden sonra İzmir Milletvekili seçilen Halide Edip Adıvar, Mecliste ilk görüşmesinde hükümetin programı hakkında yaptığı konuşmayı şu şekilde sürdürerek: [289]

> *"..en son olarak muhterem heyetinize, aziz ve kıymetli milletimizin tarihte dönüm noktası olacak olan bu hareketini tes'id için, 14 Mayısı Demokrasi bayramı olarak Millî bayramlarımız arasına sokmanızı çok isterdim. Bunu Demokrat Parti o gün iktidarı ele aldı diye teklif ediyorum sanmayın. Eğer insaniyet ve medeniyet için de böyle mukadderse, böyle bir bayram, partiler içinde ve partiler dışında demokrasi müminlerinin hepsinin bayramı olacaktır."*

Yıllardır memlekette böyle emniyetli bir hava oluşturulamadığını ve bunun neticesi olarak 14 Mayıs'ın Demokrasi Bayramı olarak kutlanmasını talep etmiştir.[290]

Gazete yazarlarından M. Enver Beşe, Demokrat Parti'nin doğuşunu ve iktidara gelişini, tarihteki devletlerin yaşanmışlıklarından örnekler vererek anlatmıştır. Beşe'ye göre; [291]

> *"Türkler ve bütün şark milletleri asırlar boyunca daldıkları derin uykudan Atatürk'ün işareti ile uyanmışlardır. Demokrat Parti, Atatürk'ün açtığı yolun ufuklarını 1945'de bulutlardan sıyırmaya başlamış, 15 Mayıs 1950 sabahı doğan gün, ufuklarımızdan Türk milletinin üzerine bambaşka bir renkte doğmuş ve bu doğuş, Türk milletinin ölmezliğini bütün Dünya milletlerine bir defa daha ispat etmiştir. Bu böyle olduğu takdirdedir ki, insanlık tarihi Atatürk adı ile altın yapraklarını nasıl tarsi ve tezyin etmişse, Demokrasi tarihimiz de Bayar ve Menderes adları ile müzeyyen sahifelerini tezyin edecektir."*

---

[288] Oruz, *Demokrasi Yolunda*, **Kadın Gazetesi**, 22 Mayıs 1950, s. 1-2.
[289] **TBMMZC,** 9. Dönem, Cilt 1, 02 Haziran 1950, s. 100.
[290] **Kadın Gazetesi**, 5 Haziran 1950, s. 1-3.
[291] M.Enver Beşe, *D. Partinin Doğuşu*, **Kadın Gazetesi,** 13 Ocak 1957, s. 1-7.

1.7. 1954 Seçimleri

1950 seçimlerinde olduğu gibi 1954 seçimlerinde de Kadın Gazetesi aynı siyasi politikasını sürdürmüştür. 1954 seçimlerine gidilirken gazetede bu konuda çeşitli görüşlere yer vermiştir. Nevin Arıcan **"Aldığımız Dersler"** isimli makalesinde son iki seçimden çıkardığı sonuçları dile getirmiştir. Ona göre, gece gündüz yalnız başına köy köy dolaşıp, daha fazla para harcayan erkek adaylar, fikir ve kültür bakımından en olgun kadınlara tercih edilmiştir. Çünkü bir kadın milletvekili adayının propaganda yapmakta güçlük çektiğini, sosyal şartların buna uygun olmadığını yazmıştır. Meclise giren üç beş kadının da sembolik mahiyetten başka bir şey ifade etmediğini, eğer meclisteki kadın milletvekilleri sayısının artmazsa yakın gelecekte kadının siyasi haklarının sona ereceğini düşünmüştür ve bunun sorumlusunun da yine erkekler kadar kadınlar olduğunu belirtmiştir.[292]

İffet Halim Oruz kadınların neden seçilmediği mevzusu üzerinde fazlaca durmuştur. Partilerin kadın milletvekillerinin beşi geçmediğini görmüştür. Bunu ise milletin birtakım geri fikirli olduğunu düşünenlerin, kendi menfaatleri icabı bu hikâyeyi ortaya attığını savunmuştur. Oruz'a göre kadınlar teşkilat içinde erkeklerle tartışıp, çekişip adaylığı almalıdır. Çünkü Atatürk'ün inkılapları arasında en mühimlerinden biri kadın inkılabının korunmasıdır. Oysaki idareciler bir takım listeler fısıldayarak seçilecek kadın adayları baltalamaktadır. Bu durum 1950 de olduğu gibi 1954'te de devam etmiştir ve Oruz'a göre de asıl mücadele edilmesi gereken konu da budur.[293]

Kadın Gazetesi, 1954 seçimlerinde kadın adayların isimlerini, hangi partiden katıldıklarını fotoğraflarıyla birlikte yayınlamıştır.

Muammer Develi (Bağımsız Aday)

Nazlı Tlaber (DP Adayı)

Av. Saadet Kaçar (CMP Adayı)

Mediha Gezgin (Bağımsız Aday)

---

[292] Arıcan, *Denemelerden Aldığımız Dersler*, **Kadın Gazetesi**, 17 Nisan 1954, s. 1.
[293] Oruz, *Kadınların Seçilmesine Dair*, **Kadın Gazetesi**, 24 Nisan 1954, s. 1-2.

Meliha Avni Sözen (CHP Aday) olurken Gazete bütün kadın adaylara başarılar dilemiştir.[294]

1.8. 1957 Seçimleri

Kadın Gazetesi, 1957 seçimleri öncesi, yine büyük bir coşku ile haberler yapmıştır. Seçimlerin yapılacağı aylar öncesinden hissedilmiştir. Oruz, "**Seçimlere Doğru"** makalesinde bunu dile getirmiş yapılan görüşmeler ve çalışmalarla erken seçime gidileceğini anlamıştır.[295] Gazetenin 7 Eylül'de çıkan sayısında D.P. Grubu'nun seçim tarihini tespit ettiği ve yeni seçim kanunu hazırlamak için çalışmalara başlandığına yer verilmiştir. Buna göre seçimlerin 27 Ekim'de yapılacağı kararlaştırılmıştır. DP Meclis Grubunda, ittifakla alınan bu kararın ardından Adnan Menderes kürsüye çıkarak, yakında yapılacak seçimlerin vatanımız ve milletimiz için hayırlı olması temennisinde bulunmuştur. Bu devre de 541 milletvekiline karşı 620 milletvekili seçileceğini de açıklanmıştır.[296]

"Millet Vekilleri seçimi Yapılırken T.B.B. Meclisine 30 Kadının girmesini bekliyoruz." Manşetli haberde TBMM 11. devre seçimlerine girerken milletin yarısından fazlasını teşkil eden kadın vatandaşların temsil edilmesi için bugünkü gibi 4 milletvekili ile yetinilmeyeceği beklenmektedir. Ayrıca kadın üyelerin çokluğunun meclisin haşin havasını değiştireceği ve yeni meclise 30 kadın aza ile girilmesinin inkılaplar açısından bir merhale olacağı düşünülmektedir.[297]

Gazete, diğer sorulardan farklı olarak 1957 seçimlerinde Nagâhan Orbay tarafından seçim anketi hazırlanmış ve şu sorular yer almıştır:

1. Önümüzdeki seçimlerde B.M. Meclisine kaç kadın milletvekili girmelidir?
2. Bu kadın milletvekillerinin hangi vilayetlerden seçileceğini tahmin ediyorsunuz?
3. Kadın milletvekillerinin ne gibi vasıfları olmalıdır?

---

[294] **Kadın Gazetesi,** 1 Mayıs 1954, s. 1.
[295] Oruz, *Seçimlere Doğru*, **Kadın Gazetesi,** 10 Ağustos 1957, s. 1-5.
[296] **Kadın Gazetesi**, 7 Eylül 1957, s. 1.
[297] **Kadın Gazetesi***,* 28 Eylül 1957, s. 1.

Gazetenin diğer sayılarında da bu anketlere verilen cevaplara zaman zaman yer verilmiştir. Örneğin Süreyya Ağaoğlu'na göre, nüfusumuzun yarısı kadın yarısı erkek olduğuna göre bugünkü durumda kadın milletvekili sayısı çok azdır. Ayrıca milletvekili kadının her türlü vasfı olmalıdır. Hukuki bilgisinden başlayarak iyi bir ev kadını ve iyi şehirci olmalıdır diye açıklamasına devam etmiştir.[298]

Tiyatro sanatkârı Muammer Karaca'nın anketlere verdiği cevaplar ise şu şekildedir:

1. Demokrat Parti kazanırsa bir erkek milletvekiline mukabil bir kadın milletvekili girmesi normaldir. CHP kazanırsa, en yaşlı parti olmasına binaen dört erkek milletvekiline mukabil bir kadın milletvekilinin girmesi kâfidir. CMP kazanırsa bir erkek milletvekiline mukabil dört kadın milletvekilinin girmesi farzdır.
2. Sadece bir vilayetten, o da en çok boşanma davası görülen İstanbul'dan
3. Vallahi her Allah'ın günü bir güzellik müsabakası yapılıyor ve her müsabaka da vücut ölçüleri de değiştiğine göre kesin bir şey söyleyemem.

Nagâhan Orbay, bu son sorunun cevabını ilk anda garip bulmuş fakat DP ilçe başkanı olarak siyasete girmiş olan Muammer Karaca, komedyenlik alışkanlığı ve sanatına olan bağlılığından böyle bir latife yaptığını düşünmüştür.[299]

Gazetenin 19 Ekim tarihli "**Kadınlar Atatürk'ü bir daha bulamayacaklarını anladılar"** manşetinde Kadınları Koruma Derneği Başkanı Mediha Gezgin, siyasi partilerin mebus seçimi için gösterdikleri kadın sayısını çok az bulduğunu söylemiş ve bir siyasi kadınlar partisi kurmak üzere teşebbüse geçtiğini açıklamıştır. İki seneden beri tasarı halinde bulunan kadınlar partisi hakkında izahat veren Gezgin, gelecek 1962 seçimlerine kadar partinin teşekkül etmiş ve teşkilatlanmış olacağını ve partinin de bu seçimlere siyasi partiler ne ölçüde kadın adaylara yer verdiyse 1962 seçimlerin de de o nispette erkek adaylara yer verileceğini açıklamıştır.[300]

1960 yılına gelindiğinde ise "Kadınlar Partisi'nin" tüzüğü hazırlanmıştır. Kadın avukatlar tarafından hazırlanan tüzükte bir önceki dönemde bahsedildiği gibi

[298] **Kadın Gazetesi**, 12 Ekim 1957, s. 1-3.
[299] **Kadın Gazetesi**, 12 Ekim 1957, s. 1-3.
[300] **Kadın Gazetesi**, 19 Ekim 1957, s. 1.

erkeklerin de kadın üye sayısını geçmemek üzere partiye aza kaydedilebileceklerine işaret edilecektir. Tüzük ilgili makamlara verilecektir. Tüzüğün başlıca maddelerini pahalılıkla karaborsa ile mücadele ve adliyedeki davaların en kestirme yolla neticelenmesi teşkil etmektedir.[301]

DP Kadınlar Birliği İlçe Başkanı Güher Eren ise meclis asgari 30, azami 50 kadın milletvekili gireceğini bunların Ankara, İstanbul ve İzmir'den olacağını. Tahsilli, olgun, ev kadını, anne kadınlığa faydalı, memleket davalarını benimseyerek, insanlığa ve memlekete faydalı olan vasıflarda kadınların olması gerektiğini söylemiştir.[302]

Gazetenin 3 Kasım tarihli **"Kadın Milletvekili Sayısı Gene 8 Rakamını Geçemedi"** manşetinde, Atatürk Devrinde 17 kadın seçiliyordu hala yarısını bulamadık, bununla beraber onuncu devrenin 4 kadın mebusuna nazaran bir misli artmış ve muhaliflerden de bir kadının meclise girişini memnunlukla karşılarız diyerek on birinci devre TBMM'ye seçilen kadın milletvekillerini şu şekilde sıralamıştır: Ubeyde Elli (Ankara), Nazlı Tlabar (İstanbul), Ayşe Günel (İstanbul), Nuriye Pınar (İzmir), Perihan Arıburun (İzmir), Necla Tekiner (İstanbul), Hilal Ustman (Bursa), Piraye Levent (Aydın) .[303]

Oruz, 27 Ekim seçimlerinde 8 kadın milletvekili seçilmiş olmasının ardından "*Türkiye'de on üç milyon kadın bulunduğu halde bu sekiz rakamının Türk kadınlığını temsil etmesinin imkânı yoktur. Yüz elli bin civarında olan azınlık bile altı temsilci çıkardığına göre, kadınlığımız azınlıklar kadar olamıyor demektir."* diyerek üzüntüsünü dile getirmiştir.

1957 seçimleri, 1950 ve 1954 yılındakilerle kıyaslandığı zaman gazetede seçim haberleri oldukça azalmıştır. Hatta 1957 seçimi yapıldıktan sonra bu konuyla ilgili herhangi bir habere yer verilmemiştir. Bunun sebebi, seçimlerde kadın milletvekili sayısının az olması hasebiyle duyulan üzüntü ve gösterilen tepki olarak değerlendirilebilir.

---

[301] **Kadın Gazetesi**, 9 Ocak 1960, s. 1.
[302] **Kadın Gazetesi**, 19 Ekim 1957, s. 5.
[303] **Kadın Gazetesi**, 2 Kasım 1957, s. 1-5.

1957 seçimlerinin ardından 3 yıl geçmesine rağmen yankıları hâlâ devam etmiştir. Fakat Oruz, memlekette her zaman bir seçim havası olmasından rahatsızdır. 1960 yılı Nisan'ında yayınladığı başmakalesinde, vatandaşların hepsi bir olağanüstü hâl içindeymiş gibi politika ile meşgul olmaması gerektiğini ve bu huzuru sağlamak için kadınların seferber olması gerektiğini yazmıştır.[304]

1.9. 27 Mayıs 1960 Darbesi

27 Mayıs 1960 Cuma günü Ankara Radyosu'nda Alparslan Türkeş tarafından "Türk Silahlı Kuvvetleri memleketin idaresini ele almıştır." duyurusu ile birlikte askeri müdahale kamuoyuna açıklanmıştır.[305] Bu tarihten sonra basında yer alan haberler ve yazılar genelde DP yönetimi ile milletvekillerinin aleyhine olmuştur.[306]

Kadın Gazetesi 'de 27 Mayıs darbesini büyük bir coşku içinde karşılamıştır. 28 Mayıs'taki manşetinde büyük ve kalın puntolarla **"Türk Ordusu Milli İradeyi Eline Aldı",** diyerek hemen alt satırına büyük bir kutu içinde şu sözleri yazmıştır:[307]

> *"27 Mayıs cuma günü saat 3'den itibaren Türk ordusunun idaresi altındaki milli hareket hükümet erkânını muhafaza altına alarak devletin idaresinin eline almıştır. Türk milleti bu hareketi gönülden onaylayarak bayram etmektedir. Milli birlik komitesi ve silahlı kuvvetler başına orgeneral Cemal Gürsel geçmiştir."*

Oruz, 28 Mayıstaki başmakalesinde memleketin bu hamleden son derece mesut olduğunu, çok fazla kan dökmeden ordunun idareyi ele aldığını ve herkesin de bayram ettiğini söylemiştir. Son beş yıldır ileri geri yapılan demokrasi hareketlerinden sonuncusu olan Beyazıt Meydanında gençlerin toplanmasının 27 Mayıs inkılabını yarattığını düşünmektedir.[308]

Neriman Tuna, **"Türk Kadını Büyük Atasının ve Kahraman Ordusunun İzindedir"***,* isimli makalesinde, bütün tarih boyunca zaferden zafere koşmuş Kahraman Türk Ordusu'nun 27 Mayıs 1960 tarihinde yapmış olduğu devrimle

---

[304] Oruz, *Huzur İstiyoruz*, **Kadın Gazetesi,** 16 Nisan 1960, s. 1.
[305] Mustafa Arıkan, *27 Mayıs'a Damgasını Vuran Söz ve Beyanlar*, **Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi**, S. 4, Konya 1997, s. 305.
[306] Mustafa Arıkan, **Hamdi Ragıp Atademir (Hayatı, Şahsiyeti ve Fikirleri),** Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1998, s. 126.
[307] **Kadın Gazetesi***,* 28 Mayıs 1960, s. 1.
[308] Oruz, *Açılan Devir,* **Kadın Gazetesi**, 28 Mayıs 1960, s. 1.

tarihin altın yapraklarına bir zafer günü daha ilave ettiğini yazmıştır. Bu olayı mutlu gün olarak değerlendiren Tuna, bu güne Demokrasinin Kurtuluşu ve Gençlik Bayramı isminin konduğunu ve Orgeneral Cemal Gürsel'e sonsuz inanç ve güven duyduğunu dile getirmiştir.[309]

Kadın Gazetesi yazarlarından Cemile Yetiker, Sayın Cemal Gürsel'e hitabıyla yazdığı makalesinde yine Cemal Gürsel'e duyulan güveni şu sözlerle anlatmıştır;

> *"Büyük ordu, candan tebrikler: Fesat, kaypak, yağcıları temizlemeden; dün karaya ak, bugün ak'a kara diyenlerin lafını dinleyecek bir hareket mevcut olamaz sizde… Mertce hareketinizle milletin sevgilisisiniz. Evet Sayın Gürsel, Allah, Vatan, Millet, Bayrak, Sancak, bunların kıymetini takdir eden, tarihin altın sahifelerine geçmeyi Hak için ispat ettiniz. Millet size minnettardır."*

diyerek bütün samimiyetiyle orduya destek olduğunu yazmıştır.[310]

"27 Mayıstan Hatıralar" isimli makalesinde Ilgaz, 27 Mayıs Günü olanları şu şekilde anlatmıştır: [311]

> *"27 Mayıs gecesi ağır tankların asfaltlar üzerinde çıkarttığı sesle uykumuzdan uyandık. Tek tük silah sesleri duyuluyordu. Bu sesler beş on dakika içinde sustu. Bu sessizlik uzun sürmedi. Asfaltlar üzerinden rap rap koşanlar, kapıları pencereleri perdeleri sıkı sıkı örtülü evlere seslerini duyurmak için bağırıyorlardı. Kalkınız komşular, hükümet devrildi asker idareyi ele aldı. Demek, Ankaralıların günlerden beri bir şey olacakmış diye bekledikleri bu anmış. Harekat ne güzel tertiplenmiş, ne güzel hazırlanmıştı. Bu sesler hürriyetin zaferi idi. Mutlakiyetten meşrutiyete geçiş değildi. Hürriyet içinde hürriyeti kaybetmek onu tekrar almaktı. Bahçelievlerde halk sokakta idi. Birbiriyle kucaklaşıyor, öpüşüyor, ağlıyor, yumruğunu sıkıyor, deliler gibi oradan oraya koşarak*

[309] Neriman Tuna, *Türk Kadını Büyük Atasının ve Kahraman Ordusunun İzindedir*, **Kadın Gazetesi,** 28 Mayıs 1960, s. 1-5.
[310] Cemile Yetiker, *Sayın Cemal Gürsel'e*, **Kadın Gazetesi**, 4 Haziran 1960, s. 1.
[311] Ilgaz, *27 Mayıstan Hatıralar*, **Kadın Gazetesi**, 25 Haziran 1960, s. 1-7.

müjdesini duyurmaya çalışıyordu. Haber sabahın üç buçuğunda yıldırımdan daha evvel duyulmuştur.

İstanbul radyosu sen bin yaşa, bize aydınlık verdin yolumuza ışık tuttun. Oh Allahım sen Türk milletinin yardımcısı ol diye radyo durmadan sesleniyordu:

Evlerinizde radyolarınızın başında bulununuz, verilen haberleri dikkatle dinleyiniz.

Fakat buna imkân mı var yürüyebilen herkes sokakta. Kapısının önünde. İşte Ankara radyosu da.. Rahat bir nefes alıyoruz. Halk nöbetçi subay ve erlerle kucaklaşıyor. Sonra yalvaran gözlerle bakıyor.

Bizi evimize göndermeyiniz. Bayramımız var. Artık ondan sonra ellerde bayraklar, vücutlar dik gözler azim ve imanla dolu sivil taburlar sokakları caddeleri dolduruyor.

Korkusuz, avare bir yürüyüş, serbestçe konuşan bir kalabalık.

Bahçelievler tek nefes olarak haykırıyor:

Var ol Ordumuz bizi kurtardın var ol, var ol…

Bu ses her gün mahallemizden selamladığımız Anıtkabir'e gidiyor ve orada asker Atatürk'ün manevi huzurunda secde ederek Türk milletine rehberlik eden tarihi nutku için minnettarlığını tekrarlıyor."

27 Mayıs'tan sonraki günlerde de gazete, bu darbe ile ilgili küçümsenmeyecek sayıda makale ve yazılar yayınlamıştır. Yazılanların genelindeki görüş, yapılan darbenin çok yerinde ve zamanında olmasıdır. Bu bağlamda Türk Ordusu sonuna kadar desteklenmiş ve Adnan Menderes'in politikaları acımazsızca eleştirilmiştir. Örneğin; Saide Çalt, **"27 Mayıs İnkılabından Kazandıklarımız"** isimli makalesinde, 1950'de iş başına gelenlerin öncelikle Türk diline saygıyı çiğnediklerini, Ezanı Arap diline çeviren kanunla devrimlerde ilk gediğin açıldığını dile getirmiştir. 27 Mayıs İnkılabını, Türk Rönesans'ı olarak nitelendirmiş ve bu yeni

doğuşun sadece idare ve toplumsal düzen değil, yurttaşlara eşsiz Ulusal bir örnek ve engin gerçekler aşılayacağını düşünmüştür.[312]

1.9.1. 27 Mayıs ve Kadın

Oruz, memleket olaylarını 28 Mayıstaki başmakalesinde anlatırken darbe karşısında Türk kadınlarının kendisine düşeni yapacağından hiçbir zaman şüphe etmediğini dile getirmiştir.[313] İstanbul Askeri Valisi General Refik Tulga'yı tebrik ziyaretine giden Kadınlar Dayanışma Birliği, Türk Kadınlar Birliği, Kadınları Koruma Cemiyeti ve Hemşireler Derneği temsilcileri bunu açıkça göstermişlerdir. Sayın Tulga ise bu dönemde özellikle kadınlara düşen vazifelere değinmiştir. Son zamanlarda halk arasındaki söylentilere göre Türk Ordusu dini hiçe sayacakmış, camiler ahır olarak kullanılacakmış gibi düşman ağzından konuşulanları önleyecek olan, bizim işimizi kolaylaştıracak olanlar sizlersiniz diyerek Türk kadınlığına düşen bu ödevlerin kendilerini halkalayacağını belirterek, Oruz'a göre mütevazı, içten ve askeri konuşmasını yapmıştır.[314]

Kadınlar Dayanışma Derneği idare heyeti üyeleri
General Tulga'yı ziyaretlerinden sonra
Vilâyetten çıkarken

Kadın Gazetesi 4 Haziran 1960 (soldaki İffet Halim Oruz)

[312] Saide Çalt, *27 Mayıs İnkılabından Kazandıklarımız*, **Kadın Gazetesi**, 30 Temmuz 1960, s. 1.
[313] Oruz, *Açılan Devir,* **Kadın Gazetesi,** 28 Mayıs 1960, s. 1.
[314] Oruz, *Kadınlara Gençlere*, **Kadın Gazetesi,** 4 Haziran 1960, s. 1.

Silahlı kuvvetler vazifeyi ele aldıktan sonra devlet işlerini yeniden düzene koyan Milli Komite, bu düzende Cumhuriyet inkılaplarına bağlılık esasını ele aldığı için ikinci Cumhuriyet olarak vasıflandırılmıştır. Fakat Ilgaz bu noktada, yeni ve sağlam temeller üzerine kurulması istenen devlet idaresinde, kadınlara yer verilmemiş olmasını büyük sorun olarak görmüştür. Ilgaz'a göre Milli Birlik Komitesi'nin yeniden ödevlendirdiği kurullarda kadın üyeye rastlamamak, kadının toplum içindeki rolünün körleştiğine işaret etmektedir.[315]

Kurucu Meclis tasarısının Milli Birlik Komitesi'ne sunulması kadınlık kurullarında bazı tepkiler yaratmıştır. Çünkü temsilci kontenjanları arasında kadın kurullarına bir yer ayrılmadığı görülmüştür. Bu konudaki tepkisini dile getiren Oruz, Milli Birlik devrimi ile açılan devrede kadın haklarını tatbikatta koruyucu esaslara önem vermek gerektiğini vurgulamıştır. Bu sebepten dolayı da gençlik kurullarına, esnaf kurullarına kontenjan ayrılırken kadın kurullara da bir kontenjan ayrılmasını istemiştir.[316]

Bütün bu zorlu koşullar arasında 31 Ağustos'ta Milletlerarası Kadınlar Konseyi Genel toplantısını icra etmiş ve önemli kararlar almıştır. Burada dikkat çeken mevzu Başbakan Cemal Gürsel'in konseye ilettiği mesajdır. Kadınlara verdiği desteği şu sözlerle dile getirmiştir: [317]

> *"Milletlerarası Kadınlar Konseyinin 16. İstanbul toplantısına katılan saygı değer başkan ve üyelerini en samimi duygularla selamlarım. Böyle bir toplantının memleketimizde yapılmasından özel bir memnunluk duymaktayız. Ümit ederiz ki toplantıya katılan aziz misafirlerimiz bu vesile ile memleketimizi de yakından tanıma fırsatını bulmuşlardır. Türkiye Atatürk devrimleri ile beraber kadına her sahada her meslekte en yüksek mevkileri elde etmek imkânlarını açarak siyasi ve sosyal kanunlarını ileri seviyeye ulaştırmış ve adına toplum içinde layık olduğu ve hak ettiği mevkii vermiştir. Bugün toplantınızı yaptığını memleketimizde kadın ana olarak kutsal bir varlık olduğu gibi Yargıtay*

[315] Ilgaz, *M. Birlik Komitesi ve Kadınlığımız,* **Kadın Gazetesi,** 30 Temmuz 1960, s. 1.
[316] Oruz*, Kadınlığın İsteği*, **Kadın Gazetesi,** , 3 Aralık 1960, s. 1.
[317] **Kadın Gazetesi**, 3 Eylül 1960, s. 1.

üyesi veya başkanı olarak adalet müessesesinin en mühim bir varlığı, saylav veya bakan olarak siyasi organizasyonun müessir bir rüknü olabileceği gibi, subay olarak da memleket müdafaası hizmetinde en ağır mesuliyetleri erkeklerle beraber paylaşmaktadır.

Yakından takip ettiğimiz kongre çalışmalarının bütün dünya kadınlığı için faydalı olacağına inanarak memleketimizden iyi hatıralarla ayrılacağınızı ümit eder, ilerdeki çalışmalarınız için de üstün başarılar dilerim."

Bu mesaj karşısında duyulan memnuniyet gazetenin manşetine **"Kadın layık olduğu mevkii almıştır"** şeklinde yansımıştır.[318]

Ankara Maarif Koleji öğrencilerinden Füsun Önal, gazeteye mektup yazarak kendisini tanıtmış ve 27 Mayıs sabahının hür havasını ciğerlerime doldurmanın huzuruyla yazdığım diye tanımladığı 27 Mayıs marşının gazetede yayınlanmasını istemiştir. Gazete, her zaman okuyucularına verdiği değer doğrultusunda bu ricayı kırmamış ve marşı aynen yayınlamıştır:[319]

27 Mayıs Marşı

Şahlandı yine Türk gençliği
Hürriyet için, inkılaplar için
Yandı tutuştu genç kalpleri
Kükreyen, coşan ve şahlanan volkanlar gibi

Kahraman Ordunun güçlü pençesi
Hükmetti tarih dün gibi yine
Atanın ruhundan aldı nefesi
Yirmi yedi Mayıs Milletin sesi.

[318] **Kadın Gazetesi**, 3 Eylül 1960, s. 1.
[319] **Kadın Gazetesi**, 24 Eylül 1960, s. 1.

1.10. Yassıada Yargılamaları

Yassıada, yıllarca Marmara Denizi'nin ortasında büyük bir ıssızlığı yaşarken, Cemal Gürsel'in teklifi ile yargılanmak üzere DP'li sanıklar buraya nakil edilmiştir.[320]

Yassıada Yargılamaları 14 Ekim 1960 ve 15 Eylül 1961 yılları arasında yapılan ve 592 sanığın yargılandığı bir hesaplaşma süreci olarak tarihin sayfalarına geçmiştir.[321] Yüksek Adalet Divanı, 15 sanığı idam cezasına çarptırmıştır. Celal Bayar, Adnan Menderes, Fatin Rüştü Zorlu ve Hasan Polatkan'ı oybirliğiyle, eski TBMM Başkanı Refik Koraltan, eski Genelkurmay Başkanı Rüştü Erdelhun, Agâh Erozan, İbrahim Kirazoğlu, Ahmet Hamdi Sancar, Nusret Kirişçioğlu, Bahadır Dülger, Emin Kalafat, Baha Akşit, Osman Kavrakoğlu, Zeki Erataman oy çokluğuyla ölüm cezasına çarptırılmıştır.[322]

Gazetenin, 15 Ekim 1960 tarihli sayısını **"Tarihi Duruşmalara Dün Başlandı"**, isimli manşet oluşturmaktadır. Öncelikle Yassıada'nın Heybeliada'dan genel bir görüntüsünün fotoğrafı verilmiş ve tarihi Yassıada duruşmalarının saat 9.30'dan itibaren Ada'daki büyük spor salonunda başladığı yazılmıştır. Aynı sayıda Kadın mebusların Yassıada'daki yemekhanede öğle yemeği yerken çekilen fotoğrafı ver almıştır.[323]

Milli Birlik Komitesi tarafından idam cezalarının onaylanmasıyla birlikte 16 Eylül'de Fatin Rüştü Zorlu ile Hasan Polatkan, 17 Eylül'de Adnan Menderes idam edilmiştir. Kararın açıklanacağı günlerde gazete ve dergilere sansür yazıları gönderilmiştir. Gazetede bu konu ile ilgili çok fazla haber çıkmamasının sebebi olarak gösterilen sansür yazısı şu şekildedir:[324]

---

[320] Arıkan, **Hamdi Ragıp Atademir,** s. 140.
[321] Ercan Şenşekerci, **Türk Devrimi'nde Celal Bayar(1918-1960)**, İstanbul Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul 1999, s. 242.
[322] Hüseyin Akyol, **Türkiye'de Siyasi Parti Kapatmanın Tarihi**, İmge Kitabevi, İstanbul 2009, s. 64. Çağatay Benhür, Canan Sarıyar, **Bir Kent Ölçeğinde 27 Mayıs Askeri Müdahalesi ve Basın: Mardin Örneği,** Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, S. 39, Konya 2018, s. 227.
[323] Bkz. Ek. 11.
[324] Alpay Kabacalı, **Türk Basınında Demokrasi**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1999, s. 284.

T.C

İSTANBUL VİLAYETİ

Emniyet Müdürlüğü

Ş. 1. Basın B.

Sayı 18312

…….. Gazetesi Yazı işleri Müdürlüğüne,

Yassıada kararlarını müteakip, Milli Birlik Komitesi İrtibat Bürosu'ndan başka hiçbir makamdan bu konuda bilgi alınmayacak ve Milli Birlik Komitesi irtibat bürosundan verilecek haberlerden başka bu mevzuda hiçbir neşriyat yapılmayacak ve İrtibat Bürosu tebliğleri haricindeki haberlerin neşrine müsaade edilmeyecektir.

Bilgi edinilmesini ve buna göre hareket edilmesini ehemmiyetle rica ederim.

6.9.1961

Refik Tulga

Korgeneral İstanbul Valisi

2.KADIN GAZETESİNDE EKONOMİK HAYAT

Kadın Gazetesi her türlü meseleyle yakından ilgilenmiş ve bunların önemli bir kısmını da ekonomi haberleri oluşturmuştur. Gazetede yurtiçinde ve yurtdışında ekonomi ile ilgili yapılan kongrelere yer verilmiş bunun yanı sıra kadınlar gözünden ekonominin değerlendirmeleri yapılmıştır. Memlekette ekonomi ile ilgili alınan kararlar manşetler şeklinde aktarılmıştır. Gazetenin sahibi Oruz'un da İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi mezunu olması dolayısıyla iktisat konusunda çeşitli makaleler yazarak tavsiyelerde bulunmuştur.

Kadınların ekonomik olarak tutumlarını sergiledikleri en önemli yeri ise gazetenin Ev İdaresi ve Kolay Yemek başlıkları adı altında yayınlanan sayfaları oluşturmuştur. Burada daha çok aile geçimi hakkında bilgiler verilmiştir. Örneğin, Halide Nusret Zorlutuna **"Ev Ekonomisi"** adlı yazısında eski zamanlardaki "kiler" kavramından bahsetmiştir ve yazısına şu şekilde devam etmiştir; [325]

> *"Her evin bir kileri vardır ve kasabalarda kış için yapılan pekmezler, tarhanalar, sebze ve meyve kuruları, turşu, reçeller burada muhafaza edilirdi. Ev iktisadında bunların yanı sıra bir de büyük annelerin çıkınları olur "damlaya damlaya göl olur" misali ile kötü günlerde bu çıkınların içinde sakladıkları altınları, paraları ev bütçesine katkı olarak verirlerdi."*

Konu başlıkları şeklinde düşünüldüğünde ekonomi, her başlıkta dolaylı da olsa kendini göstermiştir. Eğitim haberleri içerisinde yer almasına rağmen Kız Sanat Enstitüleri'nin dışarıya her türlü el işleri yaptığından dolayı Oruz, kadınların fazla harcama gerektiren isteklerini yapmamaları gerektiği dile getirmiştir. Ayrıca yapılan ürünlerin dışarıdan daha düşük fiyata satılarak bu sayede ülkenin kalkınmasına yardımcı olunacağını belirtmiştir.[326]

Bunların yanı sıra memleket ekonomisini ve kadınları yakından ilgilendiren bir konu olan nitelendirdiği "Sabuncular Meselesi" üzerinde duran Oruz, yabancı

[325] **Kadın Gazetesi**, 25 Aralık 1950, s.6.
[326] Ünal, *Türk Kadınlığı İçin Çağdaş Bir Adım,* s. 106

sermaye ile memlekette ucuz sabun elde etmek için modern tesisler kurulması fikrine tepki göstermiş, sabun fabrikatörlerinin de bu fikrin yerli sabun sanayisini öldüreceği yönündeki yorumlarını destekleyerek, bütün kadınlıkla birlikte arkalarında durduğunu dile getirmiştir.[327]

Hayat pahalılığı mevzusu ile yakından ilgilenen kadınlar, TKB'nin İstanbul merkezinde bu mesele hakkında konuşup kendilerince çözüm yolları oluşturmuşlardır. Özetle şu 3 konu üzerinde durmuşlardır:[328]

1. Ev ve ticarethane kiralarının yeni bir disipline konulması için Milli Korunma Kanununun bu mevzuya taalluk eden bütün hükümlerinin ilga edilerek yerine garp dünyasında emsaline rastlanan ve bizim içtimai bünyemize uygun, hem mal sahibini hem de kiracıyı koruyan bir disiplinin ikame edilmesi.
2. Fahişlik arz eden bazı gıda maddelerinin yerine ayni vasıfları haiz ve fiyatları ucuz maddeler ikame edilmesi için halkı aydınlatma ve aynı zamanda belediye disiplinine yardımcı olma.
3. Yeni gümrük tarifesi hangi maddeler üzerinde fiyat yükselmesi hasıl edecekse onlara karşı az istihlak etme mücadelesi açma.

Bu şekilde raporların hazırlandığını söyleyen Oruz, memleketin gidişatına kadınların destek olarak hizmet ettiklerini düşünmüştür.

Ülkenin iktisadi hayatını zaman zaman Avrupa ülkeleri ile kıyaslayan Oruz, oradaki insanların çalışkanlığını örnek almak ve israftan kaçınarak iktisadi kalkınmanın gerçekleşeceğini ifade etmiştir.[329]

Bu doğrultuda gazetenin 29 Ağustos 1959 tarihindeki sayısını **"İktisadi Kalkınmada Kadınlar Üzerine Düşeni Yapmalı"** manşeti oluşturmuştur. Ayrıca bunun için de köylü kadın çalışması teşkilatlandırılmalı ve şehirde tufeyli kadın tipi ortadan kaldırılmalı diyerek de bir öneri de bulunmuştur. Başmakalesinde kadınların ekonomideki rolüne değinen Oruz, 1950'den beri ekonominin kötü gidişatını

[327] Oruz, *Sabuncuların Meselesi*, **Kadın Gazetesi**, 9 Mayıs 1959, s. 1-5.
[328] Oruz, *Pahalılık Yaratan Mevzularla Mücadele*, **Kadın Gazetesi,** 20 Mayıs 1954, s. 1-3.
[329] Oruz, *İktisadi Kalkınmanın Sırrı,* **Kadın Gazetesi**, 5 Aralık 1953, s. 1.

anlatmış ve kadın nüfustan bu konuda daha fazla faydalanılması gerektiğini dile getirmiştir.[330]

2.1. Türkiye'ye Yapılan Yardımlar

Avrupa İktisadi İşbirliği Teşkilatı Vekiller Konseyi, Türkiye'nin ödemeler konusunda karşılaştığı müşkülatı gidermek için, külliyatlı bir bütçe açılmasını onaylamıştır. Bu konuyu **"Türkiye'ye yeni kredi sağlandı",** şeklinde manşet yapan Kadın Gazetesi, Fransa ve Batı Almanya'da sağlanan krediler Menderes'in zaferidir diye övgü dolu sözlerle desteklemiştir.[331]

Türkiye'ye sağlanan krediler konusunda bir izahat yapan Maliye Vekili Hasan Polatkan, bu yardımların memleketin iktisadi bakımdan arızasız ve istikrarlı olarak devam edeceğini açıklamıştır. Ilgaz da bu hususta Hasan Polatkan'ın verdiği beyanatla piyasaya bir rahatlık geldiğini ifade etmiştir. Fakat Ilgaz'a göre asıl önemli olan alınan paraların nerede kullanılacağı ve geri nasıl ödeneceğidir. Eğer bu krediler hesaplı bir şekilde harcanırsa memleketin iş hayatına yeni bir düzen ve güzel bir dış ticaret rejiminin kurulacağından da son derece ümitlidir.[332]

Karaşi'de toplanan Bağdat Paktı Genel Konseyine hükümet reisi Başbakan Adnan Menderes katılmıştır. Özellikle iktisadi sahada birçok tedbirler üzerinde durulmuş ve onaylanmıştır. İktisadi Komitenin sağlık, ulaştırma, fenni işbirliği, teknik yardım ve ticaret sahalarında Vekiller Konseyine arz edilen tavsiyeleri konsey tarafından desteklenmiştir.[333]

Pakt'ta ele alınan bir karara göre, İran, Pakistan ve Türkiye arasında basın telgraf ücretlerinde 24 Şubatta geniş çapta bir indirim yapılmış ve bu sayede İran ile Türkiye arasındaki ücreti de yüzde 74 azaltılmıştır.[334]

---

[330] Oruz*, Ekonomi Olayları ve Kadın*, **Kadın Gazetesi,** 29 Ağustos 1959, s. 1-5.
[331] **Kadın Gazetesi**, 2 Ağustos 1958, s. 1.
[332] Ilgaz, *Türkiye'ye Yardım*, **Kadın Gazetesi**, 9 Ağustos 1958, s. 1-5.
[333] **Kadın Gazetesi**, 10 Şubat 1959, s. 1.
[334] **Kadın Gazetesi**, 10 Şubat 1959, s. 1.

2.2. Yol Vergisi

Kadınların siyasi hakları konusunda bir savunma rolü üstlenen Kadın Gazetesi ekonomik olarak da kadınların arkasında durmuştur. Düzenlenen yeni Yol Vergisi'nde alınan karara göre kadınlar da yol vergisine tabi tutulmuştur. Fakat vergi tasarısında sadece çalışan kadınlar vergi verecektir. Bu konuda tatlı bir eleştiri yapan Oruz, *Çalışan kadın sabah evinden çıkıp akşam döner. Ya vitrinlerin önlerinde, sinema kapılarının eşiklerinde, komşu komşu dedikodu peşinde, elalemin işi ardında dolaşanlar.. Yollar bunların yüzünden aşınmıyor mu?* diyerek o kadınların da yol vergisine mecbur olmasını istemiştir.[335]

2.3. Sanayi Kongresi

Demokrat Parti Dönemi'nde sanayi alanında büyük ilerlemeler kaydedilmiş, madencilik, şeker, çimento ve dokuma sektörleri başta olmak üzere, özellikle demir ve bakır üretimi artmıştır. Netice de sanayinin de yüksek oranda büyümesi sağlanmıştır.[336] Kurulan fabrikaların özellikle açılış törenlerine gazetede yer verilmiş hatta fotoğrafları ile birlikte anlatılmıştır. Ayrıca 8 Nisan 1951'de Ankara Dil-Tarih ve Coğrafya Fakültesi'nde toplanan Sanayi Kongresi'nde görüşülen konular da bir bir anlatılmıştır. Bu kongreye göre:

a. Sanayi politikasının ana hatları
b. Sanayinin teşkilatlandırılması
c. Sanayinin teşvik ve himayesi
d. Sanayinin murakabesi
e. Sanayinin olağanüstü zamanlardaki durumu ve alması gereken tedbirler.

üzerinde durulmuştur.[337]

Kadın Gazetesi, ülkede sanayinin gelişmesi için çeşitli yazılar yazmış hatta bazen köşelerinde yapılan fabrikaların resimlerine yer vermiştir. Bu şekilde halkı bilinçlendirme amacı gütmüş ve ekonomik kalkınmanın ülke geleceği için önemine

[335] Oruz, Yol Vergisi, **Kadın Gazetesi,** 23 Şubat 1948, s. 2.
[336] Abdullah Takım, *Demokrat Parti Döneminde Uygulanan Ekonomi Politikaları Ve Sonuçları*, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, C. 67, No. 2, 2012, s. 169.
[337] **Kadın Gazetesi**, 9 Nisan 1951, s. 1.

vurgu yapmıştır. Osmanlı Devleti'nin batı devletlerinin açık hedefi olmasını da sanayisinin olmamasına bağlayan Ilgaz, Osmanlı'nın zengin hammadde ve ziraat maddelerini topraktan çıkarsa bile sanayisi olmadığından maliye bakımından batılı devletlerin pençesine düşeceğini belirtmiştir.[338]

2.4. Migros ve Türk Kadınlığı

Türk aile hayatına ucuzluk getirmek üzere yeni bir teşebbüse girişilmiş ve İstanbul'da ilk adımı atılmış olan Migros teşkilatı, Kadın Gazetesi tarafından çok ilgi çekmiş ve yakından ilgilenilen konular arasında yerini almıştır. El girmeden ufak kârla iktifa eden tek bir teşkilatın araya girmesi suretiyle birbirine yaklaşan satıcı ve alıcının bu işten memnun kalacağı düşünülmüştür. İktisadi kalkınma için en lüzumlu müesseselerden biri Migros olarak görülmüştür. Oruz'da bu konuda TKB İstanbul merkezinin kadınların bu konuda üstleneceği rolü düşünerekten yardımda bulunacağını dile getirmiştir.[339]

Oruz, **"Migrosa Dair Görüşlerimiz"** isimli makalesinde, hayat pahalılığın kendini iyiden iyiye gösterdiği dönemde adeta bir ucuzluk havarisi şeklinde hayata giren Migros kelimesinin kadınların ruhlarını kucakladığını düşünmüştür. Migrosun bu kadar başarılı olmasının arkasında kadın varlığının olduğunu da hatırlatmıştır.[340]

Migros halka sunduğu ucuz mağazaların yanı sıra ülkenin çeşitli sorunlarına da son derece duyarlı davranmıştır. Memlekette görülen doğal afetler neticesinde bölgeye yardım için çok sayıda kamyonlar göndererek erzak dağıtımı yapmıştır. Migros'un bu şekilde duyarlı olmasıyla gurur duyduğunu belirten gazete Bolu Depremi'nde gönderilen beş kamyon erzak için Migros'a teşekkürlerini iletmiştir.[341]

Migros mağazasının ayrıca Kadınlardan oluşan bir komitesi oluşmaktadır. Bu komite halk ile Migros çalışmaları arasında vazife görerek, halkın dilek ve isteklerini

[338] Ilgaz, *Sanayisiz Bir Devlet*, **Kadın Gazetesi,** 31 Mayıs 1958, s. 1.
[339] Oruz, Migros ve Türk Kadınlığı, **Kadın Gazetesi**, 17 Ağustos 1954, s. 1-2.
[340] **Kadın Gazetesi**, 10 Aralık 1955, s. 1-6.
[341] **Kadın Gazetesi,** 15 Haziran 1957, s. 1.

tespit eden ve bunları tatbik edilmek üzere Migros idaresine bildirmeyi kendine görev edinmiştir.[342]

Gazetede Migros'un hayatı nasıl kolaylaştırdığı sıklıkla dile getirilirken her ilde açılan mağaza burada tanıtılmıştır. Örneğin, 25 Ekim 1958 tarihli sayıda Migros'un Aksaray'da açılan yeni mağazasının haberine yer verilmiştir. Habere göre Aksaray halkı hasretle beklediği Migros'un kendi kendine servis yapan mağazası nihayet açılmıştır. Mağazada gıdadan, temizlik maddelerine kadar aranılan her şeyin bulunması anlatılmış ve kadınlara sağlanan bu imkânlardan duyulan mutluluk dile getirilmiştir.[343]

İsviçre'de Migros'un kurucusu olan Duttveiter bizzat İstanbul'a gelerek sosyal teşekküllerin ve Migrosun özellikle kadınlar kolunun çalışmalarını yakından inceleyerek, hayranlığını bildirmiştir. Bunun neticesi olarak da Türkiye'ye 380 tane dikiş makinesi hediye etmiştir. Bu makineler ise Migros işçileri, kadınlar kolu, yardımsevenler merkezi ve yoksullara yardım derneği arasında dağıtılmıştır. Migros Müdürüne cevap olarak Kadınlar Kolu Başkanı olan Oruz, söz almış ve konuşmasının sonunda Duttvveiter'e teşekkürlerini sunmuştur.[344]

[342] **Kadın Gazetesi**, 13 Ocak 1957, s. 1.
[343] **Kadın Gazetesi**, 25 Ekim 1958, s. 1.
[344] **Kadın Gazetesi**, 15 Kasın 1958, s. 1-5.

2.5. Milli Korunma Kanunu

DP Yöneticileri, ekonomiyi iyileştirmek adına çeşitli önlemler almıştır. Bu tedbirlerin arasında, gümrük vergisinde değer esasına geçilmesi, gümrük tarifelerinin yükseltilmesi, İthal Malları Fiyat Kontrol Dairesi ile piyasayı daha iyi denetleyebilmek, stokçular ve karaborsacıları cezalandırmak için 6 Haziran 1956 tarihinde Milli Korunma Kanunu çıkarılmıştır.[345]

Oruz'a göre Milli Korunmanın da koruması vardır. Bunu da en iyi halk yapar. Özellikle alışveriş işlerinde Milli Korunmanın en kuvvetli koruyucusu kadındır.[346]

Hayat pahalılığı konusuyla mücadele eden Kadın Gazetesi, Kira Kanunu üzerinde fazlasıyla durmuş, kiracı ve mal sahibinin haklarını gözeterek çalışmalara başlamıştır. Konu hakkında çeşitli makaleler yayınlanmış Kiracılar Cemiyeti faaliyetlerine de yer verilmiştir.

Kiracılar Cemiyeti, 1 Eylül 1954'te kurulmuş olup amacı yurtta hem ev sahibini hem de kiracıyı koruyacak ve hem de ikisi arasında iyi bir münasebet tesis edecek, demokratik bir kira sisteminin kurulmasına hizmet etmektir. Üzerinde durduğu en önemli konulardan biri bazı mal sahiplerinin kiracılara cefa çektirmesine mani olmaktır. Bunun için de ileri memleketlerin kira mevzusunda ne gibi çarelere başvurduğu incelemek için müracaatlarda bulunmuştur.[347] TKB ise bu cemiyete destek sağlamış ve ilgili nizamname de gazetenin 20 Ekim 1956 tarihli sayısında yayınlanmıştır.[348]

2.6. Kefalet Kooperatifi

Kefalet Kooperatifi, Ankara'da kurulan Halk Bankası'nın desteklediği küçük esnafa kredi sağlayacak bir teşekküldür. Bu kooperatifin birinci gayesi, esnaf ve

[345] Temuçin Faik Ertan, N. Aysal, A. Bakacak, H. Dinçer, K. Unat, **Başlangıcından Günümüze Türkiye Cumhuriyeti Tarihi,** Ed. Temuçin Faik Ertan, Siyasal Kitabevi, Ankara 2017, s. 270.
[346] Oruz, *Milli Korunmayı Koruyacaklar*, **Kadın Gazetesi**, 7 Temmuz 1956, s. 1-2.
[347] **Kadın Gazetesi**, 23 Ağustos 1956, s. 1-7.
[348] **Kadın Gazetesi**, 20 Ekim 1956, s. 3.

sanatkârın kudretine göre kendi için kefalet temin etmektir. İkinci olarak ise esnafın sosyal ve ekonomik ihtiyaçlarını karşılayacak tesisler meydana getirmesidir.[349]

Kefalet Kooperatifi isimli başmakalesinde bütün ayrıntıları anlatan Oruz, Ankara'da kurulan bu teşekkülün İstanbul ve İzmir gibi şehirlerde de canlanmasını temenni etmiştir. Çünkü Oruz'a göre müteşebbis kadınların bu krediye ihtiyaçları vardır.[350] Bu şekilde kadınların ekonomik hayata daha fazla katılacağı görüşündedir.

2.7. İşsizlik Meselesi

Kadın Gazetesi işsizlik meselesinde dünyanın ve Türkiye'nin durumunu gözler önüne sermiştir. Özellikle büyük devletlerde işsizliğin sayısını işsiz vatandaşların iş bürolarına yaptıkları müracaatlar açığa çıkarmıştır. Dünyada olduğu gibi Türkiye'de de işsizlik buhranının yaşandığını dile getiren Hasene Ilgaz, bir işçinin işine son verildiği takdirde 15 günlük yevmiyesinin verildiğini fakat kendisine yapılan bu yardımla 15 gün içine bir iş arayıp bulmanın mümkün olmadığını, işsizliğin umumi olduğunu ve yeni iş yerlerinin de açılmamasından dolayı bu verilen paranın bir kıymet ifade etmediğini belirtmiştir.[351]

Ayrıca Af Kanununa da değinen Ilgaz, aftan istifade edip de toprağı ve işi bulunmayan, amele ve işçi olarak çalışmak mecburiyetinde bulunan birçok vatandaşın işsizlik sayısının çoğalmasına neden olduğunu dile getirmiştir.

Başvekil Adnan Menderes, iktisadi kalkınma için Kadın Gazetesi'ne bir demeç vermiştir. Öncelikle Türkiye'de bir Kadın Gazetesi'nin olmasından son derece memnun olduğunu dile getiren Menderes daha sonra konuya girmiş ve şu şekilde açıklamasını yapmıştır: [352]

> "*Demokrat Parti, iktidarda kaldığı sürece Türkiye, dünya çapında modern bir memleket olacaktır. Uzun yıllardan beri anlaşılmaz bir zihniyetle büyük bir ihmal içinde bırakılmış olan memleketimiz yepyeni bir imar ve yepyeni bir orduya sahip olmaktadır.*"

[349] Oruz, *Kefalet Kooperatifi,* **Kadın Gazetesi,** 15 Ekim 1951, s. 1.
[350] Oruz, *Kefalet Kooperatifi,* **Kadın Gazetesi,** 15 Ekim 1951, s. 1.
[351] Ilgaz, *İşsizlik, Mahkûmlar, Patronaj Müesseseleri*, **Kadın Gazetesi**, 21 Ağustos 1950, s. 1.
[352] Sevindik Açıkada, *Menderes'in İtisadi Demeci*, **Kadın Gazetesi,** 5 Nisan 1958, s. 1-5.

2.8. İzmir Enternasyonal Fuarı

Temellerinin 17 Şubat 1923'teki İzmir İktisat Kongresi'nde açılan sergiye kadar dayandığı İzmir Fuarı, 1935 yılına kadar milli kimliğini korumuş ve Atatürk'ün isteği ile 1936 yılında İzmir Enternasyonal Fuarı, Türkiye'nin en büyük fuar alanı olarak kurulmuştur. Kurulma amacını; dünya ülkeleriyle ekonomik, sosyal, kültürel ve diplomatik anlamda ilişki kurma düşüncesi oluşturmuştur.[353]

Kadın Gazetesi, İzmir Enternasyonal Fuarı'nı yakından takip etmiş hatta Fuar için özel sayılar çıkarmıştır.[354] Bu özel sayılarda, İzmir'in ticaretinden, eğitimine, kültüründen sanatına dek her türlü konulara yer verilmiştir. Oruz ve gazete yazarlarından bazıları İzmir'e giderek, gözlemlerini anlatmıştır.

İzmir Fuarı her yıl devlet büyüklerinin iştirakleri ve açılış konuşmaları ile başlamıştır. 1954'te İzmir Belediye Başkanı fuarın önemini çok güzel bir şekilde özetlemiştir:[355]

> *"Biraz sonra açacağımız 23. İzmir Enternasyonal Fuarımızın ticaret, güzel sanatlar ve kültürün bir arada toplu ifadesi olduğuna ve eserin yalnız İzmir'in değil, Türkiye'mizin müşterek bir malı olarak iktisadi faaliyetlerin ma'kesi ve memleket ekonomisini yabancılara tanıtan değerli bir eser bulunduğuna inanıyoruz. İktisadi bir karakter taşıyan Fuarımız, şüphesiz ticareti teşvik etmekle beraber turizm ve milletlerarası münasebetlerde bilhassa kültür mübadelesinde çok mühim hizmetler ifa etmektedir."*

diyerek sözlerini belediyenin yapmış olduğu çalışmalarla bitirmiştir.

Fuarda, ziraat makinelerinden ağır makinelere, ilaç sanayinden endüstriyel faaliyetlere kadar her konuda her alandan zengin pavyonlar bulunmaktadır. Sümerbank, Etibank, Türkiye Emlak Kredi Bankası, Bağcılar Bankası, Toprak

---

[353] Esra Polat, **Uluslar Arası İzmir Fuarının Kuruluşu ve İlk Sergiler**, Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2008, s. 137.
[354] Bkz. Ek.12.
[355] **Kadın Gazetesi**, 9 Eylül 1954, s. 1-15.

Mahsulleri Ofisi, Et ve Balık Kurumu, Emekli Sandığı, Kızılay, Çocuk Esirgeme Kurumu ve birçok devlet teşekküllerinin pavyonları dikkat çekmektedir.[356]

Amerika, Fransa, Sovyet Rusya, İngiltere, Macaristan, Polonya, Çekoslovakya, Hollanda, Avusturya, Belçika, Almanya, İsrail, İran, Romanya, Bulgaristan, İtalya ve daha bir sürü ülke de çeşitli sanayi ürünleri ile iştirak etmişlerdir.[357] ABD Cumhurbaşkanı Eisenhower'in gönderdiği mesaj da fuarın önemini tanımlar niteliktedir:[358]

> *"ABD, İzmir Enternasyonal Fuarına iştirak etmekle bahtiyardır. Bu fuar vasıtasıyla Türk milleti, insanlığın muhayyelesini ve yaratıcı kudretini harekete getiren serbest fikir mübadelesini tesis ve takviye etmektedir. Fuar, bütün milletlerin daha olgun ve daha memnuniyet verici bir hayata erişmeleri bahsindeki faaliyet ve terakkiyi süratlendirecektir. Fuarınızda teşhir edilecek Amerikan malları, bizim için asırlık sanayi terakkimizi daha iyi istihsal ve imalde bulunmak için devam etmekte olan araştırmalarımızı, daha az emek sarfı ile daha ucuza mal etmek ve bunları daha fazla kimsenin istifadesine arz eylemek yolundaki gayretlerimizi göstermektedir.*
>
> *Amerikan sanayi gelişmelerinin, bütün milletin işbirliği yapması neticesinde elde edilmiş bulunmasından gurur duymaktayız. Halkın çalışması ve tasarrufu yüzünden Amerikalı, ferden memleketin iktisadi gelişmesinde çok mühim rol oynamıştır.*
>
> *Türk milletinin cevheri ve tükenmez enerjisi, beklenen refahı ve inkişafı sağlayacaktır. Bundan emin bulunmaktayız."*

Bu mesajdan anlaşıldığı gibi İzmir Fuarı, devletlerin kendini uluslararası alanda tanıtmasından hareketle, kendi gelişmeleri açısından da önemli bir yer teşkil etmektedir.

---

[356] **Kadın Gazetesi**, 8 Eylül 1956, s. 3.
[357] **Kadın Gazetesi**, 8 Eylül 1956, s. 3.
[358] **Kadın Gazetesi**, 8 Eylül 1956, s. 1.

Kadın Gazetesi'ne göre İzmir Fuarı'nda dikkatleri üzerine toplayan, katlı havuzun yanındaki büyük binaya sahip olan Sümerbank pavyonudur. Sümerbank, bankacılıkta, selüloz sanayii, deri-kundura sanayii ve tekstil sanayiinde geniş ilerlemeler, büyük hamleler yapmıştır. Kadın Gazetesi de memlekette böyle bir müessesenin bulunmasını milli bir gurur olarak görmektedir.[359]

Kadın Gazetesine göre İzmir Fuarı'nı diğerlerinden ayıran en büyük fark, kadın hürriyetinin bariz bir şekilde görünmesidir. Çünkü eski panayırlar erkek topluluklarından oluşurken İzmir Fuarı'nı neredeyse yarı yarıya kadın ve erkek topluluğu oluşturmaktadır.[360]

[359] **Kadın Gazetesi**, 9 Eylül 1955, s. 3.
[360] **Kadın Gazetesi**, 9 Eylül 1954, s. 11.

IV. BÖLÜM

KADIN GAZETESİNDE SOSYAL ve KÜLTÜREL HAYAT

1.KADIN GAZETESİNDE EĞİTİM, DİL ve EDEBİYAT

Bir toplumun çağdaş medeniyetler seviyesine ulaşabilmesinin temel taşlarından birisi eğitimdir. Her toplumda olduğu gibi Türk toplumunda da eğitim açısından kadının önemi büyüktür. Kadın, milli kültürün değer hükümlerini benimseyerek millî ve dinî ideallere ulaşmış bir kişilik seviyesine vardığı takdirde; gerek aile içinde, gerek daha geniş çerçeve olan toplum içinde görevlerini yerine getirebilir. Türk milletinin de milli mücadele yıllarında bile Maarif Kongresi'ni toplaması eğitime verilen önemin en güçlü kanıtı olmuştur.[361]

Gazete yazarlarından Ilgaz'da eğitime verdiği önemi şu satırlarıyla dile getirirken: *" iyi ve faziletli olmak, hizmet vermek, faydalı olmak nerede olursa olsun unutulmaz ve buda hocalarımızın, öğretmenlerimizin ve ailemizin eseridir.*"[362]

Oruz ise *" Bir genç kızın yalnız dikiş veya başka bir sanat öğrenmesi kifayet etmez. Ona muayyen bir kültür seviyesi verilmelidir ki cemiyete gereği kadar faydalı olsun."* diyerek özellikle kadın eğitimini bu şekilde özetlemiştir.[363]

Gazetede sıklıkla yer alan haberlerin başında Kız Sanat Enstitüleri ve Köy gezici kursları vardır. Çünkü kadınların sosyal, siyasi ve ekonomi hayata katılmasında en önemli unsurun eğitim olduğu düşünülmüştür. Gazeteye göre bir kadın sadece ev hanımı, anne olacaksa bile eğitimli ve bilinçli olmalıdır. Çünkü toplumun geleceği olan çocukların eğitimli ellerde büyütülmesi okulda alınacak eğitimin de üzerinde gelmektedir. Bu şekilde düşünüldüğünde Kadın Gazetesi'nin eğitim hakkındaki düşüncesi Şemsettin Sami'nin kadın eğitimi hakkındaki

[361] Fahri Kayadibi, *Kadın Eğitiminin Önemi ve Kalkınmadaki Rolü*, **İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Konferansları Dergisi,** S. 28, İstanbul 2011, s.20.
[362] Ilgaz, Eğitim İşleri, **Kadın Gazetesi,** 2 Ekim 1950, s.1-2.
[363] Oruz, Cumhuriyet Kız Enstitüsü'nde **Kadın Gazetesi**, 6 Kasım 1950, s.1-2.

görüşleriyle benzer nitelik taşımaktadır. Şemsettin Sami "Kadınlar" isimli kitabında kadının eğitiminin önemini şu sözlerle açıklamıştır:[364]

> *"Eğitim görmüş bir kadın anasını, babasını, ailesinin öteki üyelerini ne kadar memnun, kocasını ne kadar mutlu kılar, çocuklarını ne kadar eğitirse kendisi de ne kadar esenlik içerisinde yaşarsa, eğitim görmemiş kadın da çevresini o ölçüde bezdirir, tiksindirir, çocuklarını o kadar kötü eğitir."*

Çağdaşlaşma yolunda adımlar atan ve okuyucularını buna teşvik eden gazetenin üzerinde zaman zaman eski kelimeler görülmektedir. Bazı ifadeler için Osmanlı devri lügatine müracaat edilmekle birlikte, genel olarak gazete de halkın anlayabileceği günlük konuşma dili hakimdir.

26 Eylül 1932 yılında Atatürk, Dolmabahçe Sarayı'nda bilginler, öğretmenler ve davetlilerin huzurunda dil kurultayı yapmıştır.[365] Her yıl gazetenin kutladığı dil bayramı için makaleler yayınlanmıştır. Ilgaz, **"Dil Bayramı ve Davamız"** adlı makalesinde, Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküş sebeplerinden birinin de dil ayrılığı olduğuna değinmiştir. Ona göre dil, milletlerle birlikte doğar, büyür, genişler ya da daralır. Bizde ise 1928'den sonra okuma yazmada bir güçlüğün kalmadığını, annelerin ve ihtiyarların bile okullara koştuğunu dile getirmiştir.[366]

1960 yılına gelindiğinde memlekette yapılan hükümet darbesi Dil Kurultay'ının toplanmasına engel teşkil etmemiştir. Gazetenin 9 Temmuzdaki manşetini, **"27 Mayıs devrimi dil davasına el koydu"** oluşturmuştur. Buna göre, kuruluşundan bu yana Türk Dil Kurumu bir hayli çalışarak büyük sözlükler oluşturmuş, eski kelimeler yerine yenilerini tanıtmıştır. Dile yeni kelimeler kazandıran kurum, vekâletler yerine bakanlıklar, mebus yerine milletvekili, reis yerine başkanı kabul etmiştir. Fakat Milli Eğitim Müdürlüğü'nün bu kuruma sırt çevirmesi tekrar ağdalı kelimelerin kullanılmasına sebep olmuştur. Ilgaz, 27 Mayıs ile birlikte dilin de kurtulacağını Türk Dil Kurumu tarafından çıkarılan kelimelere

---

[364] Şemsettin Sami, **Kadınlar**, Gündoğan Yayınları, İstanbul 1996, s. 28.
[365] Hasene Ilgaz, **Okuduklarım Gördüklerim Yazdıklarım**, Türk Şehitlikleri İmar Vakfı Yayınları, İstanbul 2011, s. 18.
[366] Ilgaz, *Dil Bayramı ve Davamız,* **Kadın Gazetesi**, 24 Eylül 1951, s. 1-8.

tekrar dönüleceğini düşünmüş ve dil davasının kurtulmuş olduğunu dile getirmiştir.[367]

Kadın Gazetesi çıkış amacında da bahsettiği gibi memlekete ve aileye yararlı görülen ve kadınlığın tekâmülüne yardım edecek, ilim, sanat, fikir hareketlerine ve kadınla ilgili, görüş, duyuş, düşünceleri tüm dünyaya yaymak için 1949 yılından başlayarak 1950 yılı sonuna kadar birer sayfa İngilizce yayın yapmaya başlamıştır. Bedia Küçükaksoy tarafından kaleme alınan makalede bu mevzudan şöyle bahsedilmiştir:[368]

> *" ...İffet Halim Oruz'un gayret ve fedakârlığıyla Kadın gazetesine ilave edilecek olan İngilizce neşriyatı Kıbrıs, Mısır, Pakistan ve Hindistan'da okunacağı ve ana mevzuumuz olan tanışmada en kuvvetli bir vasıta sağlayacağı için, güçlükle meydana getirilebilen bu teşebbüsü memnunlukla karşılar cemiyete hayırlı başarılar dilerim.''*

Gazetenin İngilizce sayfalarında Türkçe yayınlanan bazı haberlerin özellikle Oruz'un başmakalelerinin İngilizcesi verilmiş ve **"Kadın Gazetesi bu sayfaları dünya kadınlığına hitap edebilmek için ayırmıştır"** diyerek sayfanın en başına not düşmüştür.[369]

Kadın Gazetesi, edebiyat için özel bir köşe açmasa bile hemen her sayısında edebiyat bölümüne yer ayırmıştır. Ayrıca fıkralara, şairlere, şiirlere, bilmecelere, atasözlerine, hikâye ve roman tefrikalarına da yer vermiştir. Zaman zaman da fıkra ve şiir müsabakaları başlatmıştır.

Şiir Müsabakası,

Fıkra Müsabakamız,

diye açılan köşede müsabakaya girmek için gerekli şartlar maddeler halinde bildirilmiştir. Fıkraların müstehcen olmaması ve öğretici tarzda olması mevzusunda

---

[367] Ilgaz, *Dokuzuncu dil kurultayı toplanırken*, **Kadın Gazetesi**, 9 Temmuz 1960, s. 1-5.
[368] Bedia Küçükaksoy, *Türkiye- Pakistan Dostluk Cemiyeti,* **Kadın Gazetesi,** 5 Eylül 1949, s. 1-3.
[369] Bkz. Ek.13.

uyarı yapılmıştır. Müsabakanın sonucu açılandıktan sonra ise noter huzurunda çekilecek kura ile şu hediyeler dağıtılacaktır: [370]

> *Çamaşır makinesi, dikiş makinesi, bulaşık makinesi, elektrikli süpürge, avize, düdüklü tencere, kadın ve erkek çamaşırları, çeşitli tuvalet eşyaları, kadın ve erkek ayakkabıları, ütüler, kumbaralar.*

Görüldüğü üzere gazete zaman zaman kampanyalar yaparak okuyucu kitlesini artırma yolunda adımlar atmıştır. Ayrıca dağıtılan hediyeler de yine kadınların hayatını kolaylaştıran nitelikte eşyalar olmasıyla dikkat çekmektedir.

1.1. Halkevleri

Halkevleri Türk milletini çağdaş milletler seviyesine yetiştirmek için halk için halk içerisinden ve halk ihtiyacı göz önünde tutularak kurulmuştur. Bunun için de yıllarca faydalı hizmetleri ile memleketin kültür ve sosyal kalkınmasına çalışmıştır. Ilgaz, **Halk Evleri ve Odaları** isimli yazısında bu oluşumun içinde ve başkanlığında yıllarca emek verdiğini, memlekette gelişen demokrasi hareketlerinin ilk faydalı tohumlarının bir kültür tarlası halinde inkişaf ettiğini iddia etmiştir.[371]

Şükufe Nihal, adının da işaret ettiği gibi Halkevlerinin vaktiyle halkın türlü şekillerde faydalanması için açıldığını ve uzun zaman da bu gayeyi kaybetmeden yürüdüğünü yazmıştır. Kendisi de bir zamanlar Eminönü Halkevi'nde çalışan Nihal, bu halkevlerindeki çalışma kollarının kültürel, sosyal alanlardaki çalışmalarıyla memlekete yararlı olduğunu dile getirmiştir. Fakat Nihal'e göre çok iyi niyetlerle kurulan Halkevleri son zamanlarda görevini yerine getirememiş ve birçoğu kapanmıştır. Bu sebepten duyduğu üzüntüyü belirtirken halkevlerinde yeni bir düzenleme yapılmasını ve bazı alanlarda geri kalan halkı yükseltmek, kurtarmak gibi görevlere sahip olması gerektiğini tavsiye etmiştir.[372]

Oruz ise Halkevlerinin milletvekilliği için bir basamak olarak kullanılmasını "*Halkevleri hiçbir partinin malı olamaz"* diyerek sert bir şekilde eleştirmiştir. Çünkü

---

[370] **Kadın Gazetesi**, 2 Ocak 1950, s. 1-5.
[371] Ilgaz, *Halkevleri ve Odaları*, **Kadın Gazetesi**, 20 Şubat 1950, s. 1-2.
[372] Şukufe Nihal, *Yeni Halkevleri*, **Kadın Gazetesi,** 27 Ağustos 1951, s. 1-7.

Oruz'a göre Milli Eğitim çalışmaları bir milletin geleceğini takviye eder. Halk kültürünü takviye edecek müesseseler ise, dünyanın her tarafında bulunan buna benzer kültür müesseseleridir. Özellikle de Atatürk'ün derin görüşle bıraktığı bu kültür evlerini yaşatmayı önemli bir vazife olarak görmüştür.[373]

1.2. Kız Enstitüleri ve Akşam Sanat Okulları

1909 yılında İttihat ve Terakki himayesinde İnas İttihad-i Osmanlı Mektebi açılmıştır. Burada kadınlar için elişi, dikiş, jimnastik, biçki, dantelâ, gibi dersler verilmiştir. Bu okullar, 1927 yılından itibaren "kız sanat enstitüleri" olarak teşkilatlanmıştır. 1932'de akşam kız sanat okulları açılmıştır. Kız Enstitülerini Cumhuriyet devrinin en önemli eserlerinden gören Oruz, bugünkü medeniyet eserlerinin yarınlara daha iyi bir şekilde nakledecek ve taşıyacak olanların kadınlar olduğunu düşünmüştür. Bilgili ve görgülü bir ana olmanın en mühim yolunun ise kadınlara, enstitüler aracılığı ile sağlanacağına inanmıştır. Ona göre Enstitülerin varlığı milli bir konum da teşkil eder, çünkü burada kadınların aldığı eğitim sayesinde artık azınlıkların terzihaneleri, şapka ve çiçek salonları, lokanta ve pastaneleri aranmamaktadır.[374]

Kız Enstitülerine bağlı olarak 1938 yılında 7–9 ay süreli gezici kurslar düzenlenmiştir. Bunların amacı, köylü kadınlara ulaşabilmektir.[375] Gazete sahibi Oruz, ülkenin geri kalmışlıktan kurtulup ileri medeniyetler seviyesine çıkmasında en önemli paylardan birinin eğitim olduğunu özellikle köyde yaşayan kadınların eğitilmesi gerektiğini düşünerekten her yıl bu gaye ile Köy Gezici Kurslarını kendisi başta olmak üzere bu davaya gönül vermiş arkadaşları ile birlikte gezmiş bu kursların açtıkları sergileri de yakından inceleme fırsatına sahip olmuştur. Bu tetkiklerinden çıkardıklarını ise şu şekilde özetlemiştir:[376]

> *"Bizde köycülük denilen şeyi yani köylüyü aydınlatma işini müspet şekilde ve başararak yapan müessese enstitülerdir. Halkevleri bir kol*

[373] Oruz, *Halkevleri Meselesi*, **Kadın Gazetesi,** 27 Ağustos 1951, s. 1-5.
[374] Oruz, *Köy Enstitüleri ve Köy Kadın Gezici Kursları,* **Kadın Gazetesi,** 25 Haziran 1951, s. 4.
[375] Buket Yılmaz, **1950–1960 Döneminde Türkiye'de Kadının Giyinme Davranışının Dönüşümü**, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, s. 30-31.
[376] Oruz, *Köy Kadınları Gezici Kursları*, **Kadın Gazetesi**, 25 Haziran 1951, s. 1-6.

tahsis ettiği halde, enstitülerin yaptığını yapamamıştır. Çünkü idealci adamlar gidip köyün içinde oturmamış, onlara müspet işler öğretmemişlerdir."

Oruz, **"Cumhuriyet Kız Enstitüsünde"** isimli başmakalesinde, yazarlar ile birlikte ziyaret ettiği illerde uğradıkları ilk yerlerin Kız Enstitüleri ve Akşam Sanat Okulları olduğunu belirtmiştir. Çünkü işlerinin ve ilgilendiği mevzuların onlarla çok yakından alakalı olduğuna inanmış ayrıca bu enstitülere gösterilen yoğun ilgiden memnuniyet duyduğunu dile getirmiştir.[377] İzmir'de Kız Sanat Enstitüsü müdiresi ile görüşen Oruz, onun anlattıklarını aynen yazısına aktarmıştır.

"Çünkü bir genç kızın yalnız dikiş veya bir sanat öğrenmesi kifayet etmez. Ona bir kültür seviyesi de verilmelidir."

Kız Enstitülerinin faaliyetleri, yaptıkları defileler ve mezuniyet törenleri de ayrıntılı bir şekilde anlatılmıştır. Yeni kurulan Enstitülerin açılış haberleri gazetede yerini almış ve bu okulların sağladıkları yarar anlatılmıştır. Böylelikle okuyucularını bilgilendirmeye çalışırken ailelerin de kızlarını buralara göndermesine bir teşvik oluşturmuştur.

1.3. Şiirler ve Şairler

Kadın Gazetesi, 1950 yılı 13 Mart sayısında özel bir köşe açarak bundan sonraki sayılarda Türk Kadın Şairlerini tanıtmaya başlayacağını duyurmuştur. Ferit Ragıp Tuncor tarafından yazılacak olan bu yazı silsilesinin alfabetik bir sıraya göre düzenlenmeyeceğini, her yazının dört paragraftan ibaret olacağını açıklamıştır. Hatta paragrafların içeriklerini de ayrıntılı olarak anlatmıştır: [378]

"Birinci paragraf Prezantasyon kısmını ihtiva edecektir. Bu kısımda şair tanıtılacak, karakteri tebarüz ettirilecek, sanat kabiliyeti açıklanacaktır. İkinci paragrafta şairin tercüme-i hâlinden bahsedilecektir. Üçüncü paragraf şairin basılı veya elyazması mürettep divanlarına ayrılmıştır.

[377] Oruz, *Cumhuriyet Kız Enstitüsünde*, **Kadın Gazetesi**, 6 Kasım 1950, s. 1.
[378] **Kadın Gazetesi**, 13 Mart 1950, s. 4.

Dördüncü paragrafta ise, şairin en güzel şiirlerinden kısa örnekler verilecek, bu örnekler açıklamalarla tanıtılmağa çalışılacaktır."

Görüldüğü gibi gazete şair ve şiirlere son derece önem vermiştir. Bu bağlamda ele alınan ilk şair, Nigâr-ı Bint-i Osman'dır, Türk kadınlığının yaşayışındaki ilk sosyal örnekleri vermesi açısından önemlidir ve devamında İhsan Raif, Mihri (Fahrünnisa), Leyla, Yaşar Nezihe Bükülmez, Halide Nusret Zorlutuna, Fıtnat, Leyla Saz, Fatma Makbule (Leman), Şükufe Nihal Başar, Şeref, Abdülhak Mihrünnisa, İsmet Kür, Muazzez Kaptanoğlu, Nimet Leyla Uzcan, Nimet Leyla Çinili, Urkiye Mine Balman, Pembe Marmara, isimli şairler ayrıntılı olarak gazetede verilmiştir.

Özellikle de Halide Nusret Zorlutuna'nın kadınlığın her safhasında ele aldığı şiirleri dikkat çekicidir. Gazete 'de şu şekilde örnekleri yer almıştır:

Ev kadınına ithafen yazdığı şiir:

"Eşiğinden atlarken, ferahlar yüreğiniz,

Ne taşlıkta bir leke, ne tahtalarda bir iz,

Bu şipşirin yuvacık, sabun kokar kış ve yaz,

Örtüleri bembeyaz, perdeleri bembeyaz,

Her köşede ince bir kadın zevki pırıldar;

Her şeyde bir kadının göz nuru, emeği var.

Narin bir genç kadındır, bu evin sahibesi;

Nazlı ırmaklar gibi, çağlar gönülde sesi."

Halide Nusret Zorlutuna bu şiirinde ideal bir ev kadını portresini çizmiştir. Diğer bir şiirinde ise fikir kadınını ele alan Zorlutuna, şu dizeleri yazmıştır:

" Başka hiçbir tip, onun dolduramaz yerini,

Bazı bir muallimdir, coşkun fikirlerini,

Coşkun bir hararetle genç dimağlara saçar,

Nurlu göklere doğru binbir pencere açar."

Kendi meziyetlerini, Türk kadınlığı üzerinde idealize eden şair, İş Kadını olarak da şu iki satırı kaleme almıştır:

“ Güneş onu hiçbir gün yatağında bulmadı;

Meşakkattir, elemdir bu zavallının adı.

İhtiyaca yabancı geçse bile bir günü,

Böyle paçavra gibi süremezdi ömrünü.

Hayat değil onunki, zaten uzun bir sızı;

Bağrına çöreklenmiş derdin en amansızı:

İhtiyaç… Yılan yüzlü, ölüm yüzlü ihtiyaç,

Bir tek gün çalışmasa, yavruları kalır aç..”

Zorlutuna bu şiirinde çalışmaya mecbur kalan Türk kadınlarının, fazilet ve namus dolu tavırlarını anlatarak. Toplumsal açıdan dönemin zorluklarına damgasını vurmuştur.[379] Görüldüğü üzere kadın haklarının koruyuculuğunu üstlenen gazete, makalelerin ve haberlerin yanında kadınlar hakkında yazılan şiirlerde bile bu davasını yürütmüştür.

Bunların yanı sıra edebiyata damgasını vurmuş ve ebediyete göçmüş olan şair, yazar ve önemli şahsiyetleri unutmayan gazete yıl dönümlerinde onlar için sayfalar ayırmayı da ihmal etmemiştir. Örneğin;

Namık Kemal: Vatan şairi olarak anılan Namık Kemal için düzenlenen törenlere yer veren gazete, burada okunan şiirleri ve hakkında yapılan konuşmaları ayrıntılı olarak sayfalarına taşımıştır.[380]

Enis Behiç Koryürek: 1949 yılında ölen şairin, ölümünün birinci yıldönümünü anan gazete; *“birinci ölüm yıldönümü dolayısıyla, Kadın Gazetesi sayfalarını bu hazin hatıraya açmış bulunuyor. Bu münasebetle, kendisinin hiç*

[379] **Kadın Gazetesi**, 8 Mayıs 1950, s. 7.
[380] **Kadın Gazetesi**, 16 Ocak 1950, s. 7.

neşrolunmamış bazı şiirlerini de yayınlıyoruz" diyerek eşi ile birlikte olan fotoğrafına yer vermiştir.[381]

Mevlana Celâlettin Rumi: Mevlana'yı Türk'ün mistik şairi ve feylesofu olarak adlandıran Ilgaz, Onun yalnız Türk ve İslam âleminde değil, bütün dünya felsefe ve şiir aleminde tanındığını dile getirmiş ve anma töreni programlarından bahsetmiştir.[382]

Ahmet Haşim: Halide Nusret Zorlutuna, Ahmet Haşim'in ölümünü "*erken gelen insafsız bir ölüm"* olarak adlandırmış ve kendi ağzından hikâyeleri ile şiirlerini yayınlamıştır.[383]

Yahya Kemal Beyatlı: Gazetede **"Büyük Şair Yahya Kemal Beyatlı'yı Kaybettik"** başlığıyla yayınlanan bu haberde 1 Ekim 1958 günü yatmakta olduğu Cerrahpaşa Hastanesi'nde cumartesi sabahı 9.50'de gözlerini hayata yumduğu bilgisi verilmiştir. Birçok makale ile ölümünden duyulan acının anlatıldığı gazetede Beyatlı'nın Rumelihisarı'na gömülmek istediği yazılmış ölmeden önceki son beyti de şu şekilde aktarılmıştır:[384]

"*Ölmek kaderde var yaşayıp köhnemek hazin,*

Buna bir çare yok mudur Ya Rabbülalemin"

1.4. Yazı Dizileri

Gazetenin her sayısında yer bulan yazı dizileri, bazen bir roman, bazen bir gezi intibaları bazen de bir sağlık konusu şeklinde sütunlarda yerini almıştır. Devam eden 90 adet yazı dizisinin olduğu gibi 3-4 adet yazı dizileri de mevcuttur. Örneğin, 1954 yılında başlayan bir yazı dizisi 1958 yılına kadar sürmüş bazen de 4 sayı yazılarak sona ermiştir. İnceleme dönemimizdeki uzun soluklu yazı dizileri başlama tarihi dikkate alınarak şu şekilde yazarlarıyla birlikte verilmiştir:

Halide Nusret Zorlutuna: ''Yaralılar'' 1 Aralık 1947.

---

[381] **Kadın Gazetesi**, 16 Ekim 1950, s. 1.
[382] **Kadın Gazetesi**, 25 Aralık 1950, s. 1.
[383] Zorlutuna, *Ahmet Haşim*, **Kadın Gazetesi,** 25 Haziran 1951, s. 1-7.
[384] **Kadın Gazetesi**, 8 Kasım 1958, s. 1-5.

Narah Lofts, çev. Lamia Hüsrev Gerede: ‘‘Hester Roon’’ 12 Temmuz 1948.

Lamia Hüsrev Gerede: “Hayatevi” 16 Ağustos 1949.

Semiha Kömürcüoğlu: *“*Tarihteki Kadınlar ve Büyük Aşkları” 13 Şubat 1950.

İffet İnan: “Kadınlığımızdan Portreler” 5 Mart 1950.

Hikmet Nafiz Yelok: ‘‘Fırtınalardan Sonra’’ 24 Nisan 1950.

Melek Erbilen: ‘‘Gölpınar’ın Çocukları’’ 25 Eylül 1950.

Hasene Ilgaz: ‘‘Safranbolu Notları’’ 4 Eylül 1950.

Hasene Ilgaz: “Sağlık Konuları” 8 Ocak 1951.

Hasene Ilgaz: “Suriye İntibaları” 20 Ağustos 1951.

Melahat Faik Gökmen: “Bronz Saçlı Kadın” 9 Ekim 1951.

Hasene Ilgaz “Köy İntibaları” 1 Ocak 1953.

Reşat Beyatlı: ‘‘İstanbul Çevresinde Kadınlarımızın Yaptırdığı Camiler’’ 4 Haziran 1951.

Perihan Çambel, “Amerika Mektupları”, 8 Ocak 1951.

Saim Sağlık: “Sağlık Bahisleri: Kadın Hijiyeni” 17 Temmuz 1950.

Pearl S.Buck, Çev. Bedia Çobanoğlu: “Erkeklere ve Kadınlara Dair”, 28 Mayıs 1951.

Cahide Divitçi: “Sosyeteden İntibalar” 25 Şubat 1952.

Vildan Kamran Ağralı: “Mavi Boncuk” 17 Mart 1952.

Halide Nusret Zorlutuna: Meslek Hatıraları, 13 Ekim 1952.

İffet Halim Oruz, “İtalya Yolculuğu”, 6 Ekim 1952.

Muhteşem Alevcan, “İngiltere Notları” 15 Ocak 1953.

Selim Sırrı Tarcan, “Seyahat Notları” 23 Ocak 1953.

Sabriye Kanad, “Geç Kalan Saadet” 1 Şubat 1958.

Ayrıca, gazetede *''Türk Kadın Şairlerimiz''*, *"Türk Kadın Değerlerimiz"* ve *"Meslek Kadınlarımız", "Kadın Ses Sanatkârlarımız"* isimli köşelerde şairler, kadın değerler ve meslek sahibi kadınlar tek tek anlatılan bir yazı dizisi şeklinde yer alırken *"Yurdumuzu Tanıyalım"* isimli köşede ise il veya ilçelerin tanıtımı yapılmıştır.

Ferit Ragıp Tuncor tarafından yazılan *"Tarihte Türk Kadınları"* isimli yazı dizisinde değerli kadın şahsiyetlerin tanıtımları yapılmıştır. Bunların ilki. Eyyübiler Devleti'nin 1240-1249 yılları arasında hüküm süren İmparator Meliküssalih'in eşi Şeceretüd'dür.[385] Diğerleri Melike Adiliye[386], Raziye Kalfa[387], Meleki Kalfa[388], Fatma Sultan[389], Kaya Sultan[390], Safiye Sultan[391], Nurbanü Sultan[392], Hürrem Sultan[393], Bağdat Hatun[394], Türkân Hatun[395], Kösem Sultan[396], Turhan Sultan[397] ve bunların haricinde hemen her hafta Oruz tarafından gazetenin ikinci sayfasında sol sütunun altında **Kadın Göziyle** isimli köşe yazısı yer almış ve Oruz burada her türlü toplumsal olaya değinmiştir. 1957 yılından itibaren ise Mesude Gürel tarafından kaleme alınan **Muaşeret Konuları** köşe yazılarında toplumda hemen her yerde nasıl davranılması gerektiği hakkında bilgiler vermiştir.

[385] Ayrıntılı bilgi için: **Kadın Gazetesi**, 18 Aralık 1954, s. 2.
[386] **Kadın Gazetesi**, 1 Ocak 1955, s. 2.
[387] **Kadın Gazetesi**, 15 Ocak 1955, s. 2.
[388] **Kadın Gazetesi**, 29 Ocak 1955, s. 2.
[389] **Kadın Gazetesi**, 26 Şubat 1955, s. 2.
[390] **Kadın Gazetesi**, 7 Mayıs 1955, s. 2.
[391] **Kadın Gazetesi**, 21 Mayıs 1955, s. 2.
[392] **Kadın Gazetesi**, 4 Haziran 1955, s. 2.
[393] **Kadın Gazetesi**, 18 Haziran 1955, s. 2.
[394] **Kadın Gazetesi**, 2 Temmuz 1955, s. 2.
[395] **Kadın Gazetesi**, 16 Temmuz 1955, s. 2.
[396] **Kadın Gazetesi**, 24 Eylül 1955, s. 2.
[397] **Kadın Gazetesi**, 12 Kasım 1955, s. 2.

KADIN GÖZİYLE

Hakikatin Aynası

Türk Kadınlarının Millet Meclisine girdikleri günün 19 uncu yıldönümünü kutladık. Bu kutlama töreni'nde en canlı tablo ne idi bilir misiniz?

Saat 17.15. Nerede ise toplantı açılacak. O sırada iki ciddi yüzlü ve ciddi kıyafetli bayanımız bana doğru geldiler, bir tanesi elindeki kağıdı uzatarak:

— Biz Emniyet memuruyuz, toplantıyı takip etmek üzere geldik,, dedi.

Bu esprili nazik festi yapan merc'e bizden binlerce teşekkürler. Ve Bayan Emniyet memurlarına, gönül dolusu başarılar..

Çok geçmedi, hakkımız, Cumhuriyet gazetesinin, Milliyet gazetesin'in Bayan muhabirleri etrafımı aldılar.

Bir dâvanın yolcusu olun da, gelin şu manzaradan, göğsünüz kabarmasın.!

İşte o hakkın kazanıldığından on dokuz yıl sonra hakikatin aynası budur.

Kadın Hatipler on yedi sayıdan üçe düştük diye bağıra dursunlar;

Hakiki demokrasiye doğru açıldığımız şu anda ve önümüzdeki seçimlerde hakikatin tecelli ettiğini göreceğiz.

ORUZ

Kadın Gazetesi 6 Mart 1954

Ayrıca Doç. Dr. Mükerrem Usman tarafından **Eskiden Bir Köşe** başlığıyla ele alınan dizi de Türkiye'deki antik yerlerin tanıtımları yapılmış ve örnekleri verilmiştir.

Eskiden Bir Köşe

Seleukeia(?) (Şıhlar Köyü yakınında HİSARCIK)

Kadın Gazetesi (27 Nisan 1957)

1.5. Roman Hülasaları

Kadın Gazetesi'nde roman hülasaları köşesi **Ferit Ragıp Tuncor** tarafından ele alınmıştır. Genellikle tek sayıda biten bu roman kısaltmaları bazen de iki üç sayfayı bulmuştur. Roman Hülasası başlığı altında öncelikle romanların tanıtımı yapılmış, kim tarafından, nerede, hangi kitapevinde basıldığına dair bilgiler verilmiş ve romanın konusu belirtilmiştir.

İnceleme dönemimizde Ferit Ragıp Tuncor tarafından yazarlarıyla birlikte şu romanlar hülasa edilmiştir:

Muazzez Tahsin Berkand, **"Bahar Çiçeği"** , 3 Ekim 1951.

Muazzez Tahsin Berkand, **"Mağrur Kadın"** 5 Kasım 1951.

Peride Celal, **"Atmaca"** 24 Aralık 1951.

Safiye Erol, **"Ülker Fırtınası"** 25 Şubat 1952.

Kerime Nadir, **"Kalp Yarası"** 26 Mayıs 1952.

Kerime Nadir, **"Posta Güvercini**" 7 Temmuz 1952.

Kerime Nadir, **"Yeşil Işıklar"**, 23 Ekim 1952.

Peride Celal, **"Dar Yol"** 21 Temmuz 1952.

Muazzez Tahsin Berkand, **"Sen ve Ben"** 6 Kasım 1952.

Kerime Nadir, **"Gönül Hırsızı"** 8 Ocak 1953.

Kerime Nadir, **"O gün gelecek mi?"** 5 Şubat 1953.

Adalet Kızıltuğ, **"Büyük Sevgilim"** 19 Şubat 1953.

Cahit Uçuk, **"Kırmızı Balıklar"** 9 Temmuz 1953.

Suat Derviş, **"Ne Bir Ses Ne Bir Nefes"** 2 Nisan 1953.

Nezihe Muhittin, **"Çıngıraklı Yılan"** 7 Mayıs 1953.

Saliha Öz, **"Son Arzu ve Son Nefes"** 4 Haziran 1953.

Mükerrem Kamil Su: **"Ateşten Damla"** 27 Ağustos 1953.

Pakize Başaran, **"Benim Doktorum"** 24 Eylül 1953.

Nezihe Muhittin, **"Sabah Oluyor"** 22 Ekim 1953.

Pakize Başaran, **"Sahte Gelin"** 28 Kasım 1953.

Şükran Eğrilmez, **"Canavarlaşan Ruh"** 10 Nisan 1954.

Mükerrem Kamil Su: **"Uzaklaşan Yol"** 24 Nisan 1954.

Muazzez F. Arıoba: **"Çile"** 19 Haziran 1954.

Huriye Öniz, **"Bir Öğretmenin Romanı"** 21 Temmuz 1954.

Nezihe Muhittin, **"Kalbim Senindir"** 25 Ağustos 1954.

Kerime Nadir, **"Sonbahar"** 9 Ekim 1954.

Hüsniye Balkanlı, **"Aşk ve Nefret"** 12 Şubat 1955.

Şükran Eğrilmez, **"Büyük Iztırap"** 15 Ekim 1955.

Halide Edip Adıvar, **"Ateşten Gömlek"** 26 Kasım 1955.

Güzide Sabri, **"Necla"** 26 Mayıs 1956.

Mükerrem Kamil Su, **"Dinmez Ağrı"** 7 Temmuz 1956.

Halide Edip Adıvar, **"Yolpalas Cinayeti"** 23 Ağustos 1956.

Kerime Nadir, **"Esir Kuş"** 13 Temmuz 1957.

Halide Edip Adıvar, **"Cıbıl Kız"** 1 Kasım 1958.

Halide Edip Adıvar, **"Akile Hanım Sokağı"** 16 Ekim 1959.

Peride Celal, **"Dişi"** 2 Ocak 1960.

Muazzez Tahsin Berkand, **"Kıvılcım ve Ateş"** 2 Nisan 1960.

Florenca L. Baleray tarafından yazılan **Karanlık ve Aydınlık** romanının hülasası Sabriye Kanad tarafından yapılmıştır. 5 Ekim 1957, yine Sabriye Kanad tarafından Gençlik Rüzgârı adlı romanın hülasası yapılmıştır.

Nobel ödülü kazanan roman Ernest Hamingway: "The old man an the sea" **İhtiyar Adam ve Deniz**: Hüsnü Adoran tarafından tercüme ve hülasa edilmiştir. 18 Aralık 1954

Gazetede yayınlanan yazı dizilerinde özellikle seçilmiş herhangi bir tema yoktur. Bazen bir aşk romanının özetleri verildiği gibi bazen de bir tarih romanı özeti verilmiştir. Bunların yanı sıra gazetenin hemen her sayısında hikâyeler de anlatılmış ve bu hikâyelerde konu ayrımı gözetilmemiştir.

2. KADIN GAZETESİ'NDE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI

2.1. Türk Kadınlar Birliği

Türk Kadınlar Birliği 7 Şubat 1924 tarihinde, Nezihe Muhittin[398], Latife Bekir (Çeyrekbaşı) ve Sabiha Zekeriye (Sertel) öncülüğünde Cumhuriyet Dönemi'nin ilk kadın derneği olarak kurulmuştur. Nezihe Muhittin, Kadın Birliğini kurduğum sırada kendilerinden kuvvet aldığım içten ve ciddi arkadaşlarımın isimlerini bir teşekkür olarak sunmak istiyorum diyerek; Şükufe Nihal, Matlube Ömer, Naile Vahap ve Muhsine Salih Hanımefendi'nin de isimlerini saymıştır.[399]

Cemiyetin kuruluş amacı, kadınlarla ilgili her türlü meselede ilerleme ve yükselme göstermek, kadının medeniyet içerisinde yer almasını sağlamak, genç nesilleri eğitmek, ihtiyacı olan kadınlara yardım etmek ve kadınları çalışma hayatına girmeye teşvik etmek şeklinde özetlenmiştir.[400]

TKB'nin kuruluşunun, amacının ve faaliyetlerinin belirtildiği Nizamnamesi 23 maddeden meydana gelmiştir. Yönetim Kurulunu ise şu isimler oluşturmuştur: Başkan Nezihe Muhittin, "'Murahhıs i mesul" Nimet Reşide, "Katib i umumi" Mediha Mazhar, üyeler Latife Bekir, Faize Atıf, Halit Şükrü, Şadiye Afıf, Güzide Osman ve İffet İhsan. Birlik kurulduktan sonra ise Anadolu'nun çeşitli yerlerinde şubeler açarak büyümeye devam etmiştir. Birliğin başkanı Muhittin, faaliyetlerini daha geniş kitlelere yaymak için de kendi parasıyla 1925 yılı temmuzunda "Kadın Yolu"[401] dergisini yayınlamaya başlamıştır.[402] Başkan Nezihe Muhittin 1927 yılına gelindiğinde yolsuzluk yaptığı gerekçesiyle hakkında karalama kampanyaları başlamış ve birlikten uzaklaştırılmıştır. 5 Ağustos 1928 tarihinde yapılan Kongre'de

---

[398] **Nezihe Muhittin:** 1889 yılında İstanbul Kandilli 'de doğmuştur. Eğitimci olan Muhittin TKB başta olmak üzere çeşitli derneklere kuruculuk yapmış Osmanlı-Türk kadın hakları savunuculuğunu üstlenmiştir. Kadın Yolu ve Türk Kadın Yolu isimli dergilerin de genel yayın yönetmenliğini yapan Muhittin'in çok sayıda kitap ve makaleleri bulunmaktadır. 10 Şubat 1958 yılında La Paix ruh hastalıkları hastanesinde vefat etmiştir.

[399] Nezihe Muhittin, **Türk Kadını,** Numune Matbaası, İstanbul 1931, s. 64.

[400] Leyla Kaplan, **Cemiyetlerde ve Teşkilâtlarda Türk Kadını (1908-1960),** Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara 1998, s. 141.

[401] Kadın Yolu Dergisi: Türk Kadınlar Birliği fikirlerini yaymak adına 4. sayısından sonra derginin ismi **Türk Kadın Yolu** olarak değişmiştir.

[402] Selin Gizem Oruç, **Türk Kadınlar Birliği (1924-1935)**, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2010, s. 81.

yönetim kuruluna, başkan olarak Latife Bekir, başkan vekili Saide, genel sekreter İffet Halim[403], muhasip Sadıka Fethi, veznedar Saime, üyeler ise Lamia Refik, Mediha, Besime, Halide Nusret, Mesrure Hanım gibi isimler seçilmiştir.[404]

1926 yılında kabul edilen Medeni Yasa ile kadın toplum içindeki kimliğini elde etmiş, 1930 yılında belediye seçimlerinde seçme ve seçilme hakkını ve 1934 yılında ise TBMM'ye girme hakkını kazanmışlardır. Kazanılan haklar neticesinde Kadınlar Birliği ilk uluslararası Dünya Kadınlar Birliği toplantısına da 1935 yılında ev sahipliği yapmıştır. [405] Bu toplantının ardından CHP'nin isteği üzerine genel başkan Latife Bekir dağılma hazırlıklarının başladığını bildirmiştir. Kadınlar Birliği'ne gerek olmadığı şeklindeki söylemlere karşı çıkan Oruz, birliğin kapanmaması için isim değiştirmek gibi çeşitli fikirler öne sürse de yapılan olağanüstü toplantı ile birliğin feshine karar verilmiş ve eşyalar Halk Partisine, kasa da kalan 184 lira 5 kuruş ise Çocuk Esirgeme Kurumu ile Hastabakıcılar-Hemşireler Kurumu'na bağışlanmıştır.[406]

1949 yılına gelindiğinde ise TKB on dört senelik bir aranın ardından İçişleri Bakanlığı'nın izniyle ikinci kez Ankara'da yeniden bağımsız bir kadın örgütü olarak kurulmuştur.[407] Kurucu kadrosunu Mevhibe İnönü, Latife Bekir Çeyrekbaşı, Makbule Diblan, Mebrure Aksoley, Kamile Erim, Neriman Sirer, Aliye Beyazıt, Lamia Fenmen ve Mediha Eldem oluşturmuştur. Girişimi başlatan Mevhibe İnönü ise birliğin fahri başkanı seçilmiştir.[408]

Kadın Gazetesi'nin yayın politikalarından en temelini TKB çalışmaları oluşturmuştur. Hemen hemen her sayısında TKB'nin faaliyetlerine ve şubelerine

---

[403] Şeyh Sait İsyanını bastırmakla görevli subaylardan birinin eşi olan İffet Halim Oruz, Derneğin ilk şubesini 29 Nisan 1927'de Diyarbakır'da kurmuştur. Bu şube özellikle yerli malı kullanımı teşvikinde bulunmuş ve çarşafla mücadele etmiştir. **Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi Vakfı (Hasene Ilgaz Özel Arşivi)**

[404] Oruç, **Türk Kadınlar Birliği**, s. 81.

[405] Nevin Yurdsever Ateş, **Yeni Harflerle Kadın Yolu/ Türk Kadın Yolu (1925-1927)**, Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi Vakfı, İstanbul 2009, s. 45.
Erişim tarihi: 01.03.2017.
http://www.turkkadinlarbirligi.org/kurumsal/Tarih%C3%A7e

[406] Müge Dişbudak, **Türk Kadınlar Birliği,** Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2008, s. 66-68.

[407] **BCA,** f. 030.18.01, f. 120.54.10

[408] Ceren İşat, **Türk Kadınlar Birliğinde Devlet ve Sınıf İlişkileri**, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2006, s. 45.

değinen Kadın Gazetesi, Birliğin en aktif şubesi olan İstanbul'un faaliyetlerini en ince ayrıntısına kadar anlatmış, diğer şube ve üyelerine de yer vermiştir.

Türkiye'de Kadın Hareketleri, isimli başmakalesinde Oruz, TKB'nin Türkiye'de ikinci defa teşekkül etmesinin ardından çok hızlı bir şekilde teşkilatlanmasında bayanların gösterdiği ilgi ve alakadan duyduğu memnuniyeti dile getirmiştir.[409] Yapılan toplantılarda da Türk kadınının sosyal, hukuki ve siyasi eşitlik haklarını korumak için bizzat yetkili olduğunu belirtmiştir.[410]

"Türk Kadınlar Birliği İstanbul Merkezi Çalışmaları" başlığı altında Eminönü Halkevinde yapılan toplantıda fabrikalarda çalışan kadınlarla konuşmalar yapmaya karar verilmiş ve bu konuşmalarda, iş hayatında kadınlara verilen hakların yanında, seçimlerin yaklaşması dolayısıyla kadınların fazla temsilci seçilmesi konusuna da değinilmiştir.[411]

Kadınlar Birliği hakkında radyo konuşmaları yapılmıştır. İlk konuşmayı yapan Kadın Gazetesi'nin başyazarı Oruz; Türk kadınlarının başarılarını anlatmıştır. Kadınlar Birliği'nin amacının, Türk İnkılabının kadınlara bağışladığı hakları korumak, kültür alanında yükselmelerini sağlamak ve kadınlar alemindeki manevi yaraların önüne geçmek için çalışmak olduğunu ifade etmiştir.[412]

Kurulduğu günden itibaren şubelerini genişleterek çalışmalarını sürdüren TKB'nin İzmir şubesi 5 Şubat Pazar günü Karşıyaka halkevi salonlarından birinde açılmıştır. Başkanlığına ise Kadın Gazetesi yazı işleri müdürü Müjgân Ağaoğlu seçilmiştir.[413] Müjgân Ağaoğlu açılış konuşmasını yaparken, TKB genel çalışmalarını açıklayarak kongre başkanlığına Latife Bekir Çeyrekbaşı'nın getirilmesini teklif etmiş ve bu teklif oy birliği ile kabul edilmiştir. Aynı gün yönetim kurulu toplantısı ile iş bölümü yapılmış ve çalışmalara başlanmıştır.[414]

---

[409] Oruz, *Türkiye'de Kadın Hareketleri*, **Kadın Gazetesi,** 6 Şubat 1950, s. 1.
[410] **Kadın Gazetesi**, 9 Nisan 1951, s. 1.
[411] **Kadın Gazetesi**, 9 Ocak 1950, s. 1.
[412] **Kadın Gazetesi**, 10 Nisan 1950, s. 5.
[413] **Kadın Gazetesi**, 20 Şubat 1950, s. 1.
[414] **Kadın Gazetesi**, 20 Şubat 1950, s. 5.

TKB üyeleri yurdun her yerini gezerek kadınların teşkilatlanmasına ortam hazırlamışlardır. Güney illerine giden TKB İkinci Başkanı ve Ankara Milletvekili Mebrure Aksoley ile Genel Sekreter ve Seyhan Milletvekili Makbule Diblan, Elazığ, Diyarbakır, Urfa, Malatya ve Kayseri'de birer merkez kurmuşlardır.[415]

1951 yılında TKB Genel Merkez Kurulu, yapmış olduğu bir toplantıda kollarla idare kurulu arasındaki anlaşmazlık dolayısıyla istifa eden idare kurulu üyeleri yerine yeniden bir seçim yaparak, Başkanlığa Mualla Anıl'ı ve Sekreterliğe 'de Nevin Arıcan'ı getirdiğini duyurmuştur.[416] Zorlutuna bu gibi anlaşmazlıklardan duyduğu üzüntüyü; *Kadınlar Birliği! İşte, özü adına hiç uymayan acayip bir teşekkül!* diye tanımlamış ve şu sözleriyle kadınları duyarlı olmaya davet emiştir: [417]

> *Allah için olsun bayanlar, biraz yüksek duygu, biraz iyi niyet, biraz insaf ve biraz feragat! Evet, bilhassa azıcık feragat; memleket meseleleri adına şahsi menfaatleri ayakaltına alabilecek kadar!*

TKB gazetenin ilgilendiği temel konulardan biri olan Kıbrıs'ta da kurulmuştur. 20 Haziran 1953'ü kuruluş günü olarak seçen bu teşekkülün kurucusu Emine Hazım Engingönül'dür. Ayrıca İffet Halim Oruz'u da fahri kurucu olarak belirlemişlerdir. Resmi formaliteler gerçekleştikten sonra bu birlik özellikle eğitim ve sosyal kollar kurarak Kıbrıs Kadınlığının kalkındırılması ve kültürel gelişmesi üzerinde çalışacağını temel prensip olarak kabul etmiştir.[418]

26 Eylül 1953 günü TKB, Türk Mühendisler Birliği Binasında Olağanüstü Kongresini toplamış ve Birliğin yeni idare heyeti seçilmiştir. Buna göre;

Başkan: Lamia Fenmen,

---

[415] **Kadın Gazetesi**, 27 Şubat 1950, s. 1.
[416] **Kadın Gazetesi**, 23 Nisan 1951, s. 1.
[417] Zorlutuna, *Kadınlar Birliği*, **Kadın Gazetesi**, 7 Mayıs 1953, s. 1.
[418] **Kadın Gazetesi**, 25 Haziran 1953, s. 1-2.

Hacer Bizden, Seminur İnanç, Mükerrem İrdel, Halide Nusret Zorlutuna, Sıdıka Atasagun, Mefkûre Şan, Şehbal Akın ve Zarife Lâçinler. Birliğin yeni idare heyetini oluşturmuştur.[419]

Kıbrıs'ta TKB'nin kurulmasının ardından Kıbrıs ile Türkiye arasındaki temaslar daha da artarak karşılıklı ziyaretler yapılmıştır. Kadın Gazetesi bu ziyaretleri detaylı bir şekilde okuyucularına aktarmıştır. Örneğin 17 Ağustos 1957 tarihinde **"Kıbrıs Kadınlar Birliği'ne ait bir grup memleketimize geldi"** başlığıyla heyette bulunanların isimlerini saymış ve bu grubun 10 Eylül'e kadar Türkiye'de kalacağı haberini vermiştir.[420] Bu süre içerisinde radyoda bir konuşmada Kıbrıs Türk Kadınlar Birliği Genel Sekreteri Hatice Tahsin, orada yapılan çalışmaları şu şekilde anlatmıştır:[421]

> *"Kıbrıs Türk kadınları, Lefkoşe'de, Larnaka'da, Limasol'da, Baf'ta, Lefke'de teşekküller meydana getirerek, Kıbrıs Türk Kadınlık Davasını ele almışlardır. Çalışmalar kültürel ve sosyal kalkınma üzerindedir. Bu esaslar içinde konferanslar tertibi, filmler gösterme, kadını ev hizmetlerinde yetiştirmek üzere topluluklar ve kurslar yapmak, Türkçe okuyup-yazma bilmeyenlere Türkçe kursları açma, ayrıca yabancı dil öğrenme isteğinde olanlara kurslar açma, biçki dikiş kursları kurma, esi türk işlemeleri sanatını el sanayiine ait eserleri cemaatimize tanıtmak için sergiler açma gibi çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Bunlardan başka sosyal yardım çalışmaları da yapmaktayız."*

Görüldüğü gibi Kadın Gazetesi, Türkiye ve Kıbrıs Türk Kadınlar Birliği temaslarını ayrıntılı olarak anlatmış. Hatta gazete, Kıbrıs'tan gelen misafirler için özel geceler de tertipleyerek misafirperverliklerini Kıbrıslılara göstermiştir.[422]

Kadınlığın her türlü sorunuyla ilgilenmeyi kendine görev olarak edinen TKB, kadınlar için son derece üzücü bir durum olan fuhuş ile de ilgilenmiştir. Özellikle İstanbul'da kadın satışı yapan evlerin sayısının çoğalmasıyla fuhuş da ciddi derecede

[419] **Kadın Gazetesi**, 1 Ekim 1953, s. 1.
[420] **Kadın Gazetesi**, 17 Ağustos 1957, s. 1.
[421] **Kadın Gazetesi,** 17 Ağustos 1957, s. 4.
[422] **Kadın Gazetesi**, 24 Ağustos 1957, s. 1.

artmıştır. Bu durum karşısında TKB, gizli istihbarat oluşturarak önleyici tedbirler almıştır. Birlik başkanı Oruz, Emniyet Müdürlüğü ile ortaklaşa iş yaparak bu kadınları düştükleri durumdan kurtarmaya çalıştıklarını dile getirmiştir. Aynı zamanda maişet derdi yüzünden düşenlere iş bulup, kimsesizleri himaye altına alıp, yersiz yurtsuzlara da barınacak yer temin etmişlerdir.[423]

TKB yurtiçinde yaptığı faaliyetler ve açtığı merkezler dışında, yurtdışında da etkinliğini sürdürmüştür. Yurtiçinde yaptığı çalışmaları ile ünlü olan İsmet Kür, New York'ta da bir merkez kurmuştur. Amacı, Amerika'ya Türkiye'yi Türk kadınını tanıtmak ve oradaki Türk kızlarıyla daha yakından ilgilenmektir.[424]

Ana tüzüğün tadili dolayısıyla 20 Haziran 1954'te toplanan TKB'nin Genel Başkanlığı'na İstanbul Milletvekili Nazlı Tlabar seçilmiştir. Ayrıca bu toplantıda birliğin yıllık faaliyetlerine değinilmiş bir de çalışma raporu oluşturulmuştur.[425]

Her şubesinde değişik faaliyetler yapılan TKB'nin Erzurum şubesi de faal olarak çalışanlar arasında yer almıştır. Erzurum şubesinde eğitime verilen önem dikkat çekicidir. Merkezin Başkanı Sabahat Aydınalp ile Erzurum valisi büyük gayretlerle bu işleri desteklemektedirler. Yapılan çalışmaları da şu şekilde özetlemişlerdir: [426]

1. Eğitim Çalışmaları

Kültür Kurumu Kütüphanesi'nde İngilizce kursu açılmıştır. Haftada iki kere verilen derslere 30 öğrenci iştirak etmektedir.

Cumhuriyet Okulu'nda okuma yazma kursu açılmıştır. Her gün devam eden bu kursa 40 bayan iştirak etmektedir

[423] **Kadın Gazetesi,** 14 Ocak 1956, s. 1.
[424] **Kadın Gazetesi**, 1 Mart 1958, s. 1.
[425] Tüzük ve rapor için bkz. **Kadın Gazetesi**, 26 Haziran 1954, s. 1-2.
[426] **Kadın Gazetesi,** 26 Şubat 1955, s. 1-2.

2. Hukuk Çalışmaları

Kadınlar Birliği Merkezinde bir danışma saati ihdas olunmuştur. Her cumartesi 15 ile 17 arasında müracaat eden kimselere bir avukat bayan gerekli cevapları vermekte ve isteyenlere dilekçeleri dahi yazılmaktadır.

3. Sağlık Çalışmaları

Her Perşembe günü öğleden sonra birli odasında poliklinik yapılmaktadır. Bu vazifeyi yapan doktor bayan, yoksul kimselere birliğin sağladığı parasız ilaçları dağıtmaktadır.

Ömer Duygun ve Gazi Okulu'nda da iki kurs açılmıştır. Bunlardan Gazi Okulu'na devam eden erkeklerdir. Bu suretle Kadınlar Birliği Erzurum merkezi gayet güzel bir hareketle erkeklere de halk öğretimi yapmaktadır.

Görüldüğü gibi her alanda halk için yararlı faaliyetler sürdüren birlik kısa sürede herkesin büyük sempatisini toplamıştır.

TKB'nin görev edindiği en temel ilkelerden biri de çocuklar için yaptığı çalışmalardır. Bunun için Çocuk Esirgeme Kurumu ile ortaklaşa hareket etmiştir. Bu kurumun amacına hizmet etmek üzere "Türk Çocukları" broşürünü çıkarmıştır.[427] Her ailenin çocuklarının yazı ve resimlerini gönderebileceği bu broşür Kadın Gazetesi içerisinde ücretsiz olarak okuyuculara sunulmuştur.[428]

1954 yılında Bakanlar Kurulu kararıyla "Kamu Yararına Çalışan Dernek"[429] statüsünü kazanan TKB günümüzde de varlığını devam ettirerek "BM Kadınlara Karşı Her türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi" CEDAW Sivil Toplum Yürütme Kuruluna ev sahipliği yapmakta ve sekretaryasını sürdürmektedir.[430]

[427] Bkz. Ek.14.
[428] **Kadın Gazetesi,** 9 Ocak 1950, s. 1.
[429] **BCA,** f. 30.18.01. y. 135.34.7.
[430] Erişim tarihi: 01.03.2017.
http://www.turkkadinlarbirligi.org/kurumsal/Tarih%C3%A7e

2.2. Dünya Kadınlar Konseyi

Dünya Kadınlar Konseyi Birleşmiş Milletler Topluluğu içinde bulunan elli milletin kadınlarının dâhil olduğu milletlerarası kadınlık teşkilatıdır. Bu konseyin ana amacı, dünya kadınları arasında dayanışma, birlik ve birbirine yardım mefhumunu kökleştirmektir.[431]

Türkiye'de merkezi Ankara'da bulunan Kadın Dayanışma Birliği 31.12.1959'da Vekiller Heyetinden çıkan ve yüksek tasdikten geçen bir kararla[432], Dünya Kadınlar Konseyi'ne üye olarak aynı zamanda da Türk Konseyi adını almıştır.[433]

> *"Hür Milletlere mensup elli devlet kadınları arasına, Türk kadınlığı da girmiş bulunuyor.*
>
> *Türk Konseyinden başarılar bekleriz."*

Manşeti ile bu hadisenin öneminden bahseden Oruz, Türk Kadınlığının Konsey içinde kuvvetli bir unsur olacağından hiç şüphe etmediğini belirterek Kadın Dayanışma Birliğini ve idarecilerini yürekten kutlamıştır. Ayrıca dünya milletleri ile teması artırmanın kadınlar açısından çok faydalı olacağını vurgulamıştır.[434]

2.3. Türk- Amerikan Kadın Toplantıları

Merkezi Ankara'da olmak üzere Türkiye ile Amerika arasında mevcut olan dostluk ve yakınlı çerçevesi içinde kültürel münasebetlerin güçlenmesine ve iki memleket kadınlarının birbirleriyle tanışmalarına ve yaklaşmalarına hizmet etmek gayesi ile kurulan Türk- Amerikan Kadınları Kültür Derneği, hedeflerine ulaşmak doğrultusunda çeşitli toplantılar düzenlemiştir.[435]

Kadın Gazetesi'ne göre Türk ve Amerikan kadınlarının ilk resmi toplantısı 14 Aralık 1949'da yapılmıştır. Amacı her iki memleket arasındaki kültürel

---

[431] Oruz, *Türk Konseyi*, **Kadın Gazetesi**, 20 Şubat 1960, s. 1.
[432] **BCA,** f**.** 030. y. 18.0.02.
[433] **Kadın Gazetesi**, 20 Şubat 1960, s. 1.
[434] **Kadın Gazetesi**, 20 Şubat 1960, s. 1.
[435] **BCA**, f. 30.18.01, y. 149.26.4.

münasebetleri beslemek, iki kültürün kadınlarını birbirine yakınlaştırmak olan bu toplantı tanınmış aile ve özellikle meslek kadınlarının teşebbüsü ile yapılmıştır.[436]

Burada Amerikan kadını ve Türk kadınının özelliklerine de kıyaslamalı bir yolla yer ver verilmiştir. Amerikan kadınları, eşine yardımcı olmak zorunda kaldığı zamanlarda çalışmıştır. Hayat tarzı buna göre şekillenmiştir. İlmi mecmua ve kitaplarla da arasının çok iyi olmadığı gözlemlenmiştir. Daha çok, cemiyet hayatında eşinin yanında daha cazibeli görünmek için süslenip, gülüp, dans etmiştir. Elbette bunların yanında çocuklarını da ihmal etmemiştir. Türk kadını ise eşine, işine ve mesleğine son derece bağımlıdır. Türk kadınının mesleki hayatında ekonomik olduğu kadar idealleri ve giriştiği işleri başarma arzusu da etkin rol oynamaktadır.[437]

Kültür toplantıları yapılırken Oruz'un dikkat çektiği bir konu da bu görüşmelerde yapılan sunumların dillerinin İngilizce olmasıdır. Böyle bir kaynaşma ortamında metinlerin hem İngilizce hem de Türkçe olarak sunulmasının anlaşılırlık açısından daha iyi olacağı kanaatindedir. Oruz, inkılaplarımız konusunda da özverili davranılıp, bunların Amerikalıları kadınlara anlatılması gerektiği görüşündedir. Örneğin köylü kadının hayatını temsil etmek üzere basit bir yün eğirme aleti getirilirken, modern makinelerde iplik dokuyan işçi kadınlardan bir örnek getirilip inkılaplarımızın mukayese edilmemesini eleştirmiştir.[438]

Geleneksel olarak yapılan toplantıların üçüncüsü de 8 Şubat 1950'de Milli Kütüphanenin salonunda yapılmıştır. Bu toplantıya İnönü'de iştirak etmiştir. Amerikalı kadınların konferanslarının ardından Afet İnan'da verdiği konferansla büyük ilgi toplamıştır.[439]

Derneğin dördüncü toplantısına ise Sağlık Bakanının eşi Aliye Beyazıt katılarak sağlık konusunda demeç vermiştir. Cumhuriyetin ilanı ile birlikte her türlü kurumun başarısından söz ederek toplantının konusu olan hemşirelik hakkında bilgi vermiştir. Aliye Hanım'a göre, hemşirelik kutsal bir vazifedir. Bu vazifenin de icabı olarak hemşire okulları açılmıştır. Aliye Hanım bu toplantı da özellikle kız

[436] Oruz, *Türk Amerikan Kadınları Kültür Toplantıları,* **Kadın Gazetesi,** 9 Ocak 1950, s. 1-5.
[437] Oruz*, Türk Amerikan Kadınları Kültür Toplantıları*, **Kadın Gazetesi,** 9 Ocak 1950, s. 5.
[438] Oruz, *Türk Amerikan Kadınları,* **Kadın Gazetesi,** 16 Ocak 1950, s. 2.
[439] **Kadın Gazetesi**, 13 Şubat 1950, s. 1-4.

çocuklarını hemşireliğe yönlendirmeli ve kadınların da hemşireliği öğrenmeye teşvik etmeleri için propaganda yapılması gerektiğini dile getirmiştir.[440]

Oruz, **Yeni Türkiye'de Kadın** isimli kitabında da kadınlık akışının en ileri biçimine Amerika'da rastladığını ifade etmiştir.[441] Bu bağlamda iki ülke kadınları arasında yapılan toplantılar kadınlara birbirlerini daha yakından tanıma ve kaynaşma imkânı sunmuştur. Yapılan toplantılar uzun yıllar devam etmiş özellikle de eğitim ve kültür odaklı konuların konuşulması sebebiyle kadınları ileriye taşıyan bir rol atfedilmiştir.

[440] **Kadın Gazetesi**, 20 Mart 1950, s. 1-2.
[441] İffet Halim Oruz, **Yeni Türkiye'de Kadın**, Turcalibris Yayınevi, Ankara 1933, s. 8.

2.3.1. Türk-Amerikan Dostluk Cemiyeti

Gazete de Türk-Amerikan Dostluk Cemiyeti'nden bahseden Prof. Dr. Perihan Çambel'dir. Bu cemiyet, Türklere dost birkaç Amerikalı ile Washington'daki Büyükelçi Ferudun Cemal Erkin başta olmak üzere, birkaç Türk tarafından kurulmuştur. Bu cemiyetin amacı, Amerikalılarla Türkleri birbirine kültürel, sosyal ve başka vesilelerle yaklaştırmak ve iki memleket arasındaki dostluk bağlarını sağlamlaştırmaktır.[442]

Bütün bunların yanı sıra bu derneğin kadınlar bölümü de açılmıştır. Kadınlar bölümünün başına Büyükelçi Feridun Cemal Erkin'in eşi Sayın Mukaddes Erkin geçmiştir.[443] Derneğin yaptığı genel kongrelerde özellikle Türk ve Amerikalı kadınların etkileşimi öncelikli konuları oluşturmuştur. Çay partisi, defile gibi çeşitli faaliyetlerle de iki ülkenin kadınlarının kaynaşması sağlanmıştır.

2.4. Türk- Pakistan Kadın Toplantıları

Pakistan bağımsız bir devlet haline geldikten sonra Türkiye yeni bir dost kazanmıştır. İlişkiler bu kadar kuvvetli haldeyken dostluğu ilerletecek hamlelerin yapılmasını uygun gören Oruz'a göre bunun başında ticari ve iktisadi anlaşmalar gelir. Çünkü kültürel mübadeleyi destekleyici unsur bu olduğu gibi, milletleri saplandığı iktisadi rejimden kurtarıcı, menfaatlerini genişletici karakter de yeni anlaşmalara bakmaktadır.[444]

Kadın Gazetesi, Pakistan kadınlarını, Türk Kadınlarına kardeş kadın olarak ilan etmiştir. Pakistan Kadınlarını yıllar önce Türk kadınlarının girdiği İstiklal Savaşı'nda destan yazdığını ve Pakistan kadınlarının da aynı yolu izlediği için iki millet kadınları arasında duygu ve düşünce birliğinin oluştuğunu dile getirmiştir[445]. Bu kardeşlik yıllar boyunca devam etmiştir. Hatta CENTO kültür programı çerçevesinde Pakistan'ı ziyaret eden üç Türk gazetecisinden Cumhuriyet Gazetesi yazarlarından Sait Arif Terzioğlu gezi izlenimleri Pakistan Postası tarafından

[442] **Kadın Gazetesi**, Kadın Gazetesi, 15 Ocak 1951, s. 1.
[443] Perihan Çambel, *Türk-Amerikan Dostluk Cemiyeti*, **Kadın Gazetesi,** 15 Ocak 1951, s. 1-3.
[444] Oruz, *Türkiye-Pakistan Dostluğu*, **Kadın Gazetesi,** 13 Ağustos 1951, s. 1-3.
[445] **Kadın Gazetesi**, 2 Ocak 1950, s. 1.

okuyucular ile paylaşılmış ve Pakistan'ın Türklere olan bağlılığı, sevgisi anlatılmıştır.[446]

Pakistan kadınları ile yapılan toplantılar Amerikan kadınları ile yapılanlar gibi olmamıştır. Bu toplantılar genelde Hasene Ilgaz, Mebrure Aksoley, Dr. Mediha Eldem, İffet Oruz gibi kadın şahsiyetlerin evinde yapılmıştır. Toplantılara bakanların eşleri, milletvekilleri, kadın profesörler ve çeşitli mesleklerden kadınlar katılmıştır. Ayrıca sanatkâr kadınlarda iştirak ederken, küçük çaplı konserler vererek çekiciliği sağlamışlardır.

Yine aynı şekilde ilişkileri kuvvetlendirmek adına Pakistan Türkiye büyükelçisinin eşi bazı milletvekili ve tanınmış kadın şahsiyetleri tanışmak için evine davet etmiştir. Burada Türk kadınına uzun uzun övgüler yağdırmıştır. Türk kadınlarının diğer İslam Devleti kadınlarının hakları için yaptıkları mücadelelerde önderlik rolü üstlenmesini takdir etmiştir.[447] Türkiye'yi büyük bir millet ve Türk kadınlarını da şark kadınlık inkılabının öncüsü olarak görmektedir. Her toplantıda da bunu dile getiren Pakistan sefirinin eşi, Türk milletine daima bir hayranlık beslediğini ve her zaman saygı duyduğunu ifade etmiştir.[448] Bu doğrultuda Pakistan büyükelçiliği tarafında Türkiye'den bazı mümtaz Türk şahsiyetlerin Pakistan'a gidip Pakistan Üniversitelerinde konferanslar verilmesi teklif edilmiştir.[449]

Kurulan dostlukları daha da ileri taşımak için Oruz ve Leyla Kara Pakistan'a gitmiştir. Burada üç hafta kalan kadın gazeteciler Pakistan ileri gelenleri tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.[450] Verilen davetlerde iki devlet arası dostluktan bahsedilmiş özellikle iki büyük lider Mustafa Kemal ve Muhammed Ali Cinnah'ın[451]

---

[446] Sait Arif Terzioğlu, *Pakistan'da Türklere Karşı Duyulan Sevgi Bir Efsane Değil Gerçektir*, **Pakistan Postası**, C. 16, S. 1, Ocak 1968, Ankara, s. 5
[447] **Kadın Gazetesi,** 3 Nisan 1950, s. 1.
[448] **Kadın Gazetesi**, 5 Haziran 1950, s. 1-2.
[449] **BCA**, f. 30.01, y. 61.376.18.
[450] Bkz. Ek.15.
[451] **Muhammed Ali Cinnah**: 25 Aralık 1876 yılında Karaçhi'de dünyaya gelmiştir. İlköğrenimini Karaçhi ve Bombay'da tamamladıktan sonra 1892 yılında Londra'ya giderek Pakistan Alt Kıt'asının en ünlü avukatı olmuştur. Avukatlığın yanı sıra politikayla da ilgilenmiştir. Hint- Pakistan Alt Kıt'asında yaşayan Müslümanlar için ayrı bir vatan isteyen Jinnah, 14 Ağustos 1947 tarihinde Pakistan'ı resmen kurmuştur. Ayrıntılı bilgi için bkz**.** *Pakistan 'ın Mimarı M. Ali Cinnah*, **Pakistan Postası**, C. 20, S. 8, Ağustos 1972, s. 3-5.

çizdiği yoldan gidilerek yapılacak büyük hizmetlerden söz edilmiştir.[452] Oruz, gazetenin diğer sayılarında da zaman zaman Pakistan'da bulunduğu günlerdeki izlenimlerini aktarmıştır. Ayrıca 28 Şubat 1951 Çarşamba günü Ankara Milli Kütüphanede "Pakistan Ziyaret İntibalarım" mevzuunda bir konuşma yapıp sosyal ve kültürel olayların tetkikini yapmıştır. Oruz; Pakistan kadınlarının içtimai, siyasi ve iktisadi hayatını şu şekilde anlatmıştır: [453]

> *"Pakistan kadınları deyince her memlekette olduğu gibi halk kadınlığı ile münevver kadınlık arasında bir ayırma yapmak doğru olur. Halk kadınlığının bizde olduğu gibi ziraatla meşgul bulunduğunu, şehirlerde bazen el işi yaptıran sanat evlerinde çalıştıklarını müşahede ettim. Halk kadınlığı henüz bizde olduğu gibi bir işçi sınıfı teşkil etmemiştir. Çünkü henüz Pakistan'da sanayi o derece inkişaf etmemiştir. Şimdi münevver kadınlar zümresini ele alalım: Pakistan'da münevver kadın umumiyetle aile kadını tipindedir. Meslek kadını olarak öğretmenler, doktorlar, gazeteciler, ressamlar, radyoda çalışan memurlar, hemşireler, askeri kamplarda vazife almış subaylar ve sair büro memurları vardır. Mesela bizde olduğu gibi devlet dairelerinde çalışan binlerce kadına tesadüf edilmez. Hukuki mesleklerde çalışan kadına da tesadüf etmedik. Mühendis kadın yoktur."*

Konuşmasını kadın derneklerini ve teşkilatını anlatarak sürdüren Oruz, kadınların daha etkin hale gelmemelerinin nedenini Pakistan'ın yakın bir tarihte müstakil devlet olmasına bağlamaktadır.

Gazetenin diğer sayılarında da sürekli Pakistan haberlerine yer verilmiş ve Pakistan'dan Türkiye'ye gelen misafirlerin en iyi şeklide ağırlanmasına özen gösterilmiştir. Pakistan Reisicumhuru İskender Mirza ve eşi Begüm Nahid İskender Mirza'nın Türkiye'ye gelişi gazetede ikisinin fotoğraflarıyla birlikte **"Değerli Misafirlerimiz Hoş geldiniz"** başlığıyla verilmiş hatta kısa hayat hikâyeleri de anlatılmıştır.[454] Ayrıca Pakistan'ın kurtuluş günleri de Türkiye'de büyük yankılar

[452] **Kadın Gazetesi,** 5 Şubat 1951, s. 1-2.
[453] **Kadın Gazetesi**, 5 Mart 1951, s. 1-7.
[454] **Kadın Gazetesi**, 21 Temmuz 1956, s. 1.

uyandırarak kutlanmıştır. Kadın Gazetesi' de 14 Ağustos 1952'de Pakistan için 160 sayfalık özel bir sayı çıkarmıştır.[455] Çıkarılan bu özel sayı diğer ülkelerde de büyük yanılar uyandırmıştır. Basın, Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü tarafından Washington Basın Ataşeliğine gönderilen bu nüshadan sonra Washington'daki "Times Herald" Gazetesi yazarlarından Elizabet Ford tarafından övgülerle dolu bir makale yayınlanmıştır. Bu makalenin tercümesi gazetede şu sözlerle aktarılmıştır:[456]

> *"Türkiye Kadın Gazetesi, Pakistan ve bilhassa Pakistan kadınlığı için özel bir sayı neşretmiştir. Binlerce kelimeler bir arada basılarak, binlerce mil uzakta olan iki memleket kadınlığını bir araya topluyor. Bu büyük teşebbüs, Türkiye'nin İstanbul'unda en meşhur kadın mecmualarından olan Kadın Gazetesi tarafından yapılmıştır. Bahsettiğim ikinci memleket de Pakistan'dır.*
>
> *Müslüman kültürü altında birleşen, fakat binlerce mil birbirinden uzak kalan iki milletin şimdi arasında Kadın Gazetesinin özel sayısı, bir santim dahi mesafe bırakmamaktadır.*
>
> *Kadın Gazetesinin Pakistan nüshası, bizim en büyük ve en yüksek itina ile hazırlanan mecmualarımızdan daha iyi yayınlanmış iki memleketin kadınlığından toplu olarak bahsederken, bizim bir sene de yayınlayamayacağımız bütün hususları ihtiva etmektedir."*

Makalenin devamında Pakistan Kadınları tarafından çıkarılan "Tahzib-un-Nisa" adlı mecmua olduğuna da değindikten sonra Kadın Gazetesi hakkında bilgi vermiş ve merak edenlerin Pakistan Basın Ataşesine müracaat ederek tedarik edebileceklerini söylemiştir.

Pakistan basın hayatı içerisinde de 1953 yılında Türkiye'de çıkarılmaya başlanan Pakistan Postası önemli bir yer teşkil etmiştir.[457] Bu gazete, Türk okuyucularına Pakistan'ın muhtelif cephelerini tanıtmak, sayfalarında iki memleket arasındaki tarihi münasebetlere yer vermek ve dolayısıyla Türkiye ile Pakistan

[455] **Kadın Gazetesi**, 18 Ağustos 1952, s. 1.
[456] **Kadın Gazetesi**, 18 Aralık 1952, s. 1-2.
[457] Bkz. Ek.16.

arasındaki dostluk duygularını kuvvetlendirmeye hizmet etmek için çıkarılmıştır. Kadın Gazetesi de iki dost milletin birbirine daha yakınlaşması için kendine düşen vazifeyi yerine getirmeye çalışan Pakistan Postasına başarılı ve uzun ömürlü olması için temenni de bulunmuştur.[458]

Pakistan Postası 'da yayın hayatı boyunca Pakistan ve Türkiye kardeşliği üzerinde durmuş, karşılıklı yapılan seyahatler ve toplantı haberleri ile de ilişkilerin kuvvetlenmesine vesile olmuştur.

Gazetede 1955 yılında Cumhurbaşkanı Celal Bayar ve eşi Reşide Bayar'ın Pakistan'a yaptığı ziyaret iki ülke arasındaki dostluğun gelişmesi açısından son derece dikkat çekici karşılanmıştır. Cumhurbaşkanı ve eşi bu seyahatte Pakistan'ın Türk halkına olan sempatisine tanık olmuşlardır. Kadın Gazetesi bu olay neticesinde yayınladıkları ve gündem yaptıkları çalışmaların ülke genelinde olumlu sonuçlar yaratmasından dolayı huzur duyduğunu belirtmiştir.[459]

[458] **Kadın Gazetesi**, 17 Nisan 1954, s. 1.
[459] **Kadın Gazetesi**, 28 Şubat 1955, s. 1.

2.5. Yardımsevenler Derneği

Gazetenin temel yayın politikasının içinde yer alan Yardımsevenler Derneği 1928 yılında Ankara'da kurulup 1938 yılına kadar mahalli bir dernek olarak görev yapmıştır. Bu tarihten sonra ise amme menfaatine hizmet eden dernekler arasına girmiş ve yurdun dört bir köşesinde yayılmaya başlamıştır. Derneğin kurucularını şu isimler oluşturmuştur:[460]

Süreyya AĞAOĞLU

Sevda AND

Reşide BAYAR

Fitnat ÇAKMAK

Mevhibe İNÖNÜ

Seza LOSTAR

Belkıs ODMAN

Melahat ÖZBUDUN

Nevber SEVÜKTEKİN

Tezer TAŞKIRAN

Nimet UBAYDIN

Dr. Fuat UMAY

[460] Erişim Tarihi: 13.07.2018
http://www.tysd.org.tr/hakkimizda/kurucu-uyeler.html

Amacı gariban ve yoksul olan halka giyim, sağlık ve okuma gibi çeşitli yardımlar yapmak olan derneğin koruyucu başkanlığını Mevhibe İnönü yapmaktadır. Koruyucu Başkan Bayan İnönü zaman zaman dernek çalışmalarına katılmış, gönüllü hastabakıcılık kursuna devam etmiş, Etlik askerî sıhhat deposunda günlerce harp paketi ve sargı bezi hazırlamıştır.[461]

1947 yılında derneğin İstanbul ve İzmir şubelerindeki çalışmaları yoğun bir ilgiyle karşılanmıştır. İzmir şubesinin şubat ayındaki balosunda yardımseven kadınlar tarafından 1000 lira hasılat elde edilmiştir.[462]

Ankara, İstanbul, İzmir, gibi merkezleri bulunan dernek yıllık toplantılarını yaparak, yapılan yardımların hesabını çıkarmışlardır. Örneğin 14 Ocak 1950'de yıllık toplantısını yapan İzmir şubesi, yoksul halka 50.438 liralık yardım yapmıştır. Derneğin bu çalışması herkes tarafından büyük bir şükran hissi ile karşılanmıştır[463].

Her yıl genel kongrelerden sonra derneğin yıllık çalışma raporu her ilin ayrı ayrı merkezleri olarak gazetede yayınlanmıştır. 27 Mart 1950 yılında Genel Merkezinde yapılan kongresinde ise yapılan yardımlar tek tek anlatılmıştır. Bunlar arasında:

* Salgın hastalıklarda halka dağıtılan şeker, sabun, ilaçtan,

*İlkokul, ortaokul, lise ve üniversitede okuyan öğrencilere yapılan yardımlardan,

*Kış koşullarında ihtiyaç sahiplerine dağıtılan kömürlerden

*Doğal afetlerle uğraşan illere yapılan yardımlardan bahsedilmiştir[464].

Yardımsevenler Derneği'ne Cumhurbaşkanı Celal Bayar'da destek vermiştir ve Türkiye'de sosyal davanın temelini yardımsevenlerin kurduğunu belirterek, kadınları tebrik etmiştir. Ayrıca hükümet olarak da ellerinden geleni yapacağını bildirmiştir.[465]

---

[461] **TBMMZC**, 8.Dönem, Cilt 8, 28 Aralık 1947, s. 556.
[462] **Kadın Gazetesi**, 1 Mart 1947, s. 2
[463] **Kadın Gazetesi**, 6 Şubat 1950, s. 1-4.
[464] **Kadın Gazetesi**, 27 Mart 1950, s. 1-2.
[465] **Kadın Gazetesi**, 12 Haziran 1950, s. 1-4.

Her yıl Mayıs ayı içerisinde Genel Kongresi'ni toplayan dernek, kuruluş yıl dönümlerini de kutlamış ve gazetede bu haberler sıklıkla yer almıştır. Gazetenin çıktığı 1947 yılında 19. genel kongresini toplayan dernek, 1960 yılında 31. genel kongresini toplamıştır. Bu derneğin toplantıları sonunda çıkan çalışma raporları her yıl gazetede yerini bulmuştur. Derneğin çalışmaları hakkında da şu şekilde açıklamalarda bulunmuştur: 28 Mayıs 1955 yılı kongresini Ankara'da düzenlemiş ve yurdun her yerinden gelen delegelerin atılımıyla gerçekleştirilmiştir.[466] Burada dikkat çeken olay, derneğin ana prensibi olarak yoksulu çalıştırma yolu ile ona yardım etmesidir. Bunu da dikiş, nakış, çorap atölyeleri, daktilo kursları, çeşitli mamul işleri yaparak sağlamıştır.[467]

Yardımsevenler Derneği, her yıl düzenli olarak kurulan İzmir Enternasyonal Fuarı'na Ankara, İstanbul ve Eskişehir merkezlerinin de katkıları ile katılım sağlamıştır. Burada kadınların kendi emekleri ile yaptıkları ürünleri satmış ve elde ettikleri kazançla yoksul öğrencilere yardım etmişlerdir. Ayrıca felaketzede, göçmenlere giysi ve gıda yardımında bulunmuşlardır.[468] Derneğin hiçbir devlet teşekkülünden yardım almayarak bütün işleri kendi başına yapması ise takdire şayan bir mevzudur.

Yurtiçindeki temasları kadar yurtdışındakileriyle de önemli bir yer edinen Dernek, Amerikalı Kadınlar Kulübü üyeleriyle bir araya gelmiş ve iki ülke arasındaki kadınların sosyal meseleleri görüşülmüştür. Özellikle bu temsilcilere yardımsevenlerin tarihçesi ve çalışmaları açıklanarak, yardımsevenlerin atölyeleri gösterilmiştir.[469]

Yardımsevenler Derneği için 1960 yılı farklı bir önem arz etmektedir. Çoğunluğu kadınlardan oluşan derneğin 32 yıl sonra bir çatı altında toplanması Kadın Gazetesi için gurur verici bir olay olarak karşılanmıştır. Ankara'da meydana getirilen Yardımsevenler Derneği binasının açılış törenine Cumhurbaşkanı Celal

[466] Yardımsevenler Derneğinin 1955 yılı çalışma raporu için Bkz: **Kadın Gazetesi**, 23 Haziran 1955, s. 6.
[467] **Kadın Gazetesi**, 6 Haziran 1955, s. 1.
[468] **Kadın Gazetesi**, 17 Eylül 1951, s. 1-2.
[469] **Kadın Gazetesi**, 13 Haziran 1959, s.1.

Bayar ve eşi Reşide Bayar katılmıştır. Bu katılımları için onlara teşekkür eden Kadın Gazetesi, el birliği ve huzur birliği içinde kurulan binanın herkese hayır getirmesini temenni etmiştir.[470]

2.6. Üniversiteli Kadınlar Derneği

Üniversiteli Kadınlar Derneği, İstanbul'da Avukat Beraat Zeki Ungör, Dr. Müfide Kuley, Dr. Pakize Tarzı, Prof. Sara Akdik, Avukat Süreyya Ağaoğlu, Doçent Türkan Rado, Nüzhet Gökdoğan, Nebahat Karaorman, Remziye Hisar tarafından kurulmuştur. Bu derneğin amacı, üniversite ve yüksek ilim bitirmiş kadınlar arasında fikir alışverişi, dostluk, birlik, beraberlik anlaşması sağlamak, yardımlaşma ve kültür hareketlerini düzenlemektir[471].

Dernek, yapılan toplantılarda bazı konular üzerinde kararlar almıştır. Bu kararların en önemlisini çocukların terbiye bahsi oluşturmuştur. Okullarda çeşitli kampların açılmasına öncülük etmişlerdir. Derneğin Terbiye Kolu Başkanı Prof. Dr. Refia Şemin, bu kamplarda çocukların yaşlarına göre meşgul edildiğini, eksik çocukların buralarda yetiştirildiğini ve hastaların tedavi edildiğini dile getirmiştir. Ayrıca Sümerbank ve Vehbi Koç'un da bu hususta maddi olarak destek ağlayacağını belirtmiştir. Kadın Gazetesi , gayeleri cemiyete karakter sahibi varlıklar kazandırmak olan ve bunun için bakımları ihmale uğramış, bilhassa çalışan annelerin çocuklarını şefkatli kollarına almak olan Üniversiteli Kadınlar Derneğine bu yolda başarılar dileyip çocuk dostu olan annelerin Derneğe yardımcı olmalarını talep etmiştir.[472]

Üniversiteli Kadınlar Derneği 1960 yılına gelindiğinde tarihe damgasını vuran kadınlara şeref madalyaları verme kararı almıştır. Bu karar neticesinde ilk madalya Halide Edip Adıvar'a verilmiş ve bu mümtaz Türk kadını için övgü dolu konuşmalar yapılmıştır.[473]

---

[470] **Kadın Gazetesi,** 21 Mayıs 1960, s. 1.
[471] **Kadın Gazetesi**, 23 Ocak 1950, s. 1.
[472] **Kadın Gazetesi**, 31 Ocak 1959, s. 1-6.
[473] **Kadın Gazetesi**, 6 Şubat 1960, s. 1.

Kadın Gazetesi'nin de destekleriyle faaliyetlerini sürdüren dernek, İçişleri Bakanlığı'nın ve Danıştay Genel Kurulu'nun kararıyla Bakanlar Kurulunca 5.2.1970 tarihinde, kamu yararına çalışan derneklerden sayılması kararlaştırılmıştır.[474]

2.7. Milli Ahlakı Koruma Derneği

Milli Ahlakı Koruma Derneği, Ankara Üniversitesi Fakülteleri öğrencileri tarafından yanlış hareket ve aldatıcı yayınlara karşı kurulmuştur. Bu öğrenciler zaman zaman Ankara Halk evinde toplantılar yaparak belirli dergilerdeki, lüzumsuz yayınları nasıl karşılamak gerektiğini ve ne gibi önlemlerin alınacağını kararlaştırmışlardır. Gazete yazarlarından Müjgân Ağaoğlu' da bu haklı davayı gayet yerinde bulmuş ve en büyük ödevin Türk gençlerine düştüğünü belirterek, bize ait olmayan ideolojilere Türk sınırları içerisinde asla yer verilmeyeceğini yazmıştır.[475]

Dönem içerisinde toplantılarını sürdüren dernek Kadın Gazetesi'nin desteğiyle hareket etmiş ve gazetenin yazarları zaman zaman yapılan toplantılara katılarak fikirlerini beyan etmişlerdir.

2.8. Türk Eğitim Derneği

Kongre Başkanlığını Milli Eğitim Bakanı Tahsin Banguoğlu'nun yürüttüğü Eğitim Derneği kongresi 29 Ocak 1950'de Halkevi binasında gerçekleşmiştir. Bu kongreye gazete yazarlarından ve Çorum Milletvekili olan Hasene Ilgaz'da katılmıştır. 14 sayfa olarak hazırlanan idare kurulu raporunda, derneğin karşılaştığı zorluklar açıklanmış ve idare kurulunun kararları belirtilmiştir.[476]

Kongre'de söz alan derneğin sahiplerinden Emin Sazak, eski adıyla Maarif Cemiyeti olan bu derneğin, çocuklarına yabancı dil öğretmek maksadıyla kolejler veya Fransız okullarına koşan velilerin hem bu ihtiyaçlarını hem de adı geçen okulların kifayetsizliğini gidermek üzere kuvvetli bir dil bilgisi öğreten okullar açma gayesi ile kurulduğunu açıklamıştır. Konuşmasına ilaveten Sazak, beklenilen başarıyı gösteremeyen derneğin daha iyi çalışması gerektiğine vurgu yapmıştır.

---

[474] **BCA,** f. 30.18.1.2, y. 135.34.7.
[475] **Kadın Gazetesi**, 6 Şubat 1950, s. 1-5.
[476] **Kadın Gazetesi**, 6 Şubat 1950, s. 1.

Hasene Ilgaz'ın da aralarında bulunduğu kongrede gizli oy ile yapılan seçimde Ilgaz'a da idare kurulunda yer vermek istenmiş fakat vakit sıkıntısı çektiği için görevi kabul edemeyen Ilgaz, idare kurulundan affını istemiştir.[477]

2.9. Türkiye Milli Gençlik Komitesi

TKB, Türkiye Talebe Federasyonu, Türk Milliyetçiler Derneği, Yeşilay Gençlik Şubesi bir araya gelerek Türkiye Milli Gençlik Komitesi kurmuşlardır. Bu komitenin amacı, Türkiye'de çeşitli yerlerde faaliyete geçmiş veya geçecek gençlik hareketlerini birleştirerek, Türk gençliğini tamamıyla temsil vazifesini yüklenmek, milli birliği arttırmak, memleketin gençlik davalarını teşhis ederek hal çareleri aramak, diğer memleketler gençlileri ile temaslar yapmak ve memlekette gençlik hareketlerinin kurulmasına teşvik etmek ve geliştirmektir.

Oruz için en önemli nokta kurucu teşekküller içinde TKB'nin de bulunmasıdır. Çünkü bu teşekkül içindeki gençlik koluna kayıtlı genç kızlar, memleketin gençlik hareketinde yerlerini almış ve bundan dolayı da demokratik mana büsbütün tamamlanmıştır.[478] TKB dışında Devrim Ocaklarından, Milli Talebe Federasyonundan ve Yeşilay Gençlik Kollarından üyeler de Türkiye Milli Gençlik Komitesi idare kurulunda bulunmaktadır.[479]

Komite tüzüğü gereğince teşekkül başkanlarının kongrenin tabii delegesi bulunması dolayısıyla çalışmaları yakından takip eden Oruz, Komite'nin 12 Temmuz'daki ilk genel toplantısına katılmış ve gençlerle ilgili şu gözlemlerde bulunmuştur:[480]

> *1. Kongre sırasında idareci maslahatçı formüllerle kongre idare etmiyorlar. Mesela görüşmeler sırasında nisap düşse, derhal faaliyet duruyor.*

[477] Ilgaz, *Türk Eğitim Derneği Kongresi Münasebetile*, **Kadın Gazetesi,** 13 Şubat 1950, s. 1-2.
[478] Oruz, *Türkiye Milli Gençlik Komitesi*, **Kadın Gazetesi**, 28 Ocak 1952, s. 1-2.
[479] **Kadın Gazetesi**, 21 Temmuz 1952, s. 1-6.
[480] Oruz, *Milli Gençlik*, **Kadın Gazetesi**, 21 Temmuz 1952, s. 1-7.

2. Şunun oğlu, bunun kızı gibi düşüncelerle birbirlerine tavizli muameleler yapmıyorlar. O şahsiyetler de böyle tavizlere yer vermiyorlar.

3. Görüşmeler, hukuki mantıki, tartışmalar sabırlı ve olgundur.

4. Araya giren parazitleri temizleme bakımından atılan adımlar da daima içtima nizamına uygundur.

5. Gençler, inkılaplara sadık kalmayı, onun icaplarını yapmakla mümkün kılmak istiyorlar. Mesela dilimizin temiz Türkçe olması için büyük gayretler sarf ediyorlar.

Gençlerle bu manada gurur duyduğunu belirten Oruz, hangi yönden bakılırsa bakılsın gençliğin demokrasiye doğru yürüdüğünü görmüştür.[481]

3. KADIN GAZETESİ'NDE BELİRLİ GÜNLER ve HAFTALAR

Kadın Gazetesi yayın hayatı boyunca hiçbir önemli gün ve haftanın haberini yapmayı unutmamıştır. Milli ve dini bayramlar da bunların önemli bir kısmını teşkil etmiştir. Dini bayramlar sadece tebrik edilmiş, milli bayramlarda olduğu gibi ayrıca sayfalar tahsis edilmemiştir.

Kadın Gazetesi her yıl önemli gün ve haftaları kutlarken hemen hemen aynı formatı kullanmıştır. Örneğin her yıl, Cumhuriyet Bayramı kutlamalarında tören yerinden başlanarak tören boyunca yapılan konuşmalar, geçit törenleri ve gösteriler anlatılmıştır. Ülke genelinde yapılan kutlamalardan bahsedilmiştir. Diğer önemli günler için de aynı yöntem takip edilmiştir.

3.1. 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı

Mustafa Kemal Paşa, TBMM'nin açılışından bir yıl sonra 23 Nisan 1921'de bugünün bayram olarak kutlanmasına karar vermiştir. 23 Nisan 1927'de ilk kez "Çocuk Bayramı" olarak da kutlanmıştır. İlber Ortaylı'ya göre, büyük harbin sonunda bir sürü çocuk yetim ve ailesiz kalmıştır. İnkılap rejimlerinin de kadınlara ve gelecek nesle çok önem vermesinden dolayı Meclis, Milli Egemenlik bayramını

[481] Oruz, *Milli Gençlik*, **Kadın Gazetesi**, 21 Temmuz 1952, s. 7.

çocuklara bağlamıştır.[482] Aynı şekilde Hasene Ilgaz'da inkılaplarımızı bugünün küçüğü olan kıymetli çocukların muhafaza ve müdafaa edeceğini düşünmüştür.[483]

Kadın Gazetesi'nde 23 Nisan her yıl bütün yurtta törenlerle kutlanmıştır. Gazete'nin 1951 yılı 23 Nisanındaki manşetini şu sözler oluşturmuştur: **"Bugün Türk milleti hâkimiyetini kendi eline almıştır. Türk çocukları; onun için aynı günü sizin bayramınız olarak kutluyoruz. Türk anneleri Milli Hâkimiyet ve Çocuk Bayramlarının neşeli geçmesini candan temenni eder."**

Törenlerin yanı sıra gerek Ankara'da gerek İstanbul'da ve diğer illerde Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından yine diğer çocuk teşekkülleri eliyle yoksul yavrulara elbise, ayakkabı dağıtılmıştır. Bu sebeple çocukların kendi bayramlarını neşe içinde geçirmeleri sağlanmıştır. Kadın Gazetesi de bu konuda desteklerini esirgememiştir.[484] Ayrıca 1958 yılı manşetiyle de çocuklara şu sözlerle büyük vazifeler yüklemiştir: [485]

EY TÜRK ÇOCUĞU!

EY TÜRK ÇOCUĞU, Türklüğünle öğün, gururlan. Daima başın dik, alnın açık; gözlerinde sevinç, kalbinde iman, hedefin iyi, güzel ve doğru olsun. Daima ileri ve yükseğe bak, eriş. Damarındaki asil kanla, ruhundaki Türklük kudretinle, aşacağın merhalelerde, kazanacağın zaferlerde aslının şan ve şerefi sana önderdir. Atalarına saygı, vatanına hizmet, imanına sadakat en kutsal vazifen olsun.

Kadın Gazetesi 23 Nisan Çocuk Bayramı'nda çocuklar için bir sayfa açmış ve **"Kardeşlerinizin Yazıları"** isimli köşe de ilkokul öğrencilerinin 23 Nisan hakkındaki görüşlerine yer vermiştir. Akşemsettin İlkokulu, 3/A sınıfından Taner Erdem duygularını şu şekilde anlatmıştır:

"23 Nisan, milletin idareyi eline aldığı gündür. Yarının büyüğü ve yurdu yükseltecek olan Türk çocuğuna bugün bayram yapılmıştır. Büyük Millet

[482] İlber Ortaylı**, Gazi Mustafa Kemal Atatürk**, Kronik Yayıncılık, İstanbul 2018, s. 198-199.
[483] Ilgaz, *Milli Hâkimiyet Bayramı*, **Kadın Gazetesi,** , 26 Nisan 1958, s. 1.
[484] **Kadın Gazetesi**, 21 Nisan 1954, s. 1.
[485] **Kadın Gazetesi**, 26 Nisan 1958, s. 1.

Meclisi bugün iş başladı. Mebuslar milletin isteklerine uygun kanunlar çıkardılar. Eskiden devleti bir insan kendi keyfine göre idare ederdi. Hâlbuki bugün yine kendisi kendi arasından seçtiği insanlarla idare ediyor. 23 Nisan olmasaydı bu güzel günleri, güzel ve temiz okulları göremezdik. Yaşasın 23 Nisan…"

3.2. 19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı

Atatürk'ün Samsun'a çıktığı 19 Mayıs 1919 günü 3 yıl süren kurtuluş mücadelesinin kazanılmasının ardından Atatürk'ün isteği üzerine 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı olarak kutlanmış ve 7 Mart 1981'de "Atatürk 'ü Anma" eklenerek "Atatürk'ü anma Gençlik ve Spor Bayramı" şeklinde kutlanmaya devam etmiştir.

1950 yılındaki 19 Mayıs kutlamaları seçim münasebetiyle 27 Mayıs gününe tehir edilmiştir. Spor ve Gençlik Bayramı gösterileri Ankara'da Hipodromda, İstanbul'da İnönü ve Fenerbahçe stadyumlarında yapılmıştır. Hep bir ağızdan İstiklal Marşları söylenmiş, Cumhurbaşkanı, vali ve belediye başkanları nutuklarla merasimleri başlatmışlardır.[486]

Oruz, 19 Mayıs Gençlik Bayramını, "*imanı bilmenin, hamleler yaratmanın bir sembolü ve Atatürk İnkılapları için ebedi gençlik günü*" olarak tanımlamıştır.[487]

Gazetenin her seneki 19 Mayıs için attığı manşetler dikkat çekici olup bu günün önemini vurgulamaktadır. 1955 yılındaki manşetini "**19 Mayıs Sakarya'dan Kore'ye kadar ulaşan imanın 19 Mayısları böylece devrilip gidecek"** sözü oluşturmuştur. Gazete attığı bu şekilde attığı manşetlerle tarihi olaylara verdiği değerin yanında halkın milli duygularının kabarmasına vesile olmuştur.[488]

Kadın Gazetesi, 1958 yılındaki kutlamalarda 19 Mayıs'ın önemini, şu sözlerle ifade etmiştir: [489]

[486] **Kadın Gazetesi**, 5 Haziran 1950, s. 5.
[487] Oruz, *19 Mayıs 1919*, **Kadın Gazetesi,** 19 Mayıs 1952, s. 7.
[488] **Kadın Gazetesi**, 21 Mayıs 1955, s. 1.
[489] **Kadın Gazetesi**, 24 Mayıs 1958, s. 1.

"*Bu tarihte vatanı parçalanarak esir edilmek istenen Türk, Milli ihtilal bayrağını eline aldı. Bu tarihte Türk, azim ve iman dolu ruhtaki istiklal meşalesini alevlendirdi. Bu tarihte Türk, bütün dünyaya asla esir olmayacağını ve ölmezliğini haykırdı. Çünkü bugün, vatan istiklal ve rejiminin muhafaza ve müdafaasını emanet ettiği Türk gençliğine, Büyük Ata'sının mukaddes hediyesi olan sevinçli bir bayram günüdür."*

Her yıl düzenli bir şekilde kutlanan 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı 1960 yılında haziran ayında kutlanmıştır. Kadın Gazetesi bu bayramın 19 Mayıs'ta kutlanmama sebebini sabık iktidarın, gençliğin şahlanmasından korkmasına bağlamıştır. **"41. Gençlik Bayramı Bayramların en Kutlusudur"** adlı manşetinde, senelerden beri ilk defa törenin tam saatinde Orgeneral Cemal Gürsel'in açılış konuşmasıyla başladığına değinmiştir. Cemal Gürsel ise konuşmasında gençlere hitap ederek şu sözleri söylemiştir: [490]

"*Ne mutlu Türk milletine ki sizin gibi genç evlatları var. Ne mutlu sizlere ki, Türk milleti gibi muhteşem bir milletiniz var. Kucak kucağa, kalp kalbe ebediyen yaşayınız".*

3.3. 30 Ağustos Zafer Bayramı

Milli Mücadelenin dönüm noktası olan ve düşmana son darbenin vurulduğu gün olan 30 Ağustos, 1926 yılından itibaren Zafer Bayramı olarak kutlanmıştır. 1960'lardan sonra daha yaygın bir şekilde kutlanan Zafer Bayramı'na Kadın Gazetesi 'de sayfalarını açmış ve çeşitli makalelerin yanı sıra kutlama törenlerini de anlatmıştır.

Ilgaz, 30 Ağustos zaferini kaleme alırken, taarruza karar verilen o tarihi şehir ve binayı görmek için Akşehir'e gitmiştir**. "30 Ağustos Zaferi ve Akşehir"** isimli yazısında Mustafa Kemal'in 20 Ağustos 1922'de Ankara'dan Konya yoluyla garp cephesi karargâhının bulunduğu Akşehir'e gelip İsmet İnönü, Fevzi Çakmak ve diğer komutanlarla istişare edip 26 Ağustos sabahı düşmana taarruz edilmesini karara bağladıklarını anlatmıştır. Ilgaz, savaş sürecindeki gelişmeleri ayrıntılarıyla anlatmış

[490] **Kadın Gazetesi**, 2 Temmuz 1960, s. 1.

ve şu sözleriyle de Türk halkına bir nasihatte bulunmuştur: [491] "*Bugün yazmak ve söylemek kolay.. Fakat o günler.. Ve o günlerin acı hatıraları. Bunu asla unutmamalıyız ve unutmamak için daima uyanık bulunmalıyız."*

30 Ağustos Zaferi yurdun her yerinde çeşitli şekillerde kutlanmıştır. Şehirler bayraklarla donatılmış, askeri geçitlerin yanı sıra jet uçakların gösterileri de vatandaşlar tarafından ilgiyle izlenmiştir. Ayrıca 30 Ağustos Kıbrıs'ta da kutlanmış ve milli oyunlar ekibi binlerce Türk tarafından takdirle izlenmiştir. Bu münasebetle Lefkoşa'da bir balo tertiplenmiş ve fener alayı yapılmıştır.[492]

3.4. 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı

29 Ekim 1923'te TBMM, Teşkilât-ı Esasiye Kanunu'nda yaptığı değişiklikle, hükümet şeklini cumhuriyete dönüştürmüş ve aynı gece, 101 pare top atılmak suretiyle Cumhuriyet'in kutlanması Meclis'te kararlaştırılmış ve ertesi sene Cumhuriyet'in ilânı günü, şenliklerle kutlanmıştır. 29 Ekim 1925'ten itibaren ise millî bayram olarak kutlanmaya başlanmıştır.[493]

Kadın Gazetesi için Cumhuriyet Bayramı son derece önemlidir. Bu önemi her 29 Ekim sayısında, gazetenin isminin hemen yanına kutu içerisinde **" Türk kadını, sana her hakkı Cumhuriyet rejimi vermiştir."** diyerek vurgulamıştır. Gazete de her sene yurttaki kutlama törenleri uzun uzun anlatılmış, Nutuk'tan, Gençliğe Hitabeden alıntılara yer verilmiştir.

Oruz'a göre Türk kadını tarihsel gelenekteki vasıflarını ancak Cumhuriyet rejimi içerisinde bulabilmiştir. Eşit hakka, eşit işleme Ata'sının açtığı inkılaplar yoluyla kavuştuğunu söylerken 29 Ekim'i şu sözlerle anlatmıştır: [494]

> *"Ankara'nın ılık bir ekim ayının 29. Günüde o güneşten hayat, ümit, emel alarak yaşamakta idik, Caddeler, meydanlar, yer, gök canlı ve heyecanlı idi, Cumhuriyet 10. Yılına erişmişti. Ne büyük mazhariyetti*

[491] Ilgaz, *30 Ağustos Zaferi ve Akşehir*, **Kadın Gazetesi,** , 27 Ağustos 1951, s.3.
[492] **Kadın Gazetesi**, 5 Eylül 1959, s. 1.
[493] Erişim Tarihi: 23.07.2018
http://www.atam.gov.tr/dergi/sayi-33/samsunun-gazi-gunu-ya-da-19-mayis-bayrami
[494] Oruz*, Otuzuncu Yıl*, **Kadın Gazetesi,** 29 Ekim 1953, s. 1.

yarabbi. Onunla beraberdik. Rehberliğini el ile tutuyor, gözle görüyorduk. Her an harikalar diyarında yaşayan insanüstü mahlûklar gibi şuuraltı duyguların tesiri altında idik."

Hasene Ilgaz, **"Bayrak ve Bayram"** isimli yazısında Cumhuriyet Bayramlarında sokakların, caddelerin bayraklarla süslenmesinden duyduğu memnuniyeti anlatırken, Cumhuriyetin ilanından önce de, Türk milletinin hâkimiyetini kullanarak, isyan bayrağını çekmiş bir korkuluktan ibaret olan saray idaresini tanımadığına vurgu yapmıştır. Ve Mustafa Kemal Atatürk, 1919'da Samsun'a çıkarak saltanata karşı isyanını başlatmıştır. Büyük mücadeleler sonucunda 29 Ekim 1923'te Atatürk'ün yaptığı teklif üzerine Cumhuriyet idaresi kanunlaştırılmış, Mustafa Kemal Paşa'da ilk Cumhurbaşkanı seçilmiştir. Cumhuriyeti en iyi idare olarak gören Türk milleti onu göğsüne basmış ve korumaya ant içmiştir. Ilgaz'a göre bu yüzden Atatürk, herkesin kalbinde yaşayan bir bayraktır.[495]

1960 yılında Cumhuriyet'in 37. yıldönümü kutlamasında gazetenin manşetinde Mustafa Kemal Atatürk'ün yanı sıra Cemal Gürsel'in fotoğrafına da yer verilmiştir. Ayrıca İffet Halim Oruz, **"Cumhuriyet"** isimli başmakalesinde, 1960 yılı Cumhuriyet Bayramının 1923 yılı 29 Ekimi kadar özellik taşıdığını dile getirmiştir. Çünkü 1960 Darbesiyle Atatürkçü kuşaklar, kendi omuzlarına bırakılan ödevi başarıyla yapmıştır. Atatürk'e karşı gelenlere, hürriyetsizliğe, zulüm düşüncelerine ve geriliğe karşı koymuştur. Bu yüzden Yüce Cumhuriyetin 37. Yıldönümünü, Türk Milleti yüzü ak gönlü rahat şekilde kutlamıştır.[496]

3.5. 10 Kasım

Kadın Gazetesi'nde, Türk İnkılabının öncüsü olan Atatürk'ün ölüm yıl dönümü her sene derin bir üzüntü ile ifade edilmiştir. Kadınlara vermiş olduğu haklar neticesiyle de Kadın Gazetesi için ayrı bir öneme sahip olan Atatürk'ün ölüm dönümlerinde en üstte kırmızı yazı ile olan başlığını sadece o gün siyah renkli çıkartmıştır. Türkiye'de siyahın matem rengi olarak kabul edilmesinden ve gazetenin

[495] Ilgaz, *Bayrak ve Bayram*, **Kadın Gazetesi,** 28 Nisan 1955, s. 1-7.
[496] Oruz, *Cumhuriyet*, **Kadın Gazetesi***,* 29 Ekim 1960, s. 1.

bu aziz hatıraya olan saygısından ötürü her yıl 10 Kasım haftasındaki sayıda gazete bir matem havasına bürünmüş ve bunu başlığına bile yansıtmıştır. Ayrıca bazı yıllarda tam bir sayfayı da Atatürk fotoğraflarına ayırmıştır.[497]

Başta gazete sahibi ve başyazar olan Oruz olmak üzere gazetenin diğer yazar kadrosu Atatürk'ün ardından duyulan üzüntü, özlem ve minnettarlığı yazılarına ya da şiirlerine dökerek dile getirmişlerdir. Atatürk'ün öldüğü dönemde İktisat Fakültesi'nde öğrenci olan Oruz bu acıyı kalbinin derinliklerinde hissederek yaşamış ve şu şekilde anlatmıştır: [498]

> "*10 Kasım 1938 günü saat 09.05'te canımızın, başımızın içinde feryatlar çınlıyordu. O gün o saatte İktisat Fakültesi'nde Rektör Cemil Birsel'in dersini dinliyorduk, üniversitenin her yönünden ziller çalmaya başlayınca sınıfların kapıları açılmış, yüzlerce öğrenci gözyaşları içinde merdivenlere doğru koşmuştur. Ama nereye? Kuşkusuz onun sonsuzluğu ardına.*"

Ilgaz ise Atatürk'e 100. Yıl Armağanı olarak yazdığı kitabında Atatürk'ün ölüm haberini, okulda 4 öğretmenle otururken telefonla öğrendiklerini yazmış ve öğrencilerin üzüntüsünü şu sözlerle dile getirmiştir:[499]

> *"…okulda bir anda sınıflar koridorlara boşalmıştı. Sekiz yüz çocuk adeta birbirlerine sarılmış adeta bir düğüm meydana getirmişlerdi. İğneli kalınlı hıçkırıklarla, seslerle ağırlaşan başlarını kapılara, pencerelere, omuzlara dayayarak içli bir sessizlikle ağlıyorlardı. Hep beraber ağlıyorduk. İçimiz ağlıyor, kirpiklerimizden yaşlar dökülüyordu. Hepimizin yüreğinde taptaze bir acı, babasını, kurtarıcısını, dayanağını kaybetmiş olmanın acısı vardı. Elimiz ayağımız donmuş, üşümüştü…"*

Oruz, Atatürk'ün ölümünün 12. yıl dönümünde "**Atatürk'ün Yolu"** adlı makalesinde, o kadar yıl geçmesine rağmen hala kabir yapılamayışından çok üzüntü duyduğunu dile getirerek, onun yolunda, izinde yürürken yapılan aksaklıklardan söz

---

[497] Bkz. Ek.17.
[498] Köse, **İffet Halim Oruz'un Hayatı,** s. 35.
[499] Ilgaz, **Atatürk'e 100. Yıl Armağanı**, s. 37.

etmiştir. Özellikle Millet Meclisinde üç kadının kalmasının Atatürk'ün yolundan giderken şaşıldığının göstergesi olduğunu belirtmiştir.[500]

Atatürk'ü, bir vatan kurtaran, bir yeni devlet rejimi kuran ve içtimai inkılaplar başaran dünyaca tanınmış Türk büyüğü olarak anlatan Prof. Dr. Afet İnan, onu ölüm yıl dönümlerinde yaşatmak için onun hakkında bildiklerini Kadın Gazetesi okuyucuları ile paylaşmıştır. **"Atatürk'ün Şahsiyetinin Hususları"** isimli makalesinde Atatürk'ün üstün bir zekâya sahip olduğunu ve ilme çok değer verdiğini yazmıştır. Gençliğinden beri çok cesaretli olduğunu hatta küçük rütbeli bir subayken bile kendisinden üst derecede olanlara, kusurlu gördüğü hareketleri çekinmeden söylediğini dile getirmiştir.[501]

Ilgaz, **"Bir Dehanın Ölüm Yıldönümü"** başlığıyla yayınlanan makalesinde:

> *"Ne mutlu bize ki: Bugün de hala öldü diyemiyor, onu ruh zindeliği ve çağlayan kuvvetlerle saflarımızda görüyoruz.*"

diyerek söze başlamış ve Türk milletine yeni hayatın kapılarını açan bir lider olarak ölümünün ardından duyulan üzüntünün ilk günkü gibi canlı kaldığını yazmıştır.[502] Ayrıca her fırsatta Atamızın izinde olduğumuzu ve onun eserlerinin bir bekçisi olduğumuzu hatırlatarak bugünün yas günü değil and günü olduğunu vurgulamıştır.[503]

Müjgân Ağaoğlu, **"Ordu Emrindeki Kadınlarımız"** adlı yazısına, Atatürk'ün şu sözüyle başlamıştır:

> "*Dünyanın hiçbir yerinde, hiçbir milletin kadını, Anadolu köylü kadınından daha fazla çalışırım, milletimi halasa ve zafere göndermekte Anadolu kadını kadar himmet gösteririm, diyemez!"*

Bu sözlerden anlaşıldığı gibi Atatürk'ün kadına verdiği önemi anlatmış 15 Temmuz 1947'de Kurmay Başkanlığınca, Türk kızlarının askerlik görevini yapması

---

[500] Oruz, *Atatürk'ün Yolu*, **Kadın Gazetesi,** 13 Kasım 1950, s. 1.
[501] Afet İnan, *Atatürk 'ün Şahsiyetinin Hususları*, **Kadın Gazetesi,** 13 Kasım 1950, s. 6.
[502] Ilgaz, *Bir Dehanın Ölüm Yıldönümü*, **Kadın Gazetesi**, 13 Kasım 1950, s. 6.
[503] Ilgaz, *Yas Günü Değil, And Günüdür*, **Kadın Gazetesi**, 16 Kasım 1957, s. 1.

kararının Türk kadınlığı inkılabı içinde yeni bir dönüm noktası başlattığına işaret etmiştir.[504]

> *"Bu dünyanın üstünde değişmeyen iki kıymet ölçüsü var. Biri daima milletlerin kendisinden gelecek günler için ümitlendiği gençlik; diğeri, varlığını kendi ölçüsünden başka ölçülere kaptırmayan ilim."*

diyen Oruz, Gençlik ve Atası adlı köşede öğrencilerin Atatürk için yazdıkları mesajlara yer ayırmıştır. İstanbul Kız Lisesi 6 Edebiyat C sınıfından Mefküre Dikmen isimli öğrencinin Atatürk için yazdığı şu dizeleri son derece dikkat çekicidir:

Aziz Atam,

Ebediyet âlemine manevi varlığınla kazandırdığın saadeti tasavvur ettikçe, ölüm gözümde büyük bir değer kazanıyor. Ve sana intikal eden o mesut insanlara gıpta ediyorum.[505]

Gazetenin yazarlarından Nevin Arıcan'ın Atatürk için yazdığı şiir de bu büyük üzüntüyü gözler önüne sermektedir: [506]

ATAM

On Kasım, içimizi yakan en dertli bir gün,

Acımız dinmeyecek, ne yarın, ne öbür gün.

Dünyamızın güneşi battı, biz kaldık öksüz,

İnanmak ne güç, nasıl göçtü o ilahi yüz?

Memba oldu arkandan, çağladı gözyaşlarımız,

Yasın gönlümüzü dağladı Ulu Atamız.

Değil yıllar, asırlar unutturamaz seni,

Ruhumuz öyle benimsemiş ki eserini.

Yolunda hepimiz öyle birleşmişiz ki

[504] Müjgân Ağaoğlu, *Ordu Emrindeki Kadınlarımız*, **Kadın Gazetesi**, 10 Kasım 1947, s. 1.
[505] **Kadın Gazetesi**, 10 Kasım 1947, s. 5.
[506] **Kadın Gazetesi**, 13 Kasım 1950, s. 1.

Çarpan kalbimizdeki ülkün öyle eşsiz ki.

Sana minnet borcu olmayan kim var bu yurtta?

Bütün millet diz çöktü saygıyla huzurunda.

Kadın, erkek, çocuk hepimizi sen düşündün.

Tarih için ün, yurdum için doğan bir gündün.

Yazmakla sahifelere sığmaz bu devrimler,

Sade kadınlığa yaptığın iyilik yeter.

Sana altın heykel bile az sevgili Atam!

Kalbimizdeki yer senin için ebedi makam!

Atatürk'ün kabir tartışmaları çok uzun süre gündemi meşgul etmiştir. Sonunda 10 Kasım 1944 günü Rasattepe'de anıtkabrin temeli atılmıştır. Ilgaz, hatıralarında 15 yıl süren kabir inşaatını gün gün izlediğini ve tören eşliğinde buraya defnedildiğini yazmıştır.[507] Anıtkabir'in inşaatında başrol oynayan Sabiha Görayman adındaki yüksek mühendisin kadın olması da Oruz için takdire şayan bir konu olmuştur.[508]

3.6. Anneler Günü

Dünya tarihi içerisinde çok eski zamanlardan beri "ana" ya layık olduğu değer verilmiştir. Bundan dolayıdır ki uzun yıllar ana soyu hüküm sürmüştür ve cemiyet içerisinde kadın çok farklı yerlerde tutulmuştur. Örneğin, devlet idaresine karışmış, mal idaresini elinde tutmuş, savaş zamanında cephe de savaşmıştır. Böyle saygın bir konumda bulunan kadınlar için, annelerin değer ve önemini belirtmek, çocukların annelerine saygılı olmalarını hatırlatmak sebebiyle ilk defa resmi olarak Amerika'nın Teksas Eyaleti tarafından kabul edilip ve kutlanmıştır.[509]

Türkiye'de ise TKB tarafından 1955 yılında, 8 Mayıs Pazar günü, Anneler Günü olarak tespit edilmiş ve her Mayıs ayının ikinci Pazar günü kutlanmasına karar

[507] Ilgaz, **Atatürk'e 100. Yıl Armağanı**, s. 38.
[508] Oruz, *Atamız*, **Kadın Gazetesi,** 5 Kasım 1953, s. 1.
[509] Mustafa Girgin, *Anneler Günü*, **Kadın Dergisi,** Yıl 29, S. 1077, Haziran 1975, s. 8-15.

verilmiştir. Memleket için yeni bir hareket olarak ele alınmış olan bu mevzu, başta Amerika olmak üzere birçok ülke tarafından da kabul edilmiştir. Anneler gününü yapmanın amacı, anneliğin kutsal varlığını anmak ve yaymak, o gün çeşitli tezahüratlar yaparak varlığını yaşatmak olmuştur.[510] Yılın ilk annesi de Nene Hatun seçilmiştir.[511]

Atatürk de kadınlar için söylediği;

> *"Kadınlarımız vazife-i umumiye de üstlerine düşen hisselerden başka kendileri için en ehemmiyetli, en hayırlı, en faziletkâr bir vazifeleri de iyi bir valide olmaktır. Büyük muvaffakiyetler kıymetli anaların yetiştirdikleri güzide evlatlar sayesinde olmuştur. Kadınlarımız eğer milletin hakiki anası olmak istiyorlarsa erkeklerimizden ziyade münevver ve faziletkâr olmaya çalışmalıdır."*

sözleriyle anneye verdiği değeri ortaya koymuştur.[512]

TKB her yıl anneler gününde bütün şubeleri ile radyolarda, okullarda konferanslar verdirip, üyeleriyle birlikte hastanelerde, yurtlarda bulunan kimsesiz anneleri ziyaret etme kararı almıştır. Kadın Gazetesi, bu hareketi candan destekleyip, güzel sonuçlar doğuracağını temenni etmiştir.[513]

Kadın Gazetesi muhabirlerinden Ragıp Tuncer, Anneler Gününün daha etkili kutlanması için TKB Genel Merkezine yazılı bir teklif yapmıştır. 10 maddeden oluşan bu teklifte özetle, Mayıs ayının ilk haftasında anneler gününün nasıl kutlanacağının öğretmenlere duyurularak Kadınlar Birliği tarafından hazırlanan bir tamimin Tebliğler Dergisi'nde yayınlanmak üzere Maarif Vekâletine yollanmasına, Anneler Balosu tertip edilmesine, Anneler Günü için posta pulu basılmasına, sinemalarda kadınlıkla ilgili filmlerin gösterilmesinin sağlanmasına, Anneler Günü

[510] Oruz, *Anneler Günü*, **Kadın Gazetesi**, 28 Nisan 1955, s. 1.
[511] Girgin, *Anneler Günü*, **Kadın Dergisi,** Yıl 29, S. 1077, Haziran 1975, s. 15.
[512] Mediha İnan, *Anneler Günü Münasebetile*, **Kadın Gazetesi,** 11 Mayıs 1957, s. 1-5.
[513] **Kadın Gazetesi**, 23 Nisan 1955, s. 1-2., **Kadın Gazetesi**, 17 Mayıs 1958, s. 1.

için rozet hazırlanarak halka dağıtılmasına ve anneler gününün değer ve önemini anlatan kitap veya broşürlerin basılmasına vurgu yapmıştır.[514]

Kadın Gazetesi'nin 1960 yılı anneler günü için **"Ana, Vatan Topraklarının Ta Kendisidir. Her varlık ondan biter, her duygu ondan yükselir"** diye attığı manşet, anneye verilen değeri ve Kadın Gazetesi'nin bu güne verdiği önemi gözler önüne sermektedir.[515]

3.7. İstanbul'un Fetih Yıldönümleri

İstanbul'un fetih yıldönümü ile ilgili gazetede 1953 yılına gelene kadar herhangi bir haber yer almamıştır. 1953 yılında fethin 500. Yıldönümü olması münasebetiyle kutlamalar başlanmış ve bu tarihten itibaren her sene İstanbul'un fetih yıldönümlerine sayfalar ayrılmıştır.[516] Fatih Sultan Mehmet'in hayatı ve İstanbul'un fetih mücadeleleri uzun uzadıya anlatılmıştır.

Oruz, *"Bu şehir yıllardır Müslüman mücahitlerin uğrunda kan döktüğü şehirdir"* diye adlandırdığı İstanbul için yazdığı makalesinde*, "İstanbul'u ikinci defa fethetmek Mustafa Kemal Atatürk'e nasip olmuştur"* diyerek Kurtuluş Savaşı günlerinde Mustafa Kemal'in işgal kuvvetlerini İstanbul'dan attığını anlatmıştır. Bu yüzden Oruz için İstanbul'un iki fatihi Muhammed ve Mustafa'dır.[517]

İstanbul'un fethinin en teferruatlı kutlandığı yıl 1959 olarak zikredilmiştir. Bunu gazetenin **"Fatih Çocukları İstanbul göklerini bir defa daha fethetti"** isimli manşetinden bile çıkarmak mümkündür. 506. yıl dönümüne denk gelen törende Edirnekapı'da Ulubatlı Hasan'ın şehit düştüğü yerde toplanılarak Selimiye ve Davutpaşa Kışlalarından top atımı yapılmış, Mehter takımı tarafından marşlar çalınmış ve Fatih Sultan Mehmet'in Fatih'teki türbesi ziyaret edilmiştir. Ayrıca 50'den fazla jet uçağın katıldığı hava gösterileriyle halk görsel bir şölen yaşamıştır.[518]

---

[514] **Kadın Gazetesi,** 21 Mart 1959, s. 1-5.
[515] **Kadın Gazetesi**, 27 Mayıs 1960, s. 1.
[516] Bkz. Ek.18.
[517] Oruz, Fatihler Şehri, **Kadın Gazetesi**, 31 Mayıs 1958, s. 1-5.
[518] **Kadın Gazetesi**, 6 Haziran 1959, s. 1.

1960 yılında ise yapılan hükümet darbesi sebebiyle 29 Haziran'da kutlanan fetih yıldönümü 6 Ekim'de kutlanmıştır. 8 Ekim'de **"İstanbul'un kurtuluşu heyecanla kutlandı"** manşetiyle İstanbul'da yapılan kutlamalara yer verilmiştir.[519]

3.8. 18 Mart Çanakkale Zaferi

Türk ve dünya tarihi açısından önemli bir olay olarak kabul edilen Çanakkale Savaşları'nın zaferle sonuçlanmasının ardından etkileri kısa süre içinde kendini kamuoyunda göstermiştir. Osmanlı ordusunun Çanakkale'de kazandığı zafer bütün dünyanın gözünü bu cepheye çevirirken, Osmanlı basını da zaferden duyulan mutluluğu gazete sayfalarına yansıtmıştır.[520]

Çanakkale Savaş'ından sonra burada şehit olan askerleri anmak ve kahramanlıklarını yâd etmek amacıyla, ilk olarak 18 Mart 1916'da tören yapılmıştır. Tören, sadece 18 Mart Deniz Savaşı'nda şehit olan askerlerin anılması ile yeterli görülmemiş; aynı zamanda kara savaşlarında şehit olanların da anılması biçiminde yapılarak bu tarih, "Şehitleri Anma Günü" olarak ilan edilmiştir.[521]

Çanakkale Zaferi Cumhuriyet Dönemi'nde de Türk milletinin önemli bir moral kaynağı olmuştur. Meclis'te de sıklıkla gündeme getirilmiş dönemin milletvekilleri zaferi vurgulayan konuşmalar yapmıştır.[522]

Kadın Gazetesi, Çanakkale Zaferi kutlamaları haberlerine 1958 yılında yer vermeye başlamıştır. 22 Mart 1958 tarihli sayısında attığı şu manşetle **"Bu vatanı savunmak için göğüslerini kalkan edenlerin destanı Çanakkale topraklarına Türk kanıyla yazılmıştır. Onun hitabesi yalnız Çanakkale değil Türk Milletinin bağrıdır"** son derece dikkat çekmiştir.[523] Devamında ise yapılan törenler

[519] **Kadın Gazetesi**, 8 Ekim 1960, s. 1.
[520] Cahide Sınmaz Sönmez, *Çanakkale Savaşları'nı Anma ve Kutlama Etkinlikleri (1916-1938)*, **Çanakkale Araştırmaları Türk Yıllığı**, Yıl 3, S. 19, s. 174.
[521] Tayfun Ulaş, *1930'lu Yıllar Türkiye'sinde Çanakkale Savaşları'nı Anma Etkinlikleri ve Halkevlerinin Rolü*, **Çanakkale Araştırmaları Türk Yıllığı** Yıl: 13, S. 18, s. 522.
[522] Sönmez, *Çanakkale Savaşları'nı Anma ve Kutlama Etkinlikleri*, s. 179.
[523] **Kadın Gazetesi**, 22 Mart 1958, s. 1.

anlatılmıştır. Gemlik Vapuru ile Çanakkale'ye giden gençler orada muazzam bir kutlama yapmışlardır.[524]

Çanakkale Zaferi'nin 45. Yıldönümünde **"45 Yıl Önce Türk Varlığı İmanıyla 7 Düvele Karşı Koydu"** manşetiyle Cumhuriyet'in varlığının bu temel üzerine kurulduğunun vurgusunu yapmıştır.[525]

Çanakkale şehitleri için bir anıt yapılmadığından duyduğu üzüntüyü dile getiren Ilgaz, gençliğin ve Türk Kadınlar Birliği İstanbul Başkanlığı'nın isteği üzerine Türkiye Şehitlikleri İmar Cemiyetinin müsaadesiyle böyle bir abidenin yapılmasına karar verildiğini hatıratında dile getirmiştir. Abideyi tamamlamak için bütün kadınlık yurdun dört bir köşesine dağılarak makbuz karşılığında yardım toplamış ve 1959 yılında tamamlanan abidenin inşaatı 21.08.1960 yılında merasimle açılmıştır.[526]

Kadın Gazetesi 11 Haziran 1960'da Çanakkale Abidesinin ağustos ayı içerisinde açılacağının haberini vermiştir. Bu abidenin yapılmasının ne kadar gerekli olduğu gazetede şu sözlerle dile getirilmiştir:[527]

> *"Şimdiye kadar başka milletlerin şehitleri için dikilen anıtlar, Çanakkale'de kanı ve kemiği ile anıtlaşmış Türk askerinin varlığı üzerinden boy gösterdikçe milli ruhu incitmekte idi. Nihayet Türk milleti cömert bir istekle bu anıtın yerine dikilmesine amil olmuştur."*

Abidenin açılış haberine gazetenin 27 Ağustos 1959 tarihli sayısında yer verilmiştir. Yurdun birçok yerinden gelen binlerce katılımla gerçekleşen tören istiklal marşı ile başlamış, Orgeneral Cevdet Sunay ve generallerin konuşmaları ile devam etmiştir. Abide Komitesi Başkanı Emin Nihat Sözeri ve Teknik Müşavir Prof. Yaşar Bey inşaat hakkında izahat vermiştir. Kadın Gazetesi adına orada bulunan İffet Halim Oruz, konuşmasında Milli Birlik ruhunu yaratan bu yüce varlık önünde

[524] **Kadın Gazetesi**, 22 Mart 1958, s. 1.
[525] **Kadın Gazetesi**, 19 Mart 1960, s. 1.
[526] Ilgaz, **Atatürk'e 100. Yıl Armağanı**, s. 179.
[527] **Kadın Gazetesi**, 11 Haziran 1960, s. 1.

Çanakkale şehitlerinin manevi huzuruna açık alınla çıktıklarını belirtmiş ve kendi yazdığı şiirlerinden okumuştur.[528]

4. KADIN GAZETESİNDE TURİZM

Kadın Gazetesi, çok gezen mi bilir? Çok yaşayan mı? Tabirinden hareketle bir memleketin çeşitli zenginliklerinden, tabiat ve kültür değerlerinden seyahat yolu ile yararlanmayı ilke edinmiştir.[529] Turizmin ülke içinde ve dışında geniş bir gelir kaynağı oluşturduğunu öne süren Ilgaz, hem ekonomi hem de kültürel mana da turizmin özellikleri üzerinde durmuştur. Özellikle gazetenin sahibi ve yakın gazeteci arkadaşları gezip gördükleri yerleri gazetenin sütunlarında yer almıştır.

4.1. Şehir Sayfaları

Kadın Gazetesi, dönemin genel görüntüsünü yansıtmak adına zaman zaman şehir sayfalarına yer ayırmıştır. Yazarların kendilerinin gidip tetkiklerle bulunmasıyla şehirleri bütün ayrıntılarıyla ele alan gazete, bir hafta önceden o sayıyı hangi şehre tahsis edeceğini bildirmiştir. Örneğin; 16 Ocak 1954 tarihli sayıda:

> *"Kadın Gazetesi gelecek sayısını Erzurum'a tahsis edecektir. Bu sayıda Erzurum'un imarı, iktisadi kalkınması, kültür hareketleri ve çeşitli mevzularına ait çeşitli izahat bulacaksınız. Et kombinasına ait röportaj ve yerli yemekler listesi de Erzurum sayısında yer alacaktır."*

şeklinde bilgilendirme sunarak okurların takip etmelerini tavsiye etmişlerdir.[530] Aynı şekilde aşağıda isimleri verilen şehirlere de gazetenin bir sayısı tahsis edilmiş ve sosyal, siyasi, kültürel, ekonomik vb. gibi durumları ayrıntılı şekilde anlatılmıştır. Bu sayfalar hazırlanırken şehirlerin bölgeleri dikkate alınmamış kimi zaman Ege Bölgesi'nden kimi zaman Doğu Bölgesi'nden şehirler tanıtılmıştır. Dönem içerisinde gazetede tanıtılan şehir sayfalarını şunlar oluşturmaktadır:

---

[528] **Kadın Gazetesi**, 27 Ağustos 1960, s. 1.
[529] Ilgaz*, Turizm ve Ehemmiyeti*, **Kadın Gazetesi**, 1 Haziran 1957, s. 1.
[530] **Kadın Gazetesi**, 16 Ocak 1954, s. 1.

Bursa Sayfası[531]

İzmir Sayfası[532]

Zonguldak Sayfası[533]

Erzurum Sayfası[534]

Sakarya Sayfası[535]

Antalya Sayfası[536]

Hatay Sayfası[537]

Kayseri Sayfası[538]

Balıkesir Sayfası[539]

4.2. Yurtiçi Gezileri

Gazetenin sahibi ve başyazarı olan Oruz, fırsat buldukça yakın arkadaşları ile birlikte yurt içinde dolaşarak memleketin kadınlık davalarını inceledikleri gibi diğer içtimai ve kültürel meseleleri de gözden geçirmişlerdir. Bu gezilerde edindikleri deneyimleri de Kadın Gazetesi okurları ile paylaşmışlardır. Burada yazarların gazetede yazı dizileri şeklinde yayınladıkları şehir gezilerine yer verilmiştir.

4.2.1. Eskişehir Gezisi

1950 yılı Ocağında ve Şubatında birer ay ara ile Eskişehir'de bulunan Oruz şehir hakkındaki gözlemlerini tek tek kaleme almıştır. Fazla kalamadığı için üzgün olduğunu belirten Oruz'un, burada öncelikle üzerinde durduğu konu eğitim olmuştur. Kız Enstitüleri ve Akşam Kız Sanat Okulları'na olan ilgiden son derece memnun

[531] Ayrıntılı bilgi için bkz. **Kadın Gazetesi**, 29 Ekim 1951.
[532] Ayrıntılı bilgi için bkz. **Kadın Gazetesi**, 10 Eylül 1951,
[533] Ayrıntılı bilgi için bkz. **Kadın Gazetesi**, 25 Aralık 1952.
[534] Ayrıntılı bilgi için bkz. **Kadın Gazetesi**, 23 Ocak 1954.
[535] Ayrıntılı bilgi için bkz. **Kadın Gazetesi**, 29 Ocak 1955.
[536] Ayrıntılı bilgi için bkz. **Kadın Gazetesi**, 8 Kasım 1956.
[537] Ayrıntılı bilgi için bkz. **Kadın Gazetesi**, 18 Mayıs 1957. Bkz. Ek.19.
[538] Ayrıntılı bilgi için bkz. **Kadın Gazetesi**, 30 Ağustos 1958.
[539] Ayrıntılı bilgi için bkz. **Kadın Gazetesi**, 4 Temmuz 1959.

kalmıştır. Memnun olduğu diğer bir konu da şehrin görünüşü iken burada açılan Türk Kadınlar Birliği Şubesi'nin henüz bir faaliyette bulunmamasını da üzüntü ile karşılamıştır. Aynı zamanda Çocuk Esirgeme Kurumu da hala etkin bir konuma gelmediği gibi bu kurumların idarecilerinin arasında kadınların olmamasını da tenkit etmiştir. Çünkü Oruz'a göre çocuk davası ile uğraşan bir kurum idaresinin kadın eleman olmadan çalışması mantıklı değildir.[540]

Eskişehir Öğretmenler Yardımlaşma Derneği'nin "Kıbrıs Toplantısı" günü düzenlemesi sebebiyle, davet üzerine ikinci defa Eskişehir'e giden Oruz, konuşmasını yaptıktan sonra sırasıyla Erkek Teknik Okulu, Ticaret Lisesi, Kız Orta Okulu ve Yunus Emre İlkokulunu gezmiştir. Kız Enstitüsü ve Akşam Sanat Enstitülerinin bayan müdürleriyle görüşmeleri sonucu derneklerine fahri üye olarak kaydını yaparak kendisini onurlandırmışlardır.[541]

4.2.2. Safranbolu Gezisi

Gazete yazarlarından Ilgaz, dedemin diyarı diye adlandırdığı Safranbolu'ya 4 Eylül 1950'de ziyaret amaçlı gitmiştir. Şehrin tarihini ve coğrafi yapısını uzun uzun anlatan Ilgaz aynı zamanda şehirdeki yaşam tarzlarına hatta gelenek göreneklerine yazılarında yer vermiştir. Asıl amacı Safranbolu kadınlarının durumunu anlamak ve anlatmak olan Ilgaz, **"Safranbolu Notları"** isimli yazısında bu konuya değinmiştir.

Güzel ve yakışıklı olarak nitelendirdiği Safranbolu Kadınlarının çok hamarat olduğunu aktarmıştır. Meyvelerin toplanması, reçel, pekmez, pestil, sucuk, pastırma yapılması, kışlık tarhana, erişte, nişasta ve bulgur hazırlanması oradaki kadınların vazifesidir. Bütün bu vazifelerin dışında iyi bir anne ve kadın olma özelliklerini de kaybetmemişlerdir.[542]

Safranbolu'da dikkate değer diğer bir konu ise eğitime verilen önemdir. Şehirde ilk, orta ve akşam sanat okulları mevcuttur. Akşam sanat okulu, genç kızların dikiş, nakış öğrenme düşüncesi ile ihtiyaçtan doğmuştur. Hatta şehirde müsait bir

[540] Oruz, *Eskişehir'de Bir Gün*, **Kadın Gazetesi***,* 2 Ocak 1950, s.1-2.
[541] Oruz, *Eskişehir Öğretmenleri Arasında*, **Kadın Gazetesi,** 20 Şubat 1950. s. 1-2.
[542] Ilgaz, *Safranbolu Notları,* **Kadın Gazetesi,** 18 Eylül 1950, s. 5.

bina bulunmadığından ötürü Cumhuriyet Halk Partisi kendi binasını bu okula vererek yardımcı olmuştur. [543]

4.2.3. Edirne Gezisi

Oruz'un Edirne gezisi gazetedeki diğer gezilerden farklı bir amaç teşkil etmektedir. Göçmen meselesi ile çok yakından ilgilenen Oruz, İstanbul'daki göçmenleri dolaşmakla yetinmeyip, trenle Edirne'ye giderek durumu bizzat yakından değerlendirmiştir. Yazılarında göçmen derdi ile ilk defa karşı karşıya kalan şehrin Edirne olduğunu vurgulamıştır.

Edirne'deki intibalarını kaleme alan Ilgaz'da bu şehirdeki göçmen meselesini bir kez daha ele almış ve orada yaşanan zorlukları anlatmıştır. En büyük sıkıntı ise pasaportları alma konusunda olmuştur. Bu hususu şu şekilde özetleyen Ilgaz;

> *"Pasaport alma işlemleri o kadar güçleştirilmiştir ki günlerce konsolosluk kapısında nöbet bekleyerek cebindeki son parayı muamelesini tamamlayacak olana rüşvet veren ve neticede büsbütün perişan kalıp hatta pasaportunu tamamlayamadan hududu geçenlerin sayısı da ayrı bir yekûn tutmaktadır. Biz bunları medeniyet ve insanlıktan utanç duyarak öğrendik ve cefakâr Edirne'mizin halkı teker teker bu uygunsuzlukların yüzlerce misalini biliyor."*[544]

Bütün bunların milletimizi daha temkinli ve tedbirli olmaya sevk ettiğini hükümetin de bu davayı sükûnet ve basiretle halledeceğini beklediğini dile getirmiş ve bu bağlamda Adnan Menderes'in Edirne'ye düzenlediği ziyaret gazetenin manşetinde yerini almıştır.

4.2.4.Konya Gezisi

Yurt içi gezilerinde ziyaret edilen başka bir Anadolu şehri Konya'dır. O dönemde Ankara- Konya yolunun yapılması üzerine iç turizmde bir hareketlilik meydana gelmiştir. Gez dünyayı, gör Konya'yı sözünden hareketle yola çıkan

[543] Ilgaz, *Safranbolu Notları,* **Kadın Gazetesi,** 2 Ekim 1950, s. 1-2.
[544] Ilgaz*, Edirne İntibaları*, **Kadın Gazetesi**, 30 Ekim 1950, s. 1-7.

Oruz'un Konya gezisi tamamen hayal kırıklığı ile bitmiştir. Ona göre bu kadar tarihi eser barındıran kıymetli şehre çok az ilgi gösterilmiştir. İzlenimlerini dile getiren Oruz, şehrin vahim durumunu şu şekilde anlatmıştır: [545]

> "*Alaaddin Camii'nin moloz dolu zemini ile terkedilmiş hali, Karatay Medresesi'nin kubbesine dayanan iskelenin sanki bir ıslah ve ihya ameliyatına başlanacakmış fikrini uyandıran, soruşturunca da düşmekte olan o canım çinilere bir dayanak vazifesi gördüğü anlaşılan manzarası, ince minareli diye tanınan Darülhadis'in bir kazı eşyasına sığınak olması içler acısıdır."*

Konya yerel basınından Yeni Meram Gazetesi'nde yazarlık yapan Mehmet Önder'de Oruz'un gezisi ile aynı tarihlere denk gelen "Tarihi Anıtların Korunması" isimli makalesinde Oruz'un söylediklerini destekler nitelikte Konya'da eski eserlerin korunamadığından duyduğu üzüntüyü dile getirmiştir. Selçukludan günümüze bin bir emekle yapılan sanat eserlerinin korunamamasını şu sözlerle ifade etmiştir:[546]

> *"Bugün ne Karatay ne İnce minare ne Alaeddin Camii ne de Sahip Ata Camii aslının aynısıdır. Eğer yaşatmasını bilecek olursak, bunlar dahi nice asırları doldurur, nice milyonlarca gönlü fetheder."*

Yeni Meram Gazetesi, Konya'daki gezi intibalarının Kadın Gazetesi sütunlarında yer alması sebebiyle gazeteye övgü dolu şu sözleri yazmıştır:[547]

> *"Beşinci yılını ve iki yüz otuzuncu sayısını idrak etmiş olgun ve dolgun münderecatla, sahibi ve başyazarları bayan olan "Kadın Gazetesi" bu kere ilk sayfasına Konya'mıza bir köşe ayırmış bulunuyor.*
>
> *Muallimler Birliği Temsilciler Kongresi münasebetiyle bahse konu olan Konyamız, hiç şüphesiz şehir ve belde olarak muharririn güzel ifadeleriyle ayrıca güzelleşmiştir. Derin bir vukuf, nafiz bir nazar, selahiyetli bir kalem ve pek güzel bir üslubla yazılmıştır."*

---

[545] Oruz, *Konya,* **Kadın Gazetesi**, 20 Ağustos 1951, s. 1-5.
[546] Mehmet Önder, *Tarihi Anıtların Korunması*, **Yeni Meram**, 23 Ağustos 1951, s.1.
[547] **Yeni Meram**, 31 Temmuz 1951, s. 1.

diyerek Konya'dan Notlar yazısını olduğu gibi okuyucuları ile paylaşmıştır.

Aradan yıllar geçtikten sonra Konya'ya tekrar gitme fırsatı bulan Oruz, diğer gidişleriyle bir kıyaslama yaparak ilk gittiği güne göre daha gelişmiş olduğunu gözlemlemiştir. Hatta bu gelişmeleri şu sözlerle anlatmıştır:[548]

> *"Mevlana ihtifalinin bir hafta süresince devam eden törenleri dolayısıyla binlerce kişi Konya'ya akın ederken, yumurta yuvarlayacak kadar düzgün kara yollarının, az gelmesine rağmen çoğalan ve konforlu hale gelen otellerin, açılan meydanların, onarılan eski eserlerin ve müzelerin elbet rolü olacaktır."*

4.2.5. Erzurum Gezisi

Erzurum'u Doğu bölgemizin aslan yeleli şehri diye tanımlayan Oruz, ilk ziyaretini 1950 ikinci ziyaretini 1954 yıllarında yapmıştır. Bu süre zarfında Erzurum'da değişen özelliklerden bahsetmiş ve eski şehrin içinde yeni imar faaliyetinin yerli halk tarafından ele alınmış olmasından duyduğu memnuniyeti dile getirmiştir.

Erzurum'da hoşuna gitmeyen manzara ise memurlar için yapılmış evlerin bir koloni manzarası arz etmesi olmuştur. Oruz'a göre bu durumda memurlar Ankaralıların da ifade ettiği gibi "yabanlar" olarak kalmaktadır. Oysaki memurlar bir milletin kendinden çıkmış ve devlet hizmetine kendini vermiş vatandaşlardır.[549]

Oruz'un burada dikkat ettiği asıl konu kadınlık hareketlerinin canlılığıdır. Çocuk Esirgeme Kurumlarında, Yardımseven Derneklerinde, okullarda ve birçok alanla kadınlar aktif olarak yer almışlardır. Bu yüksek katılımdan son derece memnun olan Oruz, millet işlerinde kadınların candan bağlılığından iftihar duyduğunu belirterek şehirden ayrılmıştır.[550]

---

[548] Oruz, Konya, **Kadın Gazetesi**, 19 Aralık 1959, s. 1.
[549] Oruz, *Erzurum*, **Kadın Gazetesi,** 16 Ocak 1954, s. 1.
[550] **Kadın Gazetesi,** 23 Ocak 1954, s. 1-2.

4.2.6. Gaziantep Gezisi

Adana üzerinden Gaziantep'e gidiş serüvenini anlatarak yazısına başlayan Ilgaz, şehri düşünülenden çok daha ileri, bakımlı ve hareketli gördüğünü şu sözleriyle dile getirmiştir:[551]

> *"Şehre girerken büyük binalar, temiz ve geniş caddeler derhal gözümüzü aldı. Bu caddeler üzerinde eski ve büyük taş evler bir kısmının inşaatı tamamlanmış veya tamamlanmak üzere bulunan güzel binalar, hükümet konağı, postane, doğum evi, çocuk yuvası, banalar, okullar, barlar, sinemalar, fabrikalar..."*

O dönemde Gaziantep'in imarı faaliyetlerinin bu kadar gelişmiş olduğuna sevinen Ilgaz, eski bir eser olan Antep Kale'sinin bile uzun uğraşlar sonucu tamir ettirilmiş olmasına ve şehrin özenli bir yapıya sahip olmasına son derece hayran kalmıştır.

Sanayi şehri olması hasebiyle ekonomik olarak gelişen şehirde tarım da yüksek pay sahibi olmuştur. Özellikle Antep fıstığı üretiminde ilk sırada yer alan şehir zeytinde de yüksek gelir elde etmektedir.

Antep'in Gazi bir şehir olduğunu vurgulayan Ilgaz, cadde üzerinde gelen ziyaretçilere bu memleket için ölmenin bir vazife olduğunu fısıldayan şehitler abidesine ilaveten, Anteplilerin Atatürk ve Şahin Bey'in heykelini dikme arzusunda olduklarını, bu hususta görüşmelerin sürdürüldüğünü yazmıştır.

Burada Ilgaz ve Anteplilerin en büyük beklentisi ise şehrin kültür bakımından kalkındırılmasıdır. İlkokul çağında bulunan 17500 nüfustan sadece yedi binin okula gitmekte ve şehirde 15 tane ilkokul bulunmaktadır. İstatistiklerle birlikte eğitimin önemini vurgulayan Ilgaz, bu konunun yetkili makamlarca dikkate alınmasını, Antep'in okula ve öğretmene kavuşmasını temenni etmiştir.[552]

---

[551] Ilgaz, *Gaziantep'te Geçen 2 Gün,* **Kadın Gazetesi**, 4 Aralık 1951, s. 1.
[552] Ilgaz, *Gaziantep'te Geçen 2 Gün*, **Kadın Gazetesi**, 4 Aralık 1951, s. 2.

4.3. Yurt Dışı Gezileri

Kadın Gazetesi'nde yurtiçi haberlerin yanında yurtdışındaki haberlere de sıklıkla yer verilmiştir. Özellikle başyazar Oruz olmak üzere, gazetenin yazar kadrosundaki diğer isimler de yurtdışına çıkarak izlenimlerini anlatmıştır. Gazetede yazarların yanı sıra Başvekil Adnan Menderes ve Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın gezilerine de yer verilmiştir. Hatta **Nejat Gülen'in Anılarımda 27 Mayıs ve Yassıada**[553] isimli kitabında "Adnan Menderes'in Washington'a gelişini ne gazete yazdı ne televizyon söyledi" derken Kadın Gazetesi 10 Ekim 1959'da başvekilin Washington'da olması uzun uzadıya yazılmıştır.[554]

4.3.1.Pakistan Gezisi

Pakistan kadınlığının ve Pakistan Kadınlar Cemiyeti Başkanı ve Başbakan Liyakat Ali Hanın eşi Begüm Rana Liyakat Ali Han'ın davetlisi olarak Pakistan'a giden Oruz ile Leyla Kara gitmeden önce Ankara ve İstanbul'da bir basın toplantısı yapmış, verdiği demeçte şu sözleri söylemiştir:[555]

> *"Pakistan kadınlığının davetlisi olarak Pakistan'a gidiyoruz. Büyük bir inkılâp hamlesi yapmış olan kadınlığımızın başarılı adımları hakkında kardeş Pakistan kadınlığına bilgi vereceğiz ve bilhassa konferanslarımızda poligami aleyhindeki görüşlerimizi açıklayacağız."*

3 hafta Pakistan'da kalan Oruz ve Kara gözlemlerini Kadın Gazetesi sayfalarında bir bir anlatmışlardır. Orada çok güzel karşılandıklarını belirten yazarlar konuşmalarında Türkiye ve Pakistan'ın iki büyük lideri Mustafa Kemal ve Muhammed Ali Cinnah'ın yolundan giderek ileriye doğru büyük adımlar atacaklarından bahsetmişlerdir.[556]

---

[553] Nejat Gülen, **Anılarımda 27 Mayıs ve Yassıada**, Kastaş Yayınevi, İstanbul 2015, s. 109.
[554] **Kadın Gazetesi,** 10 Ekim 1959, s. 1.
[555] **Kadın Gazetesi**, 22 Ocak 1951, s. 1-6.
[556] **Kadın Gazetesi**, 5 Şubat 1951, s. 1-2.

İÇİNDE

Başyazarımız İffet H. Oruz ve yazarlarımızdan Leylâ Kara, Karaçi hava alanında kendilerini karşılamağa gelenlerde beraber.. Resimde görülenler, sağdan sola: Begüm Şirin Mustafa (Pakistan Kadınlar Cemiyeti azası), Leylâ Kara, İffet Halim Oruz, Begüm İkbal Hüseyin Malik (Pakistan Kadınlar Cemiyeti Umumi Kâtibi), Begüm Ayşa Cafer (Pakistan Kadınlar Cemiyeti Merkez Heyeti azası), diğer iki kişi de Muteberi – İslâmiye Cemiyeti azasındandır...

"Pakistan Kadınlığı Arasında" adlı başmakalesinde Pakistan kadınlarının yeni girişilen bu müstakil yaşama davasında sağlam adımlarla yürümek için erkeklerden çok daha heyecan gösterdiklerini dile getirmiştir.[557]

Pakistan'ın kalkınmasında din, dil ve toprak reformu gibi üç büyük esasın rol oynadığını söyleyen Oruz, şuanda din birliğine dayandığını fakat dil birliği ve toprak üzerinde müsavi faydalanma reformunun da mutlaka yapılması gerektiğini düşünmektedir.[558]

Gezisini bitirip yurda döndükten sonra 28 Şubat saat 17.30'da Ankara Milli Kütüphane salonunda "Pakistan'ı Ziyaret İntibalarım" başlığıyla bir konuşma yapmış ve Pakistan'ın sosyal, kültürel meseleleri hakkındaki tetkiklerini dinleyicileri ile paylaşmıştır.[559]

4.3.2. Suriye Gezisi

Başyazar Oruz, gazetenin diğer yazarları ve Gazeteciler Heyetiyle 12 Mayıs 1951 cumartesi günü sabah saat 5.30'da Halep'e gitmişlerdir. Gazeteciler Heyeti, Halep Valisinin daveti üzerine Pazar günü Baron Oteli'nde öğle yemeğine katılmışlardır. Yemekten sonra gördükleri yoğun ilgi karşısında teşekkürlerini sunan Oruz, kısaca yaptığı konuşmada; Türkler ile Suriyeliler arasında bir kültür birliği olduğunu vurgulamıştır. Biz bugün Atatürk çocukları olarak buraya geldik diyen

[557] Oruz, *Pakistan Kadınlığı Arasında*, **Kadın Gazetesi**, 12 Şubat 1951, s. 1.
[558] Oruz, *Pakistan'ın Kalkınması*, **Kadın Gazetesi**, 19 Şubat 1951, s. 1.
[559] **Kadın Gazetesi,** 5 Mart 1951, s. 1.

Oruz, Fransız müstemlekesi değil, Suriye hükümetini ve milletini görmekten duyduğu memnuniyeti dile getirmiştir.[560]

Oruz, **"Arap Memleketlerinde Bir Gezi"** isimli yazısında da Halep'ten Şam'a oradan da Beyrut'a geçtiklerini bildirmiş ve o kadar yakın komşu olan Suriye'yi çok fazla tanımamaktan üzüntü duymuştur. Bu topraklara çok daha fazla insanın gelip görmesini, sıkı temaslar kurmasını temenni etmiştir.[561]

4.3.3. İtalya Gezisi

Kadınlar Kongresi için kalabalık bir grupla yola çıkan Oruz, 13-29 Eylül 1952 tarihleri arasında İtalya'nın bazı şehirlerini gezmiş ve bu ülke hakkındaki intibalarını gazetede **"İtalya Yolculuğu"** adı altında 11 yazı dizisi ile anlatmıştır. İtalya'ya ilk girdiğinde dikkatini çeken ülkenin modern görüntüsü olmuştur. Bunun yanı sıra turistlere sunulan imkânlara da hayran kalmıştır. Çeşitli teşkilâtların programlarına göre insanların nereye gideceği, ne ile gideceği, nerede ne yiyeceği tek tek fiyatları ile birlikte yazılmış ve her açıdan gelen turistlere kolaylık sağlanmıştır.[562]

Napoli, Kapri, Pompei'de vakit geçiren ekip, buradaki insanların davranışlarından çok etkilenmişlerdir. Girdikleri her dükkânda müşterilere çok iyi davranıldığını görmüşlerdir.[563] Elektrikli trenle Katolik medeniyetinin merkezi Roma'ya geçtiklerini anlatan Oruz, burayı İslam medeniyetinin merkezi olan İstanbul'a benzetmiştir. Yolları hep asfalt ve geniş olmakla beraber belediyenin de şehri çok temiz tuttuğu görülmüştür. Saint Pierre Kilisesi ve Vatikan Müzesi'nin gezilmesinin ardından dünyanın en ilginç yerlerinden biri olan Kapuçini Kilisesini gezmişlerdir. Buranın ilginç olmasının sebebi ise kilisenin altının insan kemikleriyle bezenmesidir. Müzeyi gezdirenin anlattığına göre; Kapuçini bir dini mezhep adıdır. Bu mezhebin salikleri de vücutlarını öldükten sonra kiliselerine bağışlarlarmış.[564]

---

[560] **Kadın Gazetesi**, 21 Mayıs 1951, s. 1-2.
[561] Oruz, *Arap Memleketlerinde Bir Gezi*, **Kadın Gazetesi**, 28 Mayıs 1951, s. 1.
[562] Oruz, *İtalya Yolculuğu*, **Kadın Gazetesi**, 23 Ekim 1952, s. 5.
[563] Oruz, *İtalya Yolculuğu*, **Kadın Gazetesi**, 30 Ekim 1952, s. 5.
[564] Oruz, *İtalya Yolculuğu*, **Kadın Gazetesi**, 13 Kasım 1952, s. 5.

İtalya gezisini daha çok kültürel manada yorumlayan Oruz, buraları anlattığı yazı dizilerinde, gezdiği yerlerin, bazı kiliselerin ve heykellerin de fotoğraflarını çekerek, gazete okuyucuları ile paylaşmıştır.

4.3.4. Almanya Gezisi

Oruz; Orhan Arıman, Nur Som, Aytekin Atay, Hüsamettin Cindoruk ile birlikte 30 Haziran 1953'te Almanya'da bir hafta sürecek olan Gençliğin Avrupa Kampanyası Kongresine, Türkiye Milli Gençlik Federasyonu adına Türk delegesi olarak iştirak etmiştir.[565]

Bu vesile ile Berlin'i gezen Oruz, 9 Temmuzdaki başmakalesinde oradaki izlenimlerini anlatmıştır. İkinci Dünya Savaşı'nın ardından o kadar yıl geçmesine rağmen hâlâ Berlin'i yaralı bir aslana benzetmiş ve o anki durumu şu sözleriyle anlatmıştır:[566]

> *"İkiye bölünmüş bir şehrin iki yanında, kocasını, kardeşini göremeyen insanlar yaşıyor. Yıkılmış "Reichstag" binası yanında bulunan "Brandenburger" kalesi üzerinde şimdi sallanan kızıl bayrak, Berlin'i ikiye bölen bir demir perdedir. Ve 17 Haziran hadisesinden beri artık kuş uçmaz, kervan geçmez olmuştur. Herkes merakla Doğu Berlin kapısından içeri bakıyor. Ne görünüyor? Belki sessizlşkten başka hiçbir şey… Veya birkaç Rus askeri… Bununla beraber her gelen oraya bakıyor. Halen Berlin'deki haleti ruhiye, her şeye rağmen Alman milletinin Rus zulmüne karşı koymasından dolayı duyulan gururdur. Ayda elli bin insanı Şarktan Garba aktaran bu şehir, Komünist terörüne boyun eğmeyen bir vakar taşıyor."*

diyerek şehrin genel görüntüsünü aktarmıştır. Berlin Belediye Başkanı önderliğinde Konsey için gelen delegelere ayrıca göçmen kampları gezdirilmiştir. Konsey 6 Temmuz'da umumi bir toplantı yaparak çalışmalarını bitirmiştir.[567]

---

[565] **Kadın Gazetesi**, 2 Temmuz 1953, s. 1.
[566] Oruz, *Berlin*, **Kadın Gazetesi**, 9 Temmuz 1953, s. 1.
[567] **Kadın Gazetesi**, 9 Temmuz 1953, s. 2.

4.3.5. İsviçre Gezisi

Başyazar Oruz ve bazı kadın gazeteciler, İsviçre Migros Teşkilâtının tertiplediği program gereğince Zürich'e gitmişlerdir. Zürich'e gittikleri gün, Belediye Reisi B. Dr. Landolt, kendilerini karşılamış ve gece de Migros senatörü B. Dutweiler şereflerine akşam yemeği vermiştir. Bu yemeğe İsviçreli kadın gazeteciler de katılmış ve aralarında bir kaynaşma yaşanmıştır.[568]

Oruz, İsviçre gezisi itibariyle edindiği bilgileri okuyucuları ile paylaşmıştır. Zürich'i temizlik ve intizam bakımından ideal bir şehir olarak tanımlayan Oruz, fertlerin hürriyetleri açısından düşünüldüğünde ise tam bir demokrasi cenneti olduğunu vurgulamıştır.[569]

Kadın gazeteciler İsviçre'de kadınların her sahada çok hareketli bir konumda bulunduğunu gözlemlemişlerdir. Kadınlar Birliği'nin yeni bir organizasyonu olan "Ev İdaresi Enstitüsü" nün üzerinde dikkatle durmuşlardır. Bu Enstitü ev idaresinde her türlü mevzu üzerinde kadınlara bilgi vermek ve kolaylıklar göstermek üzerine kurulmuştur. İstek üzerine evlere gitmek, telefon ve mektupla yapılan şifahi tavsiyeler için de 3 kişi çalışmaktadır. Bu iş için çok cüzi bir miktarda para talep edilmektedir. Bunun yanı sıra Enstitü farklı bir fon kurarak birçok fabrika ve firmaların çıkaracakları yeni malların burada denenmesini sağlamıştır. 6 ay kadar deneme süreci sonunda Enstitü raporlarını bu firmalara göndererek ürün açıklamaları yapmıştır. Bu raporlar firmalar tarafından büyük önem arz etmiştir çünkü ürün reklamları bu raporlar neticesinde şekillenmektedir.[570]

Gazetenin **Kadın Göziyle** isimli köşesinde de gezi intibalarına yer veren Oruz, burada kadınların aradığı her şeyin mevcut olduğundan bahsetmiştir. İsviçreli bir ailenin evinde gördüğü eşyaların çoğunun elektrikli olduğunu ve eşyaların huzur verdiğini, sokakların çok temiz olduğunu, Migros mağazalarının ise otomatik

[568] **Kadın Gazetesi**, 23 Şubat 1957, s. 1.
[569] Oruz, *İsviçre'de İlk İntibalar*, **Kadın Gazetesi**, 23 Şubat 1957, s. 2.
[570] Oruz, *Sosyal Hareketler*, **Kadın Gazetesi**, 20 Nisan 1957, s. 5.

kasalarla ve paket makinalarıyla iş gördüğünü dile getirmiştir. Oruz'a göre Avrupa'nın bu temizlik ve intizamı tüm gözleri üzerine çekmiştir.[571]

İsviçre gezisine hatıratında da yer veren Ilgaz, burada çok kuvvetli bir kadın birliği olduğundan söz etmiştir. Özellikle Migros kurulurken karşılaşılan zorlukların kadınların destekleri ile aşıldığını yazmış ve Migros'u devlet içinde devlet olarak tanımlamıştır.[572]

5. KADIN GAZETESİNDE DOĞAL AFETLER VE KAZALAR

Kadın Gazetesi, ülkede meydana gelen felaketleri, kadın yazarların sağduyulu yaklaşımlarıyla haber olarak sunmuştur. Deprem, yangın, sel ve diğer kaza haberleri yapılırken Türk Kadınlar Birliği ve Yardımsevenler Derneği'nin katkılarıyla felaket yaşanan bölgedeki insanların yardımına koşmuştur. Hasene Ilgaz, bu durumu kitabında şu sözlerle dile getirmiştir: [573]

> *"Yangın, deprem, su basması, toprak kayması, bulaşıcı hastalıklar, açlık, kıtlık, savaştaki erlere eldiven, çorap ve yün kazaklar hazırlanması, yanan mahallere koşma, gıdasız çocuklara evlerde pişirilen tencereler dolusu yemek, yaşlıları, sakatları koruma ve göçmenler… Çalışıyoruz, çalışmaktayız, daha neler neler…"*

Gazetede her türlü kaza haberine yer verilirken bunların verdiği zararın büyüklüğü dikkate alınmıştır. Gazetede ufak çaplı kaza haberleri de yayınlanmıştır fakat burada özellikle Kadın Gazetesi'nin önemle üzerinde durduğu ve heyetler oluşturarak yardımda bulunduğu kaza haberlerine yer verilmiştir.

---

[571] Oruz, *Kadınların Aradığı*, **Kadın Gazetesi**, 23 Şubat 1957, s. 2.
[572] Ilgaz, **Okuduklarım Gördüklerim Yazdıklarım**, s. 123.
[573] Ilgaz, **Atatürk'e 100. Yıl Armağanı**, s. 189.

5.1. Depremler

5.1.1. Fethiye Depremi

24-25 Nisan 1957 tarihinde Muğla vilayeti çevresinde, bilhassa bu vilayetin Fethiye kazası havalisinde büyük çapta bir deprem yaşanmıştır. Fazlasıyla zarar gören memlekette teselli olunacak tek nokta can kaybının yirmiyi geçmemesidir.[574]

Zelzelenin hemen akabinde Reis-i Cumhur Celal Bayar ile Başvekil Adnan Menderes, şehri ziyaret ederek, halkı üzülmemesi yönünde telkin etmiş ve daha modern bir Fethiye'nin kurulacağı haberini vermiştir.[575]

Kaza haberlerine karşı duyarlı olan gazete, Fethiye'ye yapılan yardımları anlatmış ve gönülden desteklemiştir. Ilgaz'a göre; bu imtihandan başarı ile çıkmak için de milletlere lazım olan vasıfların başında birlik beraberlik duygusu gelir. Bunlar ise milletleri yalnız tabii afetlere karşı değil, her türlü felaketlere karşı korur.[576] Ayrıca Oruz'un başkanlığındaki bir heyette felakete uğrayan depremzedeler için Kurban Bayramı'ndan önce giderek Yardımsevenler İstanbul merkezinin bayram hediyesi olarak hazırladığı giyim eşyalarını dağıtmışlardır.[577]

5.1.2. Baf Depremi

10 Eylül 1953'te Kıbrıs'ın Baf Kazasında bir deprem meydana gelmiştir. Özellikle Kıbrıs Türklerinin yaşadığı bölgelerden biri olan Baf'ta yaşanan bu zelzele halkı derinden üzmüştür. Bu konularda her zaman sağduyulu davranan TKB, oradaki halka yardım edebilmek için gerekli temaslara geçmiş hatta oraya birde heyet göndermiştir.[578]

---

[574] Mehmet Gülşen, *Fethiye'nin Yerine Modern bir Fethiye Yapılacak*, **Kadın Gazetesi**, 25 Mayıs 1957, s. 1-5.
[575] Ilgaz, *Fethiye Depremi ve Yardımlar*, **Kadın Gazetesi**, 25 Mayıs 1957, s. 1-5.
[576] Ilgaz, *Fethiye Depremi ve Yardımlar,* **Kadın Gazetesi**, 25 Mayıs 1957, s. 1.
[577] **Kadın Gazetesi,** 23 Haziran 1957, s. 1.
[578] Oruz, *Baf Zelselesi,* **Kadın Gazetesi,** 24 Eylül 1953, s. 1.

Bu heyet TKB, Kıbrıs Kültür Derneği, Türk Talebe Federasyonu, Devrim Ocakları, Öğretmenler Birliği, Türkiş Esnaf Birliği, Gazeteciler Birliği ve Ticaret Odası temsilcilerinden oluşmuştur.[579]

5.2. Seller

5.2.1. Eskişehir Sel Felaketi

1950 yılı Martında Eskişehir'i derinden etkileyen üzücü bir sel felaketi yaşanmıştır. Otuz bin evin çöktüğü ve on binlerce insanın ortada kalmasına sebep olan bu olaya karşı halk ve idareciler son derece duyarlı davranmıştır. Elinden gelen herkes bir iş yapmaya koyulmuştur. Can kaybının yaşanmadığı sel baskınında halk, okullara, camilere, hanlara, kışlalara yerleştirilmiştir. Ayrıca Porsuk Barajı'nın yapılmış olması Eskişehir'i daha büyük bir felaketten kurtarmıştır. Cumhurbaşkanı Sayın İsmet İnönü'de bizzat Eskişehir'e gelerek felaketzedeleri ziyaret etmiştir. [580] Yaşanan yıkımın büyüklüğünü ve acısını Halide Nusret Zorlutuna, bir şiirle dile getirmiştir. [581]

Dertli Eskişehirim !

Onun derdini cana yetiriyor geceler.

Güzelim Eskişehirin derdi yaman, pek yaman:
Yüreği parça parça.. İçine sızıyor kan.
Ne ev.. Ne mal.. Hepsini Sarısu etmiş talan..
İçini yakıyor, "Aman!.." dediriyor geceler.

O bende, ben ondayım.. İçimde çağlayan o!
Onda hıçkıran benim: kalbimde ağlayan o!
Ateşten acısiyle bağrımı dağlayan o!
Karanlık yutuyor da, korkunç mesafeleri.
Onu bir anda getiriyor bana geceler.
Gidip dolaşıyorum adım adım o yeri.

[579] **Kadın Gazetesi**, 8 Ekim 1953, s. 1.
[580] Oruz, *Eskişehir Seylâbı*, **Kadın Gazetesi**, 13 Mart 1950, s. 1.
[581] **Kadın Gazetesi**, 27 Mart 1950,s. 1.

5.3.Yangınlar

5.3.1. Kapalıçarşı Yangını

1954 yılı sonlarında İstanbul'un halk pazarı ve İstanbul turizm hareketinin göbeği ve İstanbul'u bir Türk şehri olarak damgalayan Kapalıçarşı Yangını halk tarafından büyük bir kederle karşılanmıştır. Oruz'a göre bu yangının çıkmasının sebebi ihmalkârlıktır. Çeşitli yangın söndürme vasıtaları, aletleri ve tedbirleri arasında burayı koruyamamak bir gaflet ve ihmalin neticesidir. Ayrıca içerdeki bekçilerin yangın numaralarını bulamamış olması da affedilemez bir gerçektir.

Fakat bütün bu olumsuzluklara rağmen, memnuniyet uyandıran gelişme Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın buraya gelerek, çarşının derhal yapılması ve sağlam kalan yerlerinin de derhal açılması hususundaki direktifleridir. Kadın Gazetesi 'de bu konuda İstanbul kadınlığının üzerine düşen vazifeyi fazlasıyla yerine getireceğini değerli okuyucularına duyurmuştur.[582]

5.4. Kazalar

1958 yılına damgasını vuran en büyük kaza İzmit Körfezi'nde Üsküdar Vapurunun alabora olmasıdır. 8 Mart'ta büyük harflerle "Görülmedik Deniz Faciası" olarak verilen manşetin yanı sıra, bundan duyulan üzüntüyü göstermek için gazete, başlığını kırmızı punto yerine siyah punto ile atmıştır. [583] 500 kişilik vapurdan sadece 46 kişinin kurtulması bütün yurdu derin bir yasa boğmuştur. Oruz'a göre Vapurun batma sebepleri ayrıntılı olarak araştırılmalıdır. Çünkü gemiye lüzumundan fazla insan doldurulmuştur. Ayrıca bu yolculara can yelekleri kullandırmamak da büyük bir vebaldir. Oruz, bu vebali bir daha yaşamamak için, bütün sosyal derneklerin, bütün okulların ve ilgili diğer müesseselerin kurtarma öğretimini yapması ve halkı bu konuda eğitmesi gerektiğini yazmıştır.[584]

1959'un ilk aylarında üç büyük kaza memleketi son derece üzmüştür. Yılın en büyük faciasını Adnan Menderes'in Kıbrıs Meselesini görüşmek için Londra'ya

[582] Oruz, *Kapalıçarşı Yangını*, **Kadın Gazetesi,** 4 Aralık 1954, s. 1.
[583] **Kadın Gazetesi**, 8 Mart 1958, s. 1.
[584] Oruz, *İzmit Faciası*, **Kadın Gazetesi**, 8 Mart 1958, s. 1-5.

gitmekte olan heyeti ile birlikte geçirdiği uçak kazası oluşturmuştur. Londra'da 30 km mesafede düşen SEV uçağı parçalanmış ve içindekilerden 16 kişi hayatını kaybetmiştir. Başvekil Adnan Menderes kazadan sağ salim kurtulmuş ve Londra'nın meşhur hastanesi London Clinic'te tedavi altına alınmıştır. Ölenlerin isimlerini de bir bir veren gazete, şehit olanların ailelerine taziyelerini sunmuştur.[585] Cenaze merasimlerine de katılan gazete yazarları duygularını şu sözlerle dile getirmişlerdir: [586]

> *"Acımız büyük. Kim kime derdini anlatsın, içini döksün? Hepimiz doluyuz. Dopdolu, Dudaklarımızı kıpırdatmaya cesaretimiz yok. Hepimiz biliyoruz ki her kıpırdayışta bir hıçkırık dökülecek. 25 milyonun hıçkırığını ne Ankara Şehitliği, ne Eskişehir'deki mezar, ne İstanbul'daki Zincirlikuyu, Karacaahmet, Edirnekapı Şehitliği dindirecek. Şehitlerimizin kefenlerini oraya, hatıralarını kalplerimize gömdük. Devlet adamları, fotoğrafçılar, hostesler, pilotlar. Milletçe ağlıyoruz. Gözyaşlarımız yanaklarımızda, hıçkırıklarımız içimizde. Yegâne tesellimiz Başvekilimizin bir mucizesi daha, Onun kurtuluşu.*
>
> *Temennimiz; lehimizde halledilen Kıbrıs davasında bu kıymetlerin son şehitler olmasıdır.*
>
> *Türk Milleti o kendine has vakur tevekkülü ile onları Londra'dan almış, Ankara'da, Eskişehir'de ve İstanbul'da yapılan muhteşem törenlerle Alplerine gömmüş bulunuyor. Bizim söyleyeceğimiz söyleyebileceğimiz yegâne şey şu: Vatan Sağ Olsun!"*

Bunların yanı sıra gazetede trafik kazası haberlerine de sıklıkla yer verilmiştir. Çünkü dünyada motorlu taşıtların çoğalması, trafik kazalarının da artmasına sebebiyet vermiştir. Özellikle Türkiye'de 1945'ten sonra çoğalan otobüsler, kamyonlar ve otomobiller ortalığa dehşet saçmaktadırlar.

[585] **Kadın Gazetesi**, 21 Şubat 1959, s. 1.
[586] **Kadın Gazetesi**, 28 Şubat 1959, s. 1.

Oruz'a göre Türkiye'de trafik kazalarının sebepleri, hem halkın yolda yürüme terbiyesizliğin eksikliği, hem de yolların dar ve bozuk olmasıdır. Türkiye'deki kazalar batı memleketlerindeki kazalardan bu manada ayrılmaktadır. Çünkü batı memleketlerinde kazalar daha çok süratten meydana gelirken, Türkiye'de daha çok yollarda uçan, yuvarlanan, virajların çokluğundan ve darlığından çarpışan yedek parçanın azlığından veya revizyona fazla değer vermeme yüzünden freni patlayan, rotu kırılan arabalar yüzünden meydana gelmektedir.[587]

Ayrıca gazetede cinayet, tecavüz gibi haberlerin yanı sıra değişik ilgi uyandıran olayların da haberleri yapılmıştır. Örneğin, *"Sakal ve bıyıkla doğan bir çocuk"*[588]*, "Evden 3 halı çaldı yerine 1 şiir bıraktı"*[589]

6.KADIN GAZETESİNDE SANAT ve MODA

Gazetede halkın sosyal hayata katılmasını sağlamak amacıyla sanatsal etkinlikler için de bir köşe açılmıştır. Açılan bu köşede hangi sinemada hangi filmin gösterildiği, filmlerin kısaca tanıtımları ve yazarın o film hakkındaki görüşleri, tiyatrolarda sergilenen oyunlar ve ülkede verilen yerli ve yabancı konserlerin duyuruları yapılmıştır.

Kaynağını toplumdan alan ve sosyal bir olgu olan moda, gelişme ve modernleşme yolunda yeniye özendirerek büyük kitleleri etkisi altına almıştır. Bu etki Kadın Gazetesi'ne de yansımış ve çıktığı günden itibaren bir sayfasını baştan sona moda haberlerine ayırmıştır.

Çağdaş yaşam nasıl olmalı, günün hangi saatinde ne giyilmeli, ne takılmalı, dünya kadınları nasıl giyiniyor, zamanın modası neler, moda parayla mı takip edilir, lüks yaşam modaya giriyor mu, moda her şey mi demek, moda takip edilecek diye israf yapılmalı mı, ekonomik yollarla moda takip edilebilir mi gibi konular gazetede moda bölümünün konularını oluşturmaktadır.[590]

---

[587] Oruz, *Trafik Kazaları ve Terbiye Meselesi,* **Kadın Gazetesi,** 26 Kasım 1955, s. 1.
[588] **Kadın Gazetesi**, 8 Ağustos 1959, s. 1.
[589] **Kadın Gazetesi**, 22 Ağustos 1959, s. 1.
[590] Ünal, *Türk Kadınlığı İçin Çağdaş Bir Adım,* s. 137.

6.1. Tiyatrolar ve Konserler

Siyasi ve sosyal haberlerin yanında kültürel haberlerin de fazlasıyla yer aldığı Kadın Gazetesi'nde tiyatrolar da önemli bir yer teşkil etmiştir. Perihan Çambel tiyatroyu *"tiyatro bir eğlence yeri ve bir gazino değil fakat bir kültür ve tefekkür dünyasının seyircilere aksini veren bir sanat ve tefekkür mabedi"* olarak tanımlamıştır.[591]

Genellikle Nurullah Tilgen tarafından kaleme alınan tiyatro haberlerinde, o hafta sergilenen tiyatrolar ve hakkındaki eleştiriler bulunmaktadır. Bunların yanı sıra tiyatro sanatçılarının tanıtımları da yapılmıştır.

Gazete'de o haftada sergilenen tiyatrolar, kısaca anlatılmış, beğenilen bir oyuna övgüler yağdırıldığı gibi beğenilmeyen oyunlara da gayet sert eleştiri yapılmaktan çekinilmemiştir. Örneğin; Osman Daloğlu, 28 Aralık 1951'de sahnelenen "Öteye Doğru" oyununu şu sözlerle eleştirmiştir:[592]

> *"Seyircileri üç buçuk saat acemi bir berbere tıraş ettirmeğe, Devlet Tiyatrosu Edebi Heyetinin hak kazanmamış olmasını gönül çok isterdi. Tam üç buçuk saat sabrede sabrede neler çektiğimizi Allah bilir. Aynı bunalmayı oynayanlar da hissetmişlerdir muhakkak. Zira çok cansız oynuyorlardı."*

Ankara'nın sanat hareketleri içinde büyük rolü olan Devlet Tiyatrosu da, 1 Ekim 1955 tarihinden itibaren faaliyete geçmiştir. Bu repertuarın en büyük özelliğini tiyatro için piyesler yazan Türk büyüklerinin eserlerinin de ele alınması oluşturmuştur.[593] Kadın Gazetesi, Devlet tiyatrosunda sahnelenen oyunlar hakkında okuyucuları bilgilendirmiştir.

Gazete, sanat ve müzikle ilgili yerli yabancı sanatçılarla röportaj yapmıştır. Özellikle memlekete kadın musikişinasların gelmesinden duyduğu memnuniyeti,

---

[591] Perihan Çambel, *Tiyatro Hakkında*, **Kadın Gazetesi**, 7 Mayıs 1951, s. 2-3.
[592] **Kadın Gazetesi**, 28 Ocak 1952, s. 5.
[593] **Kadın Gazetesi**, 15 Ekim 1955, s. 1-6.

kadınların müzik konusunda gittikçe önemli bir varlık olmasıyla açıklamıştır.[594] 15 Ocak 1953 tarihli sayısından itibaren de "Kadın Ses Sanatkârlarımız" isimli bir köşe açılacağını duyurmuştur. Buradaki amacı ise, kadın sanatçıların, hayat tarzlarını, yetişme şekillerini, en çok sevdiği şarkıları tanıtmak ve sanata hevesli genç kadın neslini örnek bir şekilde ses alanında yetiştirmeye rehberlik etmek olacaktır diye tanımlamıştır. Sonradan bu yazıların Kadın Gazetesi neşriyatı meyanında kitap halinde yayınlanacağını açıklamıştır.[595]

Gazete her yıl Mart ayında yayın hayatını kutlarken de çeşitli konserler düzenlemiştir. Zaman zaman da müzik köşesi açılmış Türk müziklerinin ve yabancı müziklerin değerlendirmeleri yapılmıştır. Dönemin ünlü sanatçıları Zeki Müren, Safiye Ayla gibi isimlerin sahne aldıkları yerler de okuyucuya sunulmuştur.

6.2. Sinema, Filmler ve Sergiler

Kadın Gazetesi'nde yerli filmler kadar yabancı filmlerin tanıtımlarına da yer verilmiştir. Ayrıca ünlü sanatçılar hatta Holywood filmleri ve film yıldızları da gazetenin sayfalarında sık sık yer almıştır. Bir film tanıtılırken oyuncuları, yapımcısı ve konusu anlatılırken, yazar kendi görüşünü de gözler önüne sermiştir. Örneğin,

Caniler Yuvası

Başrolde: Hurd Hatfield. Diğer rollerde: Jean Willes, Tom Powers, Ray Walker.

Rejisör: Seymour Friedman

Yapan: Colombia

İsmi memleketimizde henüz pek yayılmamış bir sürü yabancı artiste çevirtilmiş iddiasız, basit bir dedektif filmi. Bu filmin hususiyeti de sadece resimlere bakılarak mevzunun anlaşılabilmesi.[596]

[594] **Kadın Gazetesi**, 24 Nisan 1950, s. 1-2.
[595] **Kadın Gazetesi**, 15 Ocak 1953, s. 1-6.
[596] **Kadın Gazetesi**, 3 Mart 1952, s. 5.

Dönemde çekilen filmlerin genellikle tarihin içinden oluşu dikkat çekicidir. Örneğin; Yüzbaşı Tahsin, İstanbul'un Fethi, Üçüncü Selim'in Gözdesi, Kanlı Savaş, Vatan İçin, Barbaros Hayrettin Paşa, Lale Devri, Sürgün gibi.

Filmler ve sinemalar hakkında övgü dolu haberlerin yanında bir takım eleştiriler de yapılmıştır. Necla Seyhun, "**Filmcilerimizin Düştükleri Hatalar"** isimli yazısında tarihi filmlerin bu kadar çok yapılmasını eleştirmektedir. İpekçiler tarafından yapılan Üçüncü Selim'in Gözdesi filmi büyük bir başarı kazanmasından ötürü tüm yapımcıların tarihi filmler çekmeye koyulmasını yanlış bulmuştur. Çünkü Seyhun'a göre, bir film tuttu diye tarihi film üzerinde ısrar etmek hem umulan neticeyi vermez hem de seyirciyi sıkar. Ayrıca bu filmler diğerlerinden çok daha fazla emek, bilgi birikimi ve masraf gerektirir. Filmlere mevzu olacak muhteşem bir tarihimiz olmasına karşı filmciliğimiz onları layıkıyla canlandırabilecek hale gelmedi diyerek Lale Devri ve Barbaros Hayrettin Paşa filmlerinde insanların kendini filmin akışına kaptıramadığını dolayısıyla heyecanlanamadığını dile getirmiştir.[597]

Gazetede yeni çıkan filmlerin gala haberlerine resimleri ile birlikte yer verilmiştir. Ayrıca son dönemlerin en beğenilen filmleri de okuyucular ile paylaşılmıştır. Sinema yıldızları ile evlerine dahi gidilerek röportajlar yapılmış ve övgüler yağdırılmıştır. Örneğin ünlü sinema yıldızı Neriman Köksal, Türkiye'nin Sophia Loren'i olarak adlandırılmıştır.[598]

Gazetede filmciler için düzenlenen ödül törenleri hakkında haberlere sıkça yer verilmiştir. Bu ödül törenlerinin en önemlisini ise Oskar film ödülü oluşturmuştur. Film Sanatları ve İlimler Akademisi tarafından düzenlenen bu ödül töreninde mükâfat sembolü olarak bronzdan ve üstü altın kaplamalı, tahminen 3 kilo ağırlığında ve 30 cm yüksekliğinde Oskar isimli bir heykel dağıtılmaktadır. Vehbi Belgil tarafından kaleme alınan bu haberde ilk Oskarların dağıtıldığı 1927-1928 tarihinden bu yana dağıtılan Oskar ödüllerini kimlerin ve hangi filmlerin aldığı konusuna değinilmiştir.[599]

---

[597] Necla Seyhun, *Filmcilerimizin Düştükleri Hatalar***, Kadın Gazetesi**, 21 Aralık 1951, s. 6.
[598] **Kadın Gazetesi**, 12 Nisan 1958, s. 3.
[599] Vehbi Belgil, *1951 Oskar Mükafatlarını Kimler Kazandı?,* **Kadın Gazetesi**, 26 Mayıs 1952, s. 5.

Gazetede ilk zamanlarda daha çok yabancı filmlerin reklamları yapılırken son dönemlere doğru Türk filmlerinin reklamlarına ve tanıtımlarına daha sık yer verildiği görülmüştür. Türkiye'de gelişen şartlar ile birlikte çekilen film sayılarının artması da bu değişikliğin sebebini oluşturmaktadır.

Gazetede çeşitli sergilerin tanıtımları yapılmış, kurulan bütün sergilere katılım sağlanmış ve hatta Gazete'nin de destek verdiği sergilerin pavyonlarında yer alınmıştır. Örneğin 1950 senesi 1 Temmuz'da yapılan İstanbul Sergisi'nde TKB, Yardımsevenler Derneği, Kadın Gazetesi ve Baysal Biçki Yurdu, hep beraber bir pavyon açmışlardır.[600] Burada Türk kadınının kabiliyet ve başarıları teşhir edilirken, göz nuru ile yapılan el işleri ve Kadın Gazetesi ile diğer mecmualar satılarak Kadınlar Birliği'nin faaliyetleri anlatılmıştır.[601]

Sergi konusunda en çok Kız Sanat Enstitüleri aktiftir. Sanat Enstitülerinde yapılan çalışmalar sene sonlarında sergilenmiştir. Kadınların el emeği, göz nuru ile yaptıkları el işleri katılımcılar tarafından büyük ilgi toplamıştır.[602]

6.3. Güzellik Yarışmaları

Kadınlar için güzellik algısı çok eski çağlardan günümüze üzerinde durulan ve çok vakit harcanan bir konu olmuştur. Dünyada daha eski olarak düzenlenen güzellik yarışmaları Türkiye'de 1929 yılında gerçekleştirilmiştir. Çünkü siyasal reformların yanında aktüel yaşamda da kadının etkinliğinin artırılması çok önemliydi. Cumhuriyet gazetesi tarafından düzenlenen bu yarışmada böyle bir amacın gerçekleşmesi için olanak sağlamıştır.[603] Ön elemelerine 125 kişinin katıldığı yarışmada dönemin ünlü edebiyatçı ve sanatçıları tarafından oluşturulan jüride Feriha Tevfik birinci seçilmiştir.[604] Türkiye'nin bu ilk güzellik yarışması yurt içinde olduğu kadar yurt dışında da büyük yankılar uyandırmıştır.[605]

---

[600] **Kadın Gazetesi**, 3 Temmuz 1950, s. 1.
[601] Bedia Küçükaksoy, *İstanbul Sergisi*, **Kadın Gazetesi**, 10 Temmuz 1950, s. 1-3.
[602] **Kadın Gazetesi**, 26 Mayıs 1952, s. 4.
[603] Kırkpınar, **Türkiye'de Toplumsal Değişme ve Kadın**, s. 140.
[604] Emine Koca, Fatma Koç, *Güzellik Yarışmalarının Türkiye'deki Moda Bilincinin Oluşumuna Etkileri*, **Acta Turcica**, Yıl 2, S. 1, Ocak 2010, s. 268.
[605] Mustafa Arıkan, *İnkılâplar Devrinde Bir Millî Mesele: Beynelmilel Güzellik Müsabakası*, **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, C. 8, S. 41, Aralık 2015, s. 365

İkincisi 9 Ocak 1930 tarihinde yapılan "Türkiye Güzellik Kraliçesi" yarışmasında Mübeccel Namık birinci olurken Feriha Tevfik ise ikinci olmuştur. Fransa ve Amerika'da yarışmaya giren bu güzeller dereceye girememiştir. Üçüncüsü 1931'de yapılan güzellik yarışmasında ise muallim Naşide Saffet birinci, Güzel Sanatlar Mektebi öğrencisi ikinci olmuştur. Fakat bu durum kamuoyunda rahatsızlığa neden olmuş, Neşide Saffet'in öğretmenlikten atılacağı dedikoduları kulaktan kulağa yayılmıştır.[606]

Üçüncüsü 1932 yılında düzenlenen güzellik yarışmasını kazanan Keriman Hâlis'in temmuz ayında Belçika'da yapılan yarışmada birinci olması ulusal bir sevince dönüşmüş ve Atatürk yarışma sonrasında şu açıklamayı yapmıştır: [607]

> *"Türk ırkının necip (soylu) güzelliğinin daima mahfuz olduğunu (korunduğunu) gösteren dünya hakemlerinin bu Türk çocuğu üzerindeki hükümlerinden memnunuz. Fakat Keriman Ece hepimiz işittiğimiz gibi söylemiştir ki, o, bütün Türk kızlarının en güzeli olduğu iddiasında değildir. Bu güzel Türk kızımız, ırkının kendi mevcudiyetinde tabii olarak tecelli ettirdiği güzelliğini dünyaya, dünya hakemlerinin tasdikiyle tanıttırmış olmakla elbette kendini memnun ve bahtiyar addetmekte haklıdır. Türk milleti, bu güzel çocuğunu şüphesiz samimiyetle tebrik eder. Cumhuriyet gazetesi bu meselede Türk ırkının diğer dünya milletleri içinde mümtaz (seçkin) olan asil güzelliğini göstermek teşebbüsünü takip etmiş ve bunu dünya nazarında muvaffakiyetle (başarıyla) intaç eylemiştir (sonuçlandırmıştır)… "*

Ayrıca Keriman Hâlis'e Atatürk tarafından "Ece" soyadı verilmiştir.[608]

1933 yılında düzenlenen son güzellik yarışmasını kazanan Nazire Hanımın seçilişiyle ilgili şike dedikoduları çıkması üzerine güzellik yarışmaları 1950 yılına

---

[606] Koca, Fatma Koç, *Güzellik Yarışmalarının Türkiye'deki Moda Bilincinin Oluşumuna Etkileri*, s.269.
[607] Ahmet Çelik, *Cumhuriyet Dönemi Modern Türk Kadını: Keriman Halis Ece Örneği*, **Türkiye'de ve Dünyada Kadın Araştırmaları,** Ed. Prof. Dr. Gülseren Ağrıdağ, Adana 2015, s. 3-4.
[608] Koca, Fatma Koç, *Güzellik Yarışmalarının Türkiye'deki Moda Bilincinin Oluşumuna Etkileri*, s. 270.

kadar men edilmiştir.[609] Bundan sonraki yarışma uzunca bir süreden sonra 1950 yılında yapılmıştır. Bu tarihten sonra düzenlenen her yarışma gazetede yerini almış ve güzellerin fotoğrafları da sergilenmiştir. 1950 yılında yapılan yarışmada Güler Arıman güzellik kraliçesi seçilmiştir. Gazete'nin ilk sayfasında kendisinden alınan bir fotoğrafa yer verilmiş ve *"Güzellik Kraliçemiz Güler Arıman'la bir görüşme"* başlığı ile Bedia Küçükaksoy tarafından bir röportaj yapılmıştır.[610] İlk defa Avrupa'ya giden kraliçe çok heyecanlı olduğunu dile getirmiştir.

1951 güzellik kraliçesi ise Günseli Başar seçilmiştir. Bursa'da Günseli Başar ile yapılan röportajı Kadın Gazetesi adına Galibe Gönülver yapmıştır. Gönülver bu röportajda gözlemlerini dile getirirken Başar'ın güzel bir endamı olduğu kadar çok zarif ve alçakgönüllü, kibirden uzak biri olduğunu vurgulamıştır.[611]

Cumhuriyet Gazetesi'nin yanı sıra 1955 yılında Vatan Gazetesi de Dünya Güzellik Müsabakası düzenlemiştir. Haziran ayının ilk haftası yapılan bu yarışmaya 40'a yakın katılım gerçekleşmiş ve 16 oy ile Gelengül Tayfuroğlu Türkiye Güzellik Kraliçesi seçilmiştir.[612] Fakat Kadın Gazetesi bu müsabakaya yer vermemiştir. 1958 yılında ise güzellik yarışması Kadın Gazetesi tarafından tertip edilmiştir. Haber de aynen şu şekildedir: **Ezel Olcay 1958 Türkiye Kraliçesi Seçildi,** *Gazetemizin tertiplediği 1958 Türkiye Güzeli seçiminde kraliçe tacını giymiştir.*[613]

1959 yılı güzellik yarışması Türkiye Moda Mecmuası ile Parl Mod'un organizatörlüğünde yapılmıştır. 19 yaşındaki Gülseren Kocaman Türkiye Güzellik Kraliçesi seçilmiştir. Kadın Gazetesi burada basına yasak konulmasına tepki göstermiş fakat gazetecilerin bu yasağı dinlemediğini yazmıştır. Bizzat kendi muhabirleri de salona girerek durumu canlı izleyip gazete sayfalarına bunu aktarmıştır.[614]

---

[609] Erişim Tarihi:
http://www.radikal.com.tr/yazarlar/ayse-hur/araksi-cetinyandan-keriman-halise-turkiyenin-ilk-guzelleri-1308460/
[610] **Kadın Gazetesi**, 11 Eylül 1950, s. 1.
[611] **Kadın Gazetesi**, 9 Kasım 1951, s. 5.
[612] **Kadın Dünyası Dergisi**, S. 3, C. 1., 1955, s. 16.
[613] **Kadın Gazetesi,** 7 Haziran 1958, s. 1.
[614] Seniha Ersöz, *Güzellik Kraliçesi Seçildi*, **Kadın Gazetesi,** 16 Ocak 1959, s. 1-5.

Milletlerarası 1959 Güzellik Yarışması da 29 Temmuz ile 30 Ağustos'ta İstanbul'da yapılmıştır. Bu müsabakaya 21 ülkeden yarışmacı katılmış ve Türkiye'yi de Nebahat Çehre temsil etmiştir.[615] Yarışmayı kazanan Yunan güzeli Posi Leventi olmuştur. Yarışmaya katılan güzeller Kadın Gazetesi muhabiri ile yaptıkları röportajda; yarışmanın Türkiye'de yapılmasından son derece memnun olduklarını ve Boğazı gezmeye doyamadıklarını dile getirmesini istemişlerdir.[616]

Gazete 1960 yılında memleketi derinden etkileyen durumlar karşısında bile güzellik yarışmaları düzenlemeye devam etmiştir. 1960 yılında Türkiye Güzeli seçilen Güler Kıvrak'ın Dünya Güzellik yarışmasında Türkiye'yi temsil edeceği duyurulmuştur. Kadın Gazetesi uluslararası alanda ülkenin tanıtılmasına olanak sağlayan bu güzellik yarışmaları haberlerini sayfalarına taşıyarak toplumsal sorumluluğunu yerine getirmiştir.[617]

6.4.Moda, Elişleri ve Yemek

Cumhuriyetle birlikte kadınların giyimi konusunda yeni bir çığır açılmış, kadınların sosyal yaşamda daha aktif rol almaları kıyafetlerine de yansımıştır. Bu şekilde kadınların cumhuriyet devrimlerini benimsemesi devletin başarısı olarak kabul edilmiştir. Dolayısıyla iktidar da kadınların modern bir görüntü izlemesini desteklemiştir.[618]

Moda sayfasında seçilen kıyafetler ve örnek gösterilen modeller Fransa, Amerika ve İngiltere'den örnekler alınarak hazırlanmıştır. Türk kadının çağdaş bir yaşam tarzına kavuşmasının esaslarından birinin kılık-kıyafet düzeniyle olacağını düşünen gazete Avrupa merkezli bir moda takip etmiştir.

Gazetede moda her mevsime uygun olarak tasarlanmıştır. Necla Seyhun tarafından kaleme alınan moda köşesinde, kıyafetlerin şekilleri, renkleri, kumaşları ayrıntılı olarak anlatılmış ve resimlerle de gösterilmiştir.[619] Örneğin 1950 yılı kış modasını son derece sade ve şık kıyafetler oluştururken tercih edilen renk siyah

[615] **Kadın Gazetesi,** 1 Ağustos 1959, s. 5.
[616] Tunçay Baydar, *Milletlerarası Güzellik Kraliçesi*, **Kadın Gazetesi,** 15 Ağustos 1959, s. 5.
[617] **Kadın Gazetesi**, 9 Temmuz 1960, s. 1.
[618] Serpil Çakır, **Osmanlı Kadın Hareketi**, Metis Yayınları, İstanbul 1993, s. 284.
[619] Bkz. Ek.20.

olmuştur.[620] Bahar renklerini ise fıstık yeşili, gri, gece mavisi ve lacivert tonları oluşturmuştur. Dış giyim başta olmak üzere iç giyim modası hakkında da öneriler sunulmuştur. Dönemin iç giyimine saten kumaşlar damgasını vurmuştur.[621] Bunların yanı sıra saç modelleri ve kesimler hakkında bilgiler de verilmiştir.[622]

Modayı takip etmenin hoş bir şey olduğunu dile getiren Seyhun modanın esiri olmamak gerektiğini de vurgulamıştır. Dönemin moda şartlarının da sürekli değiştiğini alaylı bir şekilde şu kelimelerine yansıtmıştır:[623]

> *"Uzun etek moda olacak dendiği zaman kısa elbiseler komik ve bayağı olmuştu. Hemen onları türlü yollarla ve hileyle uzatmaya çalıştık, fakat moda bu! Durup dinlendiği, rahat ettirdiği yok ki! Tam gözümüz uzuna alıştığı kıyafetimiz tamamlandığı zaman, yeni bir haber daha: Etekler kısalıyormuş!"*

Aksesuar kullanımına da yer verilen moda köşesinde şapka modellerinde genellikle İngiliz tarzı yansıtılmıştır. Buna göre modeller; geniş ve yana eğik, küçük ve başa yapışık, geniş ve bordürü dalgalı, başa yapışık ve dar kalotlu stilindedir.[624]

Eteklerin, bluzların, kabanların montların ve iç giyimin yanı sıra plaj modası da unutulmamıştır. Bikini ve mayoların şekilleri, kumaşları hakkında bilgiler veren Seyhun, doğru seçilen mayoyla kişinin olduğundan daha güzel olabileceğini anlatırken bir plaj kıyafetinin sokak kıyafetinden ya da gece kıyafetinden çok daha zor seçildiğini dile getirmiştir.[625]

Gazete özellikle Kız Enstitüleri tarafından yapılan defilelere de yer vermiştir. 1950'li yıllarda meşhur hale gelen defilelere katılım çok büyük ölçüdedir. Defilelerde ucuza giyinmek için kıyafetler tasarlanmıştır. Burada dikkat çeken unsur defilelerde Türk motiflerinin kullanılmasıdır. Çünkü modanın merkezi Paris'te bile eski Türk kıyafetlerinden, motiflerinden hareketle yeni modeller yaratılmaktadır. Bu

[620] **Kadın Gazetesi**, 2 Ocak 1950, s. 4.
[621] **Kadın Gazetesi,** 30 Ocak 1950, s. 6.
[622] **Kadın Gazetesi**, 13 Mart 1950, s. 4.
[623] Necla Seyhun, *Moda Yenilikleri ve Bizler*, **Kadın Gazetesi**, 30 Temmuz 1951, s. 4.
[624] **Kadın Gazetesi**, 20 Mart 1950, s. 4.
[625] Seyhun, *Plaj Modası*, **Kadın Gazetesi**, 3 Temmuz 1950, s. 4.

sebepten dolayı Seyhun, *"bir gün moda aleminde Türk modasının da bir yeri olacağını"* düşünmektedir.[626]

Moda köşesinde kadınların yanı sıra bazı erkeklerinde yazıları vardır. Örneğin; Kazım Nami Duru, *"Güzellik bâbında"* isimli yazısında kadınların güzel görünmelerini, bakımlı olmaları gerektiğini yazmıştır. Fakat bunu yaparken modanın esiri olmamaları gerektiği ve her insanın kendine yakışan kıyafetler giyinmelerini tavsiye etmiştir.[627] Modayı, zevkleri zamana göre törpülemeye çalışan titiz bir sanat lisanıdır diye tanımlayan Sevim Nemlioğlu, insanın kendine yakışanı seçerek, sade ve temiz giyinmenin de daha ince bir sanat olduğunu dile getirmiştir.[628]

M. Faik Gökmen ise kadınların elleri kadar ayaklarının da bakımlı olması gerektiğini vurgulamıştır. Özellikle yaz aylarında kadınlar çorap giymeden terliklerle gezdiği için oluşacak ayak problemlerinin pedikür yapılarak giderilmesi gerektiğini tavsiye etmiştir. Bu bakımın nasıl yapılacağını da anlatmıştır. Ayrıca güzel yürüyebilmek ve ayak sağlığını koruyabilmem için ayakkabı seçimine de dikkat çekmiştir.[629]

Moda sayfasının alt köşesinde zaman zaman faydalı bilgilere de yer verilmiştir. Örneğin; mürekkep lekesi, pas lekesi, yağ lekesi kıyafetlerden nasıl çıkarılır anlatılmış, kıyafetlerin daha düzenli ve uzun ömürlü olması için ipuçları verilmiştir. Ayrıca ayakkabıların bakımından, evin günlük işlerine kadar kolaylık sağlayacak önerilerde bulunulmuştur.

Güzel giyinebilmek için de dikkat edilmesi gereken hususları şu şekilde maddelemiştir:[630]

- Elbiseleri daima ütülü bulundurmak
- Leke olmamasına dikkat etmek
- Kombinezonun etekten dışarı çıkmamasının temini
- Çorap çizgilerinin eğri olmaması

[626] Necla Seyhun, *Olgunlaşma Enstitüsü'nün Defilesi*, **Kadın Gazetesi**, 5 Haziran 1951, s. 5.
[627] Kazım Nami Duru, *Güzellik Bâbında*, **Kadın Gazetesi**, 1 Mayıs 1950, s. 1-4.
[628] Sevim Nemlioğlu, *Kadın ve Moda*, **Kadın Gazetesi**, 22 Eylül 1952, s. 4.
[629] M.Faik Gökmen, *Pedikür ve Ayakkabı*, **Kadın Gazetesi**, 12 Haziran 1950, s. 4.
[630] **Kadın Gazetesi**, 19 Kasım 1951, s. 4.

- Ayakkabıların temiz ve boyalı olması
- Çok fazla makyaj yapmamak
- Saçları daima taranmış bulundurmak
- Fazla göz alıcı renklerden kaçınmak
- Her zaman modaya bakmadan yaşına, muhitine ve vücuduna uygun şekilde giyinmek

Kadınların giyim ve moda konusundaki hassasiyeti üzerinde duran gazete, bazen de bunu mizahi bir şekilde karikatürlerine yansıtmıştır.

Kadın Gazetesi 17 Mayıs 1958

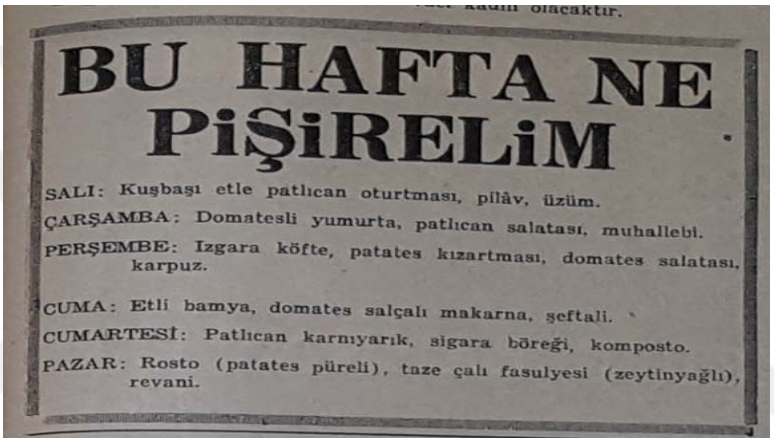
Gazetede Elişleri ve Yemek kısmında, özellikle süs eşyaları olarak kullanılan el işlerine ve yemek tariflerine yer verilmiştir. Elişlerinin nasıl yapılacağı resimlerle anlatılırken kullanılacağı yerler ve getireceği kolaylıklar da belirtilmiştir. Örneğin; mutfak için örtüler anlatılırken aynen şu sözler kullanılmıştır: [631]

> "*Mutfakta raflarda kullandığınız çiçekli kâğıtlar sık sık yırtılır değiştirmek icap eder. Hâlbuki böyle mutfak için raflarla eş masa örtüsü beyaz ve ütülü olursa, ne kadar daha temiz ve güzel durur. Hem sık sık yıkanıp ütülenir. Bunlar için beyaz ince iyi patiska kâfidir. Üzerine yeşil*

[631] Seyhun, *Mutfak İçin Örtüler,* **Kadın Gazetesi**, 12 Haziran 1950, s. 4.

yoncalar işlenmiştir. Bu örneği işlemekle güzel bir mutfak takımı elde etmiş olacaksınız."

Gazetenin el işleri ve yemek isimli köşesinin amacı, kadınlara daha ucuz yollardan nasıl kullanışlı eşyalar ve yemek yapılacağını öğretmektir. Evde kullanılacak bir eşyanın kolay yollardan hazırlanmasını resimlerle anlatmıştır. Aynı zamanda kadınlara yemek pişirme konusunda fikir vermek için farklı yemek tarifleri sunmuştur. Bu tariflerin de evde bulunan ve ucuz malzemelerden olması yine ev ekonomisi açısından dikkate değerdir.[632]

BU HAFTA NE PİŞİRELİM

SALI: Kuşbaşı etle patlıcan oturtması, pilâv, üzüm.
ÇARŞAMBA: Domatesli yumurta, patlıcan salatası, muhallebi.
PERŞEMBE: Izgara köfte, patates kızartması, domates salatası, karpuz.
CUMA: Etli bamya, domates salçalı makarna, şeftali.
CUMARTESİ: Patlıcan karnıyarık, sigara böreği, komposto.
PAZAR: Rosto (patates püreli), taze çalı fasulyesi (zeytinyağlı), revani.

7. KADIN GAZETESİ'NDE DÜNYA'DAN HABERLER

Kadın Gazetesi, ülkede olduğu gibi dünyadaki gelişmeleri de haftalık olarak vermeye çalışmıştır. Burada diğer ülkelerdeki siyasi gelişmeler yakından takip edilirken, özellikle diğer ülkelerdeki kadınların haklarına da değinilmiş, geride kalanlar için tavsiyeler, ileride olanlar içinde örnekler gösterilmiştir. Ayrıca dünyadaki bütün kadınlığa hitap edebilmek için 1950 yılında bir yıllığına yurtiçindeki haberleri bir sayfada İngilizce olarak aktarmıştır. Burada gazetenin özellikle üzerinde durduğu ülkeler Amerika ve İngiltere olmuştur. Bu devletlerle aralarında yaşanan münasebetlerden dolayı orada yaşanan gelişmeler takip edilmeye çalışılmıştır. Aşağıda örnekleri görülen haberleri önemli kılan ise Kadın Gazetesi yazarlarının olaylara bakış açısını yansıtmasıdır. Gazetede zaman zaman da

[632] **Kadın Gazetesi**, 18 Ağustos 1956, s. 5.

"Dünyada Neler Oluyor" adlı köşede ülkelerde meydana gelen çeşitli olayların haberleri yapılmıştır.

7.1.İngiltere Haberleri

Kadın Gazetesi, İngiltere ile ilgili haberleri siyasi, sosyal ve ekonomik çerçevede yine kadınları temel alarak yayınlamış ve oralarda kadınların üzerine düşen sorumlulukları bilinçli bir şekilde yerine getirmelerini ülke kadınlığına örnek olarak göstermiştir.

Gazete, Türkiye'deki seçimlerde kadın adayların az gösterilmesinden her zaman üzüntü duymuş ve bu sayıyı artırmak için elinden gelen desteği göstermiştir. Fakat bunun karşısında 1955 yılı İngiliz seçimlerine kadınlardan 90 adayın katılmasını büyük bir gururla gazete haberlerine taşımıştır. **"İngiliz Seçimlerine 90 Kadın Namzet Katıldı"** başlıklı habere göre, 26 Mayısta yapılacak genel seçimlerde partilerin sunduğu aday listesinde tam 90 kadın mevcuttur. Bu rekor sayının burada bulunmasının sebebini ise Büyük Britanya'da kadınların siyasete karşı besledikleri ilgi ve alakaya bağlamıştır. [633]

630 sandalyelik Avam Kamarasında, sona eren devrede 17 kadın mebustan, 16'sı tekrar adaylığını koymuştur. 90 kadın adayı desteklemek için de partilerin kadın kolları büyük faaliyete geçmişlerdir. Kadınların en faal bulunduğu siyasi grup, İşçi Partisi'dir. Bu parti kendi başına 51 kadın aday göstermiştir. Ve bu adayların arasında İngiltere'ye yaptıkları hizmetlerle tanınan birçok kadın mevcuttur. Örneğin, İşçi Partisi iktidarda iken Milli Sigorta Vekili olan Dr. Edith Summerskill, Sağlık Vekilinin Parlamento Sekreteri Miss Patricia İornsby Smith gibi.[634]

Gazetenin İngiltere ile ilgili en ilginç bulduğu haber, İngiltere'nin Varvickshire şehrinde küçük bir köy olan Itchington'da 1100 nüfuslu olan bir köyün tamamıyla kadınlardan teşekkül eden bir belediye meclisi tarafından idare edilmesidir. 7 kadın tarafından idare edilen köyün erkekleri bu durumla iftihar ettiklerini belirtmişler ve bu belediye meclisine "Kombinezonlu Hükümet" adını

[633] **Kadın Gazetesi**, 31 Mayıs 1955, s. 1.
[634] **Kadın Gazetesi**, 31 Mayıs 1955, s. 1.

takmışlardır.[635] Bu durum gazete tarafından aile hayatı gibi belediye yönetimi diye değerlendirilmiş ve diğer bütün köylere örnek teşkil etmesi arzu edilmiştir.

7.2.Amerika Haberleri

Kadın Gazetesi'nde Amerika'da yaşanan önemli gelişmelerin haberleri sütunlara yansımıştır. Amerika haberleri ele alınırken daha çok oradaki kadınlığın durumu hakkında haberler yapıldığı görülmüştür. Gazetenin 8 Ekim 1953 tarihli haberinde Amerika'da kadınların siyasette aktif rol alması anlatılmıştır. Cumhurbaşkanı Eisenhover'in 32 kadını Amerika hükümetine büyük mevkilere getirmesi Kadın Gazetesi tarafından örnek alınması gereken bir hareket olarak adlandırılmıştır.[636]

Gazete yazarlarından Ilgaz, Amerika hakkında yaptığı haberlerde orayı kalkındıran en büyük varlığın Amerika'da kurulan Kadınlar Birliği'nin çalışmaları olduğunu iddia etmiştir. Çünkü buradaki Kadınlar Birliği'nin, çocuğu, anayı, aileyi maddi ve manevi kalkındıran milyonlarca üyesi, muhakkak bir sosyal veya kültürel kolunda çalışıp, günün uygun bir saatini memleket vazifelerine hasretmiştir.[637] Ilgaz'a göre Türkiye'deki sorun da bu noktada başlamaktadır. Onların gönülle yaptıkları bu görevleri kendi derneklerindeki insanlara rica ve ısrarla yaptırdıkları için memleketin kalkınması bu derece yavaştır. Bu yüzden Amerika'ya gidip gören herkesle röportajlar yaparak onların tecrübelerinden yararlanmak istemiştir.[638]

Kadın Gazetesi'nde bunların haricinde zaman zaman da Amerika'da meydana gelen kazalar, önemli şahsiyetlerin ölümleri, evlilik törenleri gibi haberlere de yer verilmiştir. Örneğin, **"Amerika'nın Sabık Dış İşleri Bakanı Dulles Öldü"**[639]

7.3.Irak'ta Cumhuriyet'in İlanı

Gazetenin 19 Temmuz sayısını "**Asiler Irak'ta Cumhuriyet ilan ettiler"** manşeti oluşturmuştur. Senelerden beri süren karışıklıklara bir yenisinin daha

[635] **Kadın Gazetesi,** 16 Temmuz 1956, s. 1.
[636] **Kadın Gazetesi,** 8 Ekim 1953, s. 1.
[637] **Kadın Gazetesi**, 22 Ekim 1953, s. 6.
[638] **Kadın Gazetesi**, 22 Ekim 1953, s. 6.
[639] **Kadın Gazetesi,** 30 Mayıs 1959, s. 1.

eklendiğini ve Bağdat Paktı'nın en güvenilir üyelerinden dost ve müttefik Irak'ta hükümet darbesi yapıldığı yazılmıştır.[640]

Oruz, başmakalesinde olayla ilgili değerlendirmeler yapmıştır. Oruz'a göre Ortadoğu'da meydana gelen ihtilalden sonra Orta Doğu olayları daha nazik bir konuma girmiştir. Mısır, Suriye ve nihayet Irak aynı tipteki kaynaşmalarla, demokrasiler grubundan koparak, milliyetçilik cereyanı ismi altında başka bir istikamete doğru yönelmişlerdir. Fakat İran'ın bu ihtilale mukavemet gösteremeyeceğini, İngiltere'nin olayları daha da ateşlendireceğine bağlamıştır. Çünkü Oruz'a göre İngiltere, Orta Doğu'da aktif ve egoist bir rol oynamaktadır.[641]

7.4.Hindistan'da Cumhuriyet'in İlanı

Asya kıtasının en zengin ve dünyanın beş bin yıllık eski bir medeniyetine sahip olan Hindistan, iki buçuk yıl evvel istiklaline kavuşmuştur. 350 milyon insanın yaşadığı bu toprak üzerinde 26 Ocak 1950'de cumhuriyet devleti kurulmuş ve kendi cumhurbaşkanlarını seçmişlerdir. Hasene Ilgaz, **"Hindistan'da Cumhuriyet İlan Edildi"** başlıklı yazısında bu mutluluğa ortak olduklarını, istiklale âşık bir millet olarak onların heyecanını hissettiğini ve kendilerini kutladığını belirtmiştir. Hindistan'da merkezi bir hükümet teşekkül edilmesinin ve bu hükümet ve eyaletlerin birleşerek sağlam bir devletin meydana gelmesini büyük bir inkılap olarak göstermiştir.[642] Aynı şekilde İffet İnan'da Pakistan, Hindistan ve Endonezya kadınlarının bu bayram günlerini kutlamış ve bağımsızlığa kavuşmalarından duyduğu mutluluğu dile getirmiştir.[643]

Cumhuriyetin ilanından sonra kurucular meclisi tarafından bir anayasa hazırlanmıştır. Hasene Ilgaz'ın yirmi kilodan daha fazla gelir diye nitelendirdiği bu anayasanın İngilizce metni parşömen kâğıdına basılmış ve 289 sayfadır. Anayasanın

[640] **Kadın Gazetesi**, 19 Temmuz 1958, s. 1.
[641] Oruz, Orta Doğu *Hadiseleri***, Kadın Gazetesi**, 19 Temmuz 1958, s. 1.
[642] Ilgaz, *Hindistan'da Cumhuriyet İlan Edildi,* **Kadın Gazetesi,** 30 Ocak 1950, s. 1.
[643] İffet İnan, *Pakistan, Hindistan ve Endonezya Kadınları Bizden Size Selam*, **Kadın Gazetesi,** 30 Ocak 1950, s. 1.

bu kadar ağır ve sayfalarının çok tutmasının nedenini Hindistan'ın kendine has hususi bir karakter taşımasına bağlamıştır.[644]

7.5.Stalin'in Ölümü

Kadın Gazetesi, dünyadaki önemli şahsiyetlerin ölüm haberlerine yer vermiş hatta yıldönümlerini de anmayı ihmal etmemiştir. Bundan dolayı Stalin'in ölüm haberi de gazetede yer almıştır. Oruz' u Stalin hakkında yazmaya iten ise, dünya basınında hiçbir kadın tarafından Stalin'in yazılmamış olmasıdır. Oruz, Stalin'in ölmesiyle dünyadaki en korkunç diktatörünün direği yıkıldı demiştir. Ayrıca basında onu öven sözlerin ifade edilmesine de son derece karşı çıkmıştır.[645]

7.6.Kadın Hakları

Gazete kadın davaları ile ilgilenirken sadece Türkiye değil farklı coğrafyalardaki kadınların durumları hakkında da okuyucularını bilgilendirmiştir. Gazetenin buradaki amacı Türkiye'de kadınların sahip olduğu konum ile diğer ülkelerdeki kadınların konumlarını kıyaslamak ve ülkedeki kadınların bilinçlenmesini sağlamaktır. Bu bağlamda gazete yazarları bazı ülkelerde önemli mevkilerde bulunan meslek sahibi kadınlarla onların ülkesindeki kadınlığın durumu hakkında konuşmalar yapmıştır.

Birleşmiş Milletlerce yayınlanan bir bültenin araştırma sonuçlarına göre 11 ülkede kadınların siyasi hakları yoktur. Kadın Gazetesi bu ülkelerin isimlerini şu şekilde sıralamıştır: Afganistan, İran, Irak, Ürdün, Libya, Lichtenstein, Paraguay, San Marino, Suudi Arabistan, İsviçre ve Yemen'dir.[646]

Nevin Arıcan'a göre Arap kadın dünyasında az da olsa siyasi hakları kazanan tek millet Suriye'dir. Fakat kendilerine oy hakkı verilse de seçilme hakkı verilmemiştir.

Oruz, Türkiye'de misafir olarak bulunan Yugoslavyalı değerli hekim Dr. Stana ile kadınlık hakkında bir görüşme yapmıştır. Dr. Stana'nın anlattıklarına göre

---

[644] Ilgaz, *20 Kilo Ağırlığındaki Anayasa*, **Kadın Gazetesi**, 24 Nisan 1950, s. 1-5.
[645] Oruz, *Stalin'in Ölümü ve Akisleri,* **Kadın Gazetesi**, 21 Mart 1953, s. 1.
[646] **Kadın Gazetesi,** 21 Ağustos 1957, s. 1.

Yugoslavya'da kadın II. Dünya Savaşından sonra çok gelişmiştir. 19. yüzyılda sadece birkaç öğretmen, hekim ve mühendis bulunurken 20.yüzyılda bu sayı mühim bir artış göstermiştir. Siyasi manada aktif olan kadın daha çok sosyal hayatın sağlık ve eğitim sahalarında kendilerine geniş bir yer edinmiştir. Halk da kadınların bu ilerlemesini desteklemiş kadın mebus sayısı 35'ten 67'e çıkmıştır. Ayrıca ülkenin sanayileşmesi devam ettiği için kadın gücüne oldukça ihtiyaç vardır. Dr. Stana'nın anlattıkları karşısında memnuniyetini bildiren Oruz'da ona Türk kadınlığı hakkında bir izahat vermiştir.[647]

Amerika Arkansas Üniversitesi Profesörlerinden Dr.David Cavsey, Amerika kadınlığı ile ilgili bir makale yayınlamış ve Kadın Gazetesi bu makaleden yaptığı alıntılarla Amerika kadınlığının durumunu değerlendirmiştir. Buna göre Amerika'da kadınların günlük hayatta oynadığı rol erkeklerden daha fazladır. Mecliste kadın mebusların sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Kuaförden, doktora, şoförden, terziye kadar hayatın her alanında kadını görmek mümkündür.[648]

8. KADIN GAZETESİ'NDE KADIN İMAJI

Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonra asıl amaçlarından birisini de kadınlara hukuk açısından eşit haklar verilmesinin yanı sıra eğitim ile iş hayatında da eşit fırsatlar verilmesi oluşturmuştur. Fakat bu dönemde sosyal, siyasi ve kültürel hayatta kadınlar için önemli gelişmeler olsa da ekonomik açıdan bu gelişmeler daha uzun vadede kendini göstermiştir.[649]

1950'li yıllarda şehir hayatında, erkek emeği kadar yanında kadının emeği de önemli olmaya başlamıştır. Cumhuriyetin ve devrimlerin başarısı adeta kadınların eğitim ve meslek alanındaki başarılarıyla özdeşleştirilmiştir. Modern kadının yaratılmasında gazete ve dergiler en büyük araç görevi üstlenmiştir. Kadın artık hem kamusal alanda hem de özel alanda varlığını göstermiştir. Çünkü kadın, batılı,

[647] **Kadın Gazetesi**, 28 Eylül 1957, s. 2.
[648] **Kadın Gazetesi**, 26 Ekim 1957, s. 5.
[649] Leyla Kırkpınar, **Türkiye'de Toplumsal Değişme ve Kadı**n, Dokuz Eylül Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, İzmir 1998, s. 120

eğitimli, seçkin, aydın olmalıdır. Bu da meslek sahibi olan, eğitimli, evini ailesini ihmal etmeyen ama toplum içine çalışan bir kadın tipi ile bağdaştırılmıştır.[650]

Kadın haklarının savunucusu olan ve özellikle iş sahasındaki kadınları destekleyen gazetede bunların tanıtımları yapılmıştır. Dönemin Başvekili Adnan Menderes'te Türkiye'de kadınlardan oluşan bir gazetenin oluşumundan son derece memnundur. Kadın Gazetesi'nin 14. yayın yılına girmesi sebebiyle Hilton Otel'inde verilen çaya telgraf gönderen Adnan Menderes desteklerini şu sözlerle dile getirmiştir: [651]

> *14. yılını idrak eden Kadın Gazetesi dolayısıyla tertiplemiş olduğunuz çayınıza beni de davetinize teşekkür ederim. Şimdiye kadar memleketimizin sosyal hayatında büyük hizmetler yapmış olan gazetenizin bundan sonra da aynı şekilde müsbet ve muvaffak faaliyetlerde bulunmasını temenni eder, güzide topluluğunuzu teşkil eden muhterem misafirlerinize muhabbetlerimin iblâğını rica ederim.*

Ayrıca dönemin Cumhurbaşkanı Sayın Celal Bayar ise İzmir Kız Lisesi'nde verdiği beyanatta şu sözlerle kadınlara duyduğu güveni dile getirmiştir: [652]

> *"Türkiye'de irtica avdet etmez, bana bu kanaati veren kuvveti de söyleyeceğim; Atatürk İnkılabı en çok kadınlarımızın hukukunu, esasında çok yüksek olan şeref ve haysiyetini korumuştur. Her hangi bir hadise karşısında kadınlarımız cesaret ve feragatle inkılabı müdafaa edeceklerdir. Bundan kesin olarak eminim."*

8.1. Meslek Kadınları

Günümüz medeniyeti için kadının dış hayata katılması, mesleklere giriş yapması bir dilek veya sakınca olmaktan çıkmış; tamamıyla zaruri bir hal almıştır. Hasan Âli Yücel'in de ifade ettiği gibi kadın, avukattır, yargıçtır, öğretmendir,

---

[650] Yılmaz, **1950–1960 Döneminde Türkiye'de Kadının Giyinme Davranışının Dönüşümü** s. 35.
[651] **Kadın Gazetesi**, 2 Nisan 1960, s. 1.
[652] **Kadın Gazetesi**, 15 Haziran 1957, s. 1.

tüccardır, hekimdir, elçidir, politikacıdır, işçidir. Bütün meslekler kadınlık için de vardır, ondan koparıp bir şey almamıştır.[653]

Kadın Gazetesi, dönem dönem meslek kadınlarımız başlığı adı altında Türk Milletinin yetiştirdiği kadın değerlerin hayatına fotoğraflarıyla birlikte yer vermiştir. Bunlardan bazılarının isimlerini ve mesleklerini şu şekilde sıralayabiliriz.

- Bayan Zehra Buluç, Eskişehir Kız Sanat Okulu Nakış Öğretmeni ve Müdürüdür.[654]
- Dr. Perihan Güneş, İstanbul Tıp Fakültesi'nden mezun Bafra'da doktordur.
- İffet Halim Oruz, Kadın Gazetesi Sahibi, Türk Kadınlar Birliği İstanbul Merkezi Başkanı.
- Pakize Başaran, kadın hikâyeci ve romancı.
- Bedia Kirman, Diş tabibi.
- Meziyet Temizel, Avukat.
- Zahide Özveren, idareci ve öğretmen.
- Edibe Subaşı, öğretmen, pilot.
- Adile Ayda, Türk Hariciyesi'nin ilk kadın memuru
- Nüzhet Gökdoğan, ilk kadın Dekan
- Şükran Tanca, ilk kadın İl İdare Meclisi üyesi
- Jale Yiğit, ilk kadın diplomat.

Hatta çeşitli mesleklerdeki kadınların fotoğrafları aşağıda olduğu gibi gazetede verilmiştir.

[653] Hasan Âli Yücel*, Kadınların Dünyası*, **Kadın Dünyası Moda ve Aile Dergisi**, C. 1, S. 1, 31 Mayıs 1958, s. 3.
[654] **Kadın Gazetesi**, 2 Ocak 1950, s. 1.

6 Mart 1950 KADIN GAZETESİ Sahife: 6

Türk Kadınlığı her sahada değerler yetiştirmiştir

Profesör: Melâhat Özgü

Milletvekili: Hasene Ilgaz

Hayırsever Aile Kadını: Mevhibe İnönü

Meslek Kadını, Avukat: Müjgân Ağaoğlu

Romancı: Halide Edip Adıvar

Avukat: Süreyya Ağaoğlu

Gönüllü Hastabakıcı: Safiye Hü. seyin Elbi

Muharrir ve Şair: Halide Nusret Zorlutuna

Ressam: Melek Celâl

Şair: Şükûfe Nihal Başar

Ziraat mühendisi: Mesude İleri

Öğretmen: Nezahat Somar

Dr.: Mediha Eldem

Artist: Nimet Akalın

Eczacı: Müfide Barın

Dişçi: Şadiye Güvendiren

Veteriner: Hanım

Memur: Bedia Küçükaksoy

Hukukçu: Hamide Topçuoğlu

İşçi: Adile Özcan

Kadın Gazetesi, 6 Mart 1950, s. 6

8.2. Çarşaf ve Kadın

Türk kadınlarının toplumsal statüsünü köklü biçimde değiştirmeyi kendine uğraş edinen Atatürk, çarşaf ve peçeyi yasal yoldan kaldırmak suretiyle kadınların özel hayatlarına da karışmadan bir reform yoluna gitmiştir.[655]

Atatürk 1925 İnebolu Nutkunda peçe ve çarşaf meselesine temas ederek bu hâle bir son verilmesini ihtar etmiş ve şöyle demiştir:

> *"Seyahatim esnasında, köylerde değil, bilhassa kasabalarda ve şehirlerde kadın arkadaşlarımızın yüzlerini ve gözlerini çok kesif olarak*

[655] Kırkpınar, **Türkiye'de Toplumsal Değişme ve Kadı**n s. 110.

kapattıklarını gördüm. Bilhassa bu sıcak mevsimde bu tarzın kendileri için azap ve ıstırabı mucip olduğunu tahmin ediyorum.

Erkek arkadaşlar, bu biraz da bizim hodbinliğimizin eseridir. Çok afif çok dikkatli olduğumuzun icabıdır. Onlara ahlaki mukaddesati telkin etmek onların dimağını nur ile teçhiz etmek lazımdır. Böyle olursa hodbinliğe lüzum kalmaz, Onlar yüzlerini cihana göstersinler. Gözleri ile cihanı dikkatle görebilsinler. Bunda korkulacak bir şey yoktur."

TKB merkezine de kadınlar tarafından çarşaf konusunda çeşitli yazılar gelmiştir. Bu yazılara göre kadınlar, çarşafla gezenlerin sayısının artmasından şikâyetçi olduklarını, modern kıyafetlere geçilmesi yönünde teşvikler yapılmasını istemişlerdir. Şikâyetler neticesinde inceleme ekipleri oluşturan TKB, yurdun farklı yerlerinde incelemeler başlatmaya ve sonra bunlarla mücadele etmeye başlama kararı almıştır. Yapılan incelemelerden sonra ise konferanslar, radyo ve basın aracılığıyla halkı aydınlatan çalışmalar yapmışlardır.[656]

Çarşaf konusunda yapılan mücadeleler devam ederken üç kadın milletvekili bir araya gelerek Millet Meclisi'ne bir kanun teklifinde bulunmuşlardır. Bu teklif, Kıyafet Kanununa çarşafın yasak edilmesi hususunda bazı hükümlerin konulması hakkındadır. Otuz yıldır bu kanunu bütünlemek için geç bile kalındığını düşünen Oruz'a göre "*İnkılapçılığın da softalığına kaçılmasa, şimdiye kadar bu mesele çoktan hallolurdu."*[657] Bazılarının bu tekliflerini demokratik bulmadığını belirtmesi üzerine Türk Kadınlar Birliği Kongresi'nde söz alan Oruz, kadınların hiçbir zaman çarşaf giymek istemediğini anlatarak şu sözleri dile getirmiştir:

"Bazı aydınlarımız, böyle bir kanun teklifini antidemokratik bulmaktadırlar. Fakat nüfusun yarısından fazlasını teşkil eden kadınlar, çarşafı istemiyorlar. Milletvekilleri bizi temsil ettiklerine göre, bu çoğunluğun isteğini yerine getirmeleri gerekir. Böyle bir hareketin anti demokrasi neresinde, sayın kongre üyelerinden sorarım?"

[656] **Kadın Gazetesi**, 21 Temmuz 1952, s. 1-7.
[657] Oruz, *Çarşafın yasak edilmesi hakkında*, **Kadın Gazetesi,** 24 Mart 1956, s. 1.

diyerek konuşmasını bitirmiştir.[658]

Meclise sunulan tekliften hareketle Kadınlar Birliği çarşafın kalkması için hazırlıklar yapmıştır. Bu bağlamda çarşafın yerine kaim olmak üzere, yerli kumaşlardan ucuz ve zarif manto örnekleri hazırlanması kararlaştırılmıştır.[659]

Çarşafın kalkması yolunda mücadelesini sürdüren gazete, 22 Haziran 1957 yılında şu manşetle **"Çarşafın Tarihe karışması umumi bir arzu haline geldi"** farklı bir olayı ele almıştır. Habere göre yurdun her köşesinde kara çarşaf altında çeşitli kötülüklerin işlenmektedir. Hatta kadınların yanı sıra bazı erkeklerin çarşaf giydiği ve bu sayede hırsızlık dolandırıcılık yaptıkları ortaya çıkmıştır. Bu olaylar karşısında duyduğu üzüntüyü başmakalesinde dile getiren Oruz, çarşafın kalkması hususunda en önemli vazifenin din adamlarına düştüğünü söylemektedir. Çünkü ona göre, çarşafın İslam dini ile bir alakası olmadığı gibi hiçbir din ve mezhepte de yeri yoktur.[660]

Bütün bu çarşaf karşıtı olaylar yurdun her yerinde artarak devam etmiştir. Gazete'nin 10 Aralık 1960 tarihli sayısını **"Bahçeköylüler çarşafı yaktılar"** isimli manşet oluşturmuştur. Tercüman Gazetesi'nin Arşivinden alındığı belirtilen haberde, Pazar günü akşamı devrim köyü olarak ele alınan Bahçeköy'e giden devrim ocaklıların o gün otuz kadına manto giydirdiği yer almıştır. Bu çarşaf atma, gönül isteği halinde yapıldığı için son derece dikkat çekmiştir. Ayrıca manto verilenlerin çarşafları alınarak öğrencilere önlük yapılmıştır. Bazı kadınlar ise çarşaflarını yakmayı tercih etmişlerdir.[661]

İstanbul Milletvekili Mebrure Aksoley, Meclis'te yaptığı bir konuşmasına Atatürk devrimlerinin en yücesinin kadın devrimi olduğunu söyleyerek başlamıştır. Kadının Atatürk sayesinde peçe ve çarşaftan kurtulduğunu dile getirmiştir.[662]

---

[658] **Kadın Gazetesi**, 14 Nisan 1956, s. 1.
[659] **Kadın Gazetesi**, 24 Mart 1956, s. 1.
[660] **Kadın Gazetesi**, 22 Haziran 1957, s. 1.
[661] **Kadın Gazetesi,** 10 Aralık 1960, s. 1.
[662] **TBMMZC**, 4.Dönem, Cilt 63, 29 Mart 1965, s. 415.

8.3. Kadın ve Politika

Atatürk İlkeleri ve İnkılâplarının kadınlara açtığı yoldan ilerleyen gazete için, verilen hakların sonuna kadar kullanılması ve bu konudaki katılım büyük önem arz etmektedir. Bu sebeple gazete özellikle seçim zamanlarında yaptıkları çalışmalarla kadınlara verilen seçme seçilme hakkının demokratik bir şekilde kullanılmasını isteyerek kadınların mecliste yer almaları ve söz sahibi olmalarını desteklemiştir.

"İş ve Meslek Sahibi Kadınlar Milletlerarası Federasyonu" 1950 yılında ilk defa Büyük Britanya'da bir kongre düzenlemiştir. Yirmi devlete yakın iki yüz bin delegenin katıldığı kongrede üzerine durulan konu, kadın ve erkeklerin eşit şartlar altında çalışabilmeleridir. Kongreye en büyük katılım 102 delegeyle Kanada'dan olmuştur. Diğer devletler ise Birleşik Amerika, Küba, Finlandiya, Norveç, Fransa, Hollanda, Danimarka, Belçika, Avustralya ve Güney Afrika'dır.[663] Burada dikkat çeken en önemli olay kongreye Türkiye'nin davet edilmemiş olmasıdır.

1950 yılı belediye seçimlerinde bir Türk kadınının belediye başkanı seçilmesi, kadınlık için iftihar edilecek bir hadise olmuştur. 9 Eylül 1950 tarihinde Mersin Belediye Başkanlığına seçilen Müfide İlhan'a Kadın Gazetesi fotoğrafını yayınlamakla beraber tebrik mesajlarını da iletmiştir. [664] Ayrıca seçim çalışmalarında aktif rol alan kadınlar her zaman mecliste daha fazla temsil edilmek üzere kadın vekillerin sayısının artmasını desteklemiştir.

8.4. İdeal Kadın Nasıldır? (Büyük Anket)

Kadın Gazetesi, kadınlar için açtığı modernleşme yolunda ideal kadın modelini çizmek için yoğun çaba sarf etmiştir. 24 Eylül 1951'de başlayan Gazete'nin büyük anketi İdeal Kadın Nasıldır? sorusuna cinsiyet fark etmeksizin çeşitli meslek gruplarından değerli insanlarla yapılan görüşmeler 31 Aralık 1951 tarihinde nihayete ermiştir. Anketlerin neticesine göre ideal kadın şu şekilde olmalıdır: [665]

> "*Şarklılığın geriliğinden sıyrılmış, garplılığı sadece moda cereyanlarından ibaret saymayan, hayatı anlamış, kendini fikri cihetçe yetiştirmiş; memleketiyle, etrafıyla, hayır işleriyle ilgilenen, masraflarını*

[663] Phyllis Davies, *Kadınlar Parlamentosu*, **Kadın Gazetesi,** 14 Ağustos 1950, s. 2.
[664] **Kadın Gazetesi**, 30 Ekim 1950, s. 1.
[665] Melahat Faik Gökmen, *İdeal Kadın Nasıldır?* **Kadın Gazetesi**, 31 Aralık 1951, s. 2.

erkeğinin gelirine göre ayarlayan, yalnız yuvasında değil, muhitinde de terbiyesi ile sevilen ve sayılan bir kadın tasavvur ediyor.

Netice olarak bugünkü erkeğin ideal kadını, çalışmak istediği zaman çalışan, kocasının fikir ve ruh hayatıyla kendi hayatını bir ahenk içinde birleştirecek, bütün meseleleri kendi evinin dört duvarı arasında bitmiş telakki etmeyerek, memleketinin ve milletinin umumi hayatıyla daima irtibat içinde kalacak kadındır."

Bu tanımlamada görüldüğü gibi hangi dönemde olursa olsun kadın algısı her zaman aynıdır.

"Bir erkeğin farik vasfı mertliktir. Kadının ise şefkattir. Hiç şüphe yoktur ki kadın kalbi daha rakik, daha yumuşaktır. Kadın yaratılışta çok hassastır."[666]

diyen Selim Sırrı Tarcan makalesinde kadın nasıl olmalıdır sorusunu erkek gözüyle cevaplamıştır? Tarcan'a göre; "*Kadın ağırbaşlı, vakarlı, faziletli olmalıdır."*[667]

Muzaffer Baranok ise kadın tasvirini kendi kaleminden çıkan bir şiir ile dile getirmiştir:[668]

Her sahada üstün ol,
Her zorluğu yen kadın.
Fakat bütün bunlara
Bedel sana analık.

Her kuvvete karşı koy,
Her bir telden çal kadın.
Fakat bütün bunlara
Bedel sana analık.

Yuvada temel kadın,
Gönülde emel kadın.
Dünyaya en bahtiyar
Bir anne olan kadın.

[666] Selim Sırrı Tarcan*, Türk Kadınlarından Beklediklerimiz*, **Kadın Gazetesi**, 17 Mart 1952, s. 1-2.
[667]Tarcan, *Kadın Meselesi Hakkında İtiraflarım,* **Kadın Gazetesi**, 18 Şubat 1952, s. 2.
[668] **Kadın Gazetesi**, 6 Şubat 1954, s. 1.

9. KADIN GAZETESİNDE SAĞLIK

Gazetede sağlık konuları çok önemli bir yer teşkil etmiştir. Hatta bunun için yazı dizileri yayınlanmış, anneler sayfası ile de kadınlar bilgilendirilmeye çalışılmıştır. Dr. Saim Sağlık, Sağlık Bahisleri adlı köşesinde, kadınların gebeliğinden lohusalığına kadar dikkat etmesi gereken hususları, Kadın Hijyeni başlığıyla yayınlamıştır.

Bunun yanında Ruh Hastalıkları Uzmanı Dr. Hüseyin Rifat Evirgen'de özellikle kadınların psikolojisiyle ilgili yazılar yazmıştır. Gazetede çocuk sağlığı ve anne sağlığının korunması da üzerinde önemle durulan konulardan biri olmuştur. Bebeğin mamaya hazırlanması, beslenme teknikleri, çocukların hastalıklardan nasıl korunması gerektiği, çocuklara nasıl terbiye verilmesi gerektiği, onlarla nasıl konuşulması gerektiği, süt veren annenin sağlığının korunması gibi mevzular anneleri bu konularda bilinçlendirmek için okuyuculara sunulmuştur.

Her türlü sosyal hareketleri kadınlığımıza duyurmayı gaye edinen gazetemiz sağlık işlerimizi ilgilendiren büyük başarıları da müjdelemeyi görev edinmiştir ilkesiyle yeni kurulan hastanelerin özelliklerini anlatmış ve bizzat yerlerinde ziyaret ederek başhekimlerle bilgi alışverişinde bulunmuşlardır.[669]

Ayrıca gazetede Verem Haftası ve Kanserle Savaş konusunda çeşitli makaleler yazılarak halkın bu konuda duyarlı olması için büyük bir gayret sarf edilmiştir.

9.1. Verem Haftası

Verem, bir zamanlar tüm dünyaya damgasını vurmuş ciddi bir salgın hastalıktır. Osmanlı Dönemi başta olmak üzere yaşanan savaşlar neticesinde nüfusun önemli bir kısmını sağlığını kaybeden insanlar oluşturmuştur. Bu sebeple II. Abdülhamid döneminden itibaren hastalık konusunda çeşitli faaliyetler başlamış bazı

[669] Nagâhan Akay, *Ortadoğu'nun En Büyük Sağlık Yurdu*, **Kadın Gazetesi**, 14 Mayıs 1960, s. 1.

illerde verem hastaneleri kurulmuştur.[670] Cumhuriyet Dönemi'nde de devam eden uygulamalar özellikle II. Dünya Savaşı'nın ardından daha yoğun bir hâl almıştır.

Türkiye'de Verem hastalığının çok yaygın olması Meclis'in de uzun süre gündemini meşgul etmiştir. Adana milletvekili Makbule Diblan'ın, mecliste yaptığı bir konuşmasında veremle ilgili şu tespitleri dikkat çekicidir:[671]

> *"Memleketin, çok yakın bir zamanda yaptığım ve sağlam zannedilenler arasında yaptığım bir verem taramasında vatandaşların büyük bir kısmının esefle verem hastalığına müptelâ olduğunu gördüm. Eğer bu taramayı bir röntgen cihazı ile yapmış olsa idim bulacağım nispetin çok daha yüksek olacağında katiyen emindim. Verem istisnasız vatandaşları en genç yaşından en yaşlı zamanlarına kadar musap kılan bir hastalıktır. Verem mücadele teşkilâtının Türkiye'nin her tarafına, her bucağına yayıldığı o mesut günleri düşünüyorum. O günler geldiği zaman Türkiye mesut olacaktır. Vatandaşlar ayakta dimdik duracaktır."*

Sağlık Bakanlığı 1947 yılından itibaren yılın bir haftasını verem haftası olarak kabul etmiş ve verem savaş derneklerinin bulunduğu yerlerde yoğun bir propaganda faaliyetlerine girişilmiştir. 1949'da çıkarılan 7183 sayılı Verem Savaşı Hakkında Kanun ile Sıhhat Vekâleti, verem mücadelesini yürütecek mekânların kurulmasını üstlenmiş ve bu amaçla bakanlık, hastane, prevantoryum, pavyon ve dispanser yapımı gerçekleşmiştir. Verem Savaşı Hakkında Kanun, mecliste görüşülürken, mevcut mücadele derneklerinin kontrolünün Sağlık Bakanlığınca yapılması kararlaştırılmış ve Sağlık Bakanlığınca kurulacak bir genel müdürlüğün, verem savaş derneklerinin faaliyetlerini bir program doğrultusunda denetlemesi kararlaştırılmıştır.[672]

Verem mücadelesinde en önemli faaliyetler halkın bilinçlendirilmesi ile mümkün olmuştur. Kurulan çeşitli dernekler bu görevi üstlenirken basın aracılığıyla

---

[670] Mehmet Temel, **Atatürk Döneminde Bulaşıcı ve Salgın Hastalıklarla Mücadele**, İstanbul, Nehir Yayınları, 2008, s.117–118.
[671] **TBMMZC,** 8. Dönem, Cilt 3, 26 Aralık 1946, s. 568.
[672] Erişim Tarihi: 31.05.2018
http://cdn.istanbul.edu.tr/statics/ataturkilkeleri.istanbul.edu.tr/wp-content/uploads/2013/03/ydta-13-14-tugluoglu.pdf

da sağlık konusunda halkın bilinçlendirilmesi sağlanmıştır. Özellikle Kadın Gazetesi bu konuda ciddi bir çalışma yaparak yurdu bu dertten kurtarmak ve yapılan çalışmaların verimli olması için bütün vatandaşların konu ile ilgilenmesi gerektiğini vurgulamıştır. Ayrıca *"Yurdumuz için büyük önemi olan Veremle savaş davasına daima sütunlarımız açıktır"*[673] diyerek her yıl Verem Haftası ile ilgili gelişmeleri sayfalarına eklemiştir.

Ilgaz'da bu doğrultuda Verem Haftası dolayısıyla ele aldığı makalesinde, halka ucuz yaşamanın, sağlıklı bir ömür geçirmenin sırrını öğretmek ve onu bu mevzularda aydınlatmak gerektiğini savunmuştur. Değilse Türk toprakları baştanbaşa dispanser, sanatoryum ve verem hastaneleri ile dolsa yine de bu konudaki vazifenin yerine getirilmiş olmadığını düşünmektedir.[674]

15. Milletlerarası Verem Kongresi ilk genel toplantısını 14 Eylül 1959'da İstanbul Üniversitesinde yapmıştır. Binden fazla yabancı delegenin katıldığı Kongre'nin açılış konuşmasını Başvekil Adnan Menderes yapmıştır. Sağlık konusu üzerinde dikkatle duran gazetenin 19 Eylül'deki manşetini Adnan Menderes'in şu sözleri oluşturmuştur:

> *"Başvekil Dedi ki:*
>
> *Türkiye'nin imar ve kalkınmayı olduğu kadar halk sağlığını da bir memleket meselesi olarak ele aldığımı işaret ederim. Türkiye nüfusunun yüzde sekseni tüberkülin testine tâbi tutulmuştur."*[675]

Devamında söz alan Almanya'nın ileri gelen doktorlarından Prof. Dr. Heilmeyer, tıbbın ilerlediğini, ilaçların hastaların ömürlerini uzattığını bugün artık veremin mühim bir hastalık olmadığını ve on yıl sonra da daha önemsiz hale geleceğini belirtmiştir.[676]

Oruz, Verem Kongresi dolayısıyla yazdığı makalesinde, bu doktorların insanlığı kemiren bir afetin üzerine eğilerek, dünyayı onun musibetlerinden korumak

---

[673] **Kadın Gazetesi**, 5 Ocak 1948, s. 3.
[674] Ilgaz, *Verem Savaş Haftası*, **Kadın Gazetesi**, 15 Ocak 1953, s. 1-2.
[675] **Kadın Gazetesi**, 19 Eylül 1959, s. 1.
[676] **Kadın Gazetesi**, 19 Eylül 1959, s. 1.

için yaptıkları girişimlerin zafere ulaşmasını ve veremin insanlık afeti olmaktan çıkmasından duyduğu mutluluğu dile getirmiştir.[677]

9.2. Kanserle Savaş

Bütün dünyanın üzerinde durduğu Kanserle Savaş mevzusu Türkiye'de eşine az rastlanır bir hal almıştır. Özellikle de Kadın Gazetesi bu konudaki sağduyusunu göstermek adına kanserle mücadele için bir köşe tahsis etmiştir. Kanser Araştırma ve Savaş Kurumu Umumi Kâtibi Dr. Perihan Çambel'in kontrolü altında açılan bu köşede, küçük öğütlerle kanserle nasıl mücadele edileceği anlatılmıştır.[678] Örneğin, kadınlar otuz beş yaşından sonra göğüslerini yoklamalı, bir katılık hissederlerse doktora başvurmalıdır şeklinde öğütler verilirken önemle üzerinde durulan nokta ise kanserin, çaresiz, ırsi, bulaşıcı bir hastalık olmadığı yönündedir. Çünkü kanser erken teşhisle tedavi edilebilen bir hastalıktır.[679]

Gazete, 7 Ocak 1952 tarihli sayısında kanser hastalığı için fedakâr bir kadın doktor tarafından kanser virüsünün bulunduğunun haberini vermiştir. İtalya'da bulunan Dr. Mme Clara ile gazete yazarlarından Doktor Perihan Çambel'in bir görüşme düzenleyeceği bildirilmiştir.[680] Fakat ilerleyen sayılarda bu görüşme ile ilgili bir habere yer verilmemiştir.

Kadın Gazetesi, Perihan Çambel'in katıldığı kanserle ilgili konferansların haberlerini verirken Türk kadınlarının kanserle savaş konusunda başarılı adımlar attığını vurgulamıştır. Hatta kongreler neticesinde kanserle savaş için başlatılan hamlelerin kadınların gayretlerine borçlu olduğunu düşünmüştür.[681]

10. KADIN GAZETESİNDE DİN

Tarihin çok eski çağlarından günümüze gelene kadar din üzerinde çeşitli söylemler geliştirilmiş ve dinin tanımı yapılmaya çalışılmıştır. Değişik görüşler ortaya atılırken bazıları, dini ruhani bir hayat olarak tanımlarken, bazıları dinin ahlaki

[677] Oruz, *Tüberküloz Kongresi Dolayısıyla*, **Kadın Gazetesi**, 26 Eylül 1959, s. 1.
[678] **Kadın Gazetesi**, 5 Şubat 1953, s. 1-7.
[679] **Kadın Gazetesi**, 12 Şubat 1953, s. 1.
[680] **Kadın Gazetesi,** 14 Ocak 1952, s. 1.
[681] **Kadın Gazetesi**, 5 Mart 1960, s. 1.

yönüne ağırlık vermiştir. Bazı insanların benimsedikleri görüş ise, dinin bütün hayatı kuşatan bir olgudan ibaret olmasıdır.[682]

Kadın Gazetesi din konusunu hayatın her alanında bulunması gereken, çağdaş yaşamı engellemeyen bir unsur olarak görmüştür. Modern yaşama ayak uydururken bu dini değerlerden de vazgeçilmemesi gerektiğini vurgulamıştır. Çünkü İslamiyet, kadına gereken önemi, medeni kanun ve feminizm çıkmadan önce vermiştir.[683]

Ziya Çalıkoğlu **"İslamlıkta ana ve kadın telakkisi"** isimli yazısında Hz. Muhammed'in kurduğu İslamiyet'in, çok zengin bir fazilet ve mantık ummanı olduğundan bahsederken kadına, beşeriyetin üreme kaynağı olan anaya yüksek bir kudret tanımıştır.[684] **"Din ve Sağlık"** başlıklı yazısında ise, açık havanın sağlık üzerindeki etkilerini saymış ve Hz. Muhammed'in de ümmeti için her şeyden önce sağlam bünye ve karakter sahibi olmalarını istediğini dile getirmiştir. [685]

Din konusunun hayat bulduğu bir diğer alan ise ilimdir. Hz. Muhammed'in ilme dair sözleri küçümsenemeyecek kadar fazladır. Peygamber bütün nesillere ilme verdiği kıymeti şu sözleriyle açıklamıştır:

- İlmi aramak cihaddır.
- İlmi öğretmek sadakadır.
- İlmi beşikten mezara kadar öğreniniz.
- İlim Allah yolunu ışıklandırır. Bizi sefaletten korur. Evvela ilmi sonra dini tahsil ediniz.
- İlmi Çin'de de olsa arayınız.

"Din ile Felsefenin Münasebeti", isimli yazısında bunları dile getiren Aliye Keskin, tarihin gelecekteki seyrinin bugünkü neslin ilim ve din arasındaki münasebetler hakkında vereceği karara bağlı olduğunu iddia etmiştir.[686]

---

[682] İsmail Çalışkan, **Kur'an-ı Kerim'de Din Kavramı**, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, Sivas 1998, s. 1-2.
[683] Necmi Uyanık, *Batıcı Bir Aydın Olarak Celal Nuri İleri ve Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e Türk Kadınına Bakışı*, **Türkiyat Araştırmaları Dergisi**, S.36, s. 156.
[684] Ziya Çalıkoğlu, *İslamlıkta Ana ve Kadın Telakkisi*, **Kadın Gazetesi,** 26 Mayıs 1952, s. 1-2.
[685] Çalıkoğlu, *Din ve Sağlık,* **Kadın Gazetesi,** 7 Temmuz 1952, s. 1-2.
[686] Aliye Keskin, *Din ile Felsefenin Münasebeti*, **Kadın Gazetesi,** 4 Haziran 1953, s. 2-5.

Gazete de yazarların yanı sıra Kıbrıs müftüsünün namaz hakkındaki yazılarına da yer verilmiştir. M. Dana'ya göre namaz müessesi, ferdin tekâmülüne, içtimai münasebetlerin gelişmesine yardım etmek suretiyle, me'sut cemiyetlerin meydana gelmesine, ahiret âleminin ebedi saadetinin kazanılmasına amil olur diyerek bu cümlelerini de Kur'an ayetleri ile açıklamıştır.[687]

M. Enver Beşe, **"Düşünceler"** isimli köşede bir kıssadan hisse anlatarak imanın önemine vurgu yapmıştır. Beşe'ye göre ibadetin ilk şartı imandır. Namazını kılan, orucunu tutan, ibadetlerini eksiksiz yerine getiren kimse, Allah'a karşı borcunu ödemiş olur. Ve bundan hareketle ibadetlerin yerini bulması için okuyucuları dikkatli olma hususunda uyarmıştır.[688]

Dönem içerisinde Atatürk hakkında gerçek olmayan iddialar ortaya atılmış ve Atatürk'ü dinsizlikle suçlayanlar olmuştur. Atatürk konusunda son derece hassas olan Kadın Gazetesi, laiklik anlayışı doğrultusunda hareket ederek, bu suçlamaların haksız olduğunu dile getirmiştir. Oruz'un **"Atamız ve Din"** isimli başmakalesinde büyük Ata'nın din görüşünün softalıkla mücadele etmek olduğunu, Atatürk'ün laiklik anlayışının dinsizlik olarak algılandığını belirtmiştir. Bu suçlamaları yersiz bulan Oruz'a göre Atatürk en aydın Müslümanlardandır ve bu milletin dinine, hurafelerden silinerek, bağlanmasına en çok hizmet etmiş bir mücahittir.[689]

Gazetede din konusu farklı başlıklarla ele alınırken kimi zamanda dinin herhangi bir konunun içerisinde geçtiği görülmektedir. Örneğin, geçmişten günümüze gelene dek alınan zaferlerde dinin, iman gücünün önemi vurgulanmıştır. Özellikle Çanakkale Savaşları'nda kazanılan başarının altında iman gücünün yattığı düşüncesi yer almaktadır. Gazete de atılan şu manşetten bunu daha iyi anlamaktayız: **"45 Yıl Önce Türk Varlığı İmanıyla 7 Düvele Karşı Koydu"**[690]

Gazete, ayrıca Ramazan ayında okuyucularına oruç tutmaları yönünde tavsiyelerde bulunmuştur. Lokman Hekim imzasıyla atılan **"Oruç Tutmanın Sıhhi Faydaları"** isimli yazısında maddeler halinde orucun insan vücuduna sağladığı

[687] **Kadın Gazetesi**, 6 Ekim 1956, s. 2-7.
[688] Beşe, *İbadetin İlk Şartıİmandır*, **Kadın Gazetesi,** 5 Nisan 1958, s. 1.
[689] Oruz, Atamız ve Din, **Kadın Gazetesi,** 27 Şubat 1960, s. 1.
[690] **Kadın Gazetesi**, 19 Mart 1960, s. 1.

yararlar hakkında bilgi vermiştir.[691] Bunların dışında Ramazana özel neşriyat yapan gazete, cami yapan hayırsever kadınlara ve Kur'an-ı Kerim'de kadını ilgilendiren ayetlerin bulunduğu surelere yer vermiştir.[692] Mihrimah Sultan ve Camileri, Mahpeyker Sultan ve Çinili Camii, Hürrem Haseki Sultan, Saliha Sultan ve Azapkapı Sebili, Zeynep Sultan ve Camii hakkında bilgiler verilirken **"Peygamberimizden Kadınlara"** isimli köşe de ise kadınları ilgilendiren hadislerden bahsedilmiştir.[693]

"Kadınlara kötü muamelede bulunmayın, Allah'tan korkun."

"Kadınların en faziletli namazı, evinin bir köşesinde kıldığı namazdır."

Hadislerin yanı sıra Kur'an-ı Kerim ayetlerine de yer verilmiş ve açıklamalarıyla birlikte ibadetlerin önemi anlatılmıştır.[694]

"Namaz kılın, zekât verin; nefsiniz için yaptığınız hayrı Allah indinde bulacaksınız: Allah yaptıklarınızı görür." (Bakara, 110)

"Mallarını Allah yolunda harcayanların hâli, her bir başağında yüz tane olmak üzere yedi başak veren tohuma benzer. Allah dilediğine kat kat verir; O ihsanı bol olan, hakkıyla bilendir." (Bakara, 277)

[691] Lokman Hekim, *Oruç Tutmanın Sıhhi Faydaları,* **Kadın Gazetesi**, 26 Mayıs 1952, s. 6.
[692] **Kadın Gazetesi**, 14 Mart 1959, s. 1.
[693] Nil Bayraktar, *Oruç Tutun Sıhhat Bulursunuz*, **Kadın Gazetesi**, 28 Mart 1959, s. 2.
[694] Bayraktar, *Namaz Kılın Zekât Verin***, Kadın Gazetesi**, 4 Nisan 1959, s. 2.

11.KADIN GAZETESİNDE SPOR

Kadın Gazetesi Atatürk'ün spora verdiği önemden hareketle spor konularına ağırlıklı olarak yer vermiştir. Hatta her yıl 19 Mayıs Spor ve Gençlik Bayramı için özel sayfa ayırmıştır. Spor konusunda kadınları teşvik etmek için önerilerde bulunmuşlardır. Genellikle ev idaresi ve bakım başlığı altında spor haberlerine yer verirken, **"Kendimize İtina Edelim"** isimli makalede, kadınların kendilerine özen göstermeleri gerektiği, yüzlerde görünen çöküntünün kan cevelanından ileri geldiğini öne sürerek, bunun için her sabah, uyandıktan sonra bir iki basit hareket yapmanın çok faydalı olabileceğini anlatmıştır. Mesela dizleri bükmeden parmak uçları ile ayakucuna dokunmak, kolları sallamak, kalçadan bacakları sallamak vücuda canlılık vermek için yapılabilir. Aynı zamanda her gün açık havada, derin nefesler almak suretiyle canlı bir yürüyüş yapmanın da çok faydası vardır. Ayrıca toprak işleri ile uğraşmanın kanı temizlemek için en güzel hareket olduğunu, bahçe işleriyle uğraşan bir kadın ile resmetmiştir.[695]

Kadın Gazetesi sporun önemini belirtmek için kadınların zaaflarını da kullanmıştır. Spora teşvik etmek için kadınların ince belli olmasını ve bunun da sporla ortaya çıkacağını belirtmiştir. Bunun içinde nasıl hareketlerin yapılması gerektiğini tek tek anlatmıştır.[696] M.Faik, **"Kadınlar İçin En Güzel Spor Yürüyüştür"** adlı makalesinde, spor yapmanın vücudu güzelleştireceği gibi, hazmı da kolaylaştıracağını ifade etmiştir. Aynı zamanda Avrupalı ve Amerikalı yaşlıların daha zinde görünmelerini de spor yapmalarına bağlamıştır[697].

Gazete 5 Nisan 1948'de çıkan sayısında ski sporu ele alınmıştır. Kadınların kar kıyafetleri içerisinde resmedildiği bu sporun, muhit ve hava değişikliklerine en iyi alıştıran spor olduğunu yazmıştır. Teneffüs kabiliyetini fazlalaştıran ve adalelerin çevikliğini artıran bu sporun sert bir spor olduğunu ve düşme anında tehlikeli

[695] **Kadın Gazetesi**, 19 Nisan 1947, s. 5.
[696] **Kadın Gazetesi,** 31 Mayıs 1947, s. 4.
[697] M. Faik, *Kadınlar İçin En Güzel Spor Yürüyüştür,* **Kadın Gazetesi**, 9 Ocak 1950, s. 1-5.

olabileceğini dile getirmiştir. Ayrıca memleketimizde ski'ye en elverişli yerin de Uludağ olduğu belirtilmiştir.[698]

Birinci Uluslarası (Uludağ Kupası) kayak yarışmaları 25 Şubat 1949'da Uludağ'da başlamıştır. Türkiye'de ilk defa yapılan bu yarışmaya Türk, Yunan ve Avusturya ekipleri katılırken birinciliği Avusturyalı Erika, ikinciliği Avusturyalı Analiz, üçüncülüğü Türkiye'den Yegane Çobanoğlu, dördüncülüğü de yine Türkiye'den Bahtiye Musluoğlu kazanmıştır. Bu başarı kayakçılık alanında iç ve dış faaliyetlere bir örnek olmak bakımından son derece önemli olmuştur.[699]

Kadın Gazetesi sadece yurt içinde değil zaman zaman Dünya sporları hakkında da haberler yapmıştır. **"çok uzun süren bir tenis maçı"** başlığıyla Birleşik Amerika Kadınlar arası milli şampiyonluk maçında başını aşan bir topu çelmek üzere sıçrayan Miss Louise Brough'un resmine yer verilmiş ve Miss Louise'nin bu maçı Dupont'a 4-6, 6-4 ve 15-13 ile verdiği yazmıştır. Ayrıca bu karşılaşma Amerika'nın kadınlara ait tenis tarihinin en uzun süren maçı olmuştur.[700]

Gazete özellikle spor köşelerinde Kız Liselerinin voleybol, basketbol, koşu gibi karşılaşmalarına sıklıkla yer ayırmıştır. Örneğin; 3 Ocak 1949'da 8. sayfasını tamamıyla spora ayırmıştır. Kadın ve Spor başlıklı sayfada fakülteler arasında yapılan voleybol maçları, resimlerle birlikte anlatılmıştır. Örneğin, "*Bu hafta Kadıköy Halkevi'nde Tıp ile Edebiyat Fakülteleri karşılaştılar. Maç Tıplıların (15-10) ve (18-8) galibiyetiyle sona erdi"*. Şeklinde maçın neticesi hakkında bilgi verilirken takımdaki kızların isimleri de teker teker sayılmış ve voleybol oyunu hakkında da uzun uzun bilgiler verilmiştir.[701]

Yine aynı sayıda 27 Aralık 1948'de Kız Liseleri arasında yapılan Atatürk koşusuna yer verilmiştir. Kalabalık bir seyirci önünde yapılan koşu da İnci Bilon Barutçu, Beyoğlu Kız Lisesi'ne Atatürk koşusunda birinciliği kazandırmıştır.[702]

---

[698] **Kadın Gazetesi**, 5 Nisan 1948, s. 7.
[699] **Kadın Gazetesi**, 7 Mart 1949, s. 5.
[700] **Kadın Gazetesi**, 1 Kasım 1948, s. 8.
[701] **Kadın Gazetesi,** 3 Ocak 1949, s. 8.
[702] **Kadın Gazetesi**, 3 Ocak 1949, s. 8.

Farklı spor dalları hakkında bilgiler veren gazete 21 Şubat 1949 tarihinde çıkan sayısında eskrim hakkında bazı bilgiler vermiştir. Buna göre eskrim, çevikliği artırır, iki elle de aynı derece de oynanmalıdır. Sinir sistemi üzerinde etkisi olan bu spor birçok kas grubunun çalışmasına da etki eder. Fakat eskrim, en az yayılmış bir spor olarak nitelendirilir. Yani bütün Türkiye'deki kadınların adedi birkaç taneyi geçmez. Yeni yeni yabancı temaslara başlanmış, Mısır'da düzenlenen Avrupa Birinciliği'ne Türkiye'nin katılmasına izin verilmiştir. Kadın eskrimcilerden senelerden beri birinciliği muhafaza eden Dağcılık kulübü eskrim kaptanı İfakat Mergen, ikinci Semiha, üçüncü Güzin Atakol ve dördüncü İffet Tulgar'dır. [703]

Gazetenin 6 Haziran 1949 tarihli sayısının manşetini **"Dünya Güreş Şampiyonları Hoşgeldiniz!"** yazısı oluşturmuştur. Ve devamında *''Bu gürbüz ve kudretli vücutları yetiştiren anneler olarak sizlere Türk kadınlığının şefkat duygularını sunarız"* yazılarak spora ve sporcuya verilen öneme dikkat çekilmiştir. Bir sonraki sayıda ise Hasene Ilgaz, **"Kahraman Güreşçilerimiz İçin Bir Temenni"** adlı yazısında yedi birincilik ve bir ikincilik kazanmak suretiyle emsali görülmemiş bir başarıya imza atıldığını dile getirmiştir.[704] Ayrıca Mecliste de bu başarıyı kutlamak için söz alan Ilgaz yaşanan gururu şu şekilde özetlemiştir:[705]

> *"Heyecanlı geçen bu üç günden sonra dün gece yarısı biten güreşlerde kahraman güreşçilerimizin yedi birincilik ve bir ikincilik kazanmak suretiyle şimdiye kadar milletlerarası güreş şampiyonasında misline tesadüf edilmeyen bir üstünlük ve bir zafer elde etmesi bizi sonsuz sevindirdi. Gözlerimizi yaşarttı, benliğimiz Türk olmanın gururuyla yeniden şahlandı sağ ve var olsunlar. Büyük zaferin müjdesinde spor salonunu dolduran on bine yakın İstanbul'umun ve onun bilmem kaç yüz defa çoğunluğunun gecenin geç saatlerine kadar bütün yurtta radyo başlarında bekleşmeleri ve hep bir ağızdan millî marşımızı yedi sekiz defa tekrarlaması bütün milletçe bayram yapmanın, zaferi tatmanın zevkini bize yeniden hatırlattı. Her güreşte Türk Milletini arkasında*

[703] Nebahat Akyüzalp, *Kadın ve Spor,* **Kadın Gazetesi,** 21 Şubat 1949, s. 5.
[704] Ilgaz, *Kahraman Güreşçilerimiz için Bir Temenni*, **Kadın Gazetesi**, 13 Haziran 1949, s. 1-2.
[705] **TBMMZC**, 8.Dönem, Cilt 20, 06 Haziran 1949, s. 330.

bulan gerek dünya ve gerek spor dünyasında şöhretimizi arttıran bu yiğit gençleri Büyük Meclisiniz adına buradan tebrik etmeme müsaadenizi dilerim."

23 Nisan 1951'de yine bir güreş müsabakasından söz edilmektedir. **"Güreşçilerimiz Helsinki'ye Gittiler"** isimli başlıkla beraber, yolları açık, talihleri bol olsun diyen İsmet Oruz, Helsinki'de yapılacak dünya serbest güreş şampiyonasına katılmak üzere 9 güreşçinin yola çıktığını belirterek, isimleriyle birlikte kaç kiloda yarışacaklarını yazmıştır.[706]

Hasene Ilgaz, **"Spor İşlerimiz ve Bir Temenni"** adlı yazısında gençliğin artık bilinçli olduğunu çok acil bir spor teşkilatı kurmanın gerekli olduğunu vurgulamıştır. Büyük Millet Meclisinde Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü bütçesi münasebetiyle bu teşkilatın yetersiz olduğu, iyi ve verimli bir çalışma yapabilmek için, devlet elinden kurtarılması gerektiği dile getirilmiştir. [707]

Lamia Onat, **"Kadın ve Spor"** adlı makalesinde ülkenin siyasi karışıklık içinde olduğunu Kore Harbi'nden dolayı endişelerini dile getirmiştir. Fakat durumlar böyle olmasına rağmen, tabiatın kanunları değişmemektedir. Ne şartlar altında olursa olsun sporun bir zaruriye olduğunu ve memleket meselelerinin yanında bile ihmal edilmemesine dikkat çekmiştir.[708]

Gazete' de zaman zaman spor röportajlarına da yer verilmiştir. Bunlardan en önemlisi şüphesiz Hasene Ilgaz tarafından Selim Sırrı Tarcan[709] ile yapılan

---

[706] İsmet Oruz*, Güreşçilerimiz Helsinki'ye Gittiler*, **Kadın Gazetesi***,* 23 Nisan 1951, s. 5.
[707] Ilgaz, *Spor İşleri ve Bir Temenni*, **Kadın Gazetesi,** 20 Haziran 1949, s. 1-2.
[708] Lamia Onat*, Kadın ve Spor*, Kadın **Gazetesi,** 21 Ağustos 1950, s. 3.
[709] **Selim Sırrı Tarcan,** 25 Mart 1874 tarihinde Mora Yarımadası, Yenişehir Fenerinde doğmuştur. Babası Elazığ Harput'a bağlı Kesrik Köyü'nden "Uzun" lakabıyla tanınan Albay Yusuf Bey'dir. 1882 yılında Galatasaray Sultanisi'ne kayıt olan ve 1890 yılında maddi imkânsızlıklar nedeni ile Galatasaray'dan ayrılmak zorunda kalan Selim Sırrı daha sonra Halıcıoğlu'ndaki parasız yatılı olan Mühendishane-i Berr-i Hümayunun İstihkâm sınıfına yazılmıştır. 1896 yılında bu okuldan İstihkâm Teğmeni olarak mezun olan Tarcan, 1900'de Yüzbaşılığa 1906'da Kolağasılığa (Önyüzbaşılığa) yükselmiş İzmir'den başlayarak çeşitli askeri birliklerde görev yapmıştır. Aynı zamanda komutanlarının izniyle İzmir Sultanisinde jimnastik öğretmenliği görevini yürütmüştür. Gazeteler de yazılar yazmaya da başlayan Tarcan, Hoca Yusuf Ziya ile birlikte Darülirfan adlı özel bir spor okulu açmıştır. İttihat ve Terakki'ye girerek politikayla da uğraşmıştır. 1908 yılında ilk Milli Olimpiyat Komitesini kurmuş ve aynı yıl İsveç Stockholm'deki İsveç Kraliyet Askeri Beden Eğitimi ve Jimnastik Akademisine başlamıştır. Cumhuriyetin ilanına kadar Beden Eğitimi Öğretmenliği yapmış ve 1924'te ise Beden Terbiyesi Başmüfettişi olmuştur. Türkiye'nin ilk Beden Terbiyesi Okulunu

röportajdır. Üstat Selim Sırrı, bizim Selim Sırrı, Terbiye-i Bedeniyeci Selim Sırrı, Hoca Selim Sırrı diye giriş yapan, övgüleri saymakla bitiremeyen Ilgaz, Selim Sırrı'yı uzun uzun anlatmıştır. İnsanların, sağlık için her sabah spor yapmasını, vücudunu ihmal etmemesini dile getirmiştir. Kendini sporun gelişmesine adayan Tarcan'ın yirmisinde ne ise yetmişinde de aynı davayı bırakmamasını takdirle karşılamış ve bugün okullardaki spor dersleri için hocanın fikrinin alınmamasından dolayı derin bir üzüntü duyduğunu belirtmiştir.[710] Bu yazının üzerine Selim Sırrı Tarcan, Ilgaz'a yazdığı mektupla teşekkürlerini sunmuş ve bütün amacının gelecek nesillere iyi bir örnek olduğunu dile getirmiştir.[711]

Bir diğer röportaj ise, İzmir Tenis Şampiyonu Gönül Berk ile yapılmıştır. İki yıldan beri tenis oynayan ve antrenmansız yetişen Gönül, İzmir şampiyonu ve Türkiye ikincisi olmuştur. Bu kısa hayatında önemli başarılara imza atan Gönül'ün 18-19 kupası bulunmaktadır. En büyük gayesinin çok iyi tenis oynamak ve Türkiye birincisi olmak istediğini söyleyen Gönül'ün en fazla heyecan duyduğu hadise ise Türkiye tenis birinciliği finalinde Bahtiye Musluoğlu ile karşılaşması olmuştur.[712] Kadın Gazetesi'de bu konuda duyarlılığını dile getirerek, bu güzel ve faydalı spora layık olduğu önemin memleketimizde de verilmesi ve böyle kabiliyetli Türk gençlerinin isimlerinin tüm dünyada tanınması, sevgi ve alaka ile karşılanmasını istemiştir.[713]

Kadın futbol takımı 1947 yılında kurulmasına rağmen, gazetede ancak 1954 yılı haberlerinde yerini almıştır. Bir karnaval sırasında fakirlere yardım ve eğlence amacıyla yapılan maç fazlasıyla rağbet görmüş ve maçların devamının yapılmasına karar verilmiştir. Neticede Maldon Hanımlar Futbol Takımı adıyla bir bayan takımı kurulmuştur. Kurulduğu zamandan beri 94 maç yapan takım 62 galibiyet ve 15 beraberlik almışlardır. Açıkça belirtildiğine göre, Maldon Hanımları ile Cenubi Londra Hanımları arasında maçlar yapılırken hakemlik yapanların çok kere hayran

---

açmıştır. Türkiye'de ilk Beden Eğitimi Öğretmenlerini yetiştiren Tarcan, Türkiye'de voleybolun da kuruculuğunu yapmıştır. Çok sayıda kitap ve makalesi de mevcuttur. 2 Mart 1957 yılında da İstanbul'da vefat etmiştir.

[710] Ilgaz, *Selim Sırrı Tarcan İle Bir Konuşma*, **Kadın Gazetesi,** 6 Kasım 1952, s. 1-5.

[711] Bkz. Ek.21.

[712] Hikmet S. Omay, *İzmir Tenis Şampiyonu Gönül Berk*, **Kadın Gazetesi**, 12 Mart 1953, s. 1-5.

[713] Omay, *İzmir Tenis Şampiyonu Gönül Berk,* **Kadın Gazetesi,** Yıl 7, S. 297, 12 Mart 1953, s. 5.

kaldıkları dile getirilmiştir. Kadınların da futbolun incelik ve derinliklerine vakıf oldukları gözlerden kaçmamıştır.[714]

Özellikle gazetenin sahibi Oruz, Türk Kadınlar Birliği Başkanı olarak Kız Liseleri ve Enstitüleri için voleybol ve basketbol maçları tertip etmiştir. Beden eğitimine verdiği önemi belirtmek maksadıyla yaptığı açılış konuşmasında, sporun insan vücuduna ve ruhuna verdiği gelişmenin neslin ıslahı bakımından ne kadar önemli olduğunu izah ederek sadece erkeklerin değil, kızlarında aynı disiplin altından geçmesi gerektiğini dile getirmiştir.[715]

1959 yılında Kadın ve Spor köşesini, Yüzme İhtisas Kulübünün kış yüzme müsabakaları oluşmuştur. Her sene olduğu gibi başlayan haberde Ortaköy Kulüp Lokalinde 3 kategori ve 50 m. üzerinden yapılan yarışmalarda alınan neticeler tek tek verilmiştir. Fakat haberin başında verildiği üzere bu müsabakaların her sene yapılmasına rağmen, gazete bu habere sadece 1959 yılında yer vermiştir.[716]

1959 yılında ilk defa Ankara ve İstanbul şehirlerinin dışında Konya'da Türkiye Ferdi Atletizm şampiyonası yapılmıştır. Bu yarışmaya İstanbul, Ankara, Bursa, Adana, Eskişehir, Zonguldak ve Konya bölgelerinden 175 atlet iştirak etmiştir. Dereceye giren sporcuların isimleri de liste halinde yazılmıştır.[717] Ayrıca Beyrut'ta yapılacak olan 3.Akdeniz Olimpiyatlarına 120 ve 30 idarecinin gitmesi büyük sevinç yaratmıştır. Ekim ayında yapılacak olan bu müsabakalara, atletizm, basketbol, bos, bisiklet, binicilik, eskrim, futbol, güreş, yüzme, voleybol, atıcılık, yelken, halter, jimnastik branşlarından sporcular iştirak edecektir. Bundan başka 12-16 Şubat tarihlerinde California'da yapılacak olan Kış Olimpiyatlarına iki kayıkçı ve bir idareci gönderilecektir. [718]

[714] Muzaffer Gök, Kadın Futbolcular, **Kadın Gazetesi,** 1 Mayıs 1954, s. 1.
[715] **Kadın Gazetesi**, 5 Nisan 1954, s. 1.
[716] **Kadın Gazetesi,** 3 Ocak 1959, s. 4.
[717] **Kadın Gazetesi,** 15 Ağustos 1959, s. 6.
[718] **Kadın Gazetesi**, 15 Ağustos 1959, s. 6.

SONUÇ

Osmanlı Devleti'nden günümüz Türkiye'sine kadar basın yayın organı sürekli gelişen ve gelişmekte olan bir yapıdır. Her türlü toplumsal olayların konu edildiği gazeteler, dönemin bakış açısını her grubun kendine özel fikirleriyle yansıtmıştır. Osmanlı Devleti ve Türkiye Cumhuriyeti'nde, kadın da gelişen ve artan hakları sayesinde bu platformda yerini almıştır. En güzel örneğini de çalışma konumuz olan Kadın Gazetesi ile açığa çıkarmıştır.

Sahibinin ve yazar kadrosunun da kadın olmasıyla dikkat çeken Kadın Gazetesi, 32 yıl yayın hayatını sürdürmüş ve her türlü kadın kesimine hitap etmiş bir gazetedir. Kadın Gazetesi kurulduğu günden itibaren "kadınlığa" hizmet etmeyi kendine amaç olarak edinmiş her türlü zorluğa rağmen, yayın politikasından taviz vermeden varlığını devam ettirmiştir. Kadın Gazetesi siyasi yönü ağır basan ve kadın haklarını savunan yazılarıyla dönemin diğer kadın gazetelerinden farklı özelliklere sahiptir.

İçerik olarak her yönüyle incelediğimiz Kadın Gazetesi, Atatürk İnkılaplarına bağlı bir şekilde, kadınların toplumdaki yeri, hak ve hürriyetleri ile kadınların bilinçlenmesini amaçlarken sadece Türkiye değil, dünyadaki gelişmeleri de yakından takip etmiştir. Gazete daha çok siyasi ve sosyal olaylar üzerinde durmuştur. Özellikle ülkenin demokratikleşme süreci içinde bulunması sebebiyle, bu konuda gayet duyarlı davranarak önemli yazılar yazmıştır. Siyasetten, eğitime, kültüre, sağlık, spor ve sanata varıncaya kadar bütün konuları kadın gözüyle ele almıştır. Kadınları, meslek hayatına, kültüre, modaya, eğitime, kısacası sosyal hayata girmesi açısından yönlendirici bir tutum izlemiştir. Gazete, faaliyetleri neticesinde başardığı, takip ettiği ve desteklediği davalar olarak şunları göstermiştir:

1- Türk Kadınlar Birliği memleket çağında bir teseffül olarak vazife görmektedir.
Kadın gazetesi de onun yayın organı olmuştur.
2- Kıbrıs Türklerinin kültür kalkınması ve cemaatin birlik halinde çalışması 1954 de mütekâmil bir veçhe arz etmiştir.

3- Yugoslavya'daki Türk emlaki üzerindeki çalışmalar müspet bir safhaya girmiştir.

4- Türkiye-Pakistan dostluğu tam bir anlaşma çerçevesi içine girmiştir.

5- Kimsesiz çocuklar mevzuu bu hususta çıkan kanunun son yıllarda iyi tatbikatı sayesinde milletçe ele alınmış haldedir.

6- Dul kadınlara babalarından kalan ve çeşitli formüller içinde kesilen maaşlar tekrar bağlanmıştır.

7- Kadın inkılabımız üzerinde yürütülmek istenen irticai fikirler TKB. Devrim ocakları, Türkiye Milli Gençlik Komitesi ve Türk Tesanüt Birliği çalışmaları ile önlenmiştir.

Görüldüğü gibi Kadın Gazetesi diğer kadın gazete ve dergileri gibi moda, süs, magazin ağırlıklı olmamış siyasi ve sosyal konulara daha çok önem vermiştir. Kadını bir birey olarak toplumsal hayata katmayı ve daha aktif bir hale getirmeyi amaçlamıştır. Kadınların sahip olduğu hakları daha bilinçli bir şekilde çalışma hayatının içerisinde kullanmayı hedeflemiştir. Türk kadınlığının modern bir yaşama kavuşabilmesi için çalışmıştır.

Kadın Gazetesi'nin sahibi ve yazar kadrosu Atatürk ilkelerine bağlı münevver kadınlardan oluşmuştur. Dönemin basın hayatının çalkantılı olması nedeniyle kendi görüşlerini çok nazik bir şekilde dile getirmiş ve iktidar ile yakın ilişkiler kurmuştur. 14 Mayıs 1950 seçimlerinde DP'nin iktidara gelmesini Atatürk inkılapları yolunda yürüdüğüne delil olarak gösterirken. 1960 Darbesiyle birlikte DP'nin yönetimden düşürülmesini yine aynı sebeple desteklemiştir. Bu görüşlerden hareketle Kadın Gazetesi'nin de yönetime her zaman yakın tavırlar sergilediği anlaşılmaktadır. Bunun başka kanıtı olarak 28 Nisan olayları da dikkat çekmektedir. 28 Nisan 1960'da İstanbul Üniversitesi'nde bir takım öğrencilerin hürriyet sloganları atmalarıyla iki üniversiteli genç hayatını kaybetmiştir. Haftalık gazete olması hasebiyle 30 Nisan'da çıkan sayısında bu haberlerin hiçbirine değinilmediği gözlemlenmiştir. Fakat 27 Mayıs darbesinden sonraki günlerde 11 Haziran'da sayfa baştan sona Hürriyet şehitlerimiz diye isimlendirilen 28 Nisan Olaylarına ayrılmıştır.

Kadın Gazetesi yayın hayatı boyunca özellikle Kıbrıs ve Türk Kadınlar Birliği üzerinde durmuş bu konularda sayısız haber ve makalelere yer vermiştir. İlgilendiği siyasi meselelerin başında Kıbrıs Sorunu gelmiştir. Sürekli Kıbrıs ile temas halinde olan gazetenin sahibi Oruz, kültürel ilişkilerin gelişmesine de katkı sağlamıştır. Kıbrıs ile Türkiye arasında görevlendirilen öğretmenler de resmen kültür elçiliği yapmıştır. Kendini Kıbrıs sorunlarına adayan bir kadın olarak tanımlanan Ilgaz, Kıbrıs halkı için de çok büyük değer arz etmiştir. Bu sevgi ve değere karşılık olarak Kıbrıs'ta iki sokağa İffet Halim Oruz ve Hasene Ilgaz isimleri verilmiştir.

Türk Kadınlar Birliği'nin yayın organı olan gazete, birliğin açılan her şubesinin haberlerine ve yaptığı faaliyetlere yer vermiştir. Kadının çalışma hayatına girmesinde hızlandırıcı bir rol oynamıştır. Türk Kadınlar Birliği çerçevesinde kadınlarla yapılan toplantılar hem siyasi hem kültürel bir anlam ifade etmiştir. Türk Kadınlar Birliği sayesinde Avrupa kadınları ile etkileşim kurulmuştur. Onlardan cesaret alan Türk kadınları, cemiyet hayatına ve ekonomik hayata fazlasıyla katılım göstermiştir. Aynı zamanda Türk Kadınlar Birliği aracılığıyla geri kalmış ya da gelişmekte olan ülkelerdeki kadınlara, hakları konusunda öncülük etmiş ve Pakistanlı kadınların övgülerini toplamıştır.

Gazetede derneklerin faaliyetlerine her fırsatta yer verilmiş, yaptıkları hayırlı işler anlatılmıştır. Bunların yanı sıra dernek faaliyetlerinin içinde kültürel toplantılar, balolar, defileler anlatılarak derneklerin sosyal yardımlaşma dışında cazip bir hale getirilmesi böylelikle kadınların bu derneklere katılımının artması sağlanmıştır.

Tarihi değerlerine sahip çıkan gazete, geçmişle bağını koparmamak adına tarihten olaylara yer vererek günümüzle bağlantı kurup, sorunları çözmeye çalışmıştır. Bütün milli ve dini bayramlar büyük bir coşku içerisinde kutlanmıştır.

Kadın Gazetesi, memleketi yakından ilgilendiren her türlü meseleye yer ayırmıştır. Bu bağlamda devletin ekonomi politikaları ve bunların halk üzerine özellikle kadınlara yansımasını konu edinmiştir. Kadınlara yansıyan en belirgin köşeleri Ev idaresi, kolay yemek sayfaları olmuştur. Burada kadınlara israftan kaçınarak daha tutumlu olma yolları anlatılmış bu şekilde devlet ekonomisine katkı sağlanacağı düşünülmüştür.

Kadınların ilgisini çeken konuların başında gelen moda merakı gazetenin vazgeçilmez köşesi olarak yerini almıştır. Her kesimden kadının ilgisini çekmeyi başaran moda köşesi, gazetenin sayfalarının imkânsızlıklardan dolayı az olduğu günlerde bile yayınlanmaya devam etmiştir. Her yılın modası gazetede fotoğraflarla anlatılmıştır. Moda konusunda dikkat çeken nokta ise moda örneklerinin genellikle Avrupalılardan alınması olmuştur. Gazete moda konusunu okuyucularına aktarırken, moda uğruna çok fazla israfa kaçmanın yanlış olduğunu vurgulamıştır.

Kadın Gazetesi'nde bazı kurum ve kuruluşlar resimlerle okuyuculara tanıtılmaya çalışılmış faaliyetleri anlatılarak ülkeye sağladıkları yararlar üzerinde durulmuştur. Örneğin bir fabrika tanıtımı yapıldıysa, o fabrikanın çıkardığı ürünleri alma konusunda teşvik edilerek, ekonomik hayatı canlı tutmak amaçlanmıştır.

Ticari fuarlara da ayrı bir önem veren gazete özellikle İzmir ve Kıbrıs Fuarlarına büyük ilgi göstermiş hatta o günlere özel gazete sayıları çıkarmıştır. Burada yerli ürünlerin tanıtımları yapılırken yabancı ürünler hakkında da ciddi bilgiler elde edilmiştir. Örneğin Lanofix isimli bir yün örme makinesi İtalyanların İzmir Fuarında sergilenmiş, gazetede bu makinenin tanıtımını yaparak ithalatın artmasına katkı sağlamıştır. Ayrıca bu fuarlarda kültürel bakımdan da kaynaşma ortamı yaratılmış ve gazetede kadınların bu fuarlara katılımını artırıcı nitelikte yazılar yayınlamıştır.

Ülkenin turizm potansiyelini iller için özel sayfalar açarak tanıtan gazetede yazarlar gezip gördükleri yerleri bizzat kendi görüş açıları ile ele almıştır. Yurt içinde ve yurt dışında yapılana bütün seyahatlerin kadınlar için ve özellikle dönemin içinde bulunduğu şartları gözler önüne sermesi sebebiyle bir amacı vardır. Gittikleri yerlerde şehrin tarihi, ekonomik, kültürel, imari özelliklerini tanıttıkları gibi, kadınların haklarını ve çalışmalarını da gözlemleyerek Türk kadınlarına adeta bir rehber olmuştur.

Türk toplum yapısı göz önünde bulundurularak ailenin varlığının önemine dikkat çeken gazete, evliliklerde alınan sorumluluklar ve bu müessesenin devamlılığı için bilgilendirme amaçlı makaleler yayınlamış ve çeşitli anketler yaparak sorunları çözmeye çalışmıştır. Gazetede annelerin görevleri, çocukların sağlığı ve bakımı için

çok sayıda makaleler yazılmış hatta gazete içerisinde çocuklar için özel sayfalar da oluşturulmuştur.

Kadın Gazetesi, özellikle sosyal dayanışmayı artırmak için Yardımsevenler Derneği'nin faaliyetlerine sayfalarında sıklıkla yer vermiştir. Gazete, Türk kadınının iyilikseverliğini anlatarak, yapılan hayır çalışmalarını artırmayı ve ihtiyacı olan herkese ulaşmayı hedeflemiştir. Açılan her şubenin duyurusu ve tanıtımı yapılmış ve açılan yeni şubelerle Türk kadınları yaptıkları iyiliklerin haklı onurunu yaşadıklarını ispat etmeye çalışmışlardır.

Kadın Gazetesi'nde sağlık konusu da önemli başlıklardan birisini oluşturmuştur. Açılan sağlık köşelerinde çeşitli hastalıklar doktorlar tarafından yazılmış ve bu hastalıklardan korunma yöntemleri anlatılmıştır. Özellikle kanser ve verem konusunda çok hassas davranan gazete bunlar için farklı köşeler oluşturmuştur. Gazete yazarlarında Perihan Çambel'in de önemli tıp doktorlarından olması hasebiyle onun tavsiyeleri yazı dizileri şeklinde aktarılmıştır.

Gazetede kadınların okuma yazma alışkanlıklarını artırmak maksadıyla çeşitli roman ve hikâyelere yer verilmiştir. Yayınlanacak olan romanların tanıtımı bir önceki sayılarda yapılmış böylelikle gazetenin okur kitlesi de canlı tutulmaya çalışılmıştır. Zaman zaman da edebiyat başlığı adı altında ünlü şairlerin şiirleri gazetenin sayfalarını süslemiştir. Şiir ve fıkra müsabakaları düzenlenerek de kadınların edebi yönlerinin geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Ülkenin gelişmişliğinin eğitimle doğru orantılı olduğunu vurgulayan gazete, eğitim konuları üzerinde durmuş ve Kız Sanat Enstitüleri'nin tanıtımlarını, faaliyetlerini yapmıştır. Gelecek neslin daha bilinçli yetişmesini sağlamanın temel yolunun annelerin eğitimli olmasından geçtiğini düşünerek bu okullara kayıt yaptıranların artırılmasını sağlamıştır. Gazetede bu enstitü ve liselerin yaptıkları sergiler büyük önem toplamış, kadınların yaptıkları el emeği ürünlerin satılarak aile ekonomisine katkı sağlaması amaçlanmıştır.

Kadın Gazetesi, din konuda hassas bir tavır sergilemiştir. Çünkü İslam dini yıllar öncesinden kadına hak ettiği değeri vermiştir. Gazete, Müslüman bir ülkede

yaşanılması hasebiyle hayatın her alanında bulunması gereken fakat modern yaşamı da etkilemeyen bir unsur olarak görmüştür.

Amaç ve ilkelerinden taviz vermeyen gazete, 10 Mart 1962 tarihli sayısından itibaren dergi formatını almıştır. Adı Kadın Gazetesi olarak kalmış ebatı ve kapak resmi değişmiştir. İçeriğinde çok fazla değişiklik yapılmadığını dile getiren Oruz, inandığı davadan ve koruduğu değerlerden asla vazgeçmeyeceğini de her fırsatta vurgulamıştır. Maddi imkânsızlıklar neticesinde 1979 yılında yayın hayatına son veren Kadın Gazetesi kadınların yaşamına her yönüyle ışık tutmuştur. Günümüzün şartlarında çıkan gazeteler ve dergiler düşünüldüğünde henüz Kadın Gazetesi rolünü üstlenen bir kadın gazetesi ya da dergisi vücuda getirilmemiş, bu özelliğiyle yerini her zaman korumuştur.

KAYNAKÇA

1. ARŞİV BELGELERİ

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (BCA)

- **Başbakanlık Özel Kalem Müdürlüğü**
- **Emniyet Umum Müdürlüğü**
- **Kararlar Daire Başkanlığı**
- **Muamelât Umum Müdürlüğü**

Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi Vakfı

- **Hasene Ilgaz Özel Arşivi**

2. MECLİS TUTANAKLARI

TBMMZC, 8. Dönem, Cilt 3, 26 Aralık 1946.

TBMMZC, 8.Dönem, Cilt 8, 28 Aralık 1947.

TBMMZC, 8.Dönem, Cilt 20, 06 Haziran 1949.

TBMMZC, 9. Dönem, Cilt 1, 02 Haziran 1950.

TBMMZC, 9.Dönem, Cilt 13, 18 Şubat 1952.

TBMMZC, 4.Dönem, Cilt 63, 29 Mart 1965.

3. SÜRELİ YAYINLAR

A. Gazeteler

- Cumhuriyet
- Hür söz
- Kadın Gazetesi
- Milliyet
- Son Posta
- Yeni Meram
- Zafer

B. Dergiler

- Kadın
- Kadın Dünyası
- Kadın Yolu
- Pakistan Postası
- Türk Kadını

4. TELİF ESERLER

A. KİTAPLAR

AHMAD Feroz, **Demokrasi Sürecinde Türkiye (1945-1980)**, Hil Yayınları, İstanbul 1996.

————,**Modern Türkiye'nin Oluşumu**, Kaynak Yayınları, İstanbul 2012

AKŞİN Sina, **Kısa Türkiye Tarihi**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2007.

————, *Siyasal Tarih (1950-1960),***Çağdaş Türkiye (1908-1980)**, C. IV, İstanbul 2000.

————,**Ana Çizgileriyle Türkiye'nin Yakın Tarihi (1789-1980),** İmaj Yayıncılık, Ankara 2004.

AKYOL Hüseyin, **Türkiye'de Siyasi Parti Kapatmanın Tarihi**, İmge Kitabevi, İstanbul 2009.

AKYÜZ Yahya, **Başlangıçtan 2001'e Türk Eğitim Tarihi**, Alfa Yayınları, İstanbul 2001.

ALBAYRAK Mustafa, **Türk Siyasi Tarihinde Demokrat Parti (1946-1960)**, Phoenix Yayınevi, Ankara 2004.

ALTINDAL, Aytunç, **Türkiye'de Kadın**, Havas Yayınları, İstanbul 1977.

ARABACI Caner, Bünyamin Ayhan, Adem Demirsoy, Hakan Aydın, **Konya Basın Tarihi**, Palet Yayınları, Konya 2008.

ARAYICI Ali, **Kemalist Dönem Türkiye 'sinde Eğitim Politikaları ve Köy Enstitüleri**, Ceylan Yayınları, İstanbul 1999.

ARMAOĞLU Fahir, **20. Yüzyıl Siyasi Tarihi (1914-1980)**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara 1993.

ASKER Ayşe, **Türk Basınında Kadın Gazeteciler**, Gazeteciler Cemiyeti Yayınları: 34, İstanbul 1991.

AŞGIN Sait, **Türkiye'nin Demokrat Partili Yılları**, Kişisel Yayınlar, Karaman 2001.

ATEŞ Nevin Yurdsever, **Yeni Harflerle Kadın Yolu/ Türk Kadın Yolu (1925-1927)**, Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi Vakfı, İstanbul 2009.

AYDEMİR Şevket Süreyya, **İkinci Adam,** C. 3, Remzi Kitapevi, İstanbul 1988.

————, **Menderes'in Dramı (1899-1960),** Remzi Kitabevi, İstanbul 1998.

BAĞCI Hüseyin, **Türk Dış Politikasında 1950'li Yıllar,** Metu Press, Ankara 2001.

BAŞGİL Ali Fuat, **27 Mayıs İhtilali ve Sebepleri,** Yağmur Yayınları, İstanbul 2017.

BENHÜR Çağatay, **Soğuk Savaşta Sıcak Temas Cevdet Sunay'ın Sovyetler Birliği Ziyareti 12-21 Kasım 1969**, Palet Yayınları, Konya 2018.

BOZDAĞ İsmet**, Bilinmeyen Yönleriyle Celal Bayar**, Emre Yayınları, İstanbul 2005.

————, **Demokrat Parti ve Ötekiler**, Kervan Yayınları İstanbul 1975.

BURÇAK Rıfkı Salim, **Türkiye'de Demokrasiye Geçiş 1945-1950**, Olgaç Matbaası, İstanbul 1979.

ÇAKIR Serpil, **Osmanlı Kadın Hareketi**, Metis Yayınları, İstanbul 1993.

ÇELİKEL Aysel, "*Cumhuriyetimizin 75. Yılının Düşündürdükleri" Aydınlanmanın Kadınları İçinde*, **Cumhuriyet Kitapları**, Ed. N.Arat. İstanbul 1998.

DURSUN Davut, **27 Mayıs Darbesi**, Şehir Yayınları, İstanbul 2001.

ERASLAN Cezmi, *Atatürk'ten sonra Türkiye'nin İç Politikası*, **Türkiye Cumhuriyeti Tarihi II**, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara 2010.

ERER Tekin, **Türkiye'de Parti Kavgaları**, Ticaret Postası Matbaası, İstanbul 1966.

EROĞUL Cem, **Demokrat Parti Tarihi ve İdeolojisi**, İmge Kitabevi, Ankara1998.

ERTAN Temuçin Faik, N. Aysal, A. Bakacak, H. Dinçer, K. Unat, **Başlangıcından Günümüze Türkiye Cumhuriyeti Tarihi,** Ed. Temuçin Faik Ertan, Siyasal Kitabevi, Ankara 2017.

FERSOY Orhan Cemal, **Bir Devre Adını Veren Başbakan Adnan Menderes**, Hun Yayınları, İstanbul 1978.

GİRGİN Atilla, **Türk Basın Tarihinde Yerel Gazetecilik**, İnkılap Kitabevi, İstanbul 2001.

GÖKSEL Burhan, **Çağlar Boyunca Türk Kadını ve Atatürk,** Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1993.

GÜLEN Nejat, **Anılarımda 27 Mayıs ve Yassıada**, Kastaş Yayınevi, İstanbul 2015.

GÜREL Zeki, **Halide Nusret Zorlutuna Hayatı ve Eserleri**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1988.

HAYTOĞLU Ercan, **Denizli Basın Tarihi (1909-2009)**, Pamukkale Üniversitesi Yayınları, Denizli 2010.

ILGAZ Hasene, **Atatürk'e 100. Yıl Armağanı**, Boğaziçi Yayınları, İstanbul 1981.

————, **Okuduklarım Gördüklerim Yazdıklarım**, Türk Şehitlikleri İmar Vakfı Yayınları, İstanbul 2011.

————, **1915'den 1921'e Kadar Yatılı Bir Kız Okulunun Öyküsü**, Özyürek Yayınevi, İstanbul 1991.

İNUĞUR M. Nuri, **Basın ve Yayın Tarihi**, Çağlayan Yayınları, İstanbul 1982.

İSKİT Server R., **Türkiye 'de Neşriyat Hareketleri Tarihine Bir Bakış**, MEB Yayınları, Ankara 2000.

KABACALI Alpay, **Türk Basınında Demokrasi**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1999.

KAÇMAZOĞLU Bayram, **Demokrat Parti Dönemi Toplumsal Tartışmaları**, Doğu Kitabevi, İstanbul 1988.

KAPLAN Leyla, **Cemiyetlerde ve Teşkilâtlarda Türk Kadını (1908-1960)**, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara 1998

KARPAT Kemal H, **Türk Demokrasi Tarihi**, Timaş Yayınları, İstanbul 1996.

KİLİ Suna, **Cumhuriyet Halk Partisinde Gelişmeler**, Boğaziçi Yayınları, İstanbul 1976.

KOCABAŞOĞLU Uygur, **Türkiye İş Bankası Tarihi**, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2001.

KOLOĞLU Orhan, **Türkiye'de Basın**, İletişim Yayınları, İstanbul 1992.

KURNAZ Şefika, **II. Meşrutiyet Döneminde Türk Kadını**, MEB Yayınları, İstanbul 1996.

————, **Cumhuriyet Öncesinde Türk Kadını (1839-1923),** T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı, Ankara 1991.

MEGEP, **Türk Basınının Doğuşu ve Gelişimi**, MEB, Ankara 2008.

MUHİTTİN Nezihe, **Türk Kadını**, Numune Matbaası, İstanbul 1931

ORTAYLI İlber, **Gazi Mustafa Kemal Atatürk**, Kronik Yayıncılık, İstanbul 2018.

ORUZ İffet Halim, **Türkiye'de Kadın Devrimi**, Gül Matbaası, İstanbul, 1986.

————, **Yeni Türkiye'de Kadın**, Turcalibris Yayınevi, Ankara 1933.

ÖRS Rasim Dirsehan, **Rus Basınında Türkiye ve NATO**, Cumhuriyet Kitapları, İstanbul 2011.

ÖZDAĞ Ümit, **Menderes Döneminde Ordu-Siyaset İlişkileri Ve 27 Mayıs İhtilali**, Boyut Yayınları, İstanbul 1997.

ÖZDEMİR Hikmet, *Siyasal Tarih (1960-1980)*, **Çağdaş Türkiye(1908-1980)**, C.IV, İstanbul 2000.

ÖZEN Hatice, **Tarihsel Süreç İçinde Türk Kadın Gazete ve Dergileri (1868-1990)**, Graphis Matbaa, İstanbul 1990.

ÖZTOPRAK İzzet**, Kurtuluş Savaşı'nda Türk Basını**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara 1981.

SARAY Mehmet**, Sovyet Tehdidi Karşısında TÜRKİYE'NİN NATO'YA GİRİŞİ III. Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Hatıraları ve Belgeler**, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara 2000.

SAMİ Şemsettin, **Kadınlar**, Gündoğan Yayınları, İstanbul 1996.

ŞİMŞEK Sefa, **Bir İdeolojik Seferberlik Deneyimi Halkevleri [1932–1951],** Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul 2002

TEMEL Mehmet, **Atatürk Döneminde Bulaşıcı ve Salgın Hastalıklarla Mücadele**, İstanbul, Nehir Yayınları, 2008.

TİMUR Taner, **Türkiye'de Çok Partili Hayata Geçiş,** İmge Kitapevi**,** Ankara 2003.

TOKER Metin, **Tek Partiden Çok Partiye**, Milliyet Yayınları, İstanbul 1970.

TOPUZ Hıfzı, **100 Soruda Başlangıçtan Günümüze Türk Basın Tarihi**, Gerçek Yayınevi, İstanbul 1996.

————, **2. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi**, Remzi Kitabevi, İstanbul 2003.

TUNAYA Tarık Zafer, **Türkiye'de Siyasi Partiler (1859-1952)**, Arba Yayınları, İstanbul 1995.

TURAN Şerafettin, **Türk Devrim Tarihi**, Bilgi Yayınları, Ankara 1999.

UÇAROL Rifat, **Siyasi Tarih (1789-2010)**, Der Yayınları, İstanbul 2010.

YENAL Oktay, **Cumhuriyet'in İktisat Tarihi**, Homor Yayınevi, İstanbul 2003.

YEŞİL Ahmet, **Türkiye'de Çok Partili Hayata Geçiş**, Kültür Eserleri, Ankara 1998.

YETKİN Çetin, **Karşıdevrim (1945-1950)** , Kilit Yayınları, İstanbul 2003.

YÜCEL M. Serhan, **Demokrat Parti**, Ülke Yayınları, İstanbul 2001.

B. MAKALELER

AÇIKADA Sevindik, *Menderes'in İtisadi Demeci*, **Kadın Gazetesi,** 5 Nisan 1958, s. 1-5.

AĞAOĞLU Müjgân, *Ordu Emrindeki Kadınlarımız*, **Kadın Gazetesi***,* 10 Kasım 1947, s. 1.

AKAGÜNDÜZ Ümüt*, II. Meşrutiyet Döneminde Kadın Hareketi Ve Şukufe Nihal'in Bugünün Genç Kadınına Adlı Yazısı*, **Fe Dergi 8**, No. 1 (2016), s.111-117

AKAY Nagâhan, *Ortadoğu'nun En Büyük Sağlık Yurdu*, **Kadın Gazetesi**, 14 Mayıs 1960, s. 1.

ARICAN Nevin, *Atlantik Paktı ve Türkiye*, **Kadın Gazetesi**, 25 Aralık 1950, s. 1-2.

————, *Birleşmiş Milletlerin Kuruluşu ve Gayesi,* **Kadın Gazetesi**, 27 Kasım 1950, s. 7.

————, *Denemelerden Aldığımız Dersler*, **Kadın Gazetesi**, 17 Nisan 1954, s. 1.

————, *Pakta Dair*, **Kadın Gazetesi**, 2 Nisan 1951, s. 1-5.

ARIKAN Mustafa, *27 Mayıs'a Damgasını Vuran Söz ve Beyanlar*, **Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi**, S. 4, Konya 1997, s. 299-310.

ARIKAN Mustafa, *İnkılâplar Devrinde Bir Millî Mesele: Beynelmilel Güzellik Müsabakası***, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, C. 8, S. 41, Aralık 2015, s. 364-370

AVCI Müşerref, *Osmanlı Devleti'nde Kadın Hakları ve Kadın Haklarının Gelişimi İçin Mücadele Eden Öncü Kadınlar*, ***A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi***, Erzurum 2016, s.233.

BAYDAR Tunçay, *Milletlerarası Güzellik Kraliçesi*, **Kadın Gazetesi**, 15 Ağustos 1959, s. 5.

BAYRAKTAR Nil, *Oruç Tutun Sıhhat Bulursunuz*, **Kadın Gazetesi**, 28 Mart 1959, s. 2.

————, *Namaz Kılın Zekât Verin***, Kadın Gazetesi**, 4 Nisan 1959, s. 2.

BELGİL Vehbi, *1951 Oskar Mükafatlarını Kimler Kazandı?*, **Kadın Gazetesi**, 26 Mayıs 1952, s. 5.

BENHÜR Çağatay, *14 Mayıs 1950 Genel Seçimlerinde CHP Ve DP'nin Seçim Kampanyalarının Ana Hatları*, **Selçuk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Dergisi**, Yıl 2007, S. 17, Konya 2007, s. 61.

BENHÜR Çağatay, Canan Sarıyar, *Bir Kent Ölçeğinde 27 Mayıs Askeri Müdahalesi ve Basın: Mardin Örneği,* **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,** S. 39, Konya 2018, s. 225-235.

BEŞE M.Enver, *D. Partinin Doğuşu*, **Kadın Gazetesi,** 13 Ocak 1957, s. 1-7.

————, *İbadetin İlk Şartı İmandır*, **Kadın Gazetesi,** 5 Nisan 1958, s. 1.

ÇALIKOĞLU Ziya, *İslamlıkta Ana ve Kadın Telakkisi*, **Kadın Gazetesi,** 26 Mayıs 1952, s. 1-2.

————, *Din ve Sağlık,* **Kadın Gazetesi,** 7 Temmuz 1952, s. 1-2.

ÇALIŞKAN Vedat, Ezgi Özey, *Darülfünun'dan Mezun İlk Kadın Coğrafyacı: Şükûfe Nihal (1897-1973)*, **Türk Coğrafya Dergisi 67**,2016, s. 61-66.

ÇALT Saide, *27 Mayıs İnkılabından Kazandıklarımız*, **Kadın Gazetesi**, 30 Temmuz 1960, s. 1.

ÇAMBEL Perihan, *Tiyatro Hakkında*, **Kadın Gazetesi**, 7 Mayıs 1951, s. 2-3.

————, *Türk-Amerikan Dostluk Cemiyeti*, **Kadın Gazetesi,** 15 Ocak 1951, s. 1-3.

ÇAVDAR Tevfik, *Demokrat Parti,* **Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi,** C. 8, İletişim Yayınları, İstanbul 1989, s.2064.

ÇAYIR Faruk, *Türk Basını ve Sansür*, **Hukuk Gündemi Dergisi**, Ankara 2008, s.36-43.

ÇELİK Ahmet, *Cumhuriyet Dönemi Modern Türk Kadını: Keriman Halis Ece Örneği*, **Türkiye'de Ve Dünyada Kadın Araştırmal**arı, Ed. Prof. Dr. Gülseren Ağrıdağ, Adana 2015, s. 1-6.

DAVİES Phyllis, Kadınlar *Parlamentosu*, **Kadın Gazetesi,** 14 Ağustos 1950, s. 2.

DEĞERLİ Esra Sarıkoyuncu, *Demokrat Parti Döneminde Türkiye'nin Kıbrıs Politikası (1950-1960)*, **Akademik Bakış**, Cilt 6, sayı 11, İstanbul 2012, s.85.

DEMİR Kenan, *Osmanlı'da Basının Doğuşu ve Gazeteler*, ***Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi***, Sayı 5, Iğdır 2014, s.66.

————, *Osmanlı'da Basının Doğuşu ve Gazeteler***, Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi***,* Sayı 5, Iğdır 2014, s.85.

DURU Kazım Nami, *Güzellik Bâbında*, **Kadın Gazetesi**, 1 Mayıs 1950, s. 1-4.

————, *Türk Kadınlarının Siyasette Rolü*, **Kadın Gazetesi,** 22 Mart 1947, s.2.

ERSÖZ Seniha, *Güzellik Kraliçesi Seçildi*, **Kadın Ga**zetesi, 16 Ocak 1959, s. 1-5.

GÖK Muzaffer, *Kadın Futbolcu*lar, **Kadın Gazetesi,** 1 Mayıs 1954, s. 1.

GÖKMEN Melahat Faik, *Kadınlar İçin En Güzel Spor Yürüyüştür,* **Kadın Gazetesi**, 9 Ocak 1950, s. 1-5

————, *İdeal Kadın Nasıldır?* **Kadın Gazetesi**, 31 Aralık 1951, s. 2.

————, *Pedikür ve Ayakkabı*, **Kadın Gazete**si, 12 Haziran 1950, s. 4

GERAY Cevat, *Birleşmiş Milletler ve Kadın Hakları,* **Kadın Gazetesi**, 22 Ocak 1953, s. 2.

GİRGİN Mustafa, *Anneler Günü*, **Kadın Dergisi**, Haziran 1975, s. 8-15.

GÜLŞEN Mehmet, *Fethiye'nin Yerine Modern bir Fethiye yapılacak*, **Kadın Gazetesi**, 25 Mayıs 1957, s. 1-5.

HANCIOĞLU Ulay, *Şair Şükufe Nihal*, **Kadın Dergisi 50. Yıl Özel Sayı**, , Kasım 1973, İstanbul, s. 39.

HEKİM Lokman, *Oruç Tutmanın Sıhhi Faydaları*, **Kadın Gazetesi**, 26 Mayıs 1952, s. 6

ILGAZ Hasene, *Kahraman Güreşçilerimiz için Bir Temenni*, **Kadın Gazetesi***,* 13 Haziran 1949, s. 1-2.

————, *Bayrak ve Bayram*, **Kadın Gazetesi,** 28 Nisan 1955, s. 1-7.

————————, *Selim Sırrı Tarcan İle Bir Konuşma*, **Kadın Gazetesi,** 6 Kasım 1952, s. 1-5.

————————, "CHP Sekizinci Kurultayından İntibalar", **Kadın Gazetesi**, 10 Temmuz 1950, s. 1-2.

————————, *20 Kilo Ağırlığındaki Anayasa*, **Kadın Gazetesi**, 24 Nisan 1950, s. 1-5.

————————, *27 Mayıstan Hatıralar*, **Kadın Gazetesi**, 25 Haziran 1960, s. 1-7.

————————, *30 Ağustos Zaferi ve Akşehir*, **Kadın Gazetesi,** , 27 Ağustos 1951, s.3.

————————, *Bir Dehanın Ölüm Yıldönümü*, **Kadın Gazetesi***,* 13 Kasım 1950, s. 6

————————, *Birleşmiş Milletler Günü,* **Kadın Gazetesi**, 6 Kasım 1950, s. 1-2.

————————, *Dil Bayramı ve Davamız,* **Kadın Gazetesi**, 24 Eylül 1951, s. 1-8.

————————, *Dokuzuncu Dil Kurultayı Toplanırken*, **Kadın Gazetesi**, 9 Temmuz 1960, s. 1-5.

————————*, Edirne İntibaları*, **Kadın Gazetesi**, 30 Ekim 1950, s. 1-7.

————————, *Eğitim İşleri*, **Kadın Gazetesi**, Yıl 4, Sayı 188, 2 Ekim 1950, s.1-2.

————————, *Fethiye Depremi ve Yardımlar,* **Kadın Gazetesi**, 25 Mayıs 1957, s. 1.

————————, *Gaziantep'te Geçen 2 Gün*, **Kadın Gazetesi**, 4 Aralık 1951, s. 1.

————————, Gaziantep'te Geçen 2 Gün", Kadın Gazetesi, 4 Aralık 1951, s. 2.

————————, *Halkevleri ve Odaları*, **Kadın Gazetesi**, 20 Şubat 1950, s. 1-2.

————————, *Hindistan'da Cumhuriyet İlan Edildi,* **Kadın Gazetesi,** 30 Ocak 1950, s. 1.

————————, *İşsizlik, mahkûmlar, patronaj müesseseleri*, **Kadın Gazetesi**, 21 Ağustos 1950, s. 1.

————————, *Kıbrıs'tan Sesler,* **Kadın Gazetesi***,* 12 Haziran 1950, s. 3.

————————, *Kore Harbi ve Şehitlerimiz,* **Kadın Gazetesi**, 11 Aralık 1950, s. 1-2.

————————, *M. Birlik Komitesi ve Kadınlığımız,* **Kadın Gazetesi,** 30 Temmuz 1960, s. 1.

————————, *Milli Hâkimiyet Bayramı*, **Kadın Gazetesi,** , 26 Nisan 1958, s. 1.

————————, *Safranbolu Notları,* **Kadın Gazetesi,** 2 Ekim 1950, s. 1-2.

————————, *Sanayisiz Bir Devlet*, **Kadın Gazetesi**, 31 Mayıs 1958, s. 1.

————————, *Spor İşleri ve Bir Temenni*, **Kadın Gazetesi,** 20 Haziran 1949, s. 1-2

————————, *Turizm ve Ehemmiyeti*, **Kadın Gazetesi**, 1 Haziran 1957, s. 1.

————————, *Türkiye'ye Yardım*, **Kadın Gazetesi**, 9 Ağustos 1958, s. 1-5.

————————, Türk Eğitim Derneği Kongresi Münasebetile, **Kadın Gazetesi,** 13 Şubat 1950, s. 1-2.

————————, Verem Savaş Haftası, **Kadın Gazetesi**, 15 Ocak 1953, s. 1-2.

————————, *Yas Günü Değil, And Günüdür*, **Kadın Gazetesi***,* 16 Kasım 1957, s. 1.

İBRAHİMOV Osman, *Osmanlı Devleti'nde İlk Basın Yayın Faaliyetleri ve Tuna Gazetesi*, **Kafkas Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, S.5, Kars 2016, s. 82- 94.

İNAN Afet, *Atatürk 'ün Şahsiyetinin Hususları*, **Kadın Gazetesi,** 13 Kasım 1950, s. 6.

İNAN İffet, *Pakistan, Hindistan ve Endonezya Kadınları Bizden Size Selam*, **Kadın Gazetesi,** 30 Ocak 1950, s. 1.

İNAN Mediha, *Anneler Günü Münasebetile*, **Kadın Gazetesi,** 11 Mayıs 1957, s. 1-5.

KARABULUT Sezen, *1950'lerde Kadının Sosyalleşmesinde Basının Önemi: "Kadın Gazetesi Örneği"*, **Belgi**, S. 1., Kış 2011, s. 87-97.

KAYA Ayşe Elif Emre, *Demokrat Parti Döneminde Basın - İktidar İlişkileri*, **İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi**, S.39, İstanbul 2010 s. 93-118

KAYADİBİ Fahri, *Kadın Eğitiminin Önemi ve Kalkınmadaki Rolü*, **İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Konferansları Dergisi**, Sayı 28, İstanbul 2011, s.20.

KESKİN Aliye, *Din ile Felsefenin Münasebeti*, **Kadın Gazetesi,** 4 Haziran 1953, s. 2-5.

KOCA Emine, Fatma Koç, *Güzellik Yarışmalarının Türkiye'deki Moda Bilincinin Oluşumuna Etkileri*, **Acta Turcica**, Yıl 2, S. 1, Ocak 2010, s. 262-288.

KÜÇÜKAKSOY Bedia, *İstanbul Sergisi*, **Kadın Gazetesi**, 10 Temmuz 1950, s. 1-3.

————, *Türkiye- Pakistan Dostluk Cemiyeti,* **Kadın Gazetesi,** 5 Eylül 1949, s. 1-3.

NALCIOĞLU Belkıs Ulusoy, *Tanzimat Dönemi Türk Gazeteciliği ve Türk Basınının İlkleri,* ***İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*****,** İstanbul 2014, s.254-267.

AKYÜZALP Nebahat, *Kadın ve Spor,* **Kadın Gazetesi,** 21 Şubat 1949, s. 5.

NEMLİOĞLU Sevim, *Kadın ve Moda*, **Kadın Gazetesi**, 22 Eylül 1952, s. 4.

NİHAL Şukufe, *Yeni Halkevleri*, **Kadın Gazetesi,** 27 Ağustos 1951, s. 1-7.

OĞUZHAN Esra, *Atatürk Dönemi'nde Basın ve Basın Özgürlüğü*, **İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi***,* yıl 1, S.1, İstanbul 2015, s.121.

OKTAR Suat, Arzu Varlı, *Türkiye'de 1950-1954 Dönemi'nde Demokrat Parti'nin Tarım Politikası*, **Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi,** S. 1, C. 28, İstanbul 2010, s. 1-22.

OMAY Hikmet S., *İzmir Tenis Şampiyonu Gönül Berk*, **Kadın Gazetesi**, 12 Mart 1953, s. 1-5.

————, *İzmir Tenis Şampiyonu Gönül Berk,* **Kadın Gazetesi**, 12 Mart 1953, s. 5.

ONAT Lamia, *Kadın ve Spor*, Kadın **Gazetesi,** 21 Ağustos 1950, s. 3.

ORUZ İffet Halim, *Davalarımız*, **Kadın Gazetesi**, 22 Mart 1947,s.1.

————, *Süs mü, çerez miyiz, neyiz?,* **Kadın Gazetesi,** 15 Aralık 1947, s.1.

————*, İktisadi Kalkınmanın Sırrı,* **Kadın Gazetesi**, 5 Aralık 1953, s. 1.

————, *19 Mayıs 1919*, **Kadın Gazetesi,** 19 Mayıs 1952, s. 7.

————————, *1950 Seçimlerinde Kadınlarımıza Düşen Ödev,* **Kadın Gazetesi,** 27 Mart 1950, s. 1-2.

————————, *1951 Yılı,* **Kadın Gazetesi**, 1 Ocak 1951, s.1.

————————, *Açılan Devir,* **Kadın Gazetesi,** 28 Mayıs 1960, s. 1.

————————, *Anneler Günü*, **Kadın Gazetesi**, 28 Nisan 1955, s. 1.

————————, *Arap Memleketlerinde Bir Gezi*, **Kadın Gazetesi**, 28 Mayıs 1951, s. 1.

————————, *Atamız ve Din*, **Kadın Gazetesi,** 27 Şubat 1960, s. 1.

————————, *Atamız*, **Kadın Gazetesi,** 5 Kasım 1953, s. 1.

————————, *Atatürk'ün Yolu*, **Kadın Gazetesi,** 13 Kasım 1950, s. 1.

————————, *Atlantik Paktı*, **Kadın Gazetesi**, 25 Şubat 1952, s. 1.

————————, *Baf Zelselesi,* **Kadın Gazetesi,** 24 Eylül 1953, s. 1.

————————*, Berlin*, **Kadın Gazetesi**, 9 Temmuz 1953, s. 1.

————————, *Cumhuriyet Kız Enstitüsü'nde*, **Kadın Gazetesi**, 6 Kasım 1950, s.1-2.

————————, *Cumhuriyet*, **Kadın Gazetesi***,* 29 Ekim 1960, s. 1.

————————, *Çarşafın Yasak Edilmesi Hakkında*, **Kadın Gazetesi,** 24 Mart 1956, s. 1.

————————, *Demokrasi Yolunda*, **Kadın Gazetesi**, 22 Mayıs 1950, s. 1-2.

————————, *Dünya İşlerine bir bakış*, **Kadın Gazetesi,** 16 Ekim 1950, s. 1.

————————, *Ekonomi Olayları ve Kadın*, **Kadın Gazetesi,** 29 Ağustos 1959, s. 1-5.

————————, *Erzurum*, **Kadın Gazetesi,** 16 Ocak 1954, s. 1.

————————, *Eskişehir Öğretmenleri Arasında*, **Kadın Gazetesi,** 20 Şubat 1950. s. 1-2.

————————, *Eskişehir Seylâbı*, **Kadın Gazetesi**, 13 Mart 1950, s. 1.

————————, *Eskişehir'de Bir Gün*, **Kadın Gazetesi***,* 2 Ocak 1950, s.1-2

————————, *Fatihler Şehri*, **Kadın Gazetesi**, 31 Mayıs 1958, s. 1-5.

————————, *Halkevleri Meselesi*, **Kadın Gazetesi,** 27 Ağustos 1951, s. 1-5.

————————, *Huzur İstiyoruz*, **Kadın Gazetesi,** 16 Nisan 1960, s. 1.

————————, *İsviçre'de İlk İntibalar*, **Kadın Gazetesi**, 23 Şubat 1957, s. 2.

————————, *İtalya Yolculuğu*, **Kadın Gaszetesi**, 23 Ekim 1952, s. 5.

————————, *İtalya Yolculuğu*, Kadın Gazetesi, 13 Kasım 1952, s. 5.

————————, *İzmit Faciası*, **Kadın Gazetesi**, 8 Mart 1958, s. 1-5.

————————, Kadın Niçin Yayınlandı?, **Kadın Gazetesi**, 1 Mart 1970, s. 1.

————————, *Kadınlara Gençlere*, **Kadın Gazetesi,** 4 Haziran 1960, s. 1.

————————, *Kadınların Aradığı*, **Kadın Gazetesi**, 23 Şubat 1957, s. 2.

————————, *Kadınların Seçilmesine Dair*, **Kadın Gazetesi**, 24 Nisan 1954, s. 1-2.

————————*, Kadınlığın İsteği*, **Kadın Gazetesi,** , 3 Aralık 1960, s. 1.

————————, *Kapalıçarşı Yangını*, **Kadın Gazetesi,** 4 Aralık 1954, s. 1.

————————, *Kefalet Kooperatifi,* **Kadın Gazetesi,** 15 Ekim 1951, s. 1.

————————, *Kıbrıs,* **Kadın Gazetesi**, 25 Eylül 1950, s.8.

————————, *Kıbrıs'a Dair İntibalar,* **Kadın Gazetesi**, 25 Eylül 1950, s. 1.

————————, *Kıbrıs'taki Son Durum*, **Kadın Gazetesi,** 12 Eylül 1959, s. 1-3.

————————, *Kıbrıs'tan Akseden Sesler*, **Kadın Gazetesi**, 4 Haziran 1951, s. 1-5.

————————, *Kıbrıstan Akseden Sesler*, **Kadın Gazetesi**, 20 Mart 1950, s.1-2.

————————, *Konya*, **Kadın Gazetesi**, 19 Aralık 1959, s. 1.

————————, *Konya,* **Kadın Gazetesi**, 20 Ağustos 1951, s. 1-5.

————————, *Köy Enstitüleri ve Köy Kadın Gezici Kursları*, **Kadın Gazetesi**, 25 Haziran 1951, s. 4.

————————, *Köy Kadınları Gezici Kursları*, **Kadın Gazetesi**, 25 Haziran 1951, s. 1-6.

————————, *Migros ve Türk Kadınlığı*, **Kadın Gazetesi**, 17 Ağustos 1954, s. 1-2.

————————, *Milli Gençlik*, **Kadın Gazetesi**, 21 Temmuz 1952, s. 1-7.

————————, *Milli Korunmayı Koruyacaklar*, **Kadın Gazetesi**, 7 Temmuz 1956, s. 1-2.

————————, *Orta Doğu Hadiseleri*, **Kadın Gazetesi**, 19 Temmuz 1958, s. 1.

————————*, Otuzuncu Yıl*, **Kadın Gazetesi**, 29 Ekim 1953, s. 1.

————————, *Pahalılık Yaratan Mevzularla Mücadele*, **Kadın Gazetesi**, 20 Mayıs 1954, s. 1-3.

————————, *Pakistan Kadınlığı Arasında*, **Kadın Gazetesi**, 12 Şubat 1951, s. 1.

————————, *Pakistan'ın Kalkınması*, **Kadın Gazetesi**, 19 Şubat 1951, s. 1.

————————, *Sabuncuların Meselesi*, **Kadın Gazetesi**, 9 Mayıs 1959, s. 1-5.

————————, *Seçimlere Doğru*, **Kadın Gazetesi,** 10 Ağustos 1957, s. 1-5.

————————, *Sosyal Hareketler*, **Kadın Gazetesi**, 20 Nisan 1957, s. 5.

————————, *Stalin'in Ölümü ve Akisleri,* **Kadın Gazetesi**, 21 Mart 1953, s. 1.

————————, *Trafik Kazaları ve Terbiye Meselesi,* **Kadın Gazetesi,** 26 Kasım 1955, s. 1.

————————, *Tüberküloz Kongresi Dolayısıyla*, **Kadın Gazetesi**, 26 Eylül 1959, s. 1.

————————, *Türk Amerikan Kadınları Kültür Toplantıları,* **Kadın Gazetesi,** 9 Ocak 1950, s. 1-5.

————————, *Türk Amerikan Kadınları,* **Kadın Gazetesi,** 16 Ocak 1950, s. 2

————————, *Türk Konseyi*, **Kadın Gazetesi**, 20 Şubat 1960, s. 1.

————————, *Türkiye Milli Gençlik Komitesi*, **Kadın Gazetesi**, 28 Ocak 1952, s. 1-2.

————————, *Türkiye'de Kadın Hareketleri*, **Kadın Gazetesi,** 6 Şubat 1950, s. 1.

————————, *Türkiye-Pakistan Dostluğu*, **Kadın Gazetesi,** 13 Ağustos 1951, s. 1-3.

————————, *Yol Vergisi*, **Kadın Gazetesi,** 23 Şubat 1948, s. 2.

ORUZ İsmet*, Güreşçilerimiz Helsinki'ye Gittiler*, **Kadın Gazetesi***,* 23 Nisan 1951, s. 5.

ÖNDER Mehmet, *Tarihi Anıtların Korunması*, **Yeni Meram**, 23 Ağustos 1951, s.1.

SEYHUN Necla, *Filmcilerimizin Düştükleri Hatalar***, Kadın Gazetesi**, 21 Aralık 1951, s. 6.

————, *Olgunlaşma Enstitüsü'nün Defilesi*, **Kadın Gazetesi**, 5 Haziran 1951, s. 5

————, *Moda Yenilikleri ve Bizler*, **Kadın Gazetesi**, 30 Temmuz 1951, s. 4.

————, *Mutfak İçin Örtüler*, **Kadın Gazetesi**, 12 Haziran 1950, s. 4.

————, *Plaj Modası*, **Kadın Gazetesi**, 3 Temmuz 1950, s. 4.

SINMAZ SÖNMEZ Cahide, *Çanakkale Savaşları'nı Anma ve Kutlama Etkinlikleri (1916-1938)*, **Çanakkale Araştırmaları Türk Yıllığı**, Yıl 3, S. 19, s. 173-195.

ŞAHİN Enis, Bilal Tunç, *Demokrat Parti'nin Kuruluş Süreci ve DP – CHP Siyasî Mücadelesi (1945-1947),* **Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi,** C. 1, S. 2, Yıl 2015, s. 31-69.

TAKIM Abdullah, *Demokrat Parti Döneminde Uygulanan Ekonomi Politikaları Ve Sonuçları*, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, Cilt 67, No. 2, 2012, s. 157-187

TARCAN Selim Sırrı*, Türk Kadınlarından Beklediklerimiz*, **Kadın Gazetesi**, 17 Mart 1952, s. 1-2.

————, *Kadın Meselesi Hakkında İtiraflarım,* **Kadın Gazetesi**, 18 Şubat 1952, s. 2.

TEKELİ Şirin, *Kadın*, **Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi**, İletişim Yayınları, C. 5, İstanbul 1958, s. 1193-1194.

TERZİOĞLU Sait Arif, *Pakistan'da Türklere Karşı Duyulan Sevgi Bir Efsane Değil Gerçektir*, **Pakistan Postası**, C. 16, S. 1, Ocak 1968, Ankara, s. 5.

TOSUN Ramazan, *Kıbrıs Meselesi*, **Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı 10, Konya 2011, s.99.

TUNA Neriman, *Türk Kadını Büyük Atasının ve Kahraman Ordusunun İzindedir*, **Kadın Gazetesi,** 28 Mayıs 1960, s. 1-5.

TUNCOR F.Ragıp, *Dünden Bugüne Kıbrıs*, **Kadın Dergisi**, Eylül 1974, s. 11.

————, *Türk Kadın Şairlerimizden Halide Nusret Zorlutuna*, **Kadın Gazetesi**, 8 Mayıs 1950, s. 1-5.

TURAL Sadık K., *Halide Nusret Zorlutuna*, **Töre(Aylık Fikir ve Sanat Dergisi)**, Yıl 14, S. 158, Ankara, s.2017, .ss. 493-509

ULAŞ Tayfun, *1930'lu Yıllar Türkiye'sinde Çanakkale Savaşları'nı Anma Etkinlikleri ve Halkevlerinin Rolü*, **Çanakkale Araştırmaları Türk Yıllığı** Yıl: 13, S. 18, ss. 519-532.

USLUATA Mazlum, *Kadının Basındaki Rolü*, **Kadın Gazetesi Dergisi**, 4 Haziran 1962, Yıl 16, S. 717, s. 7.

UYANIK Necmi, *Batıcı bir Aydın Olarak Celal Nuri İleri ve Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e Türk Kadınına Bakışı*, **Türkiyat Araştırmaları Dergisi**, S. 36. ss. 137-161.

VATANSEVER Müge, *Kıbrıs Sorunu'nun Tarihi Gelişimi*, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 12, Özel S. 2010*,* İzmir 2012, s.1491

YALMAN Ahmet Emin, *Kore Savaşı'nın Türk Kamuoyuna Yansıması*, **Atatürk Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi**, Mayıs- Kasım 2005, Ankara, ss. 231-245.

YENİK Mümtaz Faik, *Bırakınız Söylesinler! Bırakınız Yazsınlar*, **Zafer**, 15 Temmuz 1950, s. 1.

YEŞİLÇAYIR Neşe, *Çok Partili Döneme Geçiş Sürecinde Türk Basını*, ***Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi,*** C. 27, S.79, Ankara 2011, s.173.

YETİKER Cemile, *Sayın Cemal Gürsel'e*, **Kadın Gazetesi**, 4 Haziran 1960, s. 1.

YETİŞGİN Mehmet, Sevim Ceylan DUMANOĞLU, *Darülmuallimat Mezunları Ve İstihdamı*, **Cappadocıa Journal Of Hıstory And Socıal Scıences** Vol 9, October

YÜCEL Hasan Âli, *Kadınların Dünyası*, **Kadın Dünyası Moda ve Aile Dergisi**, C. 1, S. 1, 31 Mayıs 1958, s. 3

ZORLUTUNA Halide Nusret, *Kadın İnkılabımıza Dair*, **Kadın Gazetesi**, 15 Mayıs 1950, s. 1.

————, *Ahmet Haşim*, **Kadın Gazetesi,** 25 Haziran 1951, s. 1-7.

————, *Kadınlar Birliği*, **Kadın Gazetesi**, 7 Mayıs 1953, s. 1.

C. LİSANSÜSTÜ TEZLERİ

AKYÜZ Mehmet, **Konya Vilayet Gazetesi**, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 2009.

AY İlknur, **Muallim Naci, Ahmet Rasim ve Halide Nusret Zorlutuna' nın Anı Türündeki Eserleriyle Çocuk Edebiyatımızdaki Yeri ve Başlıca Temaları,** Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 2009.

AYHAN Hasan, **İnönü Dönemi Basını (1938- 1950)**, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 2013.

COŞKUN Betül, **Halide Nusret Zorlutuna Hayatı-Eserleri-Fikirleri,** Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2010.

ÇALIŞKAN İsmail, **Kur'an-ı Kerim'de Din Kavramı**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, Sivas 1998.

DİŞBUDAK Müge, **Türk Kadınlar Birliği,** Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2008.

ERDAL Kelime, **Halide Edib Adıvar ve Halide Nusret Zorlutuna'nın Eserlerinde Öğretmen ve Eğitim,** Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Bursa 2005.

İŞAT Ceren, **Türk Kadınlar Birliğinde Devlet ve Sınıf İlişkileri**, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2006.

KAYHAN Türkân Yeşilyurt, **Kadın Şairde Kadın: Şükûfe Nihal'in Şiirleri**, Bilkent Üniversitesi Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2005.

KIRKPINAR Leyla, **Türkiye'de Toplumsal Değişme ve Kadın**, Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, İzmir 1998.

KOÇ Nurgün, **Türk Kültür TarihiİçindeKöy Enstitüleri**, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, İzmir 2007.

KOÇER Dilara Nergishan, **Demokrat Parti Döneminde Kadın: 1950-1960 Arası Kadın Dergilerinde Kadın İmajı**, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul 2009.

KOSTAKOĞLU Hilal, **Şükufe Nihal'in Öykülerinde Yapı Ve Tema**, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir 2016.

KÖSE Erdal, **İffet Halim Oruz'un Hayatı, Sanatı, Eserleri**, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum 2006.

ORUÇ Selin Gizem, **Türk Kadınlar Birliği (1924-1935),** Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2010.

PEHLİVANLI Habilhan, **Türkiye'de Yerel Basın (Kırıkkale Örneği 1951-1983)**, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale 2014.

PELTEKOĞLU Z.Filiz Balta, **Cumhuriyet Dönemi'nde Türk Basını'nda Kadın Gazeteciler**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul 1988.

POLAT Esra, **Uluslararası İzmir Fuarının Kuruluşu Ve İlk Sergiler**, Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2008.

SİPAHİ Serkan, **Kore Savaşı ve Türk Kamuoyu***,* Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2007.

SÜRÜCÜ, Gülsel **Osmanlı Kadın Dergilerinde Kadının Dünyası (1908-1914)**, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir 2008.

ŞEKER Kadir, **İnönü Dönemi Kültür Hayatı (1938-1950)**, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Isparta 2010.

ŞENŞEKERCİ Ercan, **Türk Devrimi'nde Celal Bayar(1918-1960)**, İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul 1999.

TOKMAK Mustafa, **Basın-İktidar İlişkileri Çerçevesinde Demokrat Parti ve Ankara Radyosu,** Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2007.

TOPUZ Orhan, **Tasviri Efkâr Gazetesinin İkinci Dünya Savaşı'na Bakışı (1940-1945)***,* Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi Konya 2011.

UYANIK Müjgân, **Kütahya Basın Tarihi (1923-1980)***,* Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Kütahya 2013.

ÜNAL Birsen, **Türk Kadınlığı İçin Çağdaş Bir Adım: Kadın Gazetesi (1947 - 1951)** Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 2010.

YILMAZ Buket, **1950–1960 Döneminde Türkiye'de Kadının Giyinme Davranışının Dönüşümü**, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2010.

YÜCEL Ahmet, **Kore Harbi'nin Türk Dış Politikasına Etkisi**, Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2005.

YÜKSEL Erol, **Bir Siyaset Adamı Olarak Refik Koraltan (1890-1974)**, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, Konya 2016.

D. İNTERNET KAYNAKLARI

Erişim Tarihi: 05.07.2018

http://www.bakisarisakal.com/CUMHUR%C4%B0YET%20KADINLARI.pdf

Erişim Tarihi: 13.07.2018

http://sbe.giresun.edu.tr/fileadmin/user_upload/makaleler/kadin_ozel_sayisi1/117_PDFsam_KSBD_Kadin_oezel_sayisi.pdf

Erişim Tarihi: 12.06.2018

http://www.turkpath.org.tr/files/Cambel_F_Perihan.pdf

Erişim Tarihi: 12.06.2018

http://web.deu.edu.tr/tepd/pdf/11/s3/103-119.pdf

Erişim Tarihi: 12.06.2018

http://www.bakisarisakal.com/HEK%C4%B0ML%C4%B0K%20MESLE%C4%9E%C4%B0NDE%20T%C3%9CRK%20KADINI.pdf

Erişim Tarihi: 16.07.2018

http://www.ceidizleme.org/ekutuphaneresim/dosya/361_1.pdf

http://www.ceidizleme.org/ekutuphaneresim/dosya/361_1.pdf

Erişim Tarihi: 16.07.2018

http://www.ceidizleme.org/ekutuphaneresim/dosya/361_1.pdf

Erişim Tarihi: 16.07.2018

http://www.ceidizleme.org/ekutuphaneresim/dosya/361_1.pdf

Erişim Tarihi: 02.07.2018

http://www.ankarabarosu.org.tr/siteler/ankarabarosu/hgdmakale/2013-1/12.pdf

Erişim Tarihi: 03.07.2018

http://www.ankarabarosu.org.tr/siteler/ankarabarosu/hgdmakale/2013-1/12.pdf

Erişim Tarihi: 03.07.2018

http://www.ankarabarosu.org.tr/siteler/ankarabarosu/hgdmakale/2013-1/12.pdf

Erişim Tarihi: 14.07.2018.

http://www.tarihiolaylar.com/tarihi-olaylar/kore-savasi-77

Erişim tarihi: 07.03.2017

http://www.mfa.gov.tr/sub.tr.mfa?2f420c84-2999-4028-9ea0-6bb75a825b9b

Erişim tarihi: 01.03.2017.

http://www.turkkadinlarbirligi.org/kurumsal/Tarih%C3%A7e

Erişim Tarihi: 13.07.2018

http://www.tysd.org.tr/hakkimizda/kurucu-uyeler.html

Erişim Tarihi: 31.05.2018

http://cdn.istanbul.edu.tr/statics/ataturkilkeleri.istanbul.edu.tr/wp-content/uploads/2013/03/ydta-13-14-tugluoglu.pdf

Erişim Tarihi:

http://www.radikal.com.tr/yazarlar/ayse-hur/araksi-cetinyandan-keriman-halise-turkiyenin-ilk-guzelleri-1308460/

Erişim Tarihi: 23.07.2018
http://www.atam.gov.tr/dergi/sayi-33/samsunun-gazi-gunu-ya-da-19-mayis-bayrami

EKLER

EK-1.Kadın Gazetesi'nin 1962'den sonra dergi formatına dönmesiyle değişen kapağı

EK-2. Kadın Gazetesi'nin reklam sayfası örneği.

CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Genel Sekreterliği
KadınGazetesinin Gideceği Yerler:

I - Adana	I - Bozöyük	I - İzmit	I - Ödemiş
I - Adapazarı	I - Burdur	I - Isparta	I - Polatlı
I - Afyon	I - Çanakkale	I - Kaman	I - Samsun
I - Akdağmadeni	I - Çankırı	I - Karabük	I - Sarıkamış
I - Akhisar	I - Çapakçur	I - Karaköse	I - Siirt
I - Aksaray	I - Çatalca	I - Kars	I - Sinop
I - Akşehir	I - Çorum	I - Kastamonu	I - Sivas
I - Alaşehir	I - Çölemerik	I - Kayseri	I - Tarsus
I - Amasya	I - Denizli	I - Kilis	I - Tekirdağ
I - Ankara	I - Diyarbakır	I - Kırıkkale	I - Tokat
I - Antakya	I - Edirne	I - Kırklareli	I - Trabzon
I - Antalya	I - Elazığ	I - Kırşehir	I - Van
I - Ardahan	I - Erzincan	I - Konya	I - Ünye
I - Artvin	I - Erzurum	I - Kütahya	I - Yozgat
I - Aydın	I - Eskişehir	I - LONDRA	I - Zonguldak
I - Ayvalık	I - Gaziantep	I - Lüleburgaz	(5) adet Halkevle
I - Babaeski	I - Germencik	I - Malatya	Genel Sekreterliğ
I - Bafra	I - Giresun	I - Manisa	Yayın Bürosu
I - Balıkesir	I - Gümüşane	I - Maraş	
I - Bandırma	I - İskenderun	I - Mardin	
I - Bartın	I - İzmir	I - Mersin	
I - Bayburt		I - Mucur	95 adet Halkevler
I - Bergama		I - Muğla	5 " C.H.P. Genel
I - Beypazarı		I - Muş	100 sekreterliği
I - Bilecik		I - Nallıhan	
I - Bitlis		I - Niğde	
I - Bolu		I - Ordu	
I - Bursa		I - Rize	
I - Ceyhan		I - Salihli	

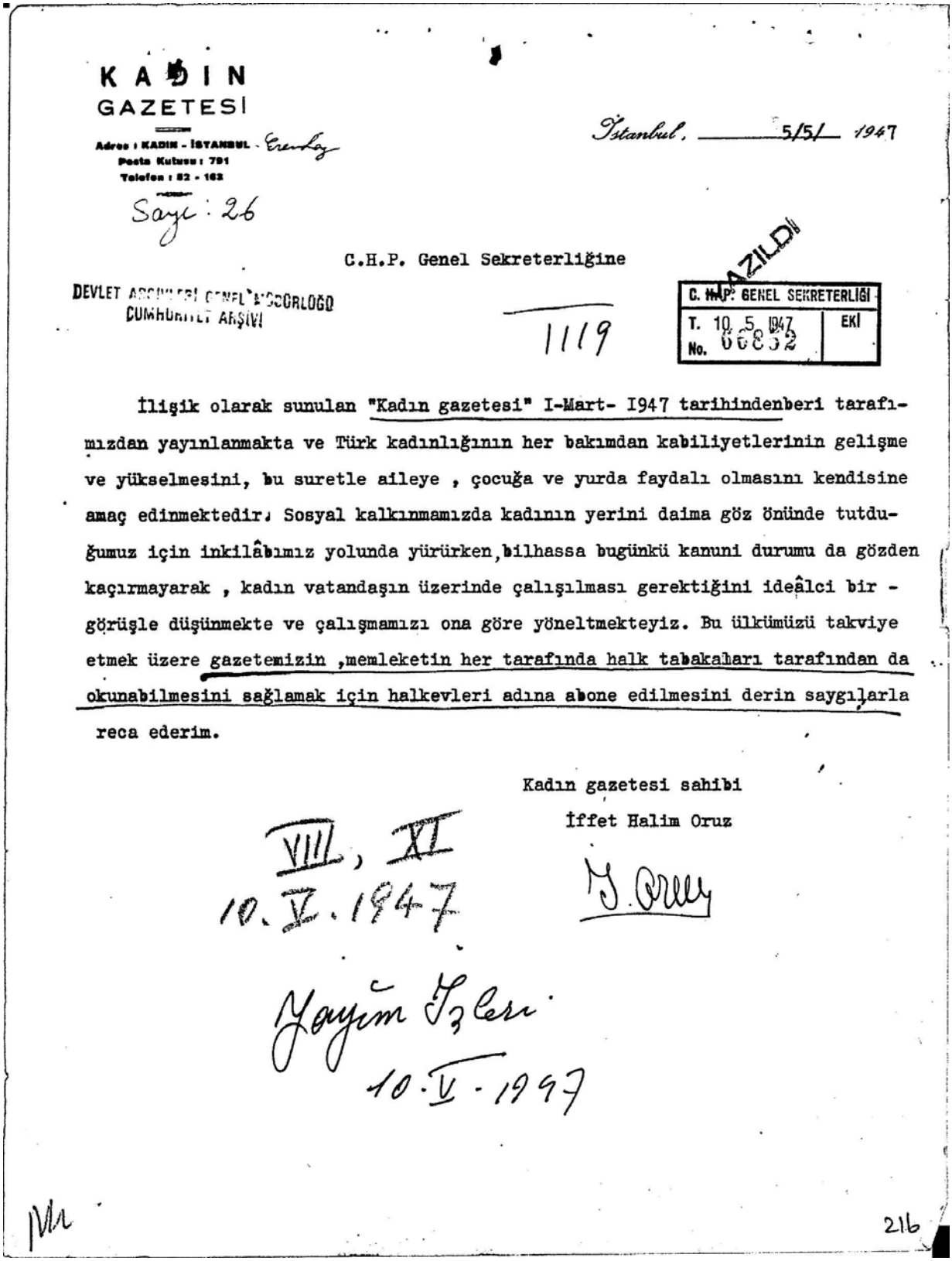
155

CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Genel Sekreterliği

Kadın Gazetesinin Gideceği Yerler:

I 6 Adana	I - Çanakkale	I - İzmit	I - Samsun
I - Adapazarı	I - Çankırı	I - Isparta	I - Sarıkamış
I - Afyon	I - Çapaçur	I - Kaman	I - Siirt
I - Akdağmadeni	I - Çatalca	I - Karabük	I - Sinop
I - Akhisar	I - Çorum	I - Karaköse	I - Sivas
I - Aksaray	I - Çölemerik	I - Kars	I - Tarsus
I - Akşehir	I - Denizli	I - Kastamonu	I - Tekirdağ
I - Alaşehir	I - Diyarbakır	I - Kayseri	I - Tokat
I - Amasya	I - Edirne	I - Kilis	I - Trabzon
I - Ankara	I - Elazığ	I - Kırıkkale	I - Van
I - Antakya	I - Erzincan	I - Kırklareli	I - Urfa
I - Antalya	I - Erzurum	I - Kırşehir	I - Ünye
I - Ardahan	I - Eskişehir	I - Konya	I - Yozgat
I - Artvin	I - Gaziantep	I - Kütahya	I - Zonguldak
I - Aydın	I - Germencik	I - LONDRA	(5) adet C.H.P.
I - Ayvalık	I - Giresun	I - Lüleburgaz	Genel Sekreter-
I - Babaeski	I - Gümüşane	I - Malatya	liği Yayın
I - Bafra	I - İskenderun	I - Manisa	Bürosu
I - Balıkesir	I - İzmir	I - Maraş	
I - Bandırma		I - Mardin	
I - Bartın	I - Bursa	I - Mersin	95 adet Halkevleri
I - Bayburt	I - Ceyhan	I - Mucur	5 " C.H.P. Genel
I - Bergama	I - Rize	I - Muğla	Sekreterliğ
I - Beypazarı	I - Salihli	I - Muş	100
I - Bilecik		I - Nallıhan	==========
I - Bitlis		I - Niğde	
I - Bolu		I - Ordu	
I - Bozöyük		I - Ödemiş	
I - Burdur		I - Polatlı	

EK-3. Kadın Gazetesi'nin illere göre dağıtım listesi.

KADIN
GAZETESİ

Adres : KADIN - İSTANBUL - Ereğlez
Posta Kutusu : 791
Telefon : 82 - 163

Sayı : 26

İstanbul, 5/5/ 1947

C.H.P. Genel Sekreterliğine

DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
CUMHURİYET ARŞİVİ

1119

YAZILDI
C. H.P. GENEL SEKRETERLİĞİ
T. 10.5.1947 No. 06832 EKİ

İlişik olarak sunulan "Kadın gazetesi" I-Mart- I947 tarihindenberi tarafımızdan yayınlanmakta ve Türk kadınlığının her bakımdan kabiliyetlerinin gelişme ve yükselmesini, bu suretle aileye , çocuğa ve yurda faydalı olmasını kendisine amaç edinmektedir. Sosyal kalkınmamızda kadının yerini daima göz önünde tutduğumuz için inkilâbımız yolunda yürürken, bilhassa bugünkü kanuni durumu da gözden kaçırmayarak , kadın vatandaşın üzerinde çalışılması gerektiğini ideâlci bir - görüşle düşünmekte ve çalışmamızı ona göre yöneltmekteyiz. Bu ülkümüzü takviye etmek üzere gazetemizin ,memleketin her tarafında halk tabakaları tarafından da okunabilmesini sağlamak için halkevleri adına abone edilmesini derin saygılarla reca ederim.

Kadın gazetesi sahibi
İffet Halim Oruz

İ. Oruz

VIII, XI
10. V. 1947

Yayın İşleri
10. V. 1947

216

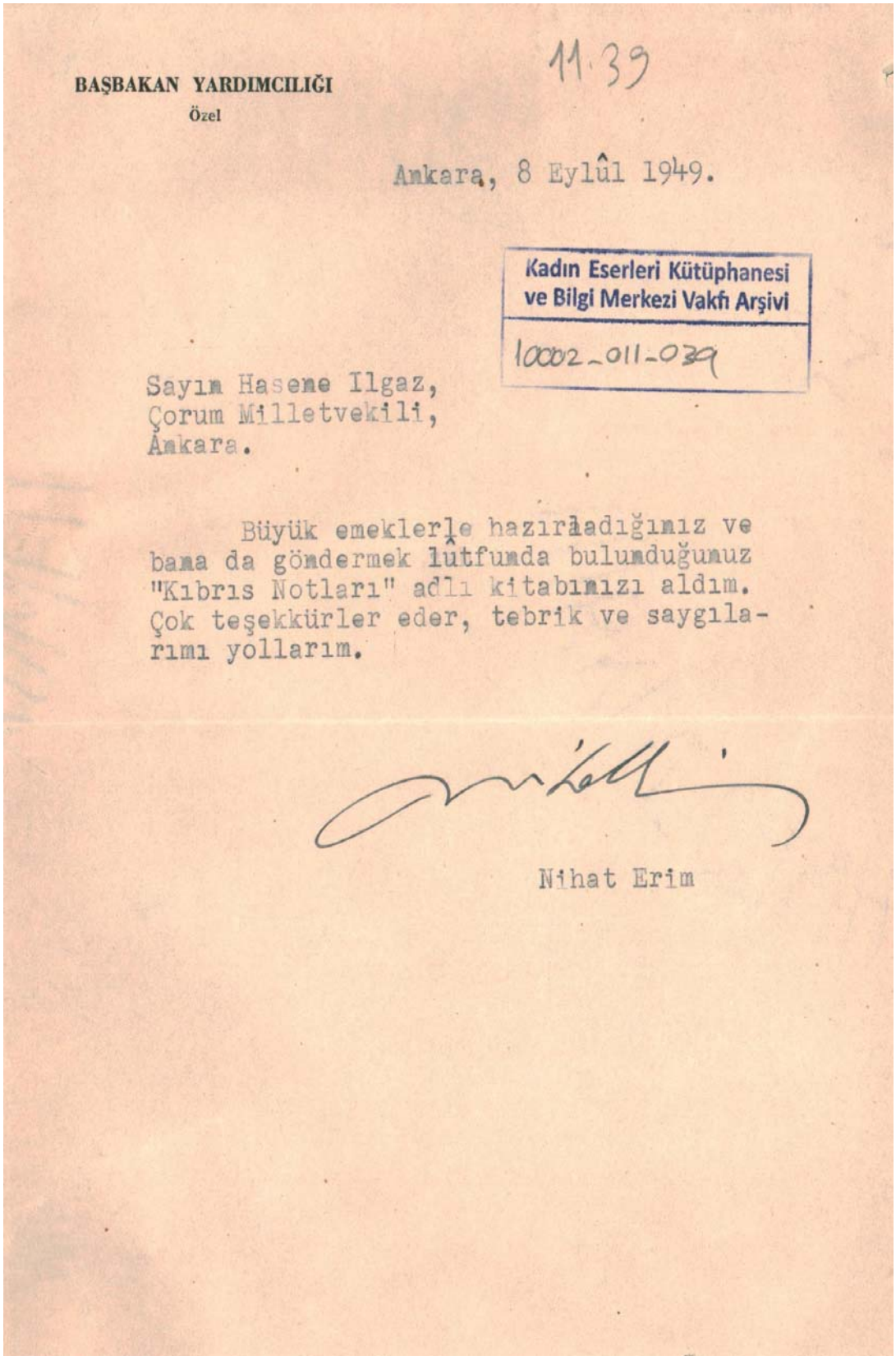
EK-4. Kadın Gazetesi'nin abonelik talepleri.

EK-5. Kadın Gazetesi sahibi ve başyazarı İffet Halim Oruz.

EK-6. Kadın Gazetesi yazarlarından Hasene Ilgaz (sol tarafta) ve İffet Halim Oruz (sağ tarafta)

BAŞBAKAN YARDIMCILIĞI
Özel

11.39

Ankara, 8 Eylûl 1949.

Kadın Eserleri Kütüphanesi
ve Bilgi Merkezi Vakfı Arşivi
10002_011_039

Sayın Hasene Ilgaz,
Çorum Milletvekili,
Ankara.

Büyük emeklerle hazırladığınız ve bana da göndermek lûtfunda bulunduğunuz "Kıbrıs Notları" adlı kitabınızı aldım. Çok teşekkürler eder, tebrik ve saygılarımı yollarım.

Nihat Erim

EK-7. Hasene Ilgaz'a Kıbrıs Notları isimli kitabı için gelen tebrikler.

11.37

T. C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
ÖZEL
30/1305

26.9.1949

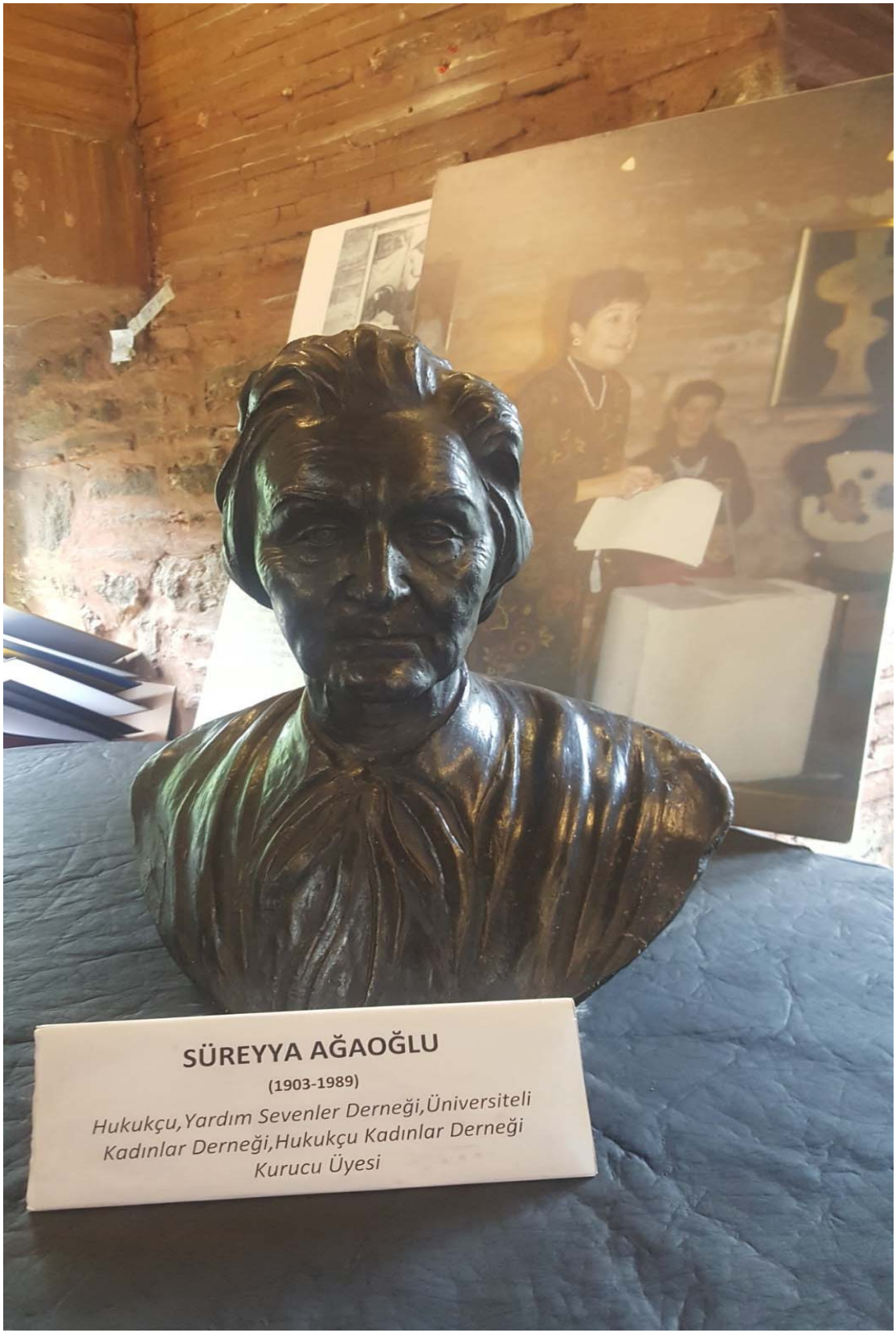
Kadın Eserleri Kütüphanesi
ve Bilgi Merkezi Vakfı Arşivi
10002-011-037

Sayın Hasene Ilgaz
Çorum Milletvekili

"Kıbrıs Notları" adlı kitabınızı aldım. Teşekkür eder, bu vesile ile saygılarımın kabulünü dilerim.

M. Eğ. Bakanı
Dr. Tahsin Banguoğlu

T. Bayg-lu

EK-8. Süreyya Ağaoğlu'nun Kadın Eserleri Kütüphanesindeki Büstü

DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
CUMHURİYET ARŞİVİ

A/6 Ab

4 Nisan 1958

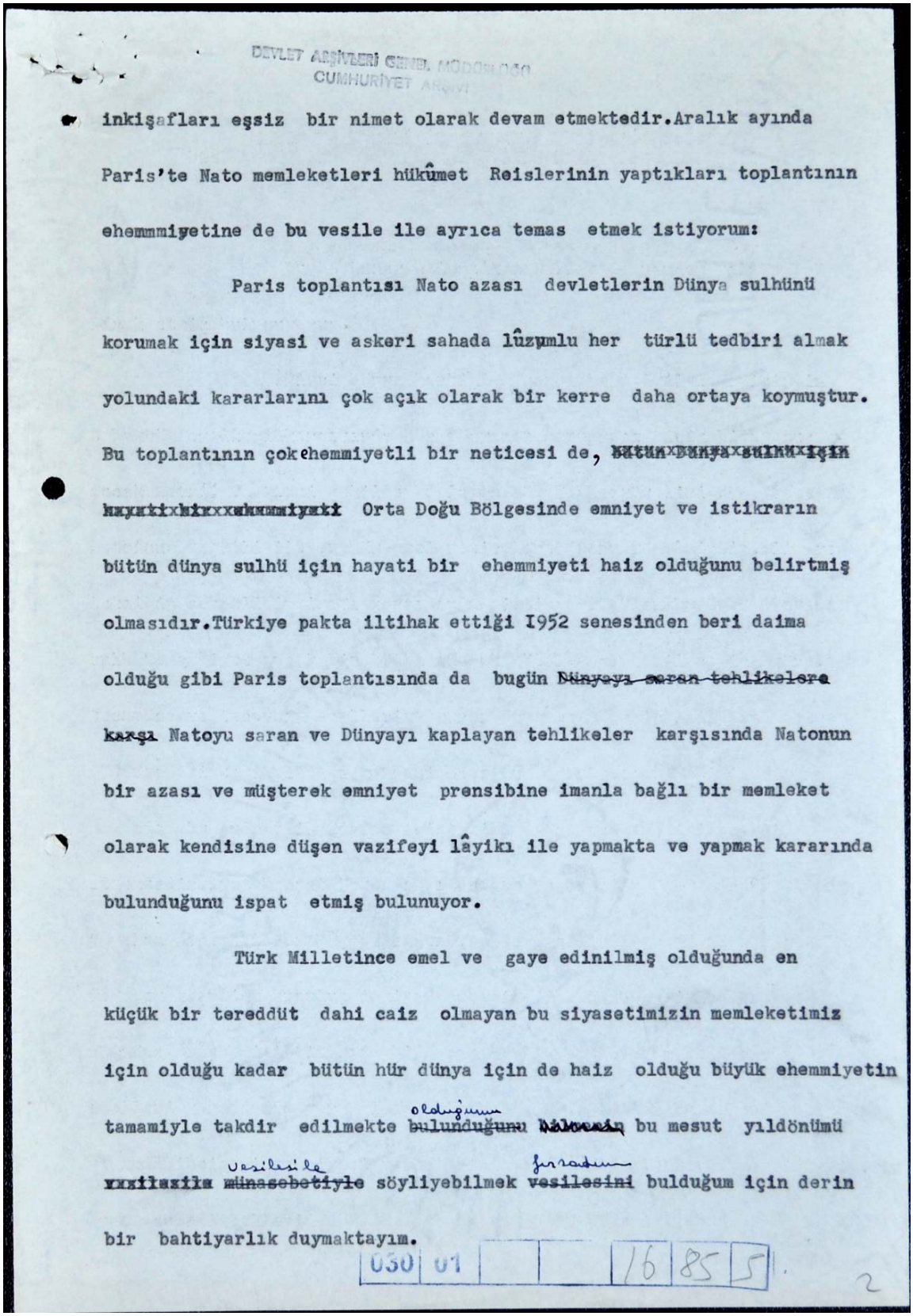
SAYIN BAŞVEKİLİMİZ ADNAN MENDERES'İN NATO'NUN DOKUZUNCU YILDÖNÜMÜ MÜNASEBETİYLE NEŞREDİLECEK MESAJI

Bugün Kuzey Atlantik paktının dokuzuncu yıldönmünü idrak etmiş bulunuyoruz.

İkinci Dünya harbinden sonra beynelmilel Kominizmin tahakküm emelleri karşısında hür dünyanın korunması için bidayette ancak mevzii ve kısmi şekilde başlayan müdafaa gayretleri 1949 senesinde Nato'nun teşkili ile en mükemmel neticelere doğru yönelmiştir.İlim ve tekniğin süratli inkişafı karşısında gittikçe küçülen bugünkü dünyada sulh ve emniyet ancak bir bütün olarak mütalâa olunabileceğine göre, tecavüze ve tecavüz emellerine karşı yegâne müessir silâhın müşterek müdafaa sistemi olacağı kanaati Nato'nun kurulması sebebini ve aynı zamanda bu kudretli müdafaa sisteminin gaye ve hedefini teşkil etmektedir.Aynı kanaat Nato mıntakasının doğusundan Uzak Şark'a kadar yayılan mıntıkalarda Bağdat Paktı ve SEATO gibi diğer müdafaa sistemlerinin de çok geçmeden kurulup inkişaf etmesine imkân vermesiyle müşterek müdafaa sistemi inkitasız bir hat şeklinde tahakküm ve tecavüz emelleri karşısında yer almış bulunmaktadır.Nato'nun bu askeri mahiyeti yanında iktisadi ve siyasi veçhelerini de ehemmiyetle kaydetmek isterim. Aynı sulh ideallerine bağlı Nato azası memleketlerin bugün her sahada

030 01 16 85 5

-2-

DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
CUMHURİYET ARŞİVİ

inkişafları eşsiz bir nimet olarak devam etmektedir.Aralık ayında Paris'te Nato memleketleri hükûmet Reislerinin yaptıkları toplantının ehemmmiyetine de bu vesile ile ayrıca temas etmek istiyorum:

Paris toplantısı Nato azası devletlerin Dünya sulhünü korumak için siyasi ve askeri sahada lûzumlu her türlü tedbiri almak yolundaki kararlarını çok açık olarak bir kerre daha ortaya koymuştur. Bu toplantının çok ehemmiyetli bir neticesi de, ~~bütün dünya sulhü için hayati bir ehemmiyeti~~ Orta Doğu Bölgesinde emniyet ve istikrarın bütün dünya sulhü için hayati bir ehemmiyeti haiz olduğunu belirtmiş olmasıdır.Türkiye pakta iltihak ettiği 1952 senesinden beri daima olduğu gibi Paris toplantısında da bugün ~~Dünyayı saran tehlikelere karşı~~ Natoyu saran ve Dünyayı kaplayan tehlikeler karşısında Natonun bir azası ve müşterek emniyet prensibine imanla bağlı bir memleket olarak kendisine düşen vazifeyi lâyıkı ile yapmakta ve yapmak kararında bulunduğunu ispat etmiş bulunuyor.

Türk Milletince emel ve gaye edinilmiş olduğunda en küçük bir tereddüt dahi caiz olmayan bu siyasetimizin memleketimiz için olduğu kadar bütün hür dünya için de haiz olduğu büyük ehemmiyetin tamamiyle takdir edilmekte ~~bulunduğunu bilerek~~ olduğumun bu mesut yıldönümü ~~münasebetiyle~~ vesilesi ile söyliyebilmek ~~vesilesini~~ fırsatını bulduğum için derin bir bahtiyarlık duymaktayım.

030 01 16 85 5

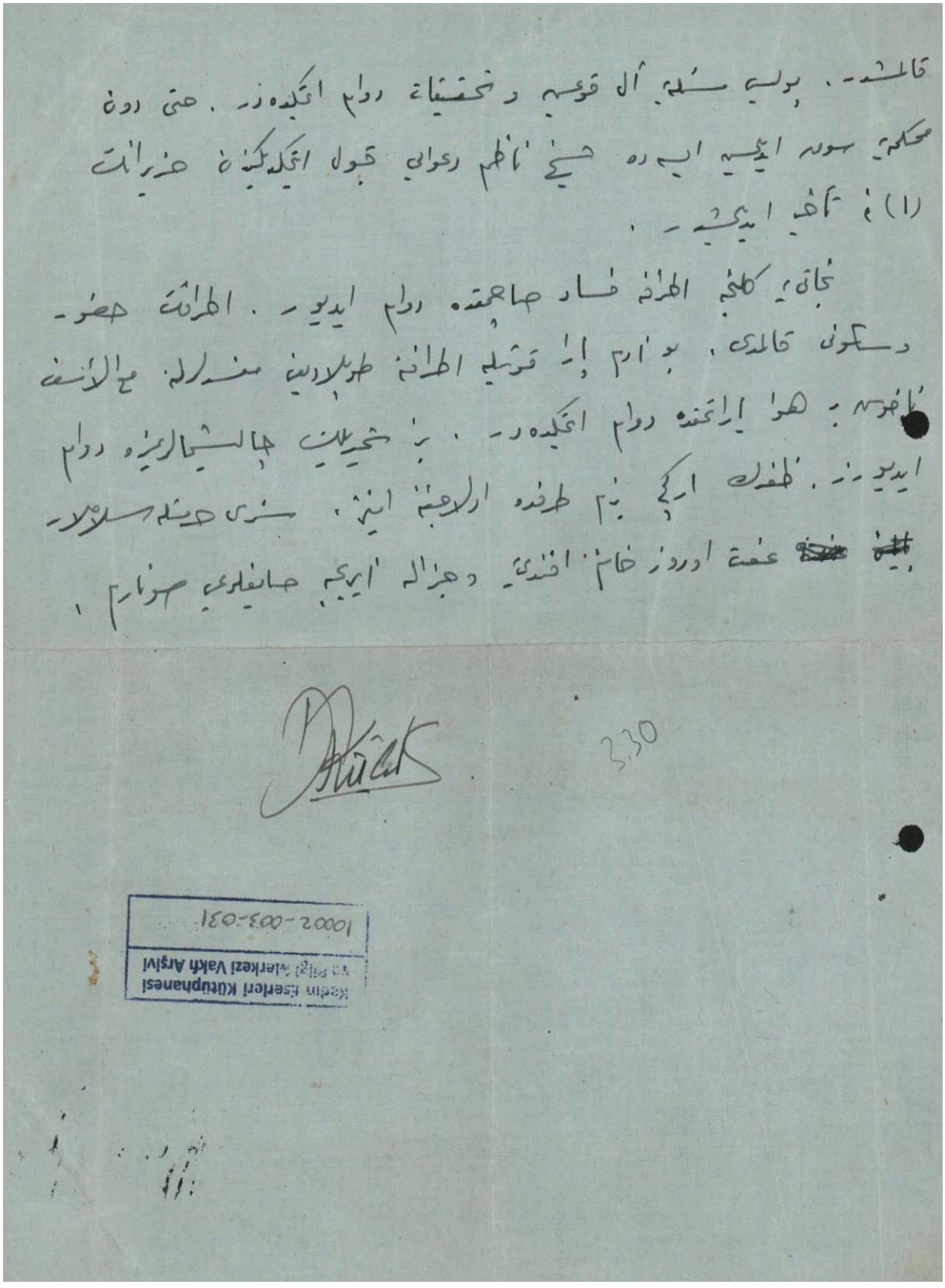
2

EK-9. Adnan Menderes'in NATO'nun 9. Yıldönümü hakkındaki beyanatı.

Dr. M. FAZIL KÜÇÜK
95 GİRNE SOKAĞI 95
Tel. 586 P. K. 339
Lefkoşa–Kıbrıs

9. IV. 58

[illegible]

EK-10. Fazıl Küçük'ün Hasene Ilgaz'a mektubu (kendi el yazısı ile)

ABONELERİMİZDEN RİCALAR

Gazetemizin kurmuş olduğu Kültür ve Yayın Kolu, yeni aboneler bulmak için, sayın okurlarımızı yardıma çağırmıştır.

Bu çalışmalar sonucunda kazanacağımız abonelerimiz, davalarımızın gerçekleşmesinde bize taze kuvvet olacaktır. Kendilerine müracaat ettiğimiz şahsiyetlerin gazetemize abone olmalarını beklemekteyiz.

Kadın gazetesi

SİYASİ - SOSYAL - EKONOMİK BİYEVİ - HAFTALIK GAZETE

İdarehane : Cağaloğlu Nuruosmaniye Cad. 6 6 Telefon : 27.44.08 P.K. 791 İSTANBUL

YIL 14 SAYI: 632 FİATI 25 KURUŞ

1960 15 EKİM Cumartesi

Tarihî Duruşmalara Dün Başlandı

GELİR VERGİSİ VE KADINLAR

İffet Halim ORUZ

Gelir Vergisi kanunu üzerinde çalışmalar yapıldığını duyuyoruz.

Diğer taraftan çalışan kadınlarımızdan telefonla ve yazı ile aldığımız dilekler bizi bu konu üzerinde yazı yazmağa sevketti. Gelir vergisinin memleketimizin hususiyetlerine göre ve vergi adaleti kuralına uyularak yeni baştan ele alınması ciddi bir ihtiyaç halindedir.

Fakat biz bu sütunda o derece genişine konuyu inceliyecek değiliz. Bu sütunu ilgilendiren, çalışan kadınlarımızın gelir vergisi meselesidir.

Bize başvuranlar, ailede eşlerin çalışması halinde, erkeğin aile reisi olarak indirime tâbi olması, fakat kadının indirimden hiç faydalanmayarak % 25 oranına kadar varan yüklü bir vergi ödemesine tâbi tutulduklarını işaret ederek, bu haksızlığın düzeltilmesini istemektedirler.

İlk bakışta aile başkanından indirim yapıldığına göre es olan kadından da indirim yapılması yersiz görülebilir.

Fakat, ailede kadının niçin çalıştığını düşünür ve bu mucip sebebi ileri sürersek işin rengi değişir sanırım. Kadınlar çoğunlukla ekonomik zaruretler dolayısiyle çalışmaktadır. Eşine yardım eden bu kadına, aynı şartlara ve haklara sahip olduğu halde neden değişik işlem yapıyoruz?

O da evlidir, o da çocuk sahibidir, o da aile geçindirmektedir.

Medeni Kanunun «Aile Reisi» müessesesi meşhurunun bu gibi iktisadi zaruretlerle ilgisi olmadığına göre, gelir vergisi uygulamasında bu rolden faydalanmak yersizdir. Oysa ki aile reisliği müessesesi dahi tartışma götürür bir konudur.

İnsan hakları bakımından kadını vergide ayrı şartlara tâbi tutmak, ücret eşitsizliği gibi bir durum meydana getirir. Halbuki bütün hanımlarımız ücret eşitsizliğini onaylayamaz.

İlgililerin dikkatini çekeriz.

Tarihi duruşmaların yapılmaya başladığı Yassıada'nın Heybeliada'dan umumi bir görünüşü

Tarihi Yassıada duruşmalarına saat 9.30 dan itibaren Adadaki büyük spor salonunda başlandı. Duruşmalar, resmi tatil günleri hariç her gün devam edecek ve bir zaruret hasıl olmadıkça iki ayrı oturum yapılacaktır. İlk oturum saat 9.30 da başlıyacak, müteakip oturum ise öğleden sonra 12.30 da başlıyacak ve 17 ye kadar devam edecektir.

İlk oturumda Anayasayı ihlal gerekçesiyle hazırlanan soruşturmanın açılması kararı okunmuştur. Bu kararnameyle 39 düşğün idamı talep olunmakta Milletvekilleri için de 8 - 15 yıl hapis cezası istenmektedir. Bunlardan Fikret Otyam hariç diğerleri hayatta canlıydılar.

Milli Birlik Komitesi Üyesi Muzaffer Özdağ Spor ve Sergi sarayında 3000 e yakın öğretmene hitap etmiş ve bu hitabın sebep ve hedeflerini açıklamıştır. Resimde Özdağ öğretmenlere hitap ederken görülüyor.

M.Özdağ öğretmenlerle konuştu

«SİZ ÖĞRETMENLERE SAYGIMIZ SONSUZDUR»

Şehrimizde bulunan Milli Birlik Komitesi üyelerinden Kurmay Yüzbaşı Muzaffer Özdağ, bugün saat 17,30 da Spor ve Sergi Sarayında ilk, orta, lise ve teknik okullar öğretmenleriyle bir sohbet toplantısı yapmıştır.

Üç bini mütecaviz bir öğretmen topluluğuna hitap eden Kurmay Yüzbaşı Muzaffer Özdağ, Milli inkılâp hareketinin sebep ve gayeleri üzerinde durmuş, düşük iktidarın kötü icraatından ve tarihimizden misaller vererek cehalete, ahlâksızlığa, ulusal bir savaş açıldığını belirtmiştir.

Kurmay Yüzbaşı Muzaffer Özdağ devamla demiştir ki:

«İzmir'de, Ankara'da ve İstanbul'da zulme karşı hürriyet diye bağıran gençler bu ilhamı sizden aldılar. Siz öğretmenlere saygımız sonsuzdur.»

Daha sonra bir öğretmen söz almış ve «Milli Birlik Komitesi üyesi Muzaffer Özdağ ve Milli Birlik Komitesiyle kafa ve kalb itibariyle hemfikiriz» demek suretiyle öğretmen arkadaşlarının duygularına tercüman olan bir konuşma yapmıştır.

Yukarıki resimde Yassıada'daki yemekhanede öğle yemeğini yiyen kadın mebuslarımız görünmektedir. Ön planda beyaz elbiseli Nuriye Pınar (İzmir), yanında sırtı dönük siyah elbiseli Perihan Arburun (İzmir), karşısında siyah elbiseli Necla Tekinel (İstanbul) pualı elbiseli Nazlı Tılabar (İstanbul) görülüyor.

Yedek Subay kanunu kabul edildi

Kabul edilen yeni kanun ile, yedeksubaylık süresi iki yıla çıkarılmış, lise ve muadili okul mezunları, «Eğitim seferberliği» emrine verilmişlerdir. Yani, fakülte ve yüksek okul mezunları, yedeksubay olarak vazife görecektir.

M.B.K. den Mehmet Özgüneş'in bugünkü basın toplantısında açıklıdığına göre, eğitim seferberliğinde çalıştırılacak olanların yekûnu 23 bindir. Yeni kanunun esasları şunlardır:

12500 ü Birden

1 — Askerliğini yapmamış ve halen ilkokul öğretmeni olan 10 bin 500 kişi, bu vazifelerine devam edecekler, askerlik yapmış sayılacaklar ancak yaz tatillerinde üç aylık askeri eğitime tâbi tutulacaklardır. Eğitimde bulundukları süre. normal maaşlarını alacaklardır.

Yedeksubaylık görevini ifa etmemiş lise ve muadil okul mezunu olanların miktarı ise 12.500 dür ve bunlar askerlik

(Devamı 5. sayfada)

Birleşik Amerika'da hızlanan seçim hazırlıkları ile birlikte Demokrat Parti ve Cumhuriyetçi Parti adayları kampanyayı hızlandırmışlardır. Resimde, Demokrat başkan adayı senatör Kennedy, Saint Louis'e yaptığı bir geziden sonra New-York'a dönüşünde, Idlwild hava alanında kendisini karşılayan eşi ile görülüyor. Seçim 6 Kasımda yapılacaktır.

... numarası verilir.

... yerleştirmelidir. Diğer taraftan ... No. lı Kadın Gazetesi hesabına yatırmalarını ...

EK-11. Kadın Gazetesi'nin Yassıada Yargılamalarında bulunan gazetecilerinin fotoğrafı.

8 Eylül 1956

ÜSTÜN KADINLIK ÜSTÜN MİLLET YARATIR.

YIL: 10 — SAYI: 431

8 Eylül 1956

FIATI: 50 KURUŞ

Kadın Gazetesi

Devlet Nüshası

Türk kadını, sana her hakkı Cumhuriyet rejimi vermiştir.

Telefon: 55 21 63
P. K. 791 İst.

SİYASİ — SOSYAL — EKONOMİK — TERBİYEVİ

Kurucusu: İFFET HALİM ORUZ

Adres: Erenköy Ethem Efendi Caddesi No: 1.

XXV inci İzmir Enternasyonal Fuarı

Eisenhower'in mesajı

İzmir Enternasyonal Fuarının muhterem ziyaretçilerine selâmlarımı ve iyi temennilerimi bildiririm.

Amerika Birleşik Devletleri, İzmir Enternasyonal Fuarına iştirak etmekle bahtiyardır. Bu Fuar vasıtasiyle Türk milleti, insanlığın muhayyelesini ve yaratıcı kudretini harekete getiren serbest fikir mübadelesini teşvik ve takviye etmektedir.

Fuar, bütün milletlerin daha olgun ve daha memnuniyet verici bir hayata erişmeleri bahsindeki faaliyet ve terakkiyi sür'atlendirecektir.

Fuarımızda teşhir edilecek Amerikan malları, bizim için asırlık sanayi terakkimizi daha iyi istihsal ve imâlde bulunmak için devam etmekte olan araştırmalarımızın, daha az emeksarfı ile daha ucuza mal etmek ve bunları daha fazla kimsenin istifadesine arz eylemek yolundaki gayretlerimizi göstermektedir.

Amerikan sanayi gelişmelerinin, bütün milletin işbirliği yapması neticesinde elde edilmiş bulunmasından gurur duymaktayız. Halkın çalışması ve tasarrufu yüzünden Amerikalı, ferden memleketin iktisadi gelişmesinde çok mühim rol oynamıştır.

Türk milletinin cevheri ve tükenmez enerjisi, beklenen refahı ve inkişafı sağlayacaktır. Bundan emin bulunmaktayız.

Amerika Birleşik Devletleri
Reisicumhuru
Dwight D. Eisenhower

İzmir Belediye Reisi Enver Dündar Başar ile mülâkat

Yazan: Güzin Ergur

İzmir'in enerjik Belediye Reisini, Fuar münasebetiyle gittiğimiz zaman, ziyaret ederek, kendilerinden İzmir Belediyesinin faaliyetleri, inkişafı hakkında izahat istedik.

Fuarın açılışı dolayısiyle, son derece gayret göstermiş olan Belediye Reisi Enver Dündar Başar, isteklerimizi memnuniyetle kabul ederek, bize aşağıdaki beyanatı verdiler:

"— Belediyemizin bütün gayesi, İzmir'in daha iyi bir şehir haline gelmesi için noksanları tamamlamaktır. Bu iş için sırasile:

1 — Hayat pahalılığı ile mücadele bakımından bir hâl inşasını düşünüyoruz. Bu için etüdü yapılmaktadır. Gelecek seneye, bu hâl santralinin temelini atacağımızı ümit ediyoruz.

2 — Şimdiki Darülâceze binası yanında Modern İhtiyarlar Evi, temiz ve iyi bakım şartları altında, 100 yataklı bir müessese olacaktır ki, burada yalnız fakir ve kimsesizler değil, aynı zamanda hâli vakti yerinde olup da, kimsesiz bulunanlar da, muayyen bir ücret karşılığında bakılacaktır.

3 — Gece manzarasiyle İzmiri kolye vaziyetinde süsleyen nalımın tamalanması için, muntazam bir şerit halinde ilerlerken, Güzelyalıdan itibaren kopan ziya hâlesini İnciraltı'na kadar bütün koyun aydınlatılmasını sağlamak maksadiyle elektrik tesisleri genişletilecektir. Bu suretle İnciraltı da aydınlatılmış olacaktır.

(Devamı 2 ncide)

İzmir Belediye Reisi Enver Dündar Başar

25. İzmir Fuarının Açılışı

İktisat ve Ticaret Vekili Zeyyad Mandalinci

20 Ağustos 1956 pazartesi günü İzmir, heyecanlı anlarından birini daha yaşıyordu. 25 inci İzmir Enternasyonal Fuarının açılışı münasebetiyle, İktisat ve Ticaret Vekili sayın Zeyyad Mandalinci'nin, bütün memleket iktisatçıları, ticaret erbabı ve millî korunma tatbikatı ile ilgili halkımız tarafından alâka ile beklenen nutku, bu heyecanı bir kat daha arttırmıştı.

Saat 18 de, Kültür Parkın Lozan Kapısı önündeki meydanı binlerce vatandaş doldurmuş bulunuyordu. Kapının dışında hazırlanan kürsünün etrafında ise, davetliler yer almıştı.

İlk sözü, İzmir Belediye Reisi sayın Enver Dündar Başar aldı. Sonra, Fuarın memleket çapındaki değeri ve hizmetlerinden, bu yıl yeniden iştirak eden pavyonların

(Devamı 2 ncide)

Iktisat - Ticaret Vekili sayın Z. Mandalinci ile mülâkat

İzmir 25 inci Enternasyonal Fuarını İktisat ve Ticaret Vekili Zeyyad Mandalinci, uzun bir nutukla açtıktan sonra, pavyonları dolaşmağa başladığı esnada, kalabalık arasında kendisine bazı sualler sormak isterim. Açış nutkunu o sırada söylemekten yorgun olan Vekil, beni, ertesi günü İzmir Ticaret Odasında yapılacak toplantı-

(Devamı 2 ncide)

Fuarın Gümüş Yıldönümünü mânâlandıran "Kalkınan Türkiye" pavyonu...

Kalkınan Türkiye

İzmir Enternasyonal Fuarının 25 inci yıldönümünü mânâlandıran hareket, Kalkınan Türkiye pavyonudur.

Her yıl Sümerbank pavyonunun kurulduğu yerde, bu sene, karakter taşıyan sert çizgilerin göklere doğru kalkınmayı işaret ettiği sembolü ile, kalkınan Türkiye yaşatılmaktadır.

Pavyonu dolaşmadan önce, ellerimize sunulan broşürde, veciz ifadeli bir ön söz var. Onu okuyucularımıza aynen naklediyoruz:

KALKINAN TÜRKİYE

"Ordular, ilk hedefiniz Akdeniz-dir, ileri!.."

Tarihin büyük hareketlerinden biri bu sözle başladı. Türk milleti yekvücut olarak harekete geçti. 1 Eylülde Orta Anadolu'dan kopan Türkler, 9 Eylülde Akdeniz'e ulaştı. İlk hedefe varılmıştı.

"Millî kültürümüzü, muasır me-

(Devamı 12 ncide)

Gümüş yıl dönümü

Yazan: Hasene Ilgaz

Şehirlerin dili, şehirlerin gözü vardır. Anlayışı, evvelden sezişi, kavrayışı vardır.

Biz insanlar, böyle şehirlere bağlıyız. O kadar ki, insan o toprağın çocuğu olmasa da, o şehre yine bağlı kalabilir.

Bunun örneklerini daima görmekteyiz. Bir çoklarımız, sınır dışında bulunan bir çok şehirlerin halk efkârına, basınına büyük ehemmiyet verir.

(Devamı 12 inci sayfada)

Dr. Nusret Bayraktar'ın İzmir Sağlık işleri hakkında verdiği izahat

Yazan: Güzin Ergur

İzmir Belediye Reisinden aldığımız beyanat içerisinde, Modern İhtiyarlar Evinden bahis vardır. Yalnız, bu husus hakkında daha teferruatlı olarak izahat almak için, Belediye Sağlık İşleri Müdürü Dr. Nusret Bayraktar'dan, İzmir'in sağlık teşkilâtı hakkında malûmat rica ettik.

Aldığımız malûmatı aynen aşağıda neşrediyoruz:

"— İzmir Belediyesinin teşebbüsü ile yapılacak olan Modern İhtiyarlar Evi, Türkiye'de de, diğer memleketlerde olduğu gibi, sosyal sahada, ihtiyar vatandaşların son ömürlerini rahat geçirmek gayesine mâtuftur. Şimdiye kadar memleketin muhtelif yerlerinde bulunan

(Devamı 12 ncide)

Türk Kadınlar Birliği İzmir Başkanı ve İkinci Noter Mazlume Yüce

MAZLUME YÜCE İLE MULAKAT

Yazan: Güzin Ergur

25 inci Enternasyonal Fuarının açılışı münasebetiyle İzmir'e gittiğimiz gün, çok hoş bir tesadüf eseri olarak, İzmir İkinci Noteri Mazlume Yüce'nin bu vazifeye başlayışının ikinci senei devriyesi münasebetiyle verdiği öğle ziyafetinde bulunduk.

İzmir Kadınlar Birliğinin genç ve faal başkanı, Anadolu'nun ilk ve İzmir'in tek kadın noteri Mazlume

(Devamı 14 üncüde)

Ek. 12. Kadın Gazetesi'nin İzmir Fuar Sayısı

Sahife: 6 KADIN GAZETESİ 16 Ocak 1950

Kadın Gazetesi

Bu sayfaları dünya kadınlığına hitap edebilmek için ayırmıştır

The Turkish and American Womens' Cultural Meeting

By Iffet Halim Oruz

Translated by N. Selen.

We would like to comment again on the Turkish and American Womens Cultural Meeting, as the discussions caried on at this gathering have made us feel the necessity for an explanation, as far as the Turkish woman is concerned.

We, first of all, will point out that when discuasing the Turkish housewife, it is a great mistake to present these women as a group of seven million on one side and just a figurative number of 700.000 on the other. There are sixty odd provinces in Turkey and these places would count, at the least, a woman population of three million. Further, it is not at all consistent with reality to say that eighty per cent of the Turkish population live out in the country thus taking them in a single group who - to use the same expression - eat their food of bread, onion and yoğurt out in the fields.

As it is well known, the peasant life of our country contains different characteristics. Theregions of Thrace, Aegea, Black Sea, Central Anatolia, the South and Eastern provinces all have their own way of life and living.

Therefore, trying to give the American women some knowledge concerning the women of our country by presenting them as a group of seven million with an identical way of life, and another class of only 700.000, is nothing more than telling them that over half of the country's womenfolk live on bread and onion, in houses made of mud-bricks, spin wool by means of a most primitive spindle and weave cloth on a hand loom. Moreover, this statement by containing certain figures takes on a quality of statistical information and consequently risks being so regarded by nations who value such information.

When dealing in matters evolving the women of our country, it is necessary that statements be made with competence, and great care should be taken not to give a wrong idea, also facts like personal views and unsufficient knownledge should absolutely be avoided.

Feeling it is our duty to prevent the services to be rendered by the Turkish members of this cultural association, which is yet very new, from being led in an opposit direction because of certain mistakes, we thus speak in all sincerity and also hope that those concerned will take us in the same spirit. Just so, we would like to touch on a few other points:

Unfortunately, English was the prevailing language at the meeting. Whereas, the number of Turkish women attending the meeting who did not understand english were probably more than the American women who could not speak Turkish. The fact that english texts and conversations are translated in detail, whereas the turkish texts are more or less summarized and at times the nature and meaning of questions put during the discussions, are altogether missed when being translated, is apt to do us much more harm than good. Those persons organising these kinds of cultural meetings should see that the Turkish and English texts are absolutely identical, and all discussions and questions should be translated with great care.

Although, we were much amazed at seeing that Şherife, a peasant woman from Tcherkesh complete with her primitive spindle and all, was brought and exhibited at the meeting, with the intention of representing our peasant woman's life, we cannot refrain from asking why, while they were about it, a type also of our woman worker using modern spinning and weaving machines was not presented with a view to giving an idea of the progress in our evolution. Because the above mentioned representation, being uncomplete, will, consequently, result in giving a bad impression.

As a last word we would like to say something about the free talk. Cultural meetings of these kinds should be subjected to some sort of rule. Otherwise, there is apt to be no discrimination in the questions that will be asked, thus creating an atmosphere unable to satisfy the intelectual mind. Therefore, we believe that the questions should be classified beforehand and undergo an elimnation. We quite agree that everi opinion is to be respected and has its value, nevertheless, in matters like this, opinions should be more of a social kind and not personal.

As pointed out by our American friends with every occasion, to undrestand us it is not enough taht they travel all over Anatolia and go about studying our roads and the dwellings of our peasants. We should explain more about our social feelings to foreigners. In other words, a mutual understanding should not be in a superfacial manner, but should run far deeper.

Türk-Amerikan kadınları kültür toplantısı

(Baştarafı 3 üncü sayfada)

lek sahiplerinin iş saatleri çok başka şekilde ayarlanmış bulunup umumiyetle haftalık mesai saati 40 saat olduğu halde meslеklerinde ilerlemiş olanlar daha fazla çalışırlar.

Meslek kadını işten çıkınca ya evine gidip kendi yemeğini hazırlar, veyahut da dışarıda yemek yer. Ondan sonra, gecelerinin bir çoğunu muhtelif faaliyetlerle geçirir.

Bütün gün çalışan bir kadının vücut hareketleri yapmağa ihtiyacı olduğundan, haftada bir veya iki gecesini jimnastik ve dans dersi, veya yüzme, top ve ping - pong oyunları ile meşgul olur. Mamafih ilerlemek isteyen bir meslek kadını gerek mesleğine ait olan gerekse kendi zevki için haftada bir veya iki defa muhtelif ilmî ve sanat kurslarına devam eder. Bundan başka, her meslek kadını kulüp, üniversite, kilise ve bilhassa kendi mesleğine ait olan bir birliğe mensuptur. Haftanın bir iki gecesinde bunların toplantısına gider.

Büyük şehirlerde tiyatro ve konsere gitmek için çok fırsat bulunduğundan, yine bir iki gecesini bunlara tahsis eder, veya briç oynar. Süksesi olan genç ve güzel bir kadın arada sırada arkadaşları ile toplanıp gezmeğe gider veya evine davet eder.

Daire işinin çok ağır olması, meslek kadınına dinlenmek lüzumunu hissettirir. Akşam faaliyetleri arasında evde oturup, oku - mak, dikiş dikmek veya erken - den yatmak üzere bir akşam ayırması lâzımdır.

Bu suretle haftanın dokuz gecesi dolmuş bulunur. Bunlardan bir ikisinden fedakârlık etmesi lâzım gelince, muhakkak ki evde dinlenme akşamları feda olur. Bundan başka, dinlenme günü olan pazar günü, meslek kadını sabahleyin geç kalkar, kiliseye gider ve hizmetçiler nadir ve pahalı olduğu için evin toplamak, çamaşır yıkamak ve ufak tefek dikmekle vakit geçirir. Mamafih, bu gününü spora da hasreder.

Diğer yandan meslek kadını, daima mevcut olan rekabete karşı güzeliğini ve şıklığını muhafaza etmeğe mecburdur. Güzelik ve şıklıkla öğle tatilinde, akşamları veya cumartesi öğleden sonraları meşgul olur. Amerikan kadını, güzel olmamaktansa ölmeyi tercih eder.

Senede ancak iki üç haftalık olan yaz tatilini meslek kadını umumiyetle seyahat ve spor yapmakla geçirir. Fakat hayatı tatilde bile daima hareketlidir. Daima ince kalmasının sebebi bundan dolayı olsa gerektir.

Evli ve çocuk sahibi olan meslek kadınının, halledilmesi güç meselelerini nasıl hallettiğini izah etmeğe vaktimiz müsait değildir.

Hülâsa ettiğimiz Amerikan kadınının meslek hayatı pek teâşlı ve manasız görülebilir. Teâşlı olduğunu kabul etmekle beraber hiç bir zaman manasız değildir. Giriştiği her faaliyet ve teşebbüsün onca büyük kıymeti vardır, ve onu tatmin etmeyince başka faaliyete geçer. Yukarıda bahsettiğimiz gibi, şahsiyetini geliştirmek için daima uğraşmaktadır.

Bu konuşmada meslek kadınının dış faaliyetlerinden bahsedip asıl mesleği hakkında kâfi izahat vermemekliğimin sebebi, meslеklerin çok mütenevvi olmalarından ileri geliyor. Fakat emin olabilirsiniz ki meslek kadınının işi bütün hayatının merkezini ve dış faaliyetleri de ikinci dereceyi teşkil eder.Bu kadar çok faaliyete girişebilmesi, her dakikasının plânlaştırılmış olması sayesinde mümkündür. Amerikan meslek kadın örneği, ciddî, çalışkan, enerjik, oldukça telâşlı, ve birçok işlerle ilgilenen bir kadın tipidir.

ÇALIŞAN TÜRK KADININ GÜNDELİK HAYATI

Konuşan: Günseli TİLEV

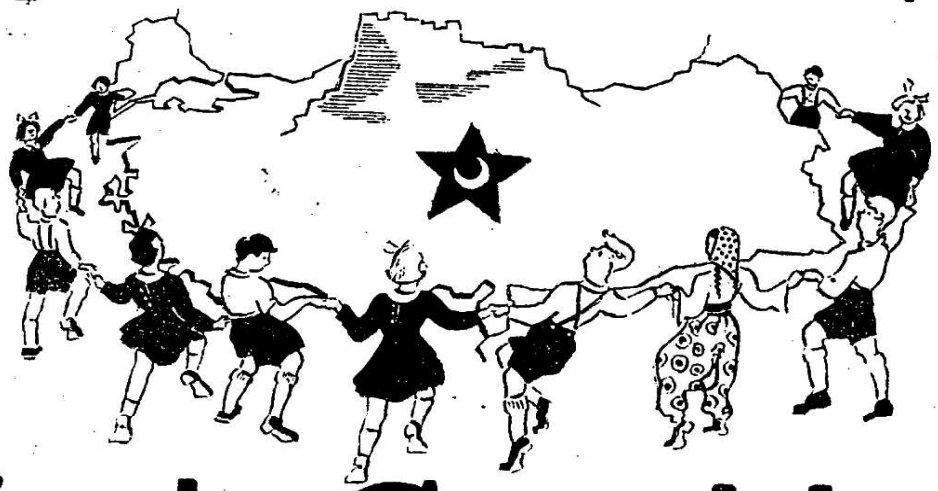
Çalışan Türk kadını deyince tabiî evvelâ şehirlerde oturup her hangi bir meslek sahibi olarak hususî veya resmî dairelerde çalışan kadın ve kızlar akla gelirse de kanatımca asıl çalışan kadın olan Türk köylü kadınından bahsetmeden bu mevzua geçilemez. Türk köylü kadını ev ile dışarı işini birleştirmiştir ve bu tarih boyunca böyle devam edegelmiştir. Kocası ile eşit hatta bazan daha fazla çalışan köylü kadınlarımızı bu kısa konuşmada anlatmaya yeltenmek haksızlık olur fikrindeyim. Onun için burada evvelâ sadece ev işleriyle meşgul olup dışarısı ile alâkası olmayan fakat Cumhuriyet inkılâpları ile erkeği ile birlikte her sahada çalışabilme saadetine ulaşan kadından bahsedeceğim. Eskiden evinin iktisadî vaziyetinden bile haberdar olmayan Türk kadını bu gün memleketinin iktisadiyatında mühim bir rol oynamaktadır. Ve bu halinden memnundur. Zira hayatına yeni mesuliyetler ve bu mesuliyetlerle birlikte daha fazla işe yarar olmaktan doğan bir sevinç katılmaktadır. Çocuk yetiştirme ve ev idaresi işlerine ilâveten erkeğin yaptığı işleri de yapabildiğini görmek kadında nefsine itimadı uyandırmış ve böylelikle ayni zamanda eşine daha başka sahalarda da yoldaş olmak saadetine erişmiştir. İnsanları birbirine yaklaştıran şeylerin müşterek emeller ve hatıralar olduğunu hepimiz biliriz. Kadın eşine evinin mali işlerinde de ortak olunca onun iş hayatında karşılaştığı sıkıntılı ve güzel günlerin üzüntü ve değerini takdir edecek vaziyette demektir. Sonra bugünün kadını artık basit gündelik işlerden kalan zamanında zaten kültürel ve daha faydalı cemiyet işlerinde çalışmaktan zevk duymaktadır. Şu farkla ki bu zevk çalışan kadında sistematiktir ve aileye daha üstün bir refah temin etmektedir. Bence çalışan kadın çocuk ve aile mesuliyetlerinden başka bir de ekonomik mesuliyeti üzerine almakla en üstün seviyesine ulaşmıştır ve bundan dolayı da mesuttur.

EK-13. Kadın Gazetesi'nin İngilizce Sayfa örneği

DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
CUMHURİYET ARŞİVİ

Sayı: 6

13 Şubat 1950

Türk Çocukları

Bu Günün Küçükleri, Yarının Büyükleridir.

Biri şair, biri ressam Kür Kardeşler

EK-14. Kadın Gazetesi tarafından çıkarılan Türk Çocukları broşürü.

Haftalık, Siyasî, İçtimaî

Üstün Kadınlık, Üstün Millet Yaratır.

Kadın Gazetesi

Posta Kutusu: İst. 791, Telefon: 29512

Sahip ve Başyazarı: İFFET HALİM ORUZ

YIL: 4 — SAYI: 207 — 12 Şubat 1951 Pazartesi

Fiatı: 25 Kuruş

Pakistan kadınlığı arasında...

Pakistan kadını müstakil yaşama dâvasını kavramıştır

İffet Halim Oruz

Karaçi hava meydanına indiğimiz sırada, karşımızda kardeş Pakistan kadınlığı temsilcilerini bulduk. Türkiye'ye göre saat 15,30 da olması gerekirken, aradaki saat farkı ile, 19 da, kalarmış bir akşam havası içinde ki bu samimî buluşma, aziz hâtıralarım arasında kalacaktır. O andan itibaren bir hafta kadar oluyor ki, salonlarda, müessese lerde, alanlarda hep bu gayretli kadınlar ile beraberiz.

Bende kalan intibaa göre; onlar, yeni giriştikleri mücadelede ve müstakil yaşama dâvasında sağlam adımlarla yürümek için, erkeklerinden daha çok heyecan gösteriyorlar. Biraz da kadın olmanın, ana olmanın verdiği hususiyet ile bir şeyler yapmağa, şimdi göçmenlerin, biraz sonra yoksulların arkasından yetişmeğe çalıştıkları dikkat gözünden kaçmıyor.

İnsan bu uzak memleketlere gelince, egzotizma yapmaktan, o duygular içinde etrafına bakmaktan kendini alamıyor. Bundan dolayı, Pakistan kadınlığı deyince, şimdi benim gözlerimde Sarî'li, Garara'lı ve şalvar'lı ve rengârenk ipekler içinde, sırmalı ve simli işlemeler arasında hiç te birbirine benzemiyen simalar var.

Pakistan kadınlarının umumiyetle güzel olduklarını yazarsam, Türkiye'de hayret uyandıracağımı biliyorum. Çünkü bizim uzaklardan edindiğimiz intiba başkadır. Halbuki onlar, bu kıyafet içinde en kara renklisinden, yeşil gözlüsüne kadar güzel... Hem de yalnız elbisenin verdiği manâ içinde değil, cismen güzel..

Bunu ancak kendilerini toplu bir halde, görmekle anlamak mümkünmüş meğer! Sonra edükasyon bakımından hem İngiliz kültürü tesiri altında kalmaları, hem de yeni atıldıkları reform hesabına son derece hızlı bir inkişa göstermeleri takdire değer.

Ben Karaçi sosyetesi içinde, Ankaranın yeni kurulduğu devirleri hatırlıyorum. Yani, erkeklerin edindikleri mevki ile mütenasip hal ve harekete gayet iyi intibak eden ve garplılaşmış sosyete hayatına ayak uyduran zekî ve zarif Türk kadınları gibi Pakistan'ın ileri gelen iş ve hükûmet adamlarının eşleri de, hiç aksamadan yeni hayata karışmışlar.

Fakat, halk kadınları ne âlemde derseniz, erken hüküm vermemek için, mütalâayı sonraki yazılarıma bırakıyorum.

Başyazarımız İffet H. Oruz ve yazarlarımızdan Leylâ Kara, Karaçi hava alanında kendilerini karşılamağa gelenlerde beraber.. Resimde görülenler, sağdan sola: Begüm Şirin Mustafa (Pakistan Kadınlar Cemiyeti azası), Leylâ Kara, İffet Halim Oruz, Begüm İkbal Hüseyin Malik (Pakistan Kadınlar Cemiyeti Umumî Kâtibi), Begüm Ayşa Cafer (Pakistan Kadınlar Cemiyeti Merkez Heyeti azası), diğer iki kişi de Muteberî - İslâmiye Cemiyeti azasındandır...

İÇİNDEKİLER :

2 NCİ SAYFADA:
Begüm Fatma Cinnah
Yazan: Oruz

3 ÜNCÜ SAYFADA:
Sergilerden
Yazan: Vahide Birken
Kötü talkitten uzaklaşalım
Yazan: Kınalı
Son çare (Hikâye)
Yazan: Râna Eryüz
Fırtınalardan sonra (Roman)
Yazan: Hikmet Nafiz Yelok

4 ÜNCÜ SAYFADA:
Yeni modeller
Kadın Hijyeni:
(Yazan: Dr. Salın Sağlık)

5 İNCİ SAYFADA:
Resimli haberler

6 NCI SAYFADA:
İngilizce sayfası

7 NCİ SAYFADA:
Hester - Roen (Roman)
Çeviren: Lâmia H. Gerede

Yazarlarımızın Karaçideki ziyaretleri

Karaçi, (Hususî muhabirimizden) — 22 Ocak pazartesi gününden beri Karaçide bulunan yazarlarımız hazırlanmış olan programa göre bir taraftan davetleri kabul etmekte diğer taraftan da müteaddit içtimalarda konferanslar vermektedirler. Bu konferansların metinleri ingilizce sayfamızda yayınlanmıştır.

Bu arada Kaidi Azam Cinnahın mezarını ziyaret eden yazarlarımız lâhidin üzerine çiçek ko-

(Devamı 7 nci sayfada)

Korgeneral Şahap Gürlerle mülâkat

Koredeki tugayın yayın organı olan bir gazetesi var. Adı "Kutup Yıldızı" Bu ismi tugayımıza Amerikalılar takmışlar.

Ankara, (Hususî muhabirimizden):

General seyahatinden, Tokyo'da ve Kore'de gördüğü şeylerden gayet güzel ve müsbet intibalarla dönmüştür.

Kendisine ilk sual olarak, Tokyo'daki yaralılarımızı ve hastahaneleri sordum.

— Tokyo'da gerek hastahaneler, gerek nekahathanneler çok mükemmeldir. Çocuklarımıza en iyi şekilde, büyük bir itina ile bakıldığından, her Türk emin olabilir. Hepsi neş'elidir ve hemen hepsinin aklı cephededir. Geçen sefer onları arkadan vurmak isteyen düşmandan intikam almak ateşi içlerinde yanıyor. Türk erleri arkadan vurmayı sevmezler. Vuranı da affetmezler.

— Tokyo nasıl bir şehir, generalim?

(Devamı 2 nci sayfada)

Yirminci asrın ilk yarısı biterken...

Eğer bu medeniyeti idame ettirmek istiyorsak, o zaman rekabet, kıskançlık olsa da ihtiset ve nefret hislerinden sıyrılmamız gerektir.

Yazan: Geti Ara Beşir Ahmed

(Pakistan Sefiresi)

Yirminci asrın ilk yarısının hitamı olan 31 Aralık 1950 tarihinde, dünya hâlâ bir kuvvet seviyesine sahne olmaktan kurtulamamıştır. Sulhun daima elimizden kaçmağa gayret ettiğini ve bunun şimdi her zamandan daha fazla hissedildiğini de itiraf etmek zorundayız. Maalesef her iki dünya harbinden edindiğimiz acı tecrübelere rağmen, beşerî ihtiras ve millî rekabet gitgide artmağa ve daha fazla miktarda bütün dünyaya şâmil

(Devamı 2 nci sayfada)

Var olsun Adıvar!

İngiliz milletvekili diyor ki: "Dilimi bu kadar güzel konuşan bu Türk kadını karşısında küçüldüğümü hissediyorum..."

Yazan Halide Nusret Zorlutuna

İngiliz parlamentosu işçi partisi milletvekillerinden ve Avrupa birliği istişarî assemblesi genel sekreteri Mister Mak Key'in hususî bir ziyaret maksadiyle memleketimize geldiğini, burada bir çok kimselerle temaslarda bulunduğunu, şerefine kokteyller verildiğini; bu arada 30 ocak 1951 salı günü B.M.M. kitaplığında "Avrupa birliği" mevzuunda bir konuşma yaptığını, ertesi gün de tayyare ile yurdumuzdan ayrıldığını hepimiz biliyoruz, gazetelerde okuduk. Hatta Meclis kitaplığındaki hasbihalde Meclis Başkanı sayın R. Koraltanın; Başbakan A. Menderesin, Dışişleri Bakanımız prof. Köprülünün de hazır bulunduklarını; bu toplantıda enteresan konuşmalar yapıldığını da gazetelerimiz yazdılar. Fakat ayni toplantı esnasında Türk ka

(Devamı 5 inci sayfada)

İstanbul Radyo evinde yarım saat...

Yazan: Bedia Küçükaksoy

Sayın okuyucularıma geçen hafta radyodan yaptığım konuşma vesilesile, konuşmamdan değil de "Radyodaki konuşma,, hakkında ileri ruhiyesinden bahsetmek istiyorum.

İnsan zaman ve mekân içinde yaşarken, dinleyici olmaktan

(Devamı 5 inci sayfada)

Himaye heyetleri, himaye cemiyetleri ve okul aile birlikleri

Yazan: Hasene Ilgaz

28 Ocak ve 4 Şubat pazar günleri Ankara Gazi lisesi salonunda sayın Millî Eğitim Bakanının bizzat idare ettiği ve Eğitim Bakanlığının bütün ilgili elemanlarının hazır bulunduğu büyük bir okul aile toplantısı yapıldı.

Okul aile birliklerinin başkan ve idare kurullarile okulların müdür ve baş öğretmenlerinin davetli bulunduğu bu toplantı hakikaten faydalı olmuş, 40 a yakın hatip konuşarak temiz duygularını yetkililere duyurmuşlar, isteklerini açıklamışlardır. Toplantı sonunda alınan kararla Ankara Millî Eğitim Müdürlüğünün tensip edeceği 6 kişilik bir komisyonun ortaya attılan fikirleri inceleyerek yeni bir okul aile birliği yönetmeliği ha-

(Devamı 7 nci sayfada)

EK-15. Kadın Gazetesi sahibi İffet Halim Oruz'un Pakistanlı kadınlar ile toplantısı.

EK-16. Pakistan Postası

EK-17. Kadın Gazetesi'nde 10 Kasım Günleri.

Üstün Kadınlık, Üstün Millet Yaratır.

Haftalık, Siyasî, İçtimaî, Bağımsız

Kadın Gazetesi

Posta Kutusu: İst. 791, Telefon: 52.163

Sahip ve Başyazarı: İFFET HALİM ORUZ

Fiatı: 75 Kuruş

YIL: 7 — SAYI: 326 — 28 Mayıs 1953 Perşembe

İSTANBUL

Renklerle kubbelerin şehridir bu İstanbul,
Sırmalanır suları şafaklarla beraber
Ve ilk secdeye varır sularda minareler...

••

Gündüz Elmas serpilir üstüne Marmaranın
Yedi burcu sırtında bu yer bir kubbe taşır,
Bundan gözler kamaşır ve sesler Allahlaşır...

••

Bakmakla görülmez o, varıp koklamalıdır,
Ruh içeri çekmeli renk renk pembe güllerden,
Esen rüzgârlarını süzmeli gönüllerden...

••

Sevmekle doyulmaz o, "Cemalullah" a benzer;
İçin için duymalı, sezmeli değerini,
Çünkü yaradan çizmiş bu sanat eserini!..

••

O kubbeler ki, altı imanla dolup taşar,
Muhammetler diyarı, müminlerin gözdesi,
Fatihler, gazilerden yadigâr aldık seni....

İffet Halim ORUZ

Güzel İstanbulumuzun 500üncü Fetih yıldönümü kutlu olsun...

29 Mayıs 1453 tarihinde İstanbul Fatih Sultan Mehmet tarafından alınmış ve 6 Ekim 1921 tarihinde de Cumhuriyet orduları onu düşman istilâsından kurtarmıştır

HÜMA HATUN FATİH SULTAN MEHMEDİN ANNESİ MİDİR ?

Yazan: Leman ARSLAN
Bursa Müzesi Asistanı

İstanbul Fetihinin 500. cü yıl dönümünde Fatih Sultan Mehmet ve İstanbula dair bol bol neşriyat yapılırken, kendisinden pek

(Devamı 2 nci sayfada)

İstanbulun Büyük Fatihi Sultan Mehmet II.

Kadınlar Birliğinin dâvası...

Türk Kadınlar Birliği dâvasına 27 Mayıs 1953 çarşamba günü Ankara Beşinci Asliye Mahkemesinde bakılmıştır.

Dâvalı vekilinin cevap lâyihasında pul noksanı görüldüğünden dâvacı vekili iptalini istedi ve tedbir kararı alınmasında ısrar etti.

(Devamı 2 nci sayfada)

istanbul

Bu şehri Stanbul ki bi mislûbeha dır
Bir sengine yekpare acem mülkü vefadır
— NEDİM —

Yazan: HASENE ILGAZ

Yer yüzünün incisi, Türkiyemizin kubbeler, abideler, renkler ve hayaller şehrinin 500 üncü fetih yıldönümünü kutluyor ve bu mutlu günü yaşamak saadetini duyuyoruz.

Fatihlerden gazilere bayrak tutan eller ve iman geçiren gönüller gelecek nesillere nice beşyüzleri müjdelerken Türk milletinin kalbile damgalanmış İstanbula refah, saadet ve umran dileriz.

İSTANBUL :

İstanbulda tarihten evvelki devirlerde Traklar, otururdu. Bunlar yabancıların gelip şehir kurmasını çekemiyerek Bizanslıları rahatsız etmeğe başlamış, bundan sonra şehir Yunan kavimlerile İranlıların ve en sonunda Romalıların eline geçmiştir.

Milâdın altıncı asrında Araplar Roma İmparatorluğu ile çarpışmış yarım asır içinde İmparatorluğun elinden Suriye, Mısırı almıştır. Araplarla diğer müs-

(Devamı 6 ncı sayfada)

İstanbulun fethinin 500 üncü yıldönümü münasebetile...

İyi ki "Yeşil Türkiye Derneği" kurulmuş bu Derneğin ehemmiyeti ile belki bir Fatih ormanı kurulur

Yazan: NEVİN ARICAN

Türk tarihinde olduğu kadar, dünya trihinde de önemli bir rol oynayan İstanbulun fethinin beş yüzüncü yıldönümünü kutluyoruz. Bu vesile ile Fatih için bir çok yazılar yazıldı. Askeri, siyasî dehası, güzel sanatlara, edebiyata olan ilgisi belirtildi. İç âlemi de derin olan Fatihi bu mesut yıldönümünde anarken, şükran borcumuzu gösterecek muazzam bir anıtın da açılış törenini yapabilmeli idik. İstanbulun alınışının beş yüzüncü

(Devamı 2 nci sayfada)

Eski Ütarit Mabedinin bulunduğu yerde inşa edilen ve Arab harfleri şeklinde Mehmet kelimesini terkip eden Rumelihisarından bir görünüş

Yenibahçeli Şükrü Oğuz'un Anlattıkları: 9

Halil Paşa ve Küçük Talât'ın kaçırılması

Şarkta teşkilât yapanlar — 18 bin İngilizi esir alan kumandan — Gülcemal vapurundaki arama

O zaman İttihad-ı Terakkinin Trabzon murahhası ve Şark Çeteler Kumandanı olan Nail, Ardahan mebusu Hilmi, Erzurumlu Cafer Beyler Ermeni kıtali ile alâkası olduğundan ve daha doğrusu Ermeniler tarafından idama mahkûm bulunduklarından İstanbuldan kaçırılmalarının muvafık olacağı dü-

(Devamı 2 nci sayfada)

Musiki ve Almanlar

Şöhretini, namını duyurmadan mezara beraber götüren ne kadar çok sanat üstadı vardır

Yazan: Selim Sırrı Tarcan

LaLrousse Ansiklopedisi musikiyi şöyle tarif ediyor: "Musiki, sesleri kulağa hoş gelecek bir yolda tertip ve imtizaç ettirmek sanatıdır. Musiki melodi, ritm ve armoniden doğan bir ses ilmidir."

(Mâd de Stail) de "Musiki seslerin mimarisidir" diyor. Nitekim mimari açıklığın, vüs'atin, fezanın gerçekten bir musikisidir.

Eski Yunanlılarda daha geniş ve daha âlemşümûl bir mânası vardır. Eflâtun, musiki ruhu terbiyeden biricik vasıtadır, diyor. Yunanlılar musikiyi şiirden ayrı başlıbaşına bir sanat olarak kabul etmiyorlar. Musiki şiirin mütemmi-

(Devamı 5 inci sayfada)

BANKACILARIMIZ - DAN RİCAMIZ

Yazan: MAHİNUR

Adetlerinin arttığını, mevduatın gittikçe çoğaldığını gazetelerde okumakla cidden seviniyoruz. Hele ikramiye çıkan vatandaşlara da

(Devamı 2 inci sayfada)

EK-18. Kadın Gazetesi'nde İstanbul'un fetih yıl dönümleri

Kadın Gazetesi

Türk Milletine Gençlik Bayramı Kutlu Olsun

Hatay Vilâyeti Merkezi olanAntakyada gördüklerim

HATAYDA KADIN TEŞEKKÜLLERİ

HATAY

Güzel Hatayımız Kazaları ile beraber geziyoruz

950'den Bugüne kadar Hatayda Yapılan işler

HATAY DOĞUMEVİ

Hatay özel idare teşkilâtının başarılı Çalışmaları

EK-19. Kadın Gazetesi'nin Hatay Sayısı

KADIN - MODA

Dört Avrupa güzelinin defilesi büyük alâka uyandırdı...

Defilede en çok beğenilen modeller

Miss Finlande, üzerinde gördüğünüz bu takım da bir hayli rağbet kazanmıştır. Siyah Santuğdan yapılmış sade bir manto ve içinde ince yünlü jerseyden zarif bir ruh. Küçük bir yakası olup, önü hale kadar ince düğmelerle süslenmiştir.

Riviera güzelinin takdim ettiği bu zarif ve sade tayyör çok beğenilmiştir. Çizgili yünlü jerseyden yapılmış olup, klâsik kesimli ve spor yakalıdır.

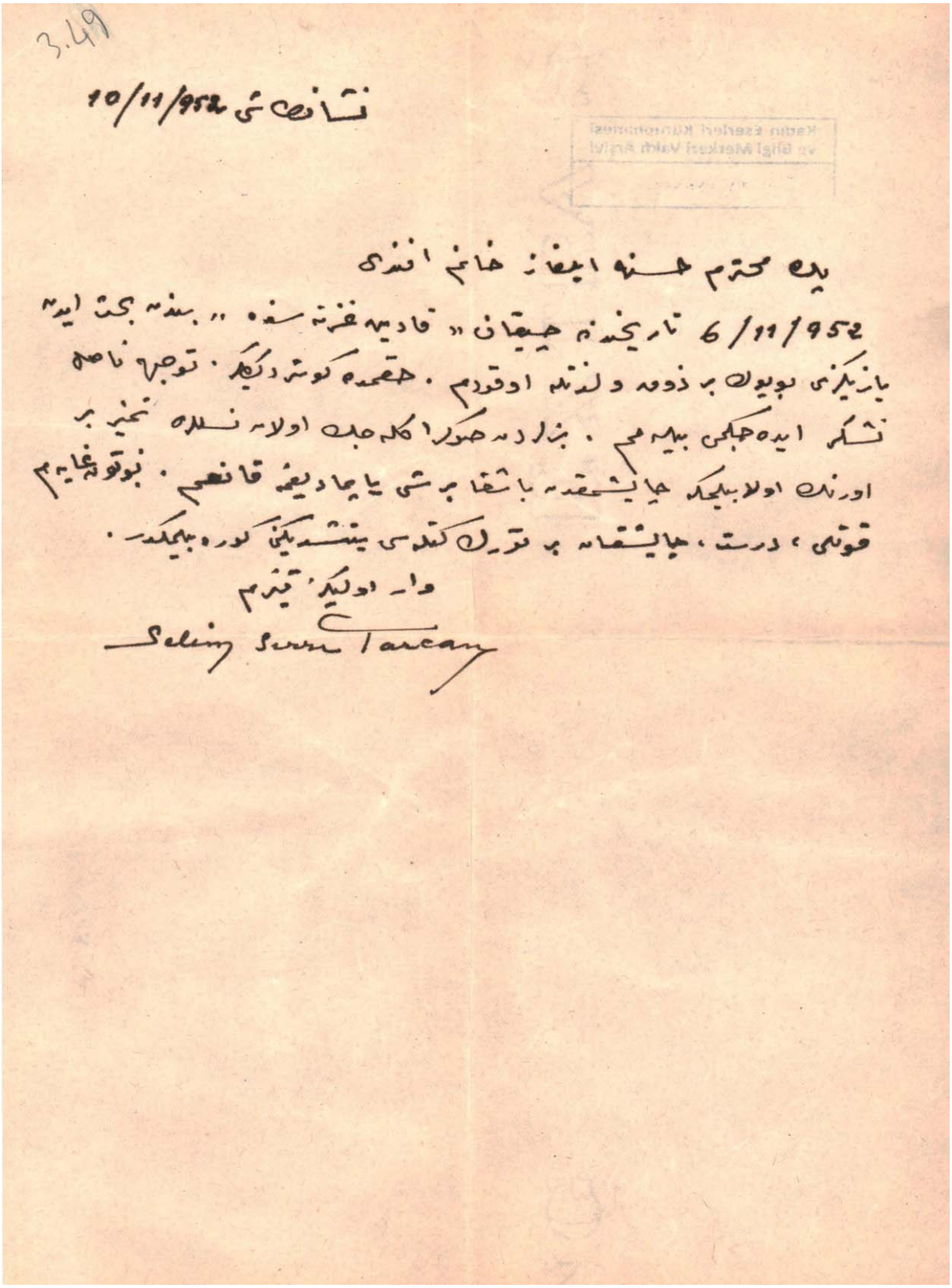
Defilenin en çok beğenilen modeli.. Finlandiya güzelinin takdim ettiği bu suare robunun ismi "şafak elbisesi"dir. Beyaz satenden yapılmış olup, dekoltesi mavi güllerle süslenmiştir. Güllerin altından gelen yeşil kadife şerit, arkada zarif bir fiyongla bağlandıktan sonra eteğe kadar uzanmaktadır. Korsaj sıkı, etek kol bir kesimle zenginleştirilmiştir. Yukarıda bu şahane elbisenin ön ve arkadan görünüşünü veriyoruz.

←— Miss Riviera Odetta Le Fisch'un üzerinde görülen bu şahane gece elbisesi, kırmızı şifon jerseyden yapılmıştır. Yan larda, belden kanat şeklinde inen drapelerin güzelliğini dikkat ediniz. Korsaj, birbiri üzerine çaprazlamasına geçen ince büzgülerle zenginleştirilmiştir.

Fin güzeli Evaltellas tarafından takdim edilen bu gece elbisesi, taftadan yapılmıştır. Dekoltedeki ince hafif büzgüler, belde ince bir deri sentürle toplandıktan sonra, etağa doğru gittikçe bollaşarak, şahane bir zenginlik meydana getirmektedir. —→

EK-20. Kadın Gazetesi'nde Moda sayfası örneği

EK-21. Selim Sırrı Tarcan'ın Hasene Ilgaz'a teşekkür mektubu (kendi el yazısı ile)

Sayın Dinleyenlerim;

Türk Kadınlar Birliği İstanbul Merkezinin davetlisi olarak kadınlık konusunda bir konuşma yapmak üzere aranızda bulunuyorum.

Siz dostlarımı yakından görmek şerefini bana bağışlayan Türk Kadınlar Birliği yönetim kurulu başkan ve üyelerine teşekkür eder, hepinizi saygı ile selamlarım.

Bizler kadın olmanın büyük şerefini, aynı zamanda sorumluluklarını taşımaktayız.

Bununla beraber eski bir tarihte devlet yöneticileri hakanların eşleri hatun

HASENE ILGAZ
Tel: 66 10 76-İstanbul

lanın yönetice nasıl yar-
dımcı olduklarını bilmek-
teyiz.

Biz işte o büyük
kadınların torunlarıyız.

İslam dininde hazreti
Hatiçenin tüccar bir kadın
olan asil, hazreti Ayşenin
eşine maddi ve manevi
katkıda bulunması, hazreti
Peygamberin (cennet ka-
dınların ayakları altındadır)
görüşü, Türk kadın dev-
rimine hız vermiştir.

Türkiyede Atatürk
devriminden önce kadın
hareketleri yolunda baş-
lıyan atılımlar vardır.

1867 yılında Yunan sa-
vaşında yaralılara yardım

HASENE ILGAZ
Tel: 66 10 76-Istanbul

amacıyla aydın kişiler etrafına toplanan tercüman ı Hakikat Gazetesinin yazarlarından Fatma Aliye, ilk kadın hareketlerinin başına geçmiş şahsiyetlerdendir.

Ayrıca Kıbrıslı Hemşireler ismini taşıyan iki Türk kadını da Boğazdaki yalılarında henüz kanunlarda bu açıdan hüküm olmadan bazı aydın bayanları toplıyarak kadın eşitliği hakkında konuşmalar yapmışlar. hatta aţılımlarda bulunmuşlardır.

Daha sonra ikinci meşrutiyetin kuruluşundan

HASENE ILGAZ
Tel : 66 10 76 - İstanbul

Sonra dernek kurma, hükmü yasalara girince Halide Edip Adıvar 1910 da Taali-i Nisvan Cemiyetini kurmuştur.

Bundan sonra gazeteci Mevlânzade Rifat beyin girıştiği hareketten eşi Ulviye Mevlânın başkanlığı altında Hukuki - Nisvan Cemiyeti kurulmuştur.

Cumhuriyet idarenin ilk yıllarında Nezihe Muhittin Türk kadın Birliğini kurmuştur. Türk kadın Birliğinin ilk çalışma yıllarında çok kadınla evlilik yeni medeni kanunla orta

kalkmıştır.

Ama Atatürkün henüz kadınlara siyasi eşitlik vereceği bilinmiyordu.

Bu suretle kanun üzerinde kadın Birliğinin çalışmaları yoğunlaşmıştır

Cumhuriyet kanunlarında örtünmek hakkında bir hüküm yoktu. Ancak çarşafla mücadele başlamıştı.

† Türk Kadın Birliği 7 şubat 1924 de kurulmuştur. Yani Cumhuriyet ilânından dörtay sonra...

Kurucusu merhum Neziheh Muhittindir. Neziheh Muhittin bir yazısında milli ha

neket başladığı günden beri kadınlığımızın hazırlıklı bulunduğu tüm halinde çalışmanın artık zamanı geldiğini belirtmiş ve derneği kurmuştur.

Derneğin ilk kadın Birliği şubesi Diyarbakırda 1927 yılının 29 nisanında kurulmuştur.

Bu şubeyi şeyh Said isyanını bastırmağa gönderilen subaylardan birinin eşi olan iffet Malim Oruz tarafındandır.

Bu şube yerli malı kullan. ve çarşafla mücadele yapmıştır. Bundan 8 yıl sonra 1935 yılında islan

bulda uluslar arası kadınlar kongrası toplanmıştın.

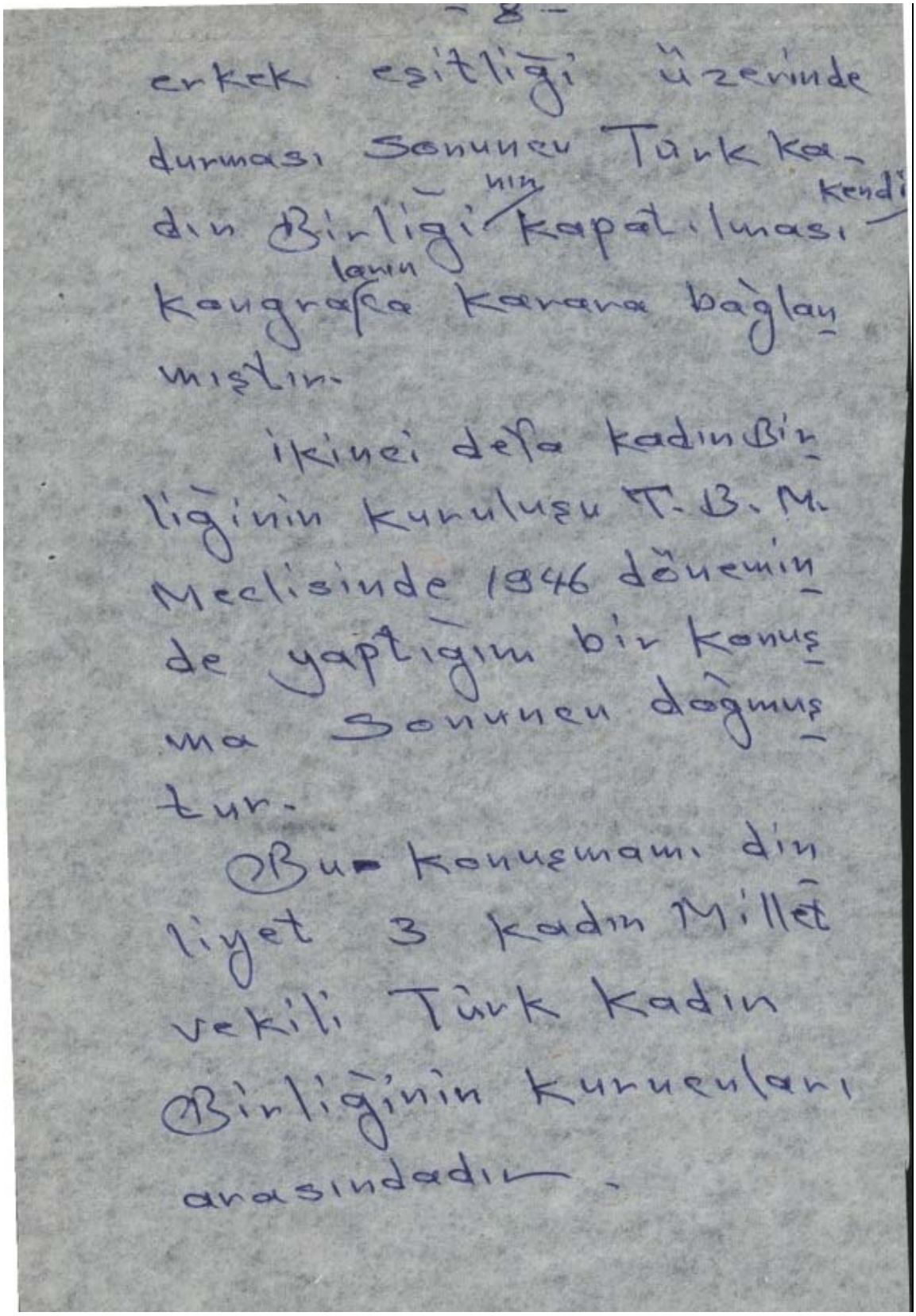
Bu kongrada kadınlığımız seçme ve seçilme hakkını kazandığından ~~bu~~ kongraya katılmışlardır.

Şale köşkünde yapılan bu kongra çok enteresan olmuş, bütün eşitliği bozan şeyler teker teker kurulan komsiyonlarda yer almıştın.

Bende o aralık hükümetimin temsilcisi olarak kongraya katılmıştın.

Kongradan sonra bazı düşüncelerle bilhassa Atatürkün kadın ve

HASENE ILGAZ
Tel : 6610 76-Istanbul

- 8 -

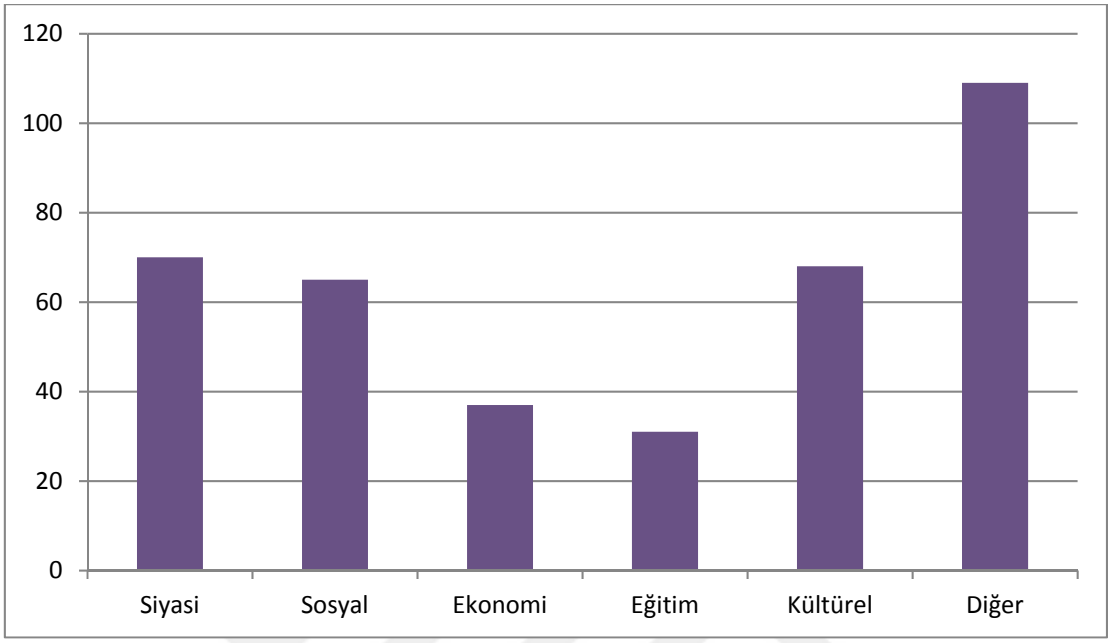
erkek eşitliği üzerinde durması sonunda Türk kadın Birliğinin kendi kendini kapatılması kongrada karara bağlanmıştır.

İkinci defa kadın Birliğinin kuruluşu T.B.M. Meclisinde 1946 döneminde yaptığım bir konuşma sonunda doğmuştur.

Bu konuşmamı dinliyet 3 kadın Millet vekili Türk kadın Birliğinin kurucuları arasındadır.

EK-22. Hasene Ilgaz'ın TKB için yaptığı konuşma (kendi el yazısı ile)

EK-23. **İffet Halim Oruz'un Gazetedeki Makalelerinin Konularına Göre Dağılım Grafiği (1950-1960)**

EK-24. **Hasene Ilgaz'ın Gazetedeki Makalelerinin Konularına Göre Dağılım Grafiği (1950-1960)**

